

ALOIS MUSIL

CEDRY NA LIBANONU

I

„Jsi buřič, doktore, a nabádáš lidi ke vzpouře.“

„A tys zase lhář, majore. Obviňuješ mě jen proto, abys kryl své provinění.“

„To se opovažuješ říci mně, tureckému důstojníkovi?" poutej ho, strážmistře, a do vězení s ním!“

„Mě chceš spoutat? Proč? Zač?“

„Jsi zatčen, lékaři, a už ani muk!“

„Žádám vysvětlení, majore,“ zvolal rozhořčeně lékař.

Ale to už k němu přistoupil strážmistr a pokoušel se mu nasadit ocelová pouta. Avšak lékař, statný silný třicátník nečekaně zvedl těžký stůl a rychle jej hodil na oba četníky. Překvapení rychlostí a tíží nárazu ztratili rovnováhu a upadli naznak; stůl na ně. Lékař otevřel dveře, vyběhl, přirazil je a otočil klíčem.

Vedle dveří četnické úřadovny byly uvázány na oprati dvě klisny. Lékař je odvázal, vhoupl se na majorova koně, strážmistra vzal za oprat a ujížděl na západ.

Četnická úřadovna stála na jižním konci Baalbeku. Vláda stavěla pro četníky prostorná kasárna, avšak stavba nebyla dosud hotova, pouze východní kout přízemí. Zde byla upravena světnice se dvěma zamřížovanými okny a v ní četníci úřadovali; bydleli však jinde.

S klením a nadávkami se major a strážmistr vyprošťovali zpod stolu. Když se jim to konečně podařilo, uchopili karabiny a spěchali ke dveřím,

„Zamkl nás a utíká.“

„Vypal za ním oknem.“

„Prchá na západ, už ho nezasáhnem.“

„Tak vystřel na poplach a vypáčíme dveře.“ Ale dveře byly pevné, vzdorovaly.

„Nabijeme a ustřelíme zámek.“

„Ujel na našich koních, majore.“

„Za ním! Kéž ho dostaneme do rány!“

Na západním okraji města stopy prchajícího zahnuły k severozápadu. Lékař uháněl poľní cestou k Libanonu.

„Proklatec! Jistě se uchýlí ke svým přátelům do Bšarry. Snad ho má kule zasáhne.“

„Jen abys nezabil nebo neporanil naše koně!“

Major vypálil dvě rány, avšak kule se zaryly daleko za uprchlíkem.

„Ten zlořečený buřič snad unikne! Honem jiné koně a za ním! Zaběhni pro ostatní četníky.“

„Sám jsi je, majore, poslal časně ráno na objížďku. Jsme sami.“

„Hrome, máš pravdu. Objížďka byla důležitá a nenadál jsem se, že se lékař odhodlá ke vzpouře.“

„Už vybíhají lidé a pozorují nás. Mohli bychom si vypůjčit koně od některého z nich.“

„Hej, no ty, co se skrýváš za zahradní zídka, pojď sem.“

„Co si přeješ, pane?“

„Ihned mi přiveď obě své klisny. Vláda je potřebuje.“

„Lituji, pane, ale nemohu ti vyhovět.“

„Ty se vzpouzíš? Chceš, abych tě dal zavřít?“

„Přísahám při Alláhovi, že bych se podrobil rozkazy vlády, jen kdybych měl klisny doma.“

„A kde jsou?“

„Pasou se na ječmeni mého příbuzného ve vedlejší osadě.“

„A co tvůj soused, který tamhle okouní? Zavolej ho!“

„Má klisna je taky na ječmeni. Víš, urozený majore, že nic líp neosvěží chovná zvířata než jarní pastva.“

„Nech si to své víš! Proklatí Arabové. Dívají se, jen se zubí, ale nepomohou. K

bašovi, strážmistře! Statkář se nás jistě ujme. Vždyť má na lékaře spadeno stejně jako my.“

Bohatý statkář bydlil ve výstavném dvorci s rozsáhlou zahradou na severovýchod od města. Když uslyšel střelné rány, sedl na bílého osla a ujížděl k četnické úřadovně. Zhlédnuv majora a strážmistra, z daleka na ně volal:

„Kdo to střílel? Snad se někdo nepokouší o vzpouru?“

„Uklidni se, bašo. Občané tohoto města se ke vzpouře neodhodlají. Zbraně jsme jim vzali a kruté tresty stihly ty, kteří je dobrovolně nevydali. To my jsme vypálili jen několik ran za lékařem.“

„Je mrtev?“ ptal se statkář.

„Kéž by byl! Uprchl a uloupil nám koně. Je to nový důkaz jeho buřičství,“ žalovali četníci.

„A proč ho nepronásledujete?“

„Na čem? Zrovna k tobě jdeme s prosbou, abys nám půjčil koně a snad i lidi.“

„S radostí, ale až přijedou. Můj správce je poslal na pastvu; tamhle přichází.“

„Ismete, Ismete, honem pro koně,“ vybízel major správce. „Lékař se vzbouřil proti vládě. Je třeba ho zkrotit, než se k němu přidají jeho stoupenci.“

„Sám pro ně, bašo, zajedu na svém oslu.“

„Zůstaň tady. Možná že bude potřebí tvé rady. Pro koně pošli štolbu,“ rozhodl statkář.

„Hned ho vypravím.“

„Pospěš! Počkáme na tebe.“

„Kdy asi tu budou koně, bašo?“ ptali se četníci.

„Nejdřív tak za tři hodiny, nezdrží-li štolbu nic na cestě. Abyste ale neztráceli čas, dám ihned všechno připravit, čeho je třeba. A co vy zatím podniknete?“

„Snad by bylo nejlepší zajistit lékařovu manželku,“ uvažovali četníci.

„To je nápad! Je jeho pravou rukou, ba podněcuje ho, aby se vždy a všude proti mně stavěl. Vždyť ten doktor mým nájemcům namlouvá, že nejsou nájemci, ale majiteli svých pozemků, a robotou že nejsou povinni. A neustále poukazuje na mé výběrčí, že požadují víc, než jim náleží, a že správně nezaznamenávají, kolik daně dostali. Každou chvíli mě obtěžuje. Zpočátku prosíval, teď napomíná, kárá, a již jako by hrozil. Nezakročí-li vláda proti němu, jeho ženě a všem jeho stoupencům, vypukne vzpoura a ztratíme majetek i životy,“ rozhořčil se statkář.

„I jiní si na lékaře stěžují. Vybízí prý starosty a čelné občany po vesnicích, aby

se sdružili a společně prodávali, společně nakupovali a jedni druhým penězi vypomáhali. Kam to povede? Obchodníci naříkají, že bude konec s jejich živností. A ti, kdo půjčují peníze, mají strach, že se budou muset vystěhovat. Jak by tu mohli vydržet, když požadují pětatřicet procent úroků z půjčky a když lékař a jeho žena namlouvají občanům, že nebudou platit ani deset procent za rok, jestliže se sdruží a budou mít svou vlastní záložnu,“ horlili proti lékaři četníci.

„Nemařme čas řečmi! Já se vrátím do dvorce, abych zařídil potřebné k pronásledování lékaře, a vy zatkněte jeho ženu.“

Lékařův dům stál u trosek nádherných pohanských chrámů. Nebyl velký, ale pěkně upravený. Ze tří stran jej uzavírala zahrada zářící barvami roztodivných květů, kdežto na západě přiléhal k mohutné zdi chrámu. Jakási mladá dívka vběhla právě skokem do zahrady a zabouchala na dveře. Otevřela jí starší žena. Dívka by ji byla málem porazila.

„Ztřeštěná! Nemůžeš zaklepat tišeji? Copak musí celá ulice vědět, že se vracíš?“

„Nehněvej se, chůvo, ale četníci stříleli po našem pánovi.“

„Po doktoru Achtalovi? Neblázníš?“

„Sama jsem viděla majora, jak za ním vypálil dvě rány,“ vzrušeně zvěstovala dívka.

„Po našem pánovi? Poznalas ho?“

„Já jsem ho nepoznala! Uháněl na koni daleko od města, ale poznali ho jiní, a ti mi to pověděli.“

„Co si jen počne naše paní?“ zabědovala chůva. „Hned zaběhnu ke starostovům, šla tam na návštěvu.“

„Spěchej,“ rozkázala chůva.

Když služka odběhla, chůva zavřela, zamkla dveře a chvátala úzkou chodbou na malý dvorek vysázený ozdobnými keři. Ústily do něho četné dveře. U jedné se zastavila, zaklepała, a když se dveře pootevřely, zašeptala:

„Jak je dobře, že ses, Zajnabo, vrátila tak rychle od starostů. Honem se převleč do obyčejných šatů. Snad dostaneme nemilou návštěvu.“

„Už se vrátil Achtal?“

„Nevím, kdy přijde. Služka přinesla zprávu, že spěchá na severozápad a četníci že po něm stříleli.“

„Poranili ho?“

„Byl z dostřelu.“

„Budiž Alláh pochválen! Jen když je živ a zdráv. Oba jsme věděli, že se s celníky střetne. Vyčkávání nás tížilo.

Teď když došlo k činu, je třeba, abychom zachovali klid. Není pochyby, že četníci navštíví náš dům. Honem přichystej nějaké potraviny, dvě pokrývky a zmizím v úkrytu,“ rozkázala lékařova žena.

Chůva sbalila pokrývky a připravila potraviny. Zajnab si přivázala pokrývky na záda, vzala potraviny a vystoupila po kamenných schodech do prvního poschodí. Odemkla nízké dveře a octla se před úzkým temným schodištěm. Na jeho konci zela hluboká, osmihranná místnost, jejíž klenbou spoře vnikalo světlo. V západní části se černala okrouhlá prohlubeň. Bokem od konce schodiště se leskla měděná skoba upevněná ve staré kamenné zdi. Chůva podala Zajnabě dlouhý provaz se smyčkou. Mladá žena zaklesla smyčku do skoby a spustila se po provaze do temné prohlubně.

„Jsem na dně, chůvo. Schovej provaz a zamkni dvířka.“

„Kéž tě Alláh ochrání od zlého, dceruško a paní moje! Podám ti zprávu o všem, co se přihodí.“

Zajnab nahmatala v západní zdi uhlažený podlouhlý kámen, opřela se o jeho pravý konec, kámen se pohnul a Zajnab vlezla vzniklým otvorem do temné chodby. Kámen zasunula na původní místo a zapřela jej jiným, který ležel vedle. Pak opatrně kráčela chodbou, až se octla v prostorném sklepení, do něhož se denní světlo prodíralo několika otvory v klenbě. V levém koutě se leskla v mramorové cisterně křišťálová voda.

Tady zůstanu, dokud mě Ačtal za sebou nepovolá. Kéž by to bylo brzo!

Jak je Zajnab obdivuhodně klidná! Mně se chvějí strachy nohy, celá se třesu a ona mluví o boji a klidu – a přece po jejím muži střílejí a po ní pasou. Po kom jen je? Ani otec, ani matka se jí nepodobali rozvahou a odhodlaností. Dokonce se mi zdá, že je odhodlanější než její manžel Ačtal. Kéž by je Alláh zachoval, uvažovala chůva, scházejíc temným schodištěm. U dveří vedoucích na chodbu se zastavila a pozorovala v prachu na schodech stopy, které zde se svou paní zanechaly.

Co je tady prachu! Není divu: vždyť se ani nepamatuji, kdy jsem naposled

tahle dvířka otvírala. Musím být opatrná. Jestli přijdou četníci, budou náš dům jistě prohledávat. Stopy v prachu by je mohly dovést na konec schodiště a pak by mohli vypátrat skrýš, o které neví nikdo kromě mě, Ahtala a Zajnaby. Umyji schody a chodbu a tak nejlíp pomohu své paní, již jsem vychovala. Vždyť její matička odešla, sotva byl Zajnabě rok.

Z klidu byla chůva vyrušena prudkým bušením na domovní dveře a pánovitým rozkazem:

„Otevřte! Vláda přichází. Kde je lékařova manželka Zajnab?“

Chůva se zarazila a nemohla pronést slova. „Nevyvaluj oči a odpověz na mou otázku,“ vykřikl četník.

„Nehněvej se vznešený majore na mě, ubohou chůvu.

Umývám zrovna schody a ani nevím, co se v bytě děje.“

„Je doma Zajnab?“

„Není, vznešený majore, věru, že není. Zašla ke starostovům. Mají tam nemocné dítě a ona se vyzná v léčení bezmála jako doktor Ahtal, můj pán a velitel.“

„S tebou není řeči. Podíváme se sami.“

„Jen počtete, urození pánové, byt doktora Ahtala návštěvou a prohlédněte si všechny pokoje. Nic nezamykáme, protože nic neskrýváme.“ Major a strážmistr otevřeli kdekteré dveře ústící do dvora a nahlédli do všech místností: byly prázdné.

„Velikou prosbu bych k tobě měla, urozený majore.“

„Co chceš?“

„Posaďte se tady na pohovku, přichystám vám kávu a můj pán a velitel se zaraduje, až se vrátí a najde vás tu. Ani se nepamatuji, že byste byli kdy počtili náš dům svou vzácnou návštěvou.“

„Nebrebej, říkalas, že Zajnab zašla ke starostovům. Kdy to bylo?“

„Nevyznám se v přesném určování času, avšak vím, že moje paní Zajnab odešla krátce po snídani.“

„Podíváme se za ní. Kdybychom se s ní cestou minuli, řekni jí, ať se neopováží opustit svůj dům, že ji vláda potřebuje.“

„Tamhle běží lékařova služka,“ upozorňoval strážmistr majora, když se blížili k starostovu domu. „Kdes byla?“

„Mě se ptáš, urozený majore?“

„Koho jiného, bloude?“

„U starostů,“ odpovědělo děvče.

„Cos tam dělala?“ zeptal se výhružně major.

„Šla jsem za svou paní Zajnabou.“

„Cos jí oznámila?“

„Nic, vznešený pane.“

„Mluv, rozumně! Šlas za svou paní a žádnou zprávu jsi jí nepodala?“

„Nemohla jsem. Vždyť jsem se s ní nesetkala,“ odpovědělo vystrašené děvče.

„Nebyla u starostů?“

„Byla, ale už odešla a asi jsem se s ní minula.“

„Co tomu říkáš, strážmistře?“

„Snad šla Zajnab domů oklikou, anebo byla varována a skryla se.“

„Kde?“

„Těžko říci. Bezmála všichni lidé tohoto města ji mají rádi. Poskytnou jí útulek – a skrýší je mnoho ve zříceninách, nad zemí i pod ní. Po mém soudu navštíví svůj dům, dřív než před námi uprchne. Snad ji tam ještě zastihnem. Prohledáme jej důkladněji. Zbývá nám půldruho hodiny.“

Znovu se vyptávali chůvy i služky, avšak marně. Služka nic nevěděla a chůva nic neprozradila. Četníci prolezli sklep, přízemí, první poschodí, dali si otevřít dvířka temnému schodišti, nahlíželi do klenuté místnosti, spustili dokonce svíčku do tmavé prohlubně, a protože patřili nikde stopy, zanechali pátrání v lékařově domě.

„Není pochyb, že se Zajnab skryla ve městě, ale kde? Je velmi opatrná, sama se neprozradí a nikdo nám o ní nepoví. Zdvojíme pozornost a nařídíme četníkům, aby si všímali všeho. Baša nám jistě pomůže a dostaneme Zajnabu, dřív než se jí podaří uniknout za manželem,“ utěšoval major sebe i strážmistra.

„Tak máte lékařovu manželku?“ tázal se statkář majora, když k němu vstoupil.

„Nenašli jsme ji. Byla patrně varována a ukryla se.“

„Chyba, velká chyba, že vám tahle kořist unikla. Lékař sám je silný, avšak spojí-li se se svou manželkou, bude nepřekonatelný.“

„Ještě se s ním nespojila. A když otevřeme oči a nastražíme uši, zatkneme ji, než z Baalbeku uteče,“ utěšoval sebe i své druhy major.

„Kéž by se nám to podařilo! Na mou duši, pět set stříbrných ti vyplatím, majore, když mě zbavíš lékaře a jeho ženy.“

„A co jeho bratr, ten inženýr?“ znenadání se zeptal major.

„Všímám si ho, co se tu usadil. Víím, že souhlasí s jednáním svého bratra a své švagrové, avšak dosud se do ničeho nepletl. Není tu ještě tak dlouho a ani do společnosti nechodí. Víš, co mě, majore, napadá? Neodvedl inženýr manželku svého bratra? Zachycuje vodu na úpatí Antilibanonu. Tam je plno skrýší, jeho švagrová by u něho byla v bezpečí a mohla by se snadno dostat k svému muži,“ projevil obavy statkář.

„Máme ještě dobrou čtvrt hodinu času. Zajdu se strážmistrem k starostovi a zeptám se ho jak na lékařovu manželku, tak i na inženýra, jenž u něho bydlí.“

„Učiň, jak pravíš, avšak o mně se nezmiňujte. Starosta ni nedůvěřuje a nerad bych ho popudil domněnkou, že ho podezřívám a tebe k němu posílám.“

„Ty hledáš Zajnabu, manželku doktora Achtala, majore? Byla u mě, ošetřila mého nemocného synka, ale už dávno odešla. To je vše, co o ní víím,“ vypovídal starosta.

„A nenavštívil tě ani její švagr?“

„Bratr doktora Achtala, inženýr Salm, byl naposledy v Baalbeku před dvěma nedělemi.“

„A není možné, aby včera nebo dnes zašel do města potajmu?“

„Bydlí u mě a nemá důvodu, proč by se plížil do svého bytu potají. Víím dobře, kam míříš, majore. Domníváš se, že se inženýr Salm viděl dnes nebo včera se svou švagrovou Zajnabou. Ale jsi na omylu. Neviděl se s ní, nemluvil s ní a nepsal jí. Má plno práce se stavbou vodovodu a na návštěvy k nám do města nemá kdy.“

„Oznamuji ti, starosto, že lékař dnes povstal proti vládě, uloupil naše koně a že je stíhán jako buřič. I jeho žena a jeho bratr jsou podezřelí, a proto je potřeba, aby je vláda zajistila a zatkla,“ prohlásil četník významně.

„Díváš se, majore, na doktora Achtala a jeho manželku Zajnabu svýma očima. Ale inženýr Salm se k nám do Baalbeku nastěhoval teprve před dvěma měsíci, je v městských službách, bydlí u mě, a já sleduji každé jeho hnutí. Můj starý

sluha s ním pracuje, a tak se mohu zaručit, že se nedopustil ničeho proti vládě a že na žádnou vzpouru nepomýšlí.“

„Kéž bys, starosto, nelitoval svého dnešního přesvědčení! Jsem povinen věřit tvým slovům, aspoň dočasně. Ale teď za tím buřičským lékařem!“ zvolal četník, když odcházel od starosty.

„Čekám na vás. Štolba přivedl koně, dřív než jsem se nadál. Kolik mých lidí potřebujete?“ tázal se statkář četníka.

„Dva stačí,“ odpověděl major.

„Vezměte s sebou štolbu a jeho pomocníka. Střílejí znamenitě a vyznají se ve stopách. V těchto tlumocích máte potraviny na tři dny.“

„O potravu se postarám; v každé dědině nás pohostí, avšak náboje potřebujeme. Svě jsme měli v sedlových vacích a kdo ví, zda je lékař neskryje nebo neukradne.“

„Mám stejné karabiny jako vy, a tak vám snadno vypomohu. Vezměte si nábojů, kolik chcete, a pak za buřičem! Kéž ho přivezete živého nebo mrtvého!“

„Stane se, co Alláh určil. Jestli bude lékař sledovat stále severozápadní směr, uchýlí se do Libanonu. A Libanon má samosprávu a svou vlastní stráž bezpečnosti. Mohli bychom tam pronásledovat zločince nebo vraha přistiženého při činu. Ale lékař je jen buřič, a tak bychom ho mohli na libanonském území zatknout pouze s vědomím a s pomocí tamní vlády,“ upozorňovali četníci.

„Je buřič a zločinec. Vždyť vám uloupil koně, ujíždí s nimi, přistihli jste ho při černém činu a pronásledujete ho, abyste vysvobodili svůj majetek a potrestali lupiče,“ namítal statkář.

„Jestli vnikne do libanonského území s našimi koni, usnadní nám práci. Pak se mu pověsíme na paty a neustaneme v pronásledování, dokud ho nezatkne nebo nezahubíme. Avšak běda nám, jestli se uchýlí k některému ze svých četných libanonských přátel a bude u nich hledat útočiště jako politický provinilec.“

„Ať půjde, kam chce, budeme ho pronásledovat tak dlouho, dokud nezahubíme jeho, jeho manželku a všechny jeho oddané stoupence. O to se zas postarám já se svými přáteli v Damašku a v Cařihradě a tebe, majore, odměna nemine,“ slavnostně prohlásil baša.

„Důvěřuji ti, bašo, a slibuji, že budu dbát každého tvého pokynu.“

II.

Major a jeho družina uháněli polní cestou, kterou se dal doktor Achtal k severozápadu. Lidé se jim z daleka vyhýbali, a koho četníci přece potkali a dotazovali se ho na lékaře, vymlouval se, že ho neviděl nebo že se nepamatuje. „Zlořečená cháska! V polích pracují, lékaře znají, a přece nic nevidí, protože nechtějí nic vidět a nechtějí nám nic vědět.“

Po dobré hodině se pronásledovatelé přiblížili ke štíhlému sloupu, asi dvacet metrů vysokému památníku bývalé slávy okolí Baalbeku. Seděl pod ním mladý pastýř a hlídal ovce.

„Zaboč k němu, strážmistře, a zeptej se ho na lékaře. Mohl se dát na západ k jezeru Jammúne, pak bychom se marně za ním hnali k Dejr Ahmaru na severozápad.“

„Už dlouho tu paseš?“ ptal se pastýře četník.

„Právě jsem přihnal.“

„Tos tak dlouho odpočíval?“

„Ale byl jsem s ovci tamhle v té dolině a teprv před chvílí jsem vystoupil na tuhle výšinu,“ vysvětloval chlapec.

„Nezablédls baalbeckého lékaře?“

Neznám ho, vznešený pane,“ odpověděl pastýř.

Jak to, že ho neznáš?“

„Nejsem zdejší. Můj otec táboří na východ od Antilibanonu.“

„Neviděls jezdce, který vedl za oprat druhého koně?“

„Takových tudy málo projede, jistě by mě zaujal. Přísahám při Alláhovi, že jsem se nesetkal s jezdcem, o jakém se zmiňuješ, ani dnes, ani včera, pane,“ dušoval se pastýř.

„Nelže?“

„Nemám důvod lhát a věru, že ani nemám rozeklaný jazyk. Ale co je to tamhle?“ Pastýř si zaclonil oči a pohlížel upřeně k severu.

„Co tam vidíš?“ zeptal se zvědavě četník.

„Jezdce, který vede za oprat druhého koně. Vyjíždí osady Dejr Ahmaru a míří k jihu, jede k nám. Když si se svou družinou pospíšíš, vznešený pane, zakrátko se setkáš tím, na koho se ptáš.“

Strážmistr se zadíval k Dejr Ahmaru a protože poznal svou klisnu i majorova

koně, cvalem se vrátil k družině čekající poněkud níže. „Někdo nám vede, majore, naše koně.“

„Kde jsou?“

„Před námi. Blíží se od Dejr Ahmaru,“

„Pojeďme jim naproti!“

„Sám Alláh tě přivádí, vznešený majore,“ zvolal zavalitý už v nejlepších letech, a stoupnuv se ze sedla, vedl obě klisny za oprati.

„Kde se tu bereš, starosto z Dejr Ahmaru?“

„Doktor Achtal mě poslal za tebou. Mám tobě, urozený majore, i strážmistrovi poděkovat za vaše koně a oznámit vám, že jsou nakrmeni a napojeni. Tady je odevzdávám, jak jsem je od doktora Achtala přijal.“

„Kde ses s ním setkal?“ ptal se zvědavě major.

„Navštívil mě v mém domě,“ odpověděl starosta.

„Je dosud u tebe?“

„Není. Požádal mě, abych ti vyřídil, co jsem ti právě řekl, a spěchal k mému sousedovi, jenž se zmítá zimnicí. Není pochyby, že půjde i k jiným nemocným; vždyť na něho čekají jako na smilování Alláhovo.“

„Honem do vaší osady, abychom se s ním neminuli!“

Vesnička Dejr Ahmar sedí v nejvýchodnějším úpatí Libanonu a byla první osadou samosprávného Libanonského kraje. Bydlí v ní maronitští křesťané.

„Bujné je vaše obilí, slibuje znamenitou úrodu,“ řekl major, když míjeli políčka vesničanů.

„Kéž by nám ji Alláh dopřál! Poslední dvě léta byla suchá, málo jsme sklidili, a přesto bašův správce požadoval zvýšené nájemné a ještě nám přidal robotu,“ povzdychl Si starosta.

„Baša je spravedlivý. Chce jen to, co je jeho, a nikoho neutiskuje.“

„Nikdo z nás nepochybuje o spravedlnosti našeho pána, ale všichni prosíme Alláha, aby rozdmýchal v jeho srdci plamének milosrdenství, jenž uhasíná od té doby, co svěřil správu svých statků Ismetovi.“

„Znám Ismeta. Je to vynikající muž. Věrně slouží svému pánu, jí jeho chléb, a proto je povinen hájit jeho zájmy.“

„Úplně s tebou souhlasím, vznešený pane, ale přesto si dovoluji říci, že by víc prospěl zájmům svého pána, kdyby nám v době sucha a neúrody slevil. Když

nám Alláh dopřeje tak pěknou úrodu, jakou nám letos slibuje, pak rádi našemu pánovi splatíme svůj dluh.“

„Vy jste věčně nespokojení. Zvláště vám, maronitským křesťanům, se pořád něco nelíbí na bašovi a jeho správci. A jak se mi zdá, tak vaše stížnosti rostou zejména za poslední dva roky. Nevím, nevím, jestli v tom nemá prsty ten buřič Ahtal, v němž se zhlížíte jako v jasném prameni.“

„Vždyť je to náš dobrodinec. Léčí nás, a nejen to, radí nám i v naší hospodářské bídě. Ale poctěte mě, vzácní pánové, svou návštěvou. Rád vás pohostím a Alláh požehná vám i mně,“ zval starosta četníky do svého domu.

„Poohlédni se teď raději po lékaři. My zatím počkáme u tebe, než ho najdeš,“ rozhodl major.

„Tamhle se blíží náš libanonský strážce bezpečnosti. Spěchá, aby tebe a tvou družinu přivítal, urozený majore,“ upozorňoval starosta.

„Vítám vás, hosté Alláhovi, všechny vespolek, zvláště pak tebe, majore. Jaká čest pro nás, že jsi nás poctil svou návštěvou,“ volal na přivítanou libanonský strážce bezpečnosti.

„Ale ztratily se nám tyhle dvě klisny. Jejich stopy nás dovedly až sem,“ odpověděl rozmrzele major.

„Jak to, pokud vím, tak na tvém koni přijel doktor Ahtal, a ten není zloděj,“ namítal libanonský policista.

„Ale zato je buřič. Vzepřel se vládě, a když jsem ho chtěl zatknout a dát spoutat, ujel s našimi koni.“

„Div divoucí! Doktor Ahtal, že by byl buřič? Že by se byl dopustil vzpoury? O pravdě tvých slov, majore, nemohu pochybovat. Oznámím vše svému veliteli.“

„Poohlédni se po lékaři. Přivedeš-li ho ke starostovi, uslyšíš, co odpoví na mou žalobu.“

Po hodině se vrátili starosta se strážcem bezpečnosti a oznamovali, že doktor Ahtal osadu opustil a že se vydal do hor.

„To jsem si mohl myslet! Každý z vás mu nadržuje. A teď se určitě pokusí, aby unikl našemu sultánovi. Ale to se mu nepodaří! Sultán je mocný, jeho pravice dlouhá a jeho meč ostrý. Zasáhne buřiče a i ty, kdo doktorovi pomáhají,“ vztekal se major.

„Máš pravdu, majore. Alláh je mocný, my lidé plníme jeho vůli. Co rozkáže

cařihradský sultán našim úředníkům, oznámí oni nám a my poslechneme. Odpočiňte si u nás, nakrmte a napojte své koně. Čím déle u nás pobudete, tím větší radost nám způsobíte,“ chlácholil majora starosta.

„Zůstaneme tu tak dlouho, pokud uznáme za dobré. Snad přece jen něco uslyšíme o uprchlém buřiči a podáme bezpečnější zprávu těm, jimž sloužíme.“

III

Doktor Achtal pospíchal s prohlídkou nemocných. Věděl, že bude pronásledován, a chtěl co nejdříve uniknout svým nepřátelům.

„Nemohl bys mě doprovodit do Ajnáty?“ tázal se mladého muže, jehož bratra právě ošetřil.

„S radostí. Kdy se tam vydáš?“

„Ihned.“

„Vede tam dlouhá a obtížná cesta, a proto dovol, pane, abych vzal s sebou nějaké potraviny.“

„Vím to, už několikrát jsem šel odtud do Ajnáty, ale vždycky mě někdo doprovázel, a tak jsem si cesty málo všímal a snadno bych zabloudil. Však ji křížuje mnoho stezek, které vyšlapaly kozy a ovce.“

Za chvíli odcházeli doktor s průvodcem z Dejr Ahmaru. Vystupovali na srázný hřbet porostlý nízkými rozložitými duby a jalovcovými keři, které tvoří neproniknutelné houštiny. Achtal byl tomu rád: snáze by tak mohl uniknout četníkům, kdyby se byli přece jen za ním pustili, a snáze se mu postupovalo ve stínu než v horkých slunečních paprscích.

Po dobré hodině překročili hřbet a scházeli do hlubokého údolí, v němž rostla temná skvrna, vesnička Ajnáta. Její domky sedí na levém břehu mohutného potoka, spěchajícího k jihu do jezera Jammúne, jež zářilo, jako by bylo naplněno rozpuštěným stříbrem.

„Nemohli bychom vesničku obejít?“

„Jak si přeješ, Achtale, ačkoli já bych ti doporučoval, abychom se zastavili u mého příbuzného a občerstvili se šálkem kávy. A potom jistě jsou v Ajnátě nemocní a ti by tě velebili jako posla Alláhova, kdyby ses najednou u nich objevil.“

„Až jindy, kamaráde. Dnes je třeba, abychom spěchali do Bšarry.“

„Stejně tam dnes už nedorazíme.“

„Když ne dnes, tedy zítra časně ráno,“ řekl doktor.

„Ale stejně jsem se, Achtale, divil, proč jsi nepožádal někoho z nás o osla. Rádi bychom ti jej byli půjčili. V sedle by ses tak neunavil jako pěšky. Avšak na co jsme zapomněli v Dejr Ahmaru, mohli bychom napravit v Ajnátě,“ řekl průvodce.

„Jsme mladí, nohy máme dobré, procházka nám neuškodí,“ odpověděl doktor.

„Pěkná procházka, když polezeme z Ajnáty na Libanonon stezkou, na které se i kozorožci unaví.“

Před Ajnátou se dal průvodce napravo do rozsáhlého háje vlašských ořechů, pak k potoku a na jeho pravém břehu na stezku jakoby vykládanou zlatem, která stoupala k zasněženému velikánu Chodíbu.

Směrem na východ se táhlo rozsáhlé údolí, které odděluje Libanon od Antilibanonu. Achtal na ně shlížel jako na mapu. Sklánějící se slunce ozařovalo žluté zdi a sloupy pohanských chrámů ověncených zahradami města Baalbeku. Nové bílé domy s červenými střechami se prostíraly severovýchodně od zřícenin.

Ubohá Zajnab! Co si asi počne? Oba jsme očekávali, co se nakonec přihodilo. Avšak nenadáli jsme se, že to bude již dnes. Unikla četníkům? Jak a kdy se s ní setkám? Schází mi, jako asi já jí. Oba nemáme rodiče. Zajnab je tu doma, ale já pocházím až z Alžírsko. Převzal jsem působnost jejího otce, lékaře, oženil se s jeho dcerou a oba jsme si slíbili, že budeme plnit jeho odkaz: pečovat o utištěný arabský lid. Skoro dvě léta jsme se snažili plnit tento těžký úkol. Popudili jsme proti sobě statkáře i tureckou vládu a octli se, kde jsme teď. Trpíme pro dobro a nepřestaneme konat dobro, dokud nás Alláh z tohoto světa neodvolá.

Achtalovy myšlenky se zarazily a jeho oči pohlížely s obdivem na obraz malovaný posledními paprsky zapadajícího slunce. Obrovská dolina, ve které leží Baalbek, se chvěla v jemném fialovém závoji. Jednotlivé osady a dvorce se podobaly větším nebo menším drahokamům, lemovaným zlatem holých ploch a protaženým perlovými páskami říček a potoků. Dlouhá západní stěna Antilibanonu se leskla roztaveným zlatem prostoupeným většími a menšími výhněmi, z nichž sálaly rudé plameny ozařující ostrý hřbet. Východní stráně Libanonu byly skoro temné, jakoby zahalené neproniknutelnou rouškou. Z vysokého Chodíbu sršely tisíce a tisíce bílých jisker, neboť zapadající slunce se

odráželo o čistý sníh, jímž byl ještě pokryt.

Kolikrát jsem toužil po tom, abych vystoupil na Chodíb. Ale mé přání se nesplnilo. Nebyl na to čas a nyní, kdo ví, nebudu-li na něm hledat útulek. Není pochyby, že mě turecká vláda prohlásí za buřiče a požádá libanonského zemského správce, aby jí pomohl mě polapit a uvěznit. Abych neuvedl v záhubu své hostitele, nezbude mi než uchýlit se do hor. O Chodíbu mi vykládal starý lovec, jehož syna jsem léčil. Je prý tam jeskyně, ve které kdysi bydleli lupiči. Ukáže mi k ní cestu a já se tam usadím se Zajnabou, jakmile za mnou přijde. Z Chodíbu budu moci udržovat styky jak s obyvateli Baalbecké doliny, tak s lidmi z Libanonu. Nu což, děj se vůle Alláhova!

„Zastavme se, Achtale, a přenocujme v tomto cedrovém háji. Za noční temnoty na průsmyk nevystoupíme.“

„Máš pravdu, kamaráde. Zůstaneme tady pod cedry. Noc nějak přečkáme: bude hodně studená.“

„Máme dost paliva. Zapálíme si ohýnek.“

„Ne, nedělej to, prosím tě. Oheň by nás mohl prozradit našim pronásledovatelům.“

„Mě nikdo nepronásleduje, ale rozumím ti, Achtale. Proto ses vydal na cestu pěšky. Proto jsme obešli do Ajnátu.. Bude nám zima, avšak ráno se zahřejeme, protože výstup průsmyku je hodně namáhavý.“

Slunce již dávno vyšlo, když oba muži usedli v průsmyku, aby si oddechli.

„Budiž Alláh pochválen, že jsme si nesrazili vaz. Do Bšarry je, to ještě daleko, ale nejobtížnější cestu už máme za sebou.“

Průvodce umkl a díval se s Achtalem hned na východ, hned na západ. Úrodné údolí, které odděluje Libanon od Antilibanonu, se chvělo ranními výpary. Jednotlivé kopce z nich vyčnívaly jako ostrůvky. Údolí se na severovýchodě snižovalo a za temnou oázou města Homsu přecházelo ve step a nekonečnou poušť.

I přes Antilibanon bylo vidět do pouště. K severu rušil rozhled obrovský masív Chodíbu. Jeho vrchol byl bílý, pokrytý sněhem. Na jižních a západních svazích Chodíbu se temněly černé skvrny cedrových hájů. Na jihu se tyčil druhý velikán, Sannín. Údolí, v němž leží Baalbek, ohraničovalo Sannín na východě a postupovalo k jihu, kde bylo jakoby uzavřeno nebetyčným sloupem Hermonu, rovněž pokrytým sněhem.

„Veliký je Alláh!“ vzdychl průvodce, pohlížeje na dílo nebeského Tvůrce.

K východu spadá libanonský hřbet srázně k Baalbecké dolině, kdežto k západu vysílá četné výběžky a táhlé pahorky, které ponenáhlu sestupují k pobřeží Středoziemního moře.

„Kam teče potok, který se vine pod námi k severu?“ zeptal se lékař.

„Ty to nevíš, Achtale?“

„Nikdy jsem jej nesledoval.“

„Jmenuje se Kadíša, Svatý. Omývá výspu, na které leží Bšarra, kam teď spěcháme, i skály, ve kterých je vybudován posvátný a památný klášter Kanóbín, a ústí do moře u přístavu Taráblusu. Ten vidíme tamhle pod sebou.“

„Zdá se být tak blízko, že bych kamenem do něho dohodil.“

„A přece bychom k němu nedošli ani za dva dny, Achtale. Jsme velmi vysoko a naše oči klamně odhadují vzdálenosti.“

„Tak tedy pod námi je Kadíša a u Taráblusu končí.“

„Bez potoka Kadíši by Tarábluští nebyli naživu. Vždyť je napájí a zavlažuje jejich zahrady a pole. Ale teď jsme si odpočinuli a musíme dál. Bšarra je ještě daleko,“ upozorňoval průvodce.

„Máš pravdu, kamaráde. Nuž, pojďme! – Co je tady cedrů!“ po chvíli udiveně zvolal lékař.

„Chodíb a jeho okolí by mohly být pokryty cedrovými lesy, kdyby nebylo pastýřů a uhlířů. Kozy hubí kdejaký cedrový stromek. Ukusují vršky, jemné větvičky nebo ohlodávají kůru. Které stromky se uchrání od záhuby a vyrostou, zahynou lakotou uhlířů. Rozdělaví u jejich kmenů oheň, kmen se propálí, strom spadne, a jakmile uschne, rozsekají jej a pálí z něho dřevěné uhlí.“

Pracně sestupovali do hlubokého údolí Kadíši, jehož pravý břeh je skoro úplně porostlý cedry.

„Tady před námi na výběžcích Chodíbu se uchovala největší skupina cedrů. Je jich více než čtyři sta. Mnohé jsou obrovské.“

„A jak to, že je dosud uhlíři nezničili?“ divil se lékař.

„Naše vláda je dala ohradit zdí, vybuodovala pod nimi kapličku a domek pro mnicha, který je hlídá. Vždyť o libanonských cedrech je velmi často zmínka v našem Písmu svatém, proto křesťané, a nejen my maronité, ale i jiní, putujeme do Libanonu, navštěvujeme cedry a vzpomínáme si na veliké proroky a krále, kteří opěvují libanonské cedry. Naše učení praví, že i náš Spasitel umřel na kříži z cedrového dřeva. Posvátnost místa a ochrana libanonské vlády brzdí

lačnost našich i cizích lidí, kteří by nejraději skáceli poslední stromek, rozřezali a zhotovili z něho památky, které by poutníci draho zaplatili. Vždyť nikde na světě nerostou takové cedry jako na Libanonu.“

„A to se mylíš, kamaráde. Zrovna takové cedry, které vidíš tady v Libanonu, tvoří v pohoří Tauru rozsáhlé a husté lesy. Na Atlasu v Alžírsku, kde jsem se narodil a kde jsem studoval, jsou rovněž cedrové lesy, avšak jiného druhu. A ve škole jsem se učil, že v nejvyšších horách světa, v Himálaji, se daří cedrům, jimž se říká deodara neboli dřevo bohů.“

„To i Indové mají v úctě cedry? Ale když je, Achtale, na světě tolik cedrů, proč všichni poutníci touží zrovna po cedru libanonském?“ ptal se udiveně lékařův průvodce.

„Poněvadž tito poutníci jsou z velké části křesťany, čtou Písmo svaté a rádi by měli kousek dřeva nebo aspoň větévku nebo šišku ze stromu, který velebí jejich náboženství.“

V poledne vystupoval Achtal se svým průvodcem pracně na mohutný výběžek Chodibu, kde se rozkládala osada Bšarra. Výběžek stoupá stupňovitě k východu a je celý proměněn v obrovskou zahradu posázenou vlašskými ořechy, morušemi a tu a tam topoly. Vlašské ořechy z Bšarry jsou proslulé široko daleko. Lidé je rádi kupují a draho platí. Polí je v okolí málo, proto si obyvatelé přivydělávají chovem bource morušového, jemuž se na Libanonu daří znamenitě.

„Ke komu se uchytíš, Achtale?“

„Snad k nikomu.“

„Máš zde přece tolik přátel, lidí, kterým jsi pomohl a ti tě přijmou s otevřenou náručí,“ ujišťoval lékaře průvodce.

„Nerad bych někomu z nich způsobil potíže, proto se raději u nikoho neusadím. Budu navštěvovat nemocné, nejen tady, ale i v okolí.“

„Pojď k mému známému aspoň na večeři.“

„Podívám se k němu, ale dnes ne. Rozloučíme se. Ještě nás nikdo nepotkal, a tak není třeba, aby nás tady někdo spolu uviděl.“

„Co mám vyřídit u nás v Dajr Ahmaru? Co vzkážeš Zajnabě?“

„Nic nevzkážu a ani nic nevyřizuj. Nemluv o mně, aby sis neuškodil. Kdovíco vás v Dejr Ahmaru potká. Baša mě nenávidí a vy všichni obděláváte jeho

pozemky.“

„Své pozemky obděláváme, ne jeho,“ rozhořčeně zvolal mladík.

„Vím, že máš pravdu, avšak baša má na své straně pozemkové knihy. Chce z vás nadělat otroky a má k tomu moc.“

„Byli jsme svobodnými rolníky a zůstaneme jimi. Dobrovolně jsme přivolili, aby si dal otec bašovy manželky připsat naše pozemky. Vždyť sliboval, že nás uchrání od útisku výběřčích daní a jiných úředníků. Plnil věrně svůj slib, uznával nás za vlastníky půdy. Teprve jeho zeť, turecký baša, nás chce připravit o svobodu a majetek. Sám jsi nám, Achtale, radil, abychom se nepoddávali. Sdružujeme se a s tvou pomocí se jistě ubráníme.“

„Jenom Alláh vás může ochránit.“

„Chrání nás a vysvobodí nás od všech, kdo nám škodí. Kéž jsou tvé kroky požehnané!“ rozloučil se s Achtalem jeho průvodce.

„Kéž se vrátíš, kamaráde, ke svým ve zdraví,“ volal za ním lékař.

Průvodce zamířil rovnou do osady, zatímco Achtal ji obcházel; směřoval do kasáren libanonské stráže bezpečnosti.

IV

„Bud' vítán, Achtale. Požehnání Alláhovo spočine na mně a na mé rodině, poctíš-li mě jako host,“ volal libanonský strážmistr, sotvaže lékaře zahlédl. Byl oděn v krátké modré baňaté kalhoty, modrou červeně vykládanou kazajku, červenou, šátkem ovinutou čapku s černým třapcem a obut v punčochy sahající až po kolena a v nízké střevíce. Za širokým pásem měl dýku a revolver.

„Nepřicházím, strážmistře, jako host, ale jako viník.“

„Žertuješ, Achtale, ty že by ses byl dopustil nějaké viny?“

„Jsem přesvědčen, že jsem se nedopustil ničeho zlého, avšak přece jen mě chtěl turecký major v Baalbeku zatknout, spoutat a vsadit do vězení,“

„To by nebylo nic divného. Vždyť se ujímáš utištěných, proto máš proti sobě utiskovatele. Ale pojď do úřadovny, tam si pohovoříme.“

Achtal líčil, co se stalo v Baalbeku.

„Nenamáhej se, Achtale. Znáš tě dobře. Není třeba, abys mi všechno podrobně vypravoval. Řekni jen to, co se přihodilo, než tě major zatkl.“

„Včera ráno si pro mě poslal a vyptával se mě na mé stoupence a pomocníky.

Že prý jsem cizinec, který jen podvodem získal turecké státní občanství. A že mě podporuje Francie a jí že připravuji půdu, a že se proto jen zdánlivě ujímám utištěných. Bránil jsem se. Vysmíval se mi. Ztrácel jsem trpělivost, slovo dalo slovo, major mě prohlásil za zatčena a vybídl strážmistra, aby vložil pouta na mé ruce. Hodil jsem na četníky psací stůl, zavřel je v úřadovně a ujel s jejich koni do Dejr Ahmaru.“

„Snad sis ty koně neponechal?“

„Ale ne. Odevzdal jsem je starostovi z Dejr Ahmaru a poprosil ho, aby s nimi zajel k majorovi a poděkoval mu za mě.“

„Tos dobře učinil, protože jsi tak vyrval majorovi nejostřejší zbraň a nám Libanonským jsi dal možnost, abychom tě chránili, ovšem pokud sahá naše moc. Podle tvých slov tě má major za cizího náhončího a buřiče. Požádá-li turecká vláda našeho zemského správce o podporu, budeme povinni jí pomoci, aby tě zatkla. Ale do té doby uplyne mnoho vody a dá Alláh, že sníš hodně našeho libanonského chleba. U koho se ubytuješ?“

„Raději u nikoho, strážmistře. Budu obcházet okolní vesnice a pomáhat nemocným, což ovšem nebude snadné, poněvadž nemám léky.“

„Takovou zásobu jsi jich měl, když jsem tě naposledy navštívil v Baalbeku. Nemohl by sis pro ně poslat?“

„Jakmile se mi naskytne příležitost, jistě to učiním.“

„A co Zajnab, nebude se jí stýskat? Kéž by tu byla i ona! Pomáhala by našim ženám a dívkám a vychovávala by je.“

„Nevím, jak dlouho to sama v Baalbeku vydrží; vždyť jí tam hrozí nebezpečí. Je velmi opatrná; jistě si to dobře rozmyslí, než něco podnikne.“

„Stejně nepochybuji, že za tebou pospíší.“

„Kéž by to dal Alláh!“

„Povečeř u nás, Achtale.“

„Nemohu. To by byla voda na majorův mlýn, kdyby se dověděl, že jsi mě hostil. Máš příbuzné v Baalbeku. Jistě by to odnesli.“

„Máš pravdu. Jednej, jak uznáš za nejlepší, a věz, že můj dům ti je otevřen každou hodinu dnem i nocí.“

Achtal zašel k chorému, jehož příbuzní ho před málo dny žádali o pomoc a o léky. Zaradoval se nemocný i jeho příbuzní, když uviděli lékaře. V jeho

přítomnosti spatřovali záruku uzdravení nemocného. A tak u nich Ahtal zůstal na večeri i na noc a nazítří zahájil pravidelné obchůzky po okolí.

Teprve po několika dnech přišla do Bšarry zpráva, že major z Baalbeku se závodčím a dvěma bašovými zřízenci pronásledoval Ahtala až do Dejr Ahmaru. Tam ho obvinil ze vzpoury a hrozil, že sultán zařídí, aby lékař byl zatčen a potrestán. Tu konečně všichni pochopili, proč k nim Ahtal utekl a proč navštěvuje jejich nemocné.

„Že by se byl Ahtal dopustil vzpoury? To je výmysl majorův a bašův. Utiskují lidi a pronásledují každého, kdo se jich ujme. Ahtal je náš dobrodinec. Nedáme ho a běda, kdo by ho zradil.“

Kdekdo nabízel lékaři útulek a pohostinství, avšak Ahtal důsledně odmítal, protože dobře věděl, že hněv tureckých úřadů je dlouhý a jejich ruka těžká.

„Turecká vláda je bezmocná v našem Libanonu,“ říkali Ahtalovi. „Náš zemský správce nedovolí, aby ti někdo ukřivdil a naše stráž bezpečnosti se tě ujme.“

„Váš zemský správce nemůže být všude. Jeho úředníci a zřízenci nejsou všichni poctiví jako strážmistr z Bšarry. Turecký sultán je svrchovaným pánem i vašeho Libanonu. Najde cesty a prostředky, aby zahubil ty, kdož se vzpouzejí jeho rozkazům. Máte přece příbuzné a známé v Baalbecké dolině a v jiných krajích, které jsou spravovány Turky. Jak snadno by mohli za vás pykat. Nehněvejte se, že nepřijmu ani vaši ochranu, ani pohostinství. Spoléhám na Alláha, jenž mě neopustí.“

„Aspoň kdyby se náš otec patriarcha o tobě dověděl! Jistě by se tě ujal. Vždyť má mocné příznivce nejen tady v Sýrii, ale i v Cařihradě.“

„Požádám ho o pomoc, až to bude třeba. Nerad bych mu přidělával potíže, kterých má beztoho dost, poněvadž je chráněn Francií, na niž turecká vláda žárlí.“

„Poslyš, Ahtale, vykládá se o tobě, že jsi náhončím Francie, která prý tě sem poslala z Alžírsku, abys jí připravoval půdu? Máme rádi Francii, ale neradi bychom se dostali pod její vládu. Od nepaměti máme samosprávu, řídíme se jen svými zvyky a obyčejí a nechceme svou svobodu ztratit.“

„Nejsem náhončím a nepracuji zde pro Francii, ale pro Sýrii a Libanon, odkud pocházejí moji předkové.“

„Jakže, ty pocházíš z naší země? My si všichni myslíme, že ses narodil v Alžírsku a tam že máš své příbuzenstvo.“

„Moji předkové žili a pracovali v Sýrii a snad i v Libanonu. Můj otec studoval

na technice v Bejrútu, a když dosáhl hodnosti inženýra, vystěhoval se do Alžírska, kde se stal francouzským úředníkem. V Alžírsku se oženil s domorodou Arabkou. Alláh mu dal dvě děti: mě a mého bratra Salma. Když mi byly tři roky a Salmovi sotva rok, vypukla v Alžírsku vzpoura. Vzbouřenci přepadli osadu, u které můj otec právě stavěl most, zabili naše rodiče a byli by zahubili i mě a bratra, kdyby nás nebyla chůva skryla. Ujala se nás nějaká bohatá Francouzka a dala nás do sirotčince, kde jsme zůstali až do ukončení obecné školy. Protože jsme se oba dobře učili, umožnila nám naše dobroditelka návštěvu středních škol a poslala nás na další studia do Bejrútu. Mě zajímala lékařská věda a v mém bratru Salmovi se ozvala touha po otcově povolání. Stal se inženýrem. Oba jsme žádali o turecké státní občanství, které jsme vlastně nikdy neztratili, a umínili si, že budeme působit ve vlasti svých předků. Po lékařské praxi ve Francii jsem se vrátil do Sýrie. Řízením Alláhovým se stalo, že jsem byl upozorněn, že churavý lékař v Baalbeku hledá pomocníka. Zajel jsem k němu, on si mě oblíbil a mně bylo, jako bych byl našel otce, kterého jsem v útlém věku ztratil.“

„Ostatní už víme, Achtale. Lékař byl vdovec, po nějaké době umřel. Ty ses pak oženil s jeho dcerou Zajnabou a pokračoval v konání dobra jako tvůj tchán.“

„Když můj bratr Salm dokončil studia, pracoval u odborníků v Evropě. Ale potom si podal na mou radu žádost o místo městského inženýra v Baalbeku. Byl přijat a už dva měsíce sbírá v Antilibanonu prameny pro městský vodovod. Všichni tři, Zajnab, Salm i já, poctivě pro vás, své krajany, pracujeme, ctíme vládu a v hrdlo lže, kdo tvrdí, že připravujeme půdu pro Francii. Vážíme si jí, ale ani my nechceme, aby nad námi vládla. Jsme Arabové, máme veliké dějiny a obrovské písemnictví, proč bychom neměli vzkřísit a zdokonalit svou kulturu a obnovit stát svých otců? Od Francie se můžeme učit, avšak nebudeme se před ní kořit.“

„Mluvíš nám ze srdce, Achtale. Máme své zvyky a obyčeje, dědictví otců. Opravme, co je chybné, nahradme dobré lepším, spojme se a obejdeme se bez cizinců. Kéž by Alláh rozmnožil muže podobné tobě, aby konali dobro nejen slovem, ale i skutkem a byli nám příkladem na cestě životem a zárukou naší budoucnosti.“

Už bezmála tři neděle pobýval Achtal v okolí Bšarry, když ho zastavil prošedivělý muž otázkou:

„Co vzkážeš do Baalbeku? Pojedu tam s vlašskými ořechy.“

„Kdo tě doprovodí?“ zeptal se dychtivě lékař. „Má žena a švagrová.“

„Vrátíte se všichni?“

„Ne, švagrová byla u nás jen na návštěvě. Pojede se mnou do Baalbeku, kde počká, až se jí naskytne příležitost, aby se mohla vrátit na jih ke své rodině.“

„Až tak daleko máš příbuzné?“

„Víš, Achtale, my maronité jsme roztroušeni po celém Libanonu a Antilibanonu. U nás je půdy málo, hledáme chleba, kde se naskytne, ale na příbuzenské svazky nezapomínáme.“

„Měl bych k tobě velkou prosbu, sousede,“ řekl Achtal tiše.

„Znám ji, proto jsem tě zastavil. Zajnab by se s námi nejsnáze dostala k tobě. Souhlasíš?“

„Jak bych nesouhlasil! Vždyť po ní toužím. Jen kdybys ji bezpečně, dovedl,“ zašeptal lékař vzrušeně.

„Neboj se, nejsem hlupák a o Zajnabě je známo, že vyniká opatrností a rozvahou. Není ani třeba, abys jí psal.“

„Na to ani nepomýšlím. Psané slovo je nebezpečné. Stačí vzkaz.“

„Ale ne od tebe. Zajdu k vám s ořechy, nabídnu je ke koupi a domluvím se s chůvou.“

„Kéž vás Alláh zastře svým závojem! Kéž vám otevře bránu zdaru!“

Jednou v poledne kdosi zaklepal na dveře Achtalova domu.

Služka mu otevřela.

„Nekoupíte ořechy? Jsou chutné, jako čerstvé a uzrály vysoko v Libanonu.“

„Až v Libanonu? Počkej tady, ukáži je chůvě. Snad se jí budou líbit.“

„S kým to tam mluvíš?“ ozval se pojednou hlas chůvy.

„Je tady nějaký člověk s ořechy,“ odpovědělo děvče.

„Předevčírem jsme se zásobily.“

„Ale tyhle jsou až z Libanonu.“

„Z které části Libanonu?“

„Ze svahu Chodíbu.“

„Snad ne z Bšarry?“ doptávala se chůva z kuchyně.

„Z Bšarry, matičko. Jistě víš, že není nad naše ořechy.“

„Pojď sem, děvče! Dej pozor, aby se jídlo nepřipálilo. Sama vyberu. Jsou pěkné, jistě budou i chutné,“ řekla chůva, když přišla ke dveřím.

„Jako čerstvé, matičko. Kolik bys jich chtěla?“

„Pět liber.“

„Hned ti je navážím.“

„Já si zatím zaběhnu pro peníze.“

„Pozítří před východem slunce za městskou bránou,“ zašeptal prodavač, když bral od chůvy peníze.

„A co Achtal?“ s dychtivostí se zeptala chůva.

„Je u nás.“

„Rozumím.“

„Kéž koupíš i podruhé!“

„I potřetí, zachutnají-li ořechy těm, pro něž jsou určeny.“

Po odchodu prodavače pravila chůva služce: „Tady máš hrst. Ostatní zanes starostovům. Jejich děti nemají ořechů nikdy dost.“

„Hned k nim zaběhnu.“

„A nepospíchej! Víš, že tě odměna nemine. A pohraj si trochu s dětmi. Vždyť jsi sama ještě jako děcko. Nádobí umyješ, až se večer vrátíš.“

Jakmile služka odešla, spěchala chůva za Zajnabou.

Zaraduje se chudinka, až uslyší, že unikne z toho vězení a sejde se se svým mužem. Co se mě už četníci natrápili! Kolikrát dům prohlíželi! I skobu vyčenichali a do prohlubně se spustili a tam slídili. Budiž Alláh pochválen, že mi vnukl nápad, abych do prohlubně nalila vodu a celou ji vysmejčila. Zahladila jsem kdejakou stopu, neboť prach se proměnil v bláto, které uschlo, a můžeme po něm chodit bosy beze strachu, že jsme po sobě zanechaly otisky nohou. V tuhle dobu Zajnabu navštěvuji. Zaklepu na ni a potěším ji radostnou zvěstí.

„Pozítří před východem slunce za městskou bránou,“ skončila své vyprávění chůva.

„To máme čas, abychom vše náležitě připravily. Služka není doma, dům je zavřen, a tak mohu vybrat léky a lékařské nástroje, po kterých Achtal jistě touží. S čím nebudu hotova dnes, dokončím zítra. A po půlnoci se vydám

podzemními chodbami na určené místo. Přichystej mi šaty libanonských vesničanek.“

„Ty ti znamenitě sluší, Zajnabo. Nikdo tě v nich nepozná, spustíš-li si šátek hluboko do čela.“

„Ráda nosím tento kroj za svých návštěv v Libanonu. Sbližuje mě s tamními známými, snáze si rozumíme a naše srdce se otvírají. Kdo je ten prodavač ořechů?“

„Neznám ho, dceruško. Ale je to jistě spolehlivý člověk, když mu Ahtal svěřil tvůj doprovod.“

„Odkud víš, že jednal s Ahtalovým souhlasem? Jak snadno by to mohl být majorův slídič,“ znepokojeně řekla Zajnab.

„Zahleděla jsem se do jeho oka a tam jsem četla, že mluví pravdu. Vezmeš svůj rozum s sebou, a má dceruška ho má víc než dvacet jiných.“

„Nejen rozum, ale i revolver si vezmu. Nerada bych sice prolévala krev, avšak bude-li třeba hájit mou čest a můj život, pak jsem odhodlána se nedat.“

„Kéž se setkáš s Ahtalem ve zdraví a kéž se oba vrátíte ke mně spokojeni. Vždyť nemám mimo vás nikoho na světě. Má matka odchovala tvou matičku a tebe, dceruško, svěřila tvá matka mně. Jsem bez rodiny, bez příbuzenstva, ty jsi mé všecko.“

„Netrap se, chůvo. Trpím s Ahtalem pro dobré skutky a Alláh neopustí toho, kdo mu slouží.“

Soused z Bšarry navštívil nejen četnickou úřadovnu, nýbrž i byty jednotlivých četníků a všude nabízel ořechy.

„Odkud jsi?“ zeptal se ho zostra major.

„Z Bšarry, vznešený pane.“

„Neslyšels o tom buřiči Ahtalovi?“

„Ahtala u nás zná každé dítě. Pomáhá, kde může, a přitom odmítá jakoukoli odměnu.“

„Však my se mu odměníme, jen až ho dostaneme a vložíme mu pouta na ty jeho buřičské ruce. Bydlí u vás?“

„Nebydlí nikde. Hned je tu, hned jinde. Kdo ho pozve, k tomu pospíší a mnohdy zaklepe na dveře nemocných, o které nikdo nepečuje.“

„Jen ho využijte. Dlouho u vás už nepobude. A s kým jsi tady?“

„S manželkou a se svou příbuznou.“

„Přiveď je sem, ať si je prohlédneme. Pátráme po lékařově ženě. Běda ti, kdybys jí dopomohl k útěku.“

„Copak je dosud doma?“

„Snad se skrývá tady v městě. V okolí ji nikdo nezahlédl. Hlídky objíždějí město ve dne v noci a pasou po každé ženě, která se odtud ubírá.“

„U nás si lidé vykládají, že Ahtalova manželka Zajnab je hrdinka. Prý se nezalekne žádného muže. Co kdyby se byla přestrojila za muže a utekla za Ahtalem?“

„To mě nenapadlo. Máš to, člověče, ze své hlavy, anebo ti to někdo vnukl?“

„Leda Alláh nebo jeho anděl, žádný syn Adamův.“

„Strážmistře, pojď sem a poslouchej, co mi tenhle prodavač ořechů připomněl. Co tomu říkáš?“

„U Zajnaby je všechno možné.“

„Kdy od jedeš, prodavači?“ zeptal se major.

„Zítřka před východem slunce.“

„Kterou cestou?“

„Rovnou na Dejr Ahmar, Ajnátu a k nám.“

„Pozdravuj starostu z Dejr Ahmaru a vyříd' mu, že mu bašův výběrčí brzo připomene spravedlnost i milosrdenství.“

„Nerozumím tvým slovům, urozený majore.“

„To není třeba. Starosta pochopí, když ne zítra, jistě za několik dní.“

„Mým dětem se tvé ořechy velmi líbí. Prodej mi ještě nějaké,“ žadonil závodčí.

„Už jich mám málo a co mi zbylo, mám zamluveno, ale tvému přání vyhovím, strážmistře.“

„Peníze ti dám zítra před úsvitem. Mám objížd'ku a není pochyby, že se s tebou setkám.“

„Mně by bylo milejší z ruky do ruky.“

„Nemluv! Dej sem ořechy a zítra ráno dostaneš peníze.“

Večer se prodavačova švagrová přidružila ke skupině pocestných, kteří se ubírali k jihu. Půjčili jí mezka, takže se její příbuzný vracel do Bšarry se svou manželkou a třemi zvířaty. Dvě nesla, co v Baalbeku nakoupil, a třetí mezek

měl prázdné sedlo.

Sotva se ukázala jitřenka na východním obzoru, opustil prodavač zájezdní hostinec a vedl zvířata k severozápadu. Jeho manželka je poháněla. Na určeném místě za městskou bránou se k ní přidružila žena, která slávy a posunky rovněž nabádala mezky k pořádku a k zrychlenému pochodu. Jakmile se obě ženy dostaly ze zahrad, sedly si na mezky a chvátaly za prodavačem.

„Hej, kdo to tam jede?“ zavolal četník na prodavače. „Ten, kdo čeká na své peníze, strážmistře.“

„Cože, ať už tě nevidím.“

„Chci jen to, cos mi včera slíbil, když sis ode mě bral ořechy.“

„Nechceš-li, abych přetáhl tebe a tvé ženy, popožen raději své zvíře a uháněj domů,“ smál se vítězně četník.

„Zatrolení lidé v Baalbeku! Pochutnají si na plodech z Bšarry, aniž by uznali za vhodné je zaplatit,“ brumlal naoko prodavač.

„Už ani muk. Víš, že je zakázáno rušit noční klid. Tvé ořechy se mým dětem velice líbí. Přihlas se a zas nějaké od tebe koupím.“

„Kéž by mě Alláh uchránil od podobných kupců!“

Strážmistr se smíchem ujížděl k východu, prodavač se svou manželkou a Zajnabou spěchali k severozápadu.

VI

Statkář k sobě pozval majora a poznamenal před ním a před svým správcem Ismetem: „Vrtá mi hlavou zmínka starosty z Dejr Ahmaru o spravedlnosti a milosrdenství. Přiznávám se, že mě zlobí, že starosta dopomohl tomu buřiči lékaři k útěku. Měl ho zatknout jako zloděje koní a vám vydat. I křesťané v Dejr Ahmaru mi působí veliké potíže. Ale teď se mi naskýtá příležitost, jak si na nich zchladit žáhu. Je sice pravda, že bydlí v Libanonu, avšak obdělávají moje pozemky, které leží v Sýrii. Mně platí nájemné a pro mě musejí robotovat a odvádět daň, kterou jsem si v baalbeckém správním okrese pronajal. Chci k nim vypravit svého výběřčího. Ať prozkoumá jejich účty a vymáhá nedoplatky

nájemného i daní. Už jsem se vám zmínil o tom svém záměru. A dnes jsem se rozhodl, že jej provedu. S výběřčím vypravím svých šest lidí a potřeboval bych aspoň tolik četníků. Co tomu říkáš, majore?“

„Úplně souhlasím, bašo, i když o tom nerozhoduji. Je ale třeba, abys nejdřív promluvil s okresním politickým správcem. Napíše mi rozkaz a pošlu s tvým výběřčím tolik četníků, kolik politický správce určí.“

„Je to můj přítel, nebude nic namítat. Zajed' k němu, Ismete, a výběřčí ať odjede ještě dnes.“

Politický správce povolil čtyři četníky.

„Proč ne šest?“

„Nějací lupiči přepadli obchodníka, který se vracel z Damašku. A politický správce vypravil četníky, aby pátrali po jejich stopě, a tak nemůže postrádat víc než čtyři. Poznamenal, že deset hladových krků brzo vyjí Dejr Ahmar.“

„Vlastně má pravdu. Však on se postará, aby způsobil dejrahmarským nespokojencům co největší potíže. Přichystals, výběřčí, potřebné knihy?“

„Všechny jsou v mém sedlovém tlumoku, bašo.“

„Nikommu nic nedaruj. Kdo má závazky za tento rok úplně vyrovnány, může dát zálohu na budoucí.“

„Rozumím, bašo, a přičiním se, abys byl se mnou spokojen,“ řekl úlisně výběřčí.

„Zatím jsi mě nezklamal.. Víš, že tě odměna nemine. Dvacet procent z přeplatků bude tvých.“

Nemálo se podivili dejrahmarští občané, když před samým večerem vjela do vesnice četa výběřčího. Jeho druhové si vyhlédli jednotlivé domy, on sám se uchýlil k hospodáři, který měl největší vinici a nejlepší víno. Výběřčí, třebas muslim, jemuž byly opojné nápoje zakázány, rád si přihnul, takže byl mnohdy pod obraz boží. Ještě večer obeslal starostu a všechny sousedy, kteří obdělávali statkářovy pozemky:

„Přineste své výkazy nájemného, robot i daní. Prozkoumám je, aby bylo vše v pořádku, než nastanou žně, které se blíží.“

Sousedé přinesli výkazy a výběřčí je před nimi spálil.

„Když jsem zkoumal knihy, shledal jsem v nich četné nepořádky, a tak jsem vypracoval nové výkazy. Tady je máte a zítra zaplatíte, co je předepsáno.“

„Nejsou správné,“ ohrazovali se sousedé jeden po druhém.

„Tolik nedlužíme,“ namítali někteří. „Měli jsme přeplaceno,“ hájili se jiní. „Předpisuješ nám nájemné na příští rok. To není zákonné.“

„Co je ve výkazech, je platné, a co je platné, je zákonné. Kdo se to oháněl nezákonností? Deset ran karabáčem ji z něho vyžene. Hned mu je vyplat, závodčí.“

Dva bašovi sluhové se chopili sedláka a četník ho bil. Ubožák zasténal a svalil se bez sebe.

„Hraje komedii. Vsyp mu jich ještě pět, aby přišel k sobě.“

„Promiň, vznešený pane,“ přimlouval se starosta. „Ale soused trpí už několik dní střídavou zimnicí. Rány mu dodaly, omdlel skutečně. Nepřetvařuje se.“

„Proveď, závodčí, můj rozkaz a tady starostovi vsaď taky jednu, aby mlčel, dokud mu nedovolím mluvit. Naučím vás poslušnosti a pořádku! Spoutejte je všechny a přivažte ke stromům. Dva u nich zůstanete na stráži až do rána. Rozmyslí si všechno a zítra budou povolnější.“

Po odchodu sousedů poručil výběrčí hospodyni, aby ho zavedla do vinného sklepa. Víno bylo uchováno v pomenších kožených měších. Výběrčí ochutnával, až si vybral, které se mu nejlépe líbilo. Vzal měch s sebou do pokoje a po večeri statně popíjel.

Před polednem přivedli bašovi sluhové spoutané sedláky a rozespalý výběrčí se jich ptal, zda jsou ochotni ihned zaplatit, kolik mají předepsáno.

„Smiluj se, urozený pane. Je přede žněmi. Kde teď vezmeme peníze, i kdybychom uznali správnost těchto výkazů?“

„No prosím, to je jiné, včera jste hovořili o nezákonnosti, dnes o správnosti. Ale každý z vás dostane deset karabáčem a zítra se jistě domluvíme.“

Četníci vykonali, co výběrčí nařídil, a odvedli spoutané znova do sadu, kde je hlídali.

Jeden z bašových sluhů se nějak dověděl, že Achtala doprovodil do Bšarry ten zbitý rolník, který teď trpěl střídavou zimnicí. Upozornil na to výběrčího, jenž ihned poslal pro rolníka. Ubožák ležel doma. Velice se mu přitížilo, horečka jím lomcovala, a matka i žena prosily četníky a sluhy, aby ho ušetřili. Bašovi lidé však nedbali jejich nářku a dotáhli nemocného k výběrčímu, který mu určil nových deset ran.

„Vždycky tě poslouchám, výběřčí, ale tentokrát nemohu. Zabil bych člověka a vláda by mě stíhala,“ ohrazoval se závodčí.

„Jaká vláda? Sám zastupuji vládu. Víš, že jednám se souhlasem politického správce a jako výběřčí pronajatých daní mám nejen právo, nýbrž i povinnost trestat každého, kdo se vzpírá.“

„Ale tohoto ubožáka nechceš trestat kvůli dani, nýbrž pro něco docela jiného. Nezapomínej, výběřčí, že jsme v libanonském území. Libanonská správa by si mohla stěžovat v Cařihradě a potom by to se mnou mohlo zle dopadnout, kdyby přišel odtud rozkaz vyšetřit stížnost.“

„Tak ty se vzpíráš mému rozkazu, závodčí. Budu si to pamatovat a můj pán, baša, se přičiní, abys ani ty nezapomněl na svůj nynější odpor.“

Pokořený a rozzuřený výběřčí hledal uklidnění v koženém měchu s vínem. Dal se do pití hned v poledne a zanedlouho sotva blábolil. Četníci a bašovi sluhové následovali jeho příkladu a po západu slunce leželi na mol opilí. Ženy mohly snadno osvobodit spoutané a ke stromům přivázané sousedy, avšak neučinily to. Věděly, že by neušly trestu.

Z domu těžce nemocného rolníka zazníval tichý nářek matky a manželky. Všichni ostatní příbuzní se nemocnému vyhýbali, aby je někdo neobvinil, že mu nadržují a že se hlásí k doktorovi Achtalovi.

„Škoda, přeškoda, že vypudili Achtala z Baalbeku. Některý synek by byl k němu zajel na rychlém koni a ve třech hodinách mohl být zpátky. Doktor by byl chudáka prohlédl, ošetřil a zachránil jeho život,“ lkala žena nemocného.

„Nenaříkej, snacho. Alláh dopouští, ale neopouští. Můj syn a tvůj manžel je ze zdravého kořene. Nemoc překoná, z tohoto nebezpečí vyvázne a rozkvete novou silou, novým životem. Kdo to klepe?“

Neznámá žena tiše vstoupila do tmavé jizby a zavřela rychle dveře.

„Slyším, že u vás někdo stůně. Prohlédnu ho a zařídím, čeho třeba,“ řekla neznámá.

„Kdo jsi? Přistup ke světlu, abych ti pohlédla do tváře. Po hlasu tě nepoznávám,“ zvolala žena nemocného.

„Mysli si, sestřičko, že mne k tobě posílá Alláh.“

„Poselkyni Alláhovu vítáme a velebíme.“

Neznámá pomocnice byla Zajnab.

VII

Sotva Zajnab dojela s prodavačem z dohledu Baalbeku, vybídla ho, aby se dal na západ rovnou do libanonského území a jeho pomezím k severu.

„V Libanonu snáze uniknem než tady v Sýrii. V okolí Baalbeku mě zná kdekdo. Lidé pracují v polích, jsou zvědaví, zvláště moje družky. Jak snadno by se mohl některý projíždějící četník dovědět, že mě odvážíš. Zle by nám bylo oběma.“

„Hle, muži, snad bude lépe, ujme-li se Zajnab velení.“

„Máš pravdu jako vždy, paní mého domu. Zajnab nás povede a my ji budeme doprovázet.“

Kvečeru dorazili do kotliny plné mladé trávy a zavlažované jasným pramenem.

„Lepší tábořiště si ani nemůžeme přát,“ poznamenal prodavač. „Má jediný úzký vchod do kotliny. Nikdo nás tu nenajde a ze skal, které ji uzavírají, máme cestu z Baalbeku do Dejr Ahmaru jako na dlani. Má žena a já složíme náklady, pustíme zvířata na pastvu, rozděláme oheň a přichystáme večeři. Ty, Zajnabo, vystup na skálu a pozoruj kraj. Zavoláme tě, až bude jídlo hotovo.“

Zajnab se vrátila, dřív než se nadáli, a vzrušeně vyprávěla: „K Dejr Ahmaru ujíždělo jedenáct jezdců na koních a mezi nimi čtyři četníci.“

„Sám Alláh nás od nich uchránil. Sotva bychom jim byli unikli, kdybychom byli přenocovali poblíž té osady, jak jsem původně zamýšlel. Tvá rada, Zajnabo, abychom se ubírali libanonským pomezím, byla znamenitá,“ řekl uznale prodavač.

„Snad bychom učinili dobře, kdybychom zde zůstali, dokud ta podivná družina z Dejr Ahmaru neodejde.“

„Den dva bychom tu mohli zůstat. Ale déle to nebude možné, protože máme málo potravin.“

„Hlady nezahyneme. Bezpečnost je lepší než nadbytek,“ řekla Zajnab.

Nazítří pozorovala Zajnab svým bystrým okem Dejr Ahmar a okolí, avšak po jízdě družině nebylo ani vidu. A tak dalšího dne se domnívala, stejně jako její průvodci, že snad četníci s ostatními jezdci opustili Dejr Ahmar za noci.

„Je to možné. Měsíc se blíží úplňku, v noci je chlad, za dne vedro, a četníci se neradi namáhají,“ usuzoval prodavač.

„Vrtá mi hlavou, proč se ale ta družina do Dejr Ahmaru vypravila. Jestli pátrají po Ahtalovi, nevydali se do Ajnáty. Tam vede srázná a nebezpečná cesta, a tou by nemohli jít, leda ve dne, a to bych je byla zas zahlédla.“

„Turečtí četníci smějí vstoupit do našeho území jen se souhlasem našeho zemského správce. A pochybuji, že by byl svůj souhlas udělit tak rychle. Spíš se mi zdá, že má ta družina co činit s daňovými nedoplatky. Blíží se žně a baša z Baalbeku se chce zajistit, aby neutrpěl škodu.“

„Snad máš pravdu. Tvá domněnka skoro vysvětluje, proč byli v družině, kterou jsem zahlédla, jak četníci, tak i obyčejní jezdci. Četníci doprovázejí výběrčího daní a bašovy sluhy.“

„Co si počneme, Zajnabo? Zůstaneme tu v nejistotě, nebo se po poledni vydáme na cestu do Dejr Ahmaru, kde dostaneme odpověď?“

„Pojedeme skrytými cestami k Dejr Ahmaru. Zastavíme se západně od vesnice a já sama navštívím dům toho, kdo Ahtala k vám do Bšarry doprovázel. Nevrátím-li se do půlnoci, nečekejte na mě a spěchejte domů.“

„Neopustíme tě. Slíbil jsem Ahtalovi, že tě k němu dovedu, a své slovo neporuším.“

„Jsi hodný, příteli, a věru, že jsem ráda, že Ahtal vybral pro mne muže, jako jsi ty. Kéž jsou tvé děti podobné tobě! Čekej tedy, ale ne u Dejr Ahmaru, nýbrž u Ajnáty. Jestli jsou četníci se svými druhy dosud v Dejr Ahmaru, snáze jim uniknu sama než s vámi. Do Ajnáty se neodvážím. Tam se s vámi shledám a pospíšíme k Ahtalovi,“ rozhodla Zajnab.

Zastavili se ve žlebu hodný kus cesty západně od Dejr Ahmaru a Zajnab se vydala na výzvědy do domu průvodce svého muže. Tam ji přivítali, jako by byla Alláhem poslána.

„Kdo ho tak zbil?“ ptala se matky, když prohlédla nemocného.

Obě ženy potichu pověděly, co se přihodilo. Zajnab vyčistila chorému rány, obvázála ubožáka až po pás studeným obkladem, který ovinula teplými pokrývkami. Po nějaké chvíli přišel nemocný k vědomí, a když otevřel oči, zahleděl se na Zajnabu.

„Budiž Alláh pochválen, budiž pochválen!“ zašeptal a usnul.

„První spánek po třech dnech,“ oznamovala jeho manželka.

„Prospěje mu líp než „kterýkoli lék. Až se probudí, podej mu, matko, co jsem do toho hrníčku namíchala, a ty, sestřičko, pojď se mnou. Kde je družina výběrčího?“

„Jsou rozlezlí po jednotlivých domech a všichni spí, protože jsou na mol opilí.“

„Kde se ubytoval výběrčí?“

„Tamhle v tom domě, který se černá na pokraji osady.“

„Je strážlivý?“

„Kdež by byl! Za dne blábolí a za noci nemůže z místa.“

„Chceš pomstít svého muže a pomoci jemu i ostatním svým krajanům?“

„Jak bych nechtěla. Z lásky jsem si vzala pána svého domu, srdce mi pukalo, když jsem viděla, jak ho včera chudáka nemocného dal výběrčí ztýrat. I ostatní sousedé mi přirostli k srdci. Vždyť jsem se tu narodila a tady vyrostla,“

„Nebojíš se nebezpečí?“

„Na cestě k dobrému činu nehrozí nebezpečí. Veď mě. Půjdu za tebou, třebaš bych nevěděla, kdo jsi. Alláh tě poslal a jeho poselkyně se nepustím.“

„Půjdeme do domu, ve kterém bydlí výběrčí. Je velká tamní rodina?“

„Jenom hospodyně je doma. Dva synové hlídají stáda, děvčata se ukryla ve skálách a hospodář je spoután a uvázan v sadě.“

„A co jeho žena?“

„Je statečnější než dcera mého otce. Mnoho toho nenapovídá, nahrazuje slova skutkem.“

„To se k nám hodí. Jistě se s ní domluvíme. Teď však opatrně do domu, aby nás nikdo nezpozoroval.“

Hospodyně seděla ve dveřích a radostně zašeptala, když poznala sousedku:

„Stýská se mi po dětech a po muži. Přisedněte, postěžujeme si a potěšíme se.“

„Chceš pomstít svého muže a prospět sousedům?“ zeptala se jí Zajnab.

„Ukaž mi, jak a kudy, a hned se dám na cestu, o které se zmiňuješ.“

„Slyšela jsem, že je tady někde západně od vaší osady jeskyně. Znáte ji?“ otázala se Zajnab žen.

„Jak bychom ji neznaly! Nejednou jsme v ní hledaly útulek před zimou a deštěm. Leží jihozápadně od vesnice.“

„Je tam daleko?“

„Hodinu, půldruhé.“

„Je možné dostat se do ní pěšky nebo po provazu?“

„Po provazu i pěšky, ale vchod, kterým se do ní leze, je zavalen kameny. Bylo by třeba je odstranit a cestu uvolnit.“

„Kde má výběrčí svého koně?“

„U nás ve dvoře.“

„Osedlej ho, upevni tlumok, vezmi provaz, měch s vodou, nějaké potraviny a čekej na nás. Ty, sestřičko, mne doprovodíš do pokoje výběrčího,“ řekla Zajnab.

Výběrčí ležel na kobercích a zhluboka oddychoval. Zajnab ho nadzvedla, ale neprobudil se. Něco zamumlal a převalil se, spal dál.

„Budeme s tebou mít dřinu, než tě dopravíme do jeskyně. Rozžehni lampu, sestřičko. Sebereme zápisky, papíry, pero, inkoust a vše, co je výběrčího.“

Svinuly papíry a zápisky, zajistily inkoust a pero a Zajnab s tím zaběhla na dvůr, kde vložila vše do sedlového tlumoku. Když se vrátila, vybídla svou společnici, aby jí pomohla postavit výběrčího a dovést ho ke koni. S přispěním hospodyně ho dostaly do sedla, vložily mu nohy do třmenů, dvě ho přidržovaly a třetí vedla koně k jeskyni. Nikoho nepotkaly; vždyť byla noc, a kdo mohl, unikl z dosahu výběrčího a jeho družiny. Zajnab se spustila po provazu do jeskyně a vybídla své družky, aby uvázaly výběrčího a spustily ho za ní. Uložila ho na sedlovou pokrývku a vedle dala zápisník, papíry, pero a inkoust.

Výběrčí chrápal a o ničem nevěděl. Bylo už k poledni, když se probudil a volal, aby mu hospodyně podala vodu. Když se neozývala, posadil se a udiveně se rozhlížel, kde že je. Zajnab ho seshora pozorovala. Protíral si oči, tahal se za uši, jen aby se přesvědčil, zda sní nebo bdí. Žízeň ho trápila. Slunce se opíralo o jeskyni, jeho paprsky se odrážely o bílé vápencové stěny, vedro rostlo a s ním i touha po vodě.

„Vodu, vodu mi dejte. Vodu, nebo zahynu!“

„Dostaneš vodu, až napraviš vinu, které ses dopustil,“ pravila Zajnab hlubokým hlasem.

„Kdo jsi?“

„Ta, kterou poslal Alláh, aby ti pomohla napravit, cos pokazil.“

„Jsi dobrá nebo zlá?“

„Alláh neposílá zlé. Chci tvé dobro.“

„Dej mi vodu a splním každé tvé přání.“

„Přísahaj při samém Alláhovi.“

„Až se přesvědčím, že bez tvé pomoci z této pasti nevyvážnu.“

„Přesvědč se a pak mi oznam výsledek.“ Výběrčí zkoumal jeskyni a okolí.

„Odtud se nedostanu. Nevylezu, jestli mě odtud nevytáhneš.“

„Přísahaj při Alláhovi!“

„Zapřísahám se Alláhem, že splním každé tvé přání, když mi dáš napít a pomůžeš mí odtud. Co chceš ode mne?“

„Máš vedle sebe své zápisky, papír, pero a inkoust. Napiš každému rolníku z Dejr Ahmaru, že není tvému pánu, bašovi, nic dlužen za nájem ani na daních a že nebude vybídnut k robotě do podzimu tohoto roku.“

„To nemohu učinit, porušil bych práva svého pána.“

„A přece jsi rušil právo občanů z Dejr Ahmaru. Rozmysli si to.“

„Dej mi aspoň hlt vody, abych měl klid při úvaze,“ žadonil výběřčí.

„Teprv až se rozhodneš.“

„Nesnesu žízeň. Splním, co ode mne žádáš, a můj pán ať podnikne, co uzná za dobré. Dej mi napít.“

„Až vložíš do pytlíku, který k tobě po provazu spustím, pět stvrzenek a přesvědčím se, že jsou, jaké mají být, dostaneš v míšku trochu vody.“

„Hned se dám do práce, jen abych se žízní nezakl.“

Stvrzenky byly řádně napsány, výběřčí se napil a spěchal, aby byl se všemi hotov a mohl se napít dosyta.

„Kdy mne propustíš?“

„Až zmizí poslední sluneční paprsek. Uvolním ti pak zatarasenou chodbu; běda ti, vlezeš-li do ní dřív! Spustím na tebe kámen, a nezasáhne-li tě, uzavře východ a ty zahyneš žízní.“

„Ochraň mne Alláh od všeho zlého! Nehnu se, dokud nezmizí poslední sluneční paprsek.“

Zajnabiny družky se vrátily do osady ještě v noci. Nikdo nepozoroval, když odešly, ani když přišly. Zajnab zůstala sama u jeskyně, a když dostala všechny stvrzenky, vložila je do obálky, na kterou výběřčí napsal jméno starosty z Dejr Ahmaru. Pošlu mu ji z Ajnáty; bude mít radost a jeho sousedé taky, pomyslila si lékařova žena.

Když se slunce sklánělo k západu, Zajnab vytáhla kameny z otvoru jeskyně a spěchala, seč jí nohy stačily, do Ajnáty.

Výběřčí vylezl, zahlédl pod otvorem svého koně s tlumokem a veškerým svým majetkem, schoval zápisky a papír, vhoupl se do sedla a cválal k Baalbeku, aby unikl novému nebezpečí. Jeho družina ho předjela. Čekali na něho až do poledne, a když nevycházel, zašel závodčí do jeho pokoje. A protože ho nenašel, ani jeho koně a sedlový tlumok, domníval se, že se výběřčí náhle vrátil do Baalbeku. A tak vybídl své druhy, aby následovali jeho příkladu.

„Jsi opilec a do mých služeb se nehodíš. Ihned táhni po svých,“ zuřil baša, když vyslechl zprávu výběrčího.

„Ale především jsi mě, bašo, ubezpečoval, že jsem dosud věrně plnil své povinnosti a poctivě ti sloužil. Za jeden poklesek mě přece nezavíš chleba a nevydáš mou rodinu bídě. Splynul jsem s tebou a vykonával slepě kdejaký tvůj rozkaz. Nikdo mě teď do služby nepřijme, jestli mě vyženeš.“

„Nehněvej se na něho, bašo. Je dosti potrestán svým doznáním. Co zavinil, dá se snadno napravit. Prohlásíš jeho stvrzenky za neplatné a máš dosti síly, abys od sedláků z Dejr Ahmaru vymohl, co si přeješ,“ přimlouval se za výběrčího správce.

„Máš pravdu, Ismete. Táhni odtud, výběrčí, a děkuj mně a Ismetovi, že jsme tě zahalili závojem milosrdenství. Poznals ženu, která s tebou vyjednávala?“

„Přísahám při všemocném Alláhovi, bašo, že ne. Hlava se mi motala, žízeň mě trápila, toužil jsem po vodě a nedal jsem si pozor ani na hlas, ani na podobu, kterou jsem zahlédl,“ provinile řekl výběrčí.

„Jistě nebyla sama, bašo. Měla pomocnice, a jistě se dozvíme, které se tohoto zákeřného činu dopustily, a náležitě je potrestáme.“

„O tom, Ismete, později. Teď potřebuji klid, abych se probral z nového projevu rostoucího ducha vzpoury. Símě lékařovo a jeho ženy klíčí.“

„Vytrháme je, bašo, a co nevytrháme, zašlapeme.“

„Přemýšlej, kdy a jak, a zítra mi podej zprávu.“

VIII

Druhého dne navštívil statkář po snídani Ismeta a dychtivě se zahleděl do jeho tváře. Očekával jeho návrh.

„Podle tvého rozkazu, bašo, se odeberu s četnou družinou tvých lidí a s několika četníky do Lebue. Usadím se tam ve tvém dvorci a obešlu všechny starosty okolních vesnic, a to jak svobodných, tak i tvých vlastních, zkrátka všech, které jsou povinny ti odvádět daně.“

„Udělal jsem dobře, Ismete, že jsem uposlechl tvé rady a pronajal si vybírání daní v celém okrese. Mám tak v rukou kdekterou osadu a můžu každou vzpouru utlumit. Ale co si počneš se starosty?“

„Oznámím jim, že jsi zvýšil nájemné i robotu a že vláda požaduje nové daně, aby uhradila schodek damašské země.“

„Znameníť nápad! Ale buď rozumný a uznalý. Byl bych nerad, kdyby došlo k nějakým vážnějším nepokojům. Kdy se vypravíš do Lebue?“

„Jakmile dostanu od politického správce rozkaz pro četníky.“

„To bys mohl odjet ještě dnes.“

„Čím dřív, tím líp, aby se neroznesla zpráva o tom, co provedl výběrčí v Dejr Ahmaru.“

Šest četníků a dvanáct mužů doprovázelo Ismeta do Lebue. Tamní občané se rozjeli po okolních osadách a zakrátko se vrátili v doprovodu starostů z okolních vesnic.

„Náš pán, baša,“ oznamoval jim Ismet, „se rozhodl, že zaplatíte o třetinu víc z každé míry pronajatých pozemků a že vám zvyšuje o třetinu i daně a roboty. Snad jste se doslechli, že vysoká vláda potřebuje peníze na železnice a silnice, proto dáte za tento rok víc daní. Rozmyslete si to. Zítřka se zaručíte, že vaši sousedé splní každý požadavek našeho pána i vysoké vlády, pro kterou on daně vybírá.“

„Dovol, správce...,“ namítali starostové.

„Nic nedovolím, domluvil jsem. Vy si to rozmyslete a zítřka mi dáte záruky. Zůstaňte pohromadě; četníci a moji lidé vás budou hlídat, abyste se nerozutekli.“

Starostové nezamhouřili ani oka. Po celou noc se radili a až na dva se usnesli, že nesplní bašův požadavek, protože je nespravedlivý.

„Kůži si stáhnout nedáme. Naši sousedé by nás i naše děti prokleli, kdybychom k nim přišli s takovou. Co si ale počneme? Jak se ubráníme panské zvěli?“

„Panská zvěle nepotrvá věčně. Alláh je náš tvůrce a pán a pomůže nám i našim sousedům.“

Po východu slunce zašel Ismet k starostům a ptal se jich, jak se rozhodli. Vystoupil zástupce osad, které byly bašovým majetkem, a odpověděl: „Moji druhové uložili mně, šedivému starci, abych ujistil tebe, Ismete, i urozeného bašu naší dobrou vůlí a poslušností. Jsme ochotni platit a pracovat jako dosud. Je to břímě hodně těžké, těžší, než nesli naši otcové, avšak poneseme je,

abychom zachovali mír a pokoj.“

„Odmítáte nový bašův požadavek?“ ptal se správce.

„Neodmítáme, vznešený správce, avšak nemůžeme jej přijmout, abychom nezahubili sebe a naše děti.“

„Zaplatíte, nebo nezaplatíte, kolik baša předepsal?“

„Zaplatíme, kolik bylo původně určeno. Dotazovali jsme se svých sousedů v jiných okresech damašské země. Odvádějí méně než my a mají lepší půdu. Proč bychom se žebračili?“

„Kdo souhlasí s výpověďmi tohoto starce?“

„Všichni. Mluví za nás a co vyovídá, vychází z našich srdcí.“

„Všichni? I vy dva, co se tamhle krčíte?“

„Neradi bychom se pohněvali se svými druhy a se sousedy, které zastupujeme. Nemůžeme ti proto vyhovět, vznešený správce, ačkoli bychom rádi splnili každé přání svého dobrodince baši.“

„Nemáte odvahu postavit se na vlastní nohy, proto budete trpět s ostatními. Četníci, odveďte starosty na pastviště, obkličte je a nedovolte, aby jim kdokoli podal vodu nebo jídlo. Dokud se jednomyslně nerozhodnou, že splní rozkaz mého pána, zůstanou bez jídla a bez nápoje, třebas by zahynuli. A teď ať mě nikdo nevyrušuje. Budu prohlížet účty a psát platební rozkazy do jednotlivých obcí. Až se starostové rozhodnou, ty, závodčí, mi to oznámíš. Budu-li od tebe něco potřebovat, pošlu k tobě svého sluhu. Rozuměli jste?“

„Zajisté, vznešený pane.“

„Jedněte podle toho.“ Ismet odešel do dvorce. Nikdo v něm nebydlel. Byl určen k dočasnému pobytu baši nebo jeho rodiny a spravovala jej obstarší služka, přítelkyně statkářovy ženy. Byl to její výměnek za dobré služby. Správkyně neměla Ismeta ráda pro jeho hrubou pánovitost a pro jeho nemilosrdné jednání s poddanými.

„Pospěš si s obědem pro mě a pro sluhu. Mému sluhovi zanes jídlo do konírny, kde hlídá naše zvířata, a mně do mého pokoje. Po obědě mi podáš černou kávu a nikoho ke mně nepustíš. Do večere chci mít pokoj,“ řekl Ismet důrazně správce.

„Podle tvého rozkazu, správce. Vyhověla jsem vždycky pánům, najdu snad milost i před tvýma očima.“

„Nemluv a jednej!“

Nadutý povýšenec, šeptala hospodyně, odcházejíc do kuchyně. Jeho tetu,

křesťanskou Arménku, si koupil bašův otec a pojal ji za manželku. A tak se mladý Ismet dožadoval pomoci svého bohatého strýce baši. Chtěl se vetřít k němu do rodiny, a proto se stal muslimem a Turkem a dnes se nadýmá, jako by byl z bůhvíjak vznešené rodiny. Inu, poturčený Armén je horší než devět set devadesát devět pravověrných Turků. Ubohá moje paní! Pěkných časů se dočkala. Je majitelkou celého panství a nemá dnes právo ani promluvit. Vše řídí a spravuje její muž, baša. A kdyby aspoň jednal podle svého. Ale on mluví a dělá, co mu tento poturčený Armén napoví nebo poradí.

Kdo se to tamhle blíží? Vždyť přece živá noha nevkročí do naší zahrady, když ve dvorci nikdo nebydlí. A dnes se jí teprv každý zdaleka vyhne, jen aby se nesetkal s arménským vyděračem Ismetem. Nějaká žena se opatrně prodírá křovím, aby se nepozorovaně dostala ke dveřím. Jistě něco potřebuje, jinak by mne nevyhledávala.

Hospodyně pootevřela dveře a do kuchyně vběhla neznámá návštěvnice. Rychle zavřela, objala hospodyně a políbila ji.

„Cožpak mě nepoznáváš, matičko?“ ptala se neznámá.

„Tvé šaty mě zaslepovaly, však tvůj hlas mi napovídá, že jsi má dceruška Zajnab.“

„Nevyslovuj mé jméno ani šeptem,“ prosila Zajnab.

„Ve dvorci nikdo není, leda Ismet a jeho sluha. Sluha bydlí vedle konírny a jeho pán v úřadovně.“

„I zdi mají uši. Běda mi a snad i tobě, matičko, kdyby Ismetovi a jeho družině pověděly, kdo tě navštívil.“

„Kde ses tu vzala?“

„Slyšelas, co se přihodilo Achtalovi?“

„Jak bych o tom nevěděla. Litovala jsem vás oba. Vydala ses za ním?“

„Srdce mě k němu táhlo, a tak jsem tajně odešla z Baalbeku a teď jsem přišla do Lebue, abych pomohla utištěným.“

„Ujímáte se jich oba a nyní, když je Achtal daleko, se snažíš ty vykonat, co on nemůže. Zaslechla jsem o událostech v Dejr Ahmaru. Neřídilas je ty?“

„Proč bych před tebou něco zakrývala, matičko?“ řekla Zajnab a začala vypravovat. A hospodyně poslouchala a pokyvovala souhlasně hlavou.

Od jeskyně, ve které uvěznily výběrčího, spěchala Zajnab do Ajnáty. Noc byla jasná, a tak doufala, že najde stezku, vystoupí na hřbet, tam si někde odpočine, a jakmile se rozední, že se vydá dolů k Ajnátě, kde na ni měl čekat její druh. Šlo se jí hodně těžko. Poslední noc oka nezamhouřila, předtím se také příliš nevyspala, a proto ji přemáhala únava. Ještě se ani nedošplhala na temeno, když se před ní mihl tmavý stín. Srdce jí zabušilo a pravice se maně chopila revolveru.

„Pokoj s tebou, Zajnabo.“

„Budiž pochválen Alláh, že jsi to ty, můj průvodce. Jsem ráda, že na mě čekáš, tady a ne až u Ajnáty. Nevím jak bych tam byla došla. Kde je tvá manželka?“

„Dobré dvě hodiny cesty odtud k východu.“

„Proč jste změnil směr?“

„Paní mého domu se udělalo nevolno, nařikala, sténala a sotva se držela v sedle. A tak jsme se uchýlili do vesničky, která se černá tamhle pod námi, kde mám provdanou sestru. Její muž je dobrák od kosti. Modré z nebe by nám snesl. Má žena tam nechtěla jít, měla o tebe starost, ale nakonec přece souhlasila.“

„Co si Zajnab počne, nenajde-li nás v Ajnátě?“

„Na to nemysli,“ řekl jsem jí. „Doprovodím tě k své sestře a vrátím se se dvěma zvířaty na stezku z Dejr Ahmaru do Ajnáty, kde se jistě s naší svěřenkyní setkám. Odpočinek jí neuškodí a snad nebude tak zle, shledání se se svým mužem o den nebo o dva později.“

„Co tomu říkáš, Zajnabo?“

„Správně jsi jednal. Tvá žena churaví, sama se sotva držím na nohou. Pohostinství tvých příbuzných považuji za Alláhovu milost. Chválíš své příbuzné; důvěřuješ jim?“

„Jako sobě samému. Moje sestra a švagr jsou lidé zlatého srdce. Není třeba, aby ses s nimi setkala. Mají rozsáhlou vinici a v ní chatrč, která je touto dobou opuštěná. Už jsem ti tam uložil dvě pokrývky, míšek s vodou a nějaké potraviny. Chceš-li, můžeš v ní bydlet a nikdo tě nevyruší. Každou noc se připlížím a přinesu ti jídlo. A jak se paní mého domu uzdraví a i tvé síly se vrátí, vydáme se do našich hor.“

„Jsi hodný, žes to tak zařídil. Zůstanu ve vinici. Tuhle obálku dej svému švagrovi s prosbou, aby s ni ihned zajel do Dejr Ahmaru a vložil ji do rukou

tamního starosty, nebo snad ještě lépe, aby ji položil v jeho bytě na místo, na kterém by ji starosta našel. Ale ani slovem ať se nezmíní, že ji má od tebe.“

„Rozumím a můj švagr porozumí rovněž.“

Zajnab spala bezmála až do západu slunce. Jak se setmělo, její průvodce třikrát zaklepal, přinesl ji čerstvou vodu, něco k jídlu a oznamoval, že léky, které dala jeho manželce, mají dobrý účinek; horečka se snižuje a chuť k jídlu se vrací.

„To je dobré znamení. Ať to užívá jako dosud. Po dvou, po třech dnech odpočinku bude jako jarní květ.“

„Kéž by to Alláh dal! Mé srdce k ní přilnulo. Stará se o mě, o naše děti, ba o celé hospodářství více než sama o sebe. Je to poklad a budiž Alláh pochválen, že mi dopřál milosti, abych jej našel.“

„Co tvůj švagr, doručil obálku?“

„Odjel do Dejr Ahmaru a dosud se nevrátil. Nebude se ti tu stýskat?“

„Alláh je se mnou a moje myšlenky též. Octla jsem se v důležitém úseku svého života. Je třeba, abych uvážila a rozvážila každý svůj čin, každý krok. A k tomu se nejlépe hodí samota,“ odpověděla Zajnab.

„Po západu slunce nebo před půlnocí na shledanou!“

„Na shledanou, věrný pomocníku. Nezapomeň vyřídit můj pozdrav své manželce.“

„I ona tě pozdravuje.“

Sotva slunce zapadlo, zaklepal průvodce znovu na dveře chatrče.

„Dnes klepeš nějak silně a rychle.“

„Vždyť přináším důležité noviny. Bašův správce Ismet se usadil s velkou družinou v Lebue a obeslal starosty všech osad ležících severně od Baalbeku. Není pochyby, že má na mysli nějakou čertovinu zrovna jako výběrcí s družinou, kterou jsi zahlédla na cestě do Dejr Ahmaru.“

„Odkud máš tyhle zprávy?“

„Z Dejr Ahmaru i z vesnice mých příbuzných. Dnes po východu slunce sem přijel zvláštní posel z Lebue a vyzval starostu, aby se s ním ihned vydal ke správci Ismetovi. A podobně se tak stalo v Dejr Ahmaru. I tamní starosta je nyní již v Lebue.“

„A jak to dopadlo s obálkou?“

„Můj švagr ji jakoby náhodou pohodil na starostovo lůžko. Starosta ji zvedl a

hned se ptal domácích, kdo ji tam položil. Když nedostal odpověď, zakýval hlavou a přečetl si nápis. „Je určena mně. Od koho?“ A tak ji otevřel a našel stvrzenky s podpisem výběrčího, že dejahmarští občané přeplatili nejen nájemné, nýbrž i daně a že pracovali na robotě déle než měli. To bylo radosti, když svolal sousedy a každému odevzdal stvrzenku pro něho určenou.

„Sám anděl z nebe osvítil výběrčího a přinesl nám tento radostný a nenadálý dar,“ volali starostové jeden přes druhého.

Jejich radost netrvala bohužel dlouho. Posel, kterého vypravil do Dejr Ahmaru správce Ismet, vyřizoval starostovi přísný rozkaz, aby sebral všechny stvrzenky a jemu je přinesl, protože nabudou platnosti, teprve až on je podepíše bašovým jménem.“

„Co se děje v Lebue?“

„Zatím to nevím přesně, avšak podle zprávy, se kterou přišel nějaký člověk do vesnice, hrozí všem osadám nový útisk. Správce Ismet oznámil starostům, že baša zvýšil o třetinu nájemné, daň i robotu a že požaduje nedoplatky, o kterých starostové tvrdí, že jsou vymyšlené. Jací jsou to ubožáci ti vesničané, kteří žijí v baalbeckém okresu. To my, kdo žijeme na libanonském území, jsme chlapíci.“

Zajnab se zamyslela a po chvíli se ptala: „Nemohl bys mi na den na dva opatřit nějaké zvíře?“

„Mám s sebou pět mezků. Vezmi si, kterého chceš, třeba na týden.“

„Víš, že bych byla nerada, aby se rozneslo, že jedu s tebou. Tvé zvíře by nás mohlo prozradit.“

„Švagr ti s radostí půjčí mezka nebo osla.“

„Mně by bylo milejší, kdybych měla zvíře, které je tady cizí nebo aspoň málo známé.“

„Snadná pomoc. Když se můj švagr vracel z Dejr Ahmaru, potkal nějakého obchodníka s osly a koupil od něho statné zvíře,“

„To se mi znamenitě hodí. Vyveď je. Za chvíli odjedu.“

„Kéž ti Alláh otevře bránu zdaru!“

„Kéž zachová ve zdraví tvou manželku, děti a tebe, můj věrný pomocníku,“ odvětila Zajnab a po chvíli spěchala za noci do Lebue cestami, které dobře znala, neboť na statkářově dvorci několikrát pobývala s bašovou manželkou a její dcerou.

Do Lebue sjížděli a scházeli lidé, muži i ženy, ze všech stran. Někteří se tam ubírali ze zvědavosti, jiní přinášeli potraviny starostům, svým příbuzným. Svá

zvířata, koně, mezky a osly, svěřili pastýři, který je hlídal na pozemcích ležících úhorem. I Zajnab mu odevzdala svého osla a slíbila odměnu, když jí ho vrátí napaseného a napojeného.

„Nestarej se, ženo. Alláh mi poslal úrodu. Byl bych blázen, kdybych vlastní vinou vše nesklidil.“

Od pastýře se Zajnab plížila k zahradě, kde se skrčila za zídku a poslouchala odpovědi starostů i Ismetovu hrozbu. Ubožáci, zašeptala. Slunce praží a oni mají zůstat na holém pastvisku bez vody a bez pokrmů tak dlouho, dokud se jednomyslně neusnesou, že vyhoví nespravedlivému bašovu požadavku. Ismet je krutý. Sám se sice nikoho nedotkne, a přece se nesmiluje, třebas by jeden po druhém zmírali žízni.

Na ukrutníka ukrutnost. Zdejší hospodyně mě má ráda jako svou dceru. Jistě mi pomůže; vždyť nenávidí Ismeta. Jen abych se k ní dostala, aniž by mne kdo zpozoroval.

Její přání se splnilo.

„Přišlaš sem, dceruško, abys pomohla starostům a jejich sousedům?“

„Ano, matičko, a splním svůj úmysl, přispěje-li mně Alláh a pomůžeš-li mi ty.“

„Co chceš dělat?“

„Přimějeme Ismeta, aby bašovým jménem potvrdil všem starostům, že statkař snižuje všem osadám, které zastupuji, o polovičku nejen nájemné, ale i daně a robotu.“

Hospodyně zanesla oběd Ismetovi a jeho sluhovi. Když nalévala kávu pro správce, vsypala do ní Zajnab trošku bílého prášku. Ismet měl na stole rozloženy účetní knihy všelijaké záznamy a na zvláštní listy psal nově zvýšené povinnosti jednotlivých osad. Když vypil kávu, pocítil ospalost. Však není divu. Předevčírem v noci jsme vyslyšeli výběřčího, včera jsem jednal dlouho se starosty, dnes je

horko, oči se mi klíží. Lehnu si a prospím se, pomyslí si a ulehl. Po chvíli už oddychoval a nějak těžce. Zajnab si přichystala kožený pásek, skoro na dlaň širo, hřebíky, kladivo, pět provazů a plechovou konvici vyzvala hospodyně, aby jí pomohla zvednout spícího správce. Posadily ho na židli zády ke dveřím, přivázaly mu k ní nohy i ruce a v půli těla ho přitáhly provazem ke sloupu. Kožený pásek mu podložily pod bradu, obtočily kolem krku a hřebíky upevnily k dřevěnému sloupu. Psací stůl s knihami a papíry přitáhly až k židli, na které

Ismet seděl. Potom Zajnab nalila do zavěšené konvice vodu a chvíli pozorovala, jak kapka po kapce dopadá na temeno Ismetovy oholené hlavy. Pokynula hospodyni a obě po špičkách odešly do kuchyně, kde vyčkávaly, co se bude dít.

Netrvalo to ani deset minut a Ismet se úplně probral ze spánku. Lomcoval tělem, aby se z nezvyklé polohy vyprostil. Do kuchyně zazníval pleskot jednotlivých kapek, které následovaly v pravidelných přestávkách jedna po druhé. Ismet napínal krk, snažil se vztyčit hlavu, odvrátit ji napravo nebo nalevo, ale marně. Kožený pásek přidržoval krk a kapka za kapkou dopadala nemilosrdně na totéž místo.

„Dobří lidé, pomozte! Zastavte tu vodu, nebo zešílím Nemohl ani pořádně křičet, neboť mu v tom zabraňoval pásek na krku. Křik přecházel v nářek, v úpěnlivé štkání. Zajnab se vplížila bosou nohou za sloup a otočila konvici s vodou.

„Budiž Alláh pochválen, že mě zbavil prokleté vody! Co ode mne chcete?“

„Napíšeš bašovým jménem všem starostům, že tvůj pán snižuje o polovičku nejen nájemné, ale i daně a robotu, vzdává se všech zdánlivých nedoplatků a potvrzuje dejrahmarským občanům úlevy uštědřené výběřčím,“ prohlásila Zajnab hlubokým hlasem.

„Jsem jen sluha svého pána. Nemohu ho okrádat.“

„To tys mu našeptal a přemluvil ho, aby zvýšil nájemné, daně a roboty. Bude jen spravedlivé, odstraníš-li toto bezpráví.“

„Kdo jsi, že mě obviňuješ a týráš? Stoupni si přede mě, abych se na tebe podíval a mohl se ti pak pomstít.“

„Na pomstu myslíš? Dobrá, tak trp!“ A Zajnab vsunula konvici do původní polohy a kapka za kapkou dopadala na správcovu lebku. Zatínal zuby, kousal se do rtů. Chtěl překonat nervovou bolest, avšak neodolal ani pět minut. Znova se chvěl pokojem jeho dušený nářek. Lkal a plakal jako dítě.

„Smiluj se! Alláhem tě zapřísahám, smiluj se. Zapomenu na pomstu, všechno ti napíšu, jen zastav tu vodu.“

„Přísahej při Alláhovi.“

„Zapřísahám se Alláhem, že splním vše, co si přeješ, že nebudu pátrat ani po tobě, ani po těch, kdo ti pomáhali.“

„Vzdáváš se pomsty?“

„Přísahám při Alláhovi, že se jí vzdávám. Jen nedopusť, abych zešílel,

zahynul.“

Zajnab sňala konvici s vodou, postavila ji na zem a odvázala Ismetovu pravici připoutanou k židli.

„Ruku máš volnou, inkoust a pero před sebou. Piš tedy!“

Ismet se dal do práce, a když byl hotov, Zajnab mu poručila: „Teď napiš rozkaz svému sluhovi, aby všechna tato prohlášení odevzdal závodčímu, který mu potvrdí příjem. Závodčímu pak naříd' písemně, aby jednotlivé listiny doručil starostům a ihned je propustil.“

„Jsi teď spokojena?“ tázal se Ismet, když odložil pero.

„Budu spokojena, až budou spokojeni všichni moji krajané. Upros svého pána, aby uznal, cos jeho jménem podepsal a neutiskuj chudáky.“

„Není tvým úkolem určovat cestu, po které se budu ubírat. Dosáhlas, po čem jsi toužila. Netrap mě. Rozkaž hospodyni, aby mi uvařila dobrou černou kávu o uvolni mi pouta.“

„Káva je přichystána. Sama ti ji donesu.“ Zajnab do ní opět nasypala prášek, víc než poprvé. Ismet ji vypil všechnu.

Zajnab rozřízla kožený opasek, který poutal jeho krk, zmizela v kuchyni a zavřela dveře. Po jejím odchodu rozvázal správce pravici provazy. Avšak ihned pocítil únavu a natáhl se na lůžko a tvrdě usnul. Sotva zaslechly v kuchyni jeho trhavý dech, otevřely obě ženy dveře, postavily stůl na původní místo a odstranily kdejakou památku své činnosti. Jenom dírky od hřebíků nemohly zahladit.

„Splnily jsme svůj úkol. Rozejdeme se.“

„Celá se chvěji, Zajnabo. Nebude se mi Ismet mstít?“

„Přísahal, že nebude, a věru, že ani nemůže. Nemá svědka a víš, že žádný soudce nepřijme obžalobu, která není podepřena dvěma očitými svědky. Může tě podezřívát, ale ty máš naštěstí mocnou ochránkyni ve své paní, bašově manželce. Ismet se bude stydět a snad nebude ani vědět, zda snil či bděl. Ze spánku se probudí až tak zítra před polednem. Teď je večer. Časně ráno vyřídíš jeho sluhovi, aby ho navštívil. Najde na stole napsaný rozkaz, splní, co mu je nařízeno, a o spícího Ismeta se starat nebude. Řekne si, že správce pracoval dlouho do noci a že potřebuje odpočinek. Až se Ismet probudí, budou už starostové pryč a on sám tady se svou družinou dlouho jistě nezůstane.“

Když se Ismet probudil, chytil se oběma rukama za hlavu, třel si temeno i oči a vyjeveně se díval okolo sebe. A když se úplně probрал, šel do konírny.

„Dlouho jsi spal, pane můj. Jistě jsi pracoval bezmála do rána. Splnil jsem tvůj rozkaz a odevzdal jsem veškeré listiny závodčímu. Tady máš stvrzenku.“

„Kde jsou starostové?“

„Podle tvého rozkazu odjeli s listinami domů. Naše družina čeká, že se rovněž vrátíme.“

„Kdys byl u mě, včera odpoledne, nebo dnes ráno?“

„Teprve dnes ráno jsi mi vzkázal, abych tě navštívil. A když jsem slyšel, jak klidně oddechuješ, nebudil jsem tě. Zahlédl jsem tvůj písemný rozkaz na stole, přečetl si jej a vykonal, co jsi mi uložil.“

„Kdo byl v mém pokoji?“

„Nikdo.“

„Nezhlédls někoho ve dvoře nebo v kuchyni?“

„Kdo by se sem opovážil? Hospodyně je samotářka. Má rozkaz nikoho do dvora nepouštět. Proč se ptáš, můj pane?“

„Nějaký těžký sen mě trápil a dosud jsem se z něho neprobral.“

„To jistě zlý duch na tebe poslal můru. Kéž nás Alláh uchrání od ukamenovaného ďábla! Osedlám tvou klisnu. Jízda tě osvěží, a než se vrátíme do Baalbeku, na všechno zapomeneš.“

„No dobrá, sbalím svůj majetek a za chvíli budeme v sedle,“ řekl Ismet a potom zamířil do kuchyně. „Pojď sem, hospodyně, a podívej se mi do očí,“ rozkázal Ismet, vstoupiv do světnice.

„Má paní a velitelka tě neustanovila mým pánem. Nemáš právo mi rozkazovat, pokud nežádáš pokrm a nápoje.“

„Máš špatné svědomí, proto se mi nemůžeš podívat do očí.“

„Kéž by bylo tvé svědomí tak dobré a čisté jako moje! Nezradila jsem ani svou víru, ani svou národnost.“

„Zmije, pliváš po mně jedem?“

„Nedráždi zmiji, nechceš-li, aby tě uštkla.“

„Můj pán s tebou zatočí.“

„A moje paní s tebou, poturčený Arméne.“

„Ještě se setkáme a pak uvidíš!“

„Těšíš se, že se staneš zetěm a nástupcem mého pána? Ale to se mýlíš. Má paní nevychovala svou dceru Lajlu pro ledajakého odpadlíka.“

„Mlč, nebo...“

„Na ženu si troufáš? Myslíš, že jsem bezbranná? Tímhle rozžhaveným hákem

tě poznamenám, že tě ani tvá vlastní matka nepozná.“

„Podám o tobě zprávu svému pánu.“

„Že jsi donášeč, to vím, a povíš-li vše, co jsi ode mě slyšel, otevřeš bašovi oči a snad tě rychleji prohlédne.“

Ismet zaklel a rychle zmizel.

Dostal, po čem toužil. Snad dá pokoj a neopovází se na mně vyzvídat a obviňovat mě, zašeptala chůva, když odjel.

Statkář dlouho pokyvoval hlavou, když vyslechl Ismetovu zprávu.

„Připadá mi, že tě trápil těžký sen. A cos mi povídal, že je báj, a ne skutečnost.“

„Kéž by ses nemýlil, bašo! Ale tenhle list vyvrací tvůj názor. Je tu napsáno tvé prohlášení, jak mi je neznámá žena nařizovala a jak jsem je tvým jménem uznal a potvrdil.“

„Snad jsi to načrtl ráno, když tě tížil sen.“

„Ptal jsem se sluhy a závodčího. Oba mi potvrdili, že tento list souhlasí s prohlášením, které jsem tvým jménem odevzdal každému starostovi.“

„Nejsi, Ismete, náměsíčník? Nenutí tě měsíc k činům, které nesouhlasí s tvým rozumem?“

„Mé nervy jsou silné, můj úsudek jasný, a to nejen ve dne, ale i v noci. Sám ses o tom přesvědčil, můj pane.“

„Proto jsem tě jmenoval svým správcem a udělil ti plnou moc. Prospíme se a zítra navštívíme politického správce; zeptáme se na závaznost prohlášení, které jsi odevzdal starostům mým jménem.“

A když k němu druhého dne přišli, politický správce poznamenal: „Skoro bych souhlasil s bašou, že to, co, správce, povídáš, je sen nebo projev náměsíčnosti. Ale ty máš důkazy, že se mýlím, a tu musíme uznat, že tvá prohlášení jsou právoplatná. Omezils, bašo, plnou moc, kterou jsi udělil svému správci Ismetovi?“

„Ne. Ani mi nenapadlo, že bych s nějakým jeho činem nesouhlasil. Je pravda, že je přísnější a tvrdší než já, avšak má na mysli jen můj prospěch. Proto uznávám všechno, co zařídí.“

„Nemohli bychom popřít správnost mého prohlášení tím, že bylo vynuceno?“

„Kde na to máš svědky, Ismete? Potřebujete dva a nevíte ani o jednom.“

„Ismet hovořil s ženou, která ho donutila, aby prohlášení napsal.“

„A kdo byla ta žena, odkud přišla a kam zmizela?“

„To by mohla povědět hospodyně.“

„Donutíš ji, aby mluvila? A kdybys otevřel její ústa, dokážeš, že se dopustila činu, ze kterého ji Ismet obviní? Žádný náš soudce nepřijme podobnou obžalobu. Mimoto upozorňuji, že by nebylo Ismetovi ke cti, kdyby se rozneslo, že nějaká žena nad ním vyvrála a že se podřídil její vůli jako nerozumné děcko.“

„Cožpak neexistuje možnost, abych mohl své nájemce přinutit ke splnění mé vůle?“

„Ano, existuje. Zažaluj Ismeta, že překročil plnou moc, kterou jsi mu udělil, ba že tě oklamal.“

„Vždyť jsem říkal, že jsem mu dal plnou moc k veškerému jednání. A že by mě byl oklamal, to nemohu dokázat; taky nemá prospěch z mé škody. Přízeň starostů a jejich sousedů nezíská a mne mohl snadno proti sobě popudit a tak ztratit svou službu.“

„Z toho všeho je patrné, že právně nemůžeš nic podniknout proti prohlášení a proti starostům a jejich sousedům. Chceš-li uposlechnout mé rady, dělej, jako by se bylo vše událo po tvé vůli, a čekej na příležitost, která ti poskytne možnost pomstít se.“

„Rozumím a zařídím se podle tvé rady,“ odpověděl baša.

X

„Potěším tě, bašo, zprávou, že záležitost toho buřičského lékaře je konečně vyřízena. Je na něho vydán zatykač jako na politického provinilce a i správce libanonské země projevil souhlas, aby libanonská policie podporovala naše četníky, které za doktorem Ahtalem vypravím,“ oznamoval politický náčelník.

„Budiž Alláh pochválen! Aspoň jeden jasný paprsek v těchto temných dnech. Kdy odjedou naši četníci?“

„Snad za dvě neděle. Do té doby budou urovnány poslední obtíže a četa libanonských policistů bude soustředěna v okolí Bšarry.“

„Neměl bych taky poslat někoho ze svých lidí?“

„To nebude třeba a ani bych ti k tomu neradil, bašo. Libanonští by se mohli ohradit, že tvoji lidé nemají právo číhat na viníka v jejich zemi, a tak by mohly nastat nové průtahy a kdo ví, zda by libanonský správce svůj souhlas neodvolal nebo zda by nepomohl Achtalovi k útěku.“

„Kam by utekl z Libanonu? Leda do některé naší země; ale to by nám jen usnadnil práci.“

„Nemyl se, bašo. Libanon sousedí na západě s mořem. Dostane-li se Achtal do některého přístavu a vsedne-li na cizí loď, bude jako politický provinilec svobodný a může se vrátit do Alžírsko, kde se narodil.“

„Kéž by to učinil! A na jeho ženu nebyl vydán zatykač?“

„Ničím se neprovinila. Ujme-li se svého manžela a postaví-li se četníkům na odpor, zatknou ji, spoutají a bude postavena před soud jako Achtal.“

„To bychom se zbavili dvou buřičů! Beztoho se domnívám, že to, co se stalo v Dejr Ahmaru nebo v Lebue, bylo podnikáno, ba snad i provedeno lékařovou ženou. Je za deset mužů, mnohem opatrnější a vytrvalejší než Achtal sám. Taky jeho bratra Salma kdybychom se mohli zbavit. Divím se starostovi, že k němu tak přilnul a že se ho všude ujímá.“

„Pozoruji Salma ode dne, kdy se sem přistěhoval a vstoupil do městských služeb, a věru, nenašel jsem ani to nejmenší, co bych mu mohl vytknout. Rozumí své práci, koná svou povinnost a požaduje od svých zřízenců a dělníků, aby ji konali rovněž. Je přísný, avšak spravedlivý, proto ho mají všichni rádi a neradil bych ti, bašo, abys proti němu něco podnikal. Máš proti sobě rolníky. Nerozmnožuj a neposiluj své odpůrce ještě o dělníky a měšťany.“

„Tvá rada je upřímná. Uvážím ji a dám se cestou, kterou uznám za nejlepší.“

„Divím se politickému správci, že se ujímá inženýra Salma, francouzského odchovance a snad i náhončího. Jako by nebylo dosti Turků, kteří by dělali to, co on dělá, a přitom sloužili vládě, která je živí a chrání.“

„Co máš, Ismete, vlastně proti Salmovi? Několikrát sis na něho vyjel, a přece proti tobě nic nepodnikl; aspoň jsem nic nezaslechl.“

„Je lékařův bratr, vyrostl z téhož kořene. Co je v doktorovi, je i v něm. Achtalovo ovoce nám působí potíže. Máme čekat, až dozraje i inženýrovo? Nebylo by rozumnější vymýtít tento stromek, než zapustí kořeny a zbujní?“

„Bud', Ismete, opatrný. Víš, jak si moje žena váží Achtala a jeho manželky. Zajnab u nás bývala denním hostem. Teprv co ty ses ujal správy, zarůstá chodník z lékařova domu do našeho. Vyvaruj se popudit moji ženu proti sobě.“

Nemá tě ráda, a postaví-li si hlavu, nezbude mi, než abych tě propustil. Vždyť ona je skutečnou majitelkou statku. Já jsem jeho dočasným uživatelem nebo chceš-li, jejím zástupcem. Prohlášením, které jsi mým jménem dal v Lebue starostům, jsi vlastně splnil její přání, protože jsi obnovil stav, jaký byl před tvým správcovstvím. Tím ses jí třebaš nevolky zavděčil. Hleď si její přízeň udržet. Ani slůvkem se v její přítomnosti nedotkni doktora, jeho manželky a jeho bratra.“

„Budu se řídit tvou radou, bašo. Však vím, že nemám nad tebe upřímnějšího rádce a ochránce.“

„Jsi z příbuzenstva mé matky a kvůli mně ses stal muslimem a Turkem. Sloužíš mi poctivě, a proto považuji za svou povinnost, abych se tě ujímal a napomáhal ti k lepší budoucnosti.“

„Co uděláš s hospodyní v Lebue? Jistě měla prsty v tom, co se mi přihodilo.“

„Nic a znovu pravím nic. Nalil bych oleje do ohně, kdybych se jí dotkl. Jazyk má na svém místě, moje žena na ni nedá dopustit, měl bys obě proti sobě a sám bych sotva obstál. Slyšels od politického správce, že se nedá odčinit, co se stalo, a proto je třeba, abychom se s tím smířili.“

XI

Jak byl Achtal šťasten, když objal svou věrnou ženu.

„Hned nám bude veseleji a snáze překonáme, co na nás Alláh seslal.“

„Ani nevíš, Achtele, jak jsem po tobě toužila, s jakou dychtivostí k tobě spěchala. Od svého věrného průvodce jsem se dověděla, že jsi každou chvíli jinde. Dokud jsi byl sám, snadno jsi mohl měnit bydliště, ale nám dvěma to bude působit obtíže, protože bychom se museli znova a znova loučit.“

„Myslel jsem na to a víš, co mě napadlo?“

„Pověz.“

„Nevysměješ se mi? Z Baalbeku jsme se za jasných nocí obdivovali mohutnému velikánu Chodíbu. Kolikrát jsme si řekli, že na něj vystoupíme a že se z něho rozhlédneme po své vlasti. Alláh nám k tomu nedopřál příležitosti. Až nyní jsme blízko. Což kdybychom si zvolili za obydlí jeskyni, o které nám oběma vyprávěl starý lovec, bývalý lupič, jemuž jsem vyléčil zlomenou nohu? Přilnul tenkrát k nám, přidružil se ke mně a projevuje mi vděčnost, kdykoli je to

možné. Vybídl mě, abych s ním vystoupil na Chodíb, že mi jeskyni ukáže. Byli jsme tam minulý týden. Je prostorná, pokrytá pískem a je otevřená k západu. V jejím východním rohu vyvěrá pramének čisté ledové vody.“

„Ten pramen je velmi důležitý.“

„Máš pravdu, Zajnabo. V okolí rostou četné cedry, a tak tam snadno nasbíráme otop. Potravinami bychom se ovšem zásobovali z Bšarry a okolí.“

„Jaký je přístup do jeskyně?“

„V poslední části hodně obtížný. Říkal jsem ti, že jeskyně je otevřena k západu. Pod ní spadá žulová skalní stěna bezmála sto metrů hluboko. Dřívější obyvatelé jeskyně vytesali v této skále jakoby točité schody. Jsou hodně vyšlapané, hladké, a je potřeba veliké opatrnosti, aby pocestný nesklouzl a nezahynul v hlubině. Ale tohle nebezpečí je ku prospěchu těm, kdo jsou v jeskyni. V její jižní polovici je navrstvena obrovská hromada kulatých kamenů. Kdo je nahoře, může svaleným kamenem zahubit nebo zastrážit každého, kdo by se pokusil zdola se k němu vyšplhat.“

„Není jeskyně vydána střelám od západu?“

„Je i není. V západní polovině se dno jeskyně prohlubuje a je odděleno od otvoru skalní zdi vysokou dva metry. V ní je vytesána kulatá dutina. Kdo stojí v prohlubině, není od západu viditelný. Může brát kámen za kamenem, sunout je do dutiny a svalovat dolů, aniž by byl v přímém nebezpečí, že ho kule zasáhne.“

„Jiný příchod do jeskyně není?“

„Můj průvodce mi šeptal, že je a že nám o něm poví, až se opravdu rozhodneme, že se tam usídlíme.“

„To jsme už učinili. Opatříme si potraviny, pokrývky, nějaký koberec a vydáme se do svého nového příbytku.“

„Bude dobře, když si pospíšíme, Zajnabo. Zdejší závodčí mi předevcírem sdělil, že je na mě vydán zatykač a že se za mnou zanedlouho vypraví turečtí četníci, kteří budou podporováni libanonskými policisty.“

„Tak přece přišla bouře, které jsme se nadáli. Nebylo by lepší, Achtale, kdybys na nějaký čas uprchl?“

„Myslíš, abych opustil svou vlast a tebe?“

„Říkám jen na čas.“

„Ani na minutu. Rozhodl jsem se, že budu žít s tebou a pro tebe, pro svou vlast a se svými krajany. Považoval bych se za zrádce, kdybych třeba na chvíli

ustoupil od svého rozhodnutí. Ničím jsem se neprovinil a Alláh dá, že se najde soudce, který uzná mou nevinu a očistí mě od všech pomluv.“

„Líbíš se mi, Achtale Dali jsme se do boje za lepší budoucnost svých krajanů, je třeba, abychom vytrvali. Kdo vytrvá, zvítězí.“

„Jsi hrdinka, Zajnabo! Kéž by bylo takových v naší vlasti víc!“

„Je jich mnoho, Achtale, avšak neznáme je.“

Starý lovec přivedl své čtyři příbuzné, kteří naložili Achtalovy zásoby na mezky a vedli je až pod umělé schody. Odtud vynášeli částku po částce do jeskyně. Totéž učinili s dřevem, jehož hodně narubali.

„Rozdělám oheň, uvařím večeři a vy všichni budete našimi hosty,“ zvala Zajnab.

„Kéž tě Alláh odmění za tvou štědrost! Moji příbuzní se vrátí domů. Nač by vás vyjídali? Sám zde zůstanu do rána a vděčně přijmu, co mi, Zajnabo, nabízíš.“

Po večeři pokynul starý lovec Achtalovi a jeho manželce, aby ho následovali. Vedl je do severního kouta jeskyně, asi uprostřed odhrabal písek a upozorňoval na kulatý kámen, jenž byl po pravé i levé straně šikmo vydlabán. Lovec vyškrábl z obou dutin písek, vložil do nich ruce, vyzvedl kámen a odsunul jej stranou. Zela pod ním propast na dvě stě metrů hluboká, uzavřená ze tří stran skalními stěnami a otevřená ke čtvrté severní stěně. Asi dvacet metrů pod kamenem vystupovala z východní stěny pět metrů široká lávka, která se ponenáhlu snižovala k severu, kde přecházela v okolní svah.

„Vezmete tuhle silnou tyč, uvážete na ni provaz, který jsem vzal s sebou – tady jej máte – tyč vložíte do těchtole dvou zářezů na samém okraji otvoru, provaz spustíte dolů a sjedete po něm na skalní lavici, která se černá pod námi. Po ní sestoupíte k severu a dostanete se na stezku, kterou vám zítra ukážu. Vytáhnete-li provaz, odstraníte tyč a kámen dáte tak, jak byl, nikdo se k vám zdola nedostane. Přinutí-li vás nebezpečí nebo okolnosti, abyste tohoto otvoru použili buď k odchodu, nebo k příchodu, stanovte si přesně dobu, kdy to učiníte, pokud byste neodcházeli oba najednou. Sejdete-li po schodech, neopouštějte jeskyni, dokud jste tento otvor nezahradili a nepokryli pískem. Už mnoha lidem zachránil život a ještě zachrání, nebude-li jeho tajemství obecně známo.“

Po východu slunce se všichni tři spustili po provazu a lovec odvedl Achtala a Zajnabu na sotva znatelnou stezku.

„Bude dobře, když si ji označíte tu a tam kameny, abyste za noci nezbloudili.“

„Neboj se, lovce. Vštípíme si do paměti útvar půdy a podobu jednotlivých skalisk a zakrátko se zde vyznáme jako v okolí Baalbeku. Kdy nás navštívíš?“

„Jakmile dojdou zprávy o těch, kdo po vás pasou.“

Zprávy došly za týden a lovec oznamoval: „Turečtí četníci se utábořili nad Bšarrou. Major, který tě chtěl, Achtale, zatknout, je s nimi.“

„A kde jsou libanonští policisté?“

„Dosud ve vesnici. Říkají, že je třeba napřed vyšetřit, kde se skrýváš. Obeslali všechny starosty z okolních vesnic a zítra je budou vyslýchat, zda o tobě nevědí.“

„K čemu ta hra? Vždyť je jistě známo, že jsme se v žádné vesnici neusadili.“

„Náš důstojník říká, že je třeba jednat podle zákona.“

„Děkuji ti za zprávu. Budeme obezřelejší, a nepřekonáme-li četníky lstí, jistě je přemůžeme trpělivostí.“

„To si taky myslím. Jsou povinni sami se zásobovat. Od našich lidí nedostanou nic ani zadarmo, ani za peníze. Nebudeme přece podporovat nepřátele svých dobrodinců. A dovoz potravin z turecké Sýrie je velmi obtížný a nákladný. Po dvou třech dnech nedostatku nebo hladu zajde četníky chuť a budou se dožadovat návratu, zvláště kdyby se roznesla zpráva, že jsi zahynul anebo utekl.“

„Že by Achtal zahynul? Tenhle nápad není špatný. Proč by nemohl zahynout aspoň zdánlivě? Četníci by byli spokojeni a Libanonští rovněž. Zatykač by pozbyl cenu, po nějaké době by se na něj zapomnělo a Alláh by nám urovnal Cestu domů do Baalbeku.“

„Kéž ti Alláh vnukne, jakým způsobem bys, Zajnabo, provedla, o čem mluvíš. Jistě by to bylo na prospěch vám i nám. Neměl bych zde zůstat s vámi?“

„Účinněji nám můžeš pomáhat z Bšarry a okolí, než kdyby ses přidružil k nám. Tvoji příbuzní by trpěli a my nechceme cizího nářku.“

„Jak myslíš. Kéž se s vámi shledám ve zdraví a spokojenosti.“

Achtal a Zajnab se nenadáli, že uvidí lovce již nazítří. Vyšplhal se k nim po schodech, právě když slunce zapadalo.

„Přicházím k vám s tímto listem. Dovezl jej klášterní posel z Kanóbínu. Čeká se dvěma zvířaty dole pod schody.“

Achtal otevřel psaní, nahlédl do něho a podal jej Zajnabě: „Co tomu říkáš?“

„Abys šel, Achtale, a sice hned. Kanóbínský lékař oznamuje, že představený tamního kláštera onemocněl zápallem slepého střeva; zákrok je nezbytný, i prosí, abys jej provedl, poněvadž není široko daleko zběhlejšího odborníka. Sedneš na mezka, zastavíte se u Bšarry, kde si vezmeš potřebné léky a lékařské nástroje, které jsme svěřili tamnímu svému příteli a před východem slunce budeš v Kanóbínu. A jak se rozední, dáš se do práce. Alláh povede tvůj nůž, zachráníš život jeho sluhy.“

„Ale co si tu počneš sama? Vždyť kdoví kdy se vrátím. Neopustím přece nemocného, dokud se nepřesvědčím, že vyvázl z nebezpečí.“

„Alláh mě ochrání a budu o sebe pečovat sama.“

Rozloučili se a Achtal spěchal za lovcem po schůdcích dolů, sedli na mezky a sjížděli do Bšarry. Objeli ji po severní straně. Achtal zašel ke známému pro léky a nástroje a mezci cválali dobrou cestou do Kanóbínu. Když se zastavili před klášterními vraty, právě vyšla denice.

„Zdržel ses, kamaráde,“ vítal kanóbínský lékař Achtala. „Z Bšarry jsem tě očekával již před večerem.“

„Tvůj posel mě našel hodný kus cesty na severovýchod od ní.“

„Rozumím ti. Budiž Alláh pochválen, že se nemocnému nepřitížilo a žes přijel.“

Zákrok se zdařil a čtvrtého dne se Achtal chystal domů. Představený kláštera mu děkoval za pomoc a prosil, aby u něho zůstal, že mu v klášteře nehrozí nebezpečí.

„Avšak moje manželka je v nebezpečí.“

Achtal se nemýlil. Když kterýsi z tureckých četníků konal objíždku po severní a východní straně Bšarry, zahlédl před půlnocí pěšáka a dva jezdce na mezcích, kteří spěchali od severovýchodu k osadě. Valně si jich nevšiml. Teprv když se ztratili v údolí Kadíši, prolétla mu hlavou otázka: Odkud přijeli? Ne severovýchodě není přece žádná osada ani dvorec. A proto se rozhodl, že oznámí tuto zprávu majorovi.

Pochlubím se, že jsem se pustil za neznámými, že se však skryli v morušových sadech a unikli mi. Pochválí mě a zařídí, co uzná za dobré, umiňoval si četník.

Major ho opravdu pochválil, ale zároveň mu rozkázal, aby ještě s jedním

druhem vypátrali, odkud mezci přijeli.

Pěkně jsem si nadrobil. Místo odpočinku nová služba, v duchu lamentoval četník

Snadno našli stopy mezků. Zakrátko poznali, že tatáž zvířata jela na severovýchod a brzo se odtud vracela.

„Neztratíme je z očí a dovíme se, co jezdci hledali pod Chodíbem.“

Stopy dovedly četníky až po schůdky do jeskyně. Zajnab, která byla stále na stráži, je zpozorovala, seskočila do prohlubně a přichystala si kámen. Jeden z četníků sestoupil a lezl po schůdkách. Zajnab spustila malý kámen, který se před četníkem roztránil. Četník zděšeně uskočil a bleskem byl v sedle. Tu zarachotil kámen, odrazil se o skalní plochu a mohutným přemetem dopadl před koně.

„Pryč odtud, kamaráde, zde číhá ta, které nikdo neujde.“

„Tam nahoře v jeskyni se jistě skrývají nějakí lotři.“

„Kdyby to byli lupiči, byli by nás pozdravili aspoň jednou kulí. Mně se spíš zdá, že se tam uchýlil Ahtal se svou ženou. Jaká škoda, že na něho není vypsána cena!“

„Jak to mluvíš, kamaráde? Tebe léčil, jeho manželka ošetřovala tvou ženu v těžké hodině, nic od vás nevzali a ty toužíš po ceně za jejich krky?“

„Ale to jsem jen tak vybleptl. Zapomeň na to, kamaráde. Vynasnažím se, abych nebyl nevděčníkem. Věru lituji, že jsem majorovi oznámil, co jsem včera zpozoroval.“

„Konals svou povinnost, proto ses neprovinil. Ale zapud' touhu po zisku, protože vede ke zlému a k těm, kdo zlé působí.“

Major byl na koni, když uslyšel, co četníci vypátrali. Podal zprávu libanonskému důstojníkovi a sám vytáhl s celou družinou k Chodíbu. Teprv pod schůdky velel zastavit.

„S koní a útokem na buřiče, který se skrývá v jeskyni. Máme rozkázáno přivést ho živého nebo mrtvého. Slyšíš, buřiči Ahtale, je na tebe vydán zatykač a jsme tady, abychom splnili daný rozkaz. Slez a vzdej se. Neukážeš-li se do pěti minut, vezmeme tvou skrýši útokem.“ Z jeskyně se nikdo neozval, nic se v ní nepohnulo. „Ptáček se bojí, nebo uletěl. Vy čtyři nejmladší, vzhůru do jeskyně!“ Neměli veliké chuti. Pomaloučku podávali oprati svým druhům a drobnými krůčky se plížili ke schůdkům. „Zbabělci zbabělí! Ukážu vám, jací my jsme byli hrdinové ve vašich letech. Pojd', závodčí, my dva se zmocníme buřiče.“

„Tys náš velitel. Jsi srdnatější než my všichni. Kdo se ti vyrovná, majore?“

„I ty se zdráháš?“

„Nezdráhám se, avšak polezu až za tebou. Vždyť je tu místo jen pro jednoho.“

Major vyskočil na první schůdek, na druhý, na třetí, nohy mu ujely a svezl se dolů. „Zuju se. Bos tam budu bleskem.“ Vtom se vyvalil zpod jeskyně kámen a po dvou třech nárazech dopadl před četníky. Taktak že majora nezasáhl.

„Odpusťte, kamarádi, že jsem pochyboval o vaší statečnosti. Máme ženy a děti a vláda nežádá, abychom z nich nadělali vdovy a sirotky kvůli nějakému buřiči. Rozložíme se po okolí a nepustíme nikoho ani do jeskyně, ani z ní.“

Příštího dne přinesl četník vyslaný do Bšarry zprávu, že Ahtal není v jeskyni, ale v Kanóbínu, kde ošetřuje představeného kláštera.

„To bude lež, kterou rozšiřují jeho přátelé – a je jich tady plno. Chtějí nás odtud odlákat a přivést na nepravou stopu.“

„A přece to může být pravda,“ poznamenal major. „Tak by se aspoň vysvětlilo, co zde ti mužové s dvěma mezky hledali a kam za temné noci spěchali.“

„Neměli bychom se raději vypravit do Kanóbínu?“

„Způsobili bychom nové potíže sobě i vládě. Kanóbínský klášter je proslulý široko daleko. Je mu přiznáno právo útočiště, nesměli bychom do něho vniknout a kdovíkam by mniši dopravili buřiče Ahtala, kdyby se přesvědčili, že po něm pátráme i u nich. Zůstaneme, kde jsme. V jeskyni se jistě skrývá lékařova žena. Ahtal se k ní vrátí, jakmile ošetří nemocného. Budme opatrní a zdvojnásobme své úsilí, zvláště za noci.“

Pátého dne zahlédl četník, jenž vypátral jeskyni, nějakého muže plížícího se skálami.

Aby to tak byl můj dobrodinec Ahtal! Ať je to kdo chce, zavru oči, abych ho neviděl. Jestli je to Ahtal, přiblíží se ke schůdkům a ti, kdo je hlídají, ať plní svou povinnost.

Byl to Ahtal. Spěchal za manželkou a nevěděl, kudy se k ní dostane. Že četníci obsadili západní přístup k jeskyni, se dověděl od libanonského závodčího, s nímž se setkal nad Bšarrou.

„Měl bych tě zatknout, avšak prokázal jsi veliké dobrodiní mému strýci a největšímu příznivci, představenému kanóbínského kláštera. Vysloužil bych si potupu svých příbuzných, kdybych se ti takovým způsobem odvděčil. Skryj se někde jinde. Za týden za dva se četníci pronásledování nasytí a odtáhnou se

zprávou, že jsi zahynul anebo ujel lodí.“

„Nemohu, kamaráde, věru že nemohu. Bojím se o manželku. Potřebuje mé pomoci, musím se k ní dostat.“

„Jdi tedy cestou, kterou ti Alláh určil. Kéž ti otevře bránu zdaru.“

Je to bída, že jsem se se Zajnabou nedomluvil, kdy má spustit provaz severním otvorem. Domluva nebyla skoro ani možná. Vždyť jsem nevěděl, kdy klášter opustím a sem se dostanu. Po obloze se převalují mračna. Snad se mi podaří dospět ke schůdkům, až temnota stoupne, říkal si Ahtal.

Připlížil se až ke schůdkům a čekal a čekal. Tou dobou jakoby naschvál ani jediný mráček nezahalil měsíc. Konečně se ukázal dlouhý úzký mrak. Snad postačí. A napnu-li všechny síly, budu nahoře, než se jím měsíc prodere, utěšoval se. Ale nebyl. Sotva se dostal na první třetinu schůdků, měsíc ho ozářil, třeskla rána a Ahtal sjel s výkřikem dolů.

Zajnab zaslechla šustot bosých nohou. Jistě je to Ahtal. Zastři ho, Alláhu, svým závojem! Rána a známý hlas jí pověděly, že její prosba nebyla vyslyšena. Zdola k ní zaznívalo sténání, které sláblo, až utichlo.

Ještě zahřmělo několik ran. Všechny kule se odrážely od skal, jak Zajnabě napovídal jejich hvízdot. Aby se tak některý z četníků přiblížil k Ahtalovi a ublížil mu! To se nesmí stát! Brala kámen za kamenem a házela je za Ahtala, aby četníky zahнала. Příliš velký kámen svalit nemohla; vždyť by mohl zranit jejího Ahtala.

Je Ahtal živ nebo mrtev? Žije-li, potřebuje mé pomoci. On měl odvahu přijít ke mně. Mám já se tedy zdráhat přispěchat jemu na pomoc? Nebudu bláhová. Unáhlil se, i je třeba, abych se uvarovala jeho chyby. Budiž Alláh pochválen. Tamhle se blíží velký temný mrak. Zahalí nejen měsíc, ale i polovičku oblohy. Potom pospíším k svému muži.

Bosa sběhla k Ahtalovi, vzala ho do náruče a šplhala s ním vzhůru, jak jen mohla. Ke konci cesty ztrácela síly, ztrácela rovnováhu. Tu se Ahtal probral k vědomí, přitiskl se k ní a tento projev života jí dodal nové odvahy; konečně se dostala i se svým manželem do jeskyně. Nikdo z četníků je nezpozoroval, žádná rána je nepozdravila. Blížilo se ráno, chlad rostl a zmáhala je ospalost. Proto si nevšimli temného stínu, který se pohyboval po schůdkách.

Ahtal byl opět v bezvědomí. Levou ruku měl zlomenou nad loktem a z ramene mu prýštila krev. Kule projela nad horním hrotem plic.

Kéž by mu krev nevníkla do plicní dutiny, šeptala Zajnab, když obvazovala

ránu. Sotva byla hotova, vzala ostrý nůž a přiřízla dvě destičky. Prohmatala zlomeninu, narovнала ji, přiložila destičky a pevně ovinula.

Ale co teď s tebou? Potřebuješ ošetření, klid a tady po nás pasou naši nepřátelé. Do východu slunce s tebou neuniknu. Snad nám Alláh otevře cestu, až zapadne slunce.

Svlažovala rty poraněného a bedlivě pozorovala každý jeho pohyb. K večeru konečně otevřel oči, zahleděl se na ni, pousmál se, něco zašeptal a znova pozbyl vědomí.

Ztratils mnoho krve, síly ti ubývají, ale je dobře, že horečka už nestoupá. Víím, že ti možná uškodím, avšak přece je nezbytné, abych tě odtud odnesla, protože můj vnitřní hlas mi říká, že bys tady zahynul.

XII

Sotva slunce zapadlo, vyzvedla Zajnab kámen, ovázala Ahtalovi provaz pod rameny a opatrně ho spouštěla dolů. Když se položil na skalní lavici, sjela po provaze sama. Potom se znovu vyšplhala do jeskyně, odvázala provaz, shodila jej na skalní lavici a tyč zastrčila za kameny, Pak uzavřela otvor, zasypala pískem a čekala, až některý mrak zastíní měsíc. Jakmile se to stalo, sběhla po schůdkách a děkovala Alláhovi, že ji žádná kule nepostrašila. Spěchala skalisky k severnímu otvoru. Tam ukryla provaz v úzké trhlině. Z jedné pokrývky utvořila loktuši, posadila do ní Ahtala, uvázala si ji na ramena, druhou pokrývku přehodila přes něho a obcházela horu po východní straně k jihu.

Kam se s tebou jen uchýlím, zašeptala, když se jí ukázala první skupina cedrů. Do Bšarry nemohu a ani bych tam nedošla; a tam by tě zatkli a zahubili. Což, abych hledala útulek na posvátném místě mezi cedry? Strážce prokáže milosrdenství nám žebrákům.

Po strastiplném a vysilujícím trmácení konečně Zajnab zaklepala na branku a mnich, který ještě nespal, jí otevřel.

„Utištěná dcera Adamova přináší k tobě svého těžce zraněného manžela. Ustrň se nad námi a dopřej nám posvátného útulku,“ prosila Zajnab.

„Spoléhám na Alláhovo milosrdenství. Jak bych je odepřel vám, jeho tvorům? Dej sem svého poraněného. Sám ho zanesu do domku a uložím na svou postel,“ odpověděl mnich.

„Ty jsi křesťan a my jsme muslimové.“

„Všichni jsme tvorové Alláhovi. Neptal jsem se tě, sestřičko, na tvé náboženství a ty ses nepozastavila nad mým, když jsi zaklepala na dveře tohoto posvátného místa. Ale tvůj muž bude potřebovat léky a ty já nemám.“

„Slituješ-li se nad námi, zajdeš do Bšarry k našemu známému a požádáš ho, aby ti vydal veškeré léky a nástroje doktora Achtala.“

„Budiž Alláh pochválen, že vás, největší dobrodince našich trpících, poslal ke mně. Před večerem mě opustil novic, který mi nosívá z kanóbínského kláštera potraviny. Od něho jsem se dověděl, že doktor Achtal zachoval s Alláhovou pomocí život našeho představeného. Hned odejdu, sestřičko, a ubezpečuji tě, že si pospíším, co mé staré nohy snesou.“

Zajnab ošetřovala manžela, jak nejlépe uměla. Zlomenina se mu rychle hojila, avšak střelná rána se nechtěla zavřít. Teprv po třech nedělích se Achtal zvedl na lůžku, posadil a porozhlédl po svém okolí.

„Pod libanonskými cedry! Kdo by se byl toho nadál? Slyšel jsem o nich v Alžíru, v Bejrútu jsem se o nich učil a teď pod nimi odpočívám. Kde jsou naši nepřátelé?“

„Odtáhli, Ahtale. Jeden četník odpřísáhl, že tě smrtelně poranil, a dva dosvědčili, že jsi spadl ze skály a zůstal mrtev. Major o tom napsal zprávu a jeho družina i libanonská policie byly odvolány. Včera mi povídal mnich, že se v osadě vykládá, že major bude přeložen. Jestli je to pravda, ubude jeden z našich nepřátel, a tak budeme mít větší naději vrátit se domů.“

„Už několikrát se mluvilo o jeho přeložení, ale on má mocného ochránce v bašovi a ten se svými cařihradskými přáteli prodlužuje majorův pobyt u nás.“

„I jeho den zapadne, Ahtale, a náš vyjde,“ ujišťovala Zajnab svého muže.

Na mnichovu radu vycházela Zajnab z domku jenom v noci.

„Ženám není dovoleno dlít v našich domovech. O tvém pobytu u mě ví představený, ale lidé jsou zlí. Pošpinili by mě a jeho a ani tebe by neušetřili. V noci se můžeš procházet v ohrazené prostoře. Půjčím ti svou kapuci, přehodíš si ji přes šaty a každý tě bude pokládat za mnicha, obzvláště rozpustíš-li si vlasy.

Ale za dne bych ti to neradil. Zatouží-li tvůj manžel po procházce za denního světla a horka, sám ho doprovodím, myslím však, že si ve dne raději odpočine a potěší se našimi velebnými cedry za jasných nocí.“

„Už dlouho tě obtěžujeme, otče mnichu, a kdoví kdy nám bude možno tě opustit.“

„Zůstanete u mě, dokud vám Alláh neotevře dveře lepšího příbytku. O obtěžování není řeči. Sloužím Alláhovi a jeho služba nezná obtíží.“

Achtalovi přibývalo sil pomaloučku. Sám cítil, že to potrvá mnoho neděl, než bude statný a zdravý jako před poraněním. Z okolí je nikdo nenavštěvoval. Jen málo Achtalových přátel vědělo o jeho pobytu a schválně jej zamlčovali, aby se na něho pozapomnělo. Mnich střežil dveře ohrady, a vpustil-li dovnitř nějakého poutníka, vybídl své hosty, aby se uchýlili do jeho pokojíku, kde je zavřel.

Achtal a Zajnab často vzpomínali na svůj domov, na Salma a na četné známé v Baalbeku a okolí. „Kdyby nám Salm aspoň napsal, jak se má, co dělá a co je nového,“ toužili.

XIII

Salm nepsal. O Achtalově útěku se dověděl od starosty.

„Byl bych nerad, aby ses ukvapil, proto ti oznamuji, co se u nás přihodilo. Ale nestrachuj se o bratra ani o švagrovou. Zajnab je dosud zde a vypraví se za manželem, jakmile se jí naskytne příležitost. Po tobě pátrali již dnes. Buď opatrný a zajed' k nám, teprv až se vláda trochu uklidní.“

Avšak po nějaké době nemohl Salm na svém působišti vydržet. Rád by si byl pohovořil se Zajnabou, než odjede za manželem. Proto využil příležitosti, jež se mu naskytla, když potřeboval nahlédnout do některých knih, které měl ve svém bytě, a spěchal na hnědém oslu do Baalbeku. Město odpočívalo za poledního horka v hustém závoji oparu. Trosky mohutných pohanských chrámů rostly a zmenšovaly se každým zavanutím slabounkého větérku. Vysoké topoly nabývaly obrovských rozměrů a střechy domů planuly rudou výhní. Salm se nemohl nasytit tajemného obrazu, vybájeného rozžhaveným poledním vzduchem. Vtom zaslechl zděšený výkřik: „Kdo je syn šlechtných rodičů, pomoz, pomoz!“

Výkřik zazněl ze statkářovy zahrady. Salm popohnal osla a zahlédl statkářovu manželku, jak skočila do rybníka. Překocená lodička se kymácela kousek od ní. Salm sjel ze sedla, odhodil kabát a klobouk a vrhl se za paní. Uchopil ji do náruče, avšak nemohl s ní hnout. Něco ji poutalo. Potopil se a nahmatal druhou ženu. Zatáhl ji za ruku, ale nehýbala se. Vynořil se tedy na povrch, aby se nadechl, dostal se dvěma třemi rozmachy mezi druhou ženu a silný keř a znova se potopil. Noha druhé ženy se dostala do kořenů a nebylo možno ji vyprostit. Po několika pokusech se mu to konečně podařilo. Uchopil ponořenou pravici, levicí uchopil paní za ruku, odrazil se a ve chvílce byl u blízkého břehu. Paní se hned vzpamatovala a s výkřikem: „Dceruško moje!“ se vrhla na děvče. „Je mrtva? Utopila se?“

„Srdce jí ještě bije. Nejdřív ji zbavíme vody a zavedeme umělé dýchání.“

Po hodné chvíli ustoupila smrtelná bledost růžovému nádechu a dívka, asi osmnáctiletá, vydechla.

„Odneseme ji domů! Pomoz mi, Šalme,“ řekla vzrušeně paní. Mladý muž vzal dívku do náručí a ubíral se za statkářkou do domu, kde uložili zachráněnou na lůžko.

„Co teď?“ ptala se bezradně paní.

„Tři ji na prsou a na zádech, a až zhluboka oddechne, teple ji přikryj a podej dvě lžičky silné černé kávy.“

„Jen aby se nedostavila zimnice, která Lajlu trápívá, kdykoli se unaví nebo zachladí. Proč nám vzal Alláh tvého bratra Ahtala? Pečoval o mou dcerušku jako o svou a víc ho i poslouchala než svou matku.“

„Snad si nějak poradíme. Zaběhnu do jeho domu, vyhledám potřebné léky a Zajnab vám je přinese.“

„Zajnab, ach, Zajnab. Zarostla jí cesta k nám, a přece byla nejlepší přítelkyní mé dcery a rádkyní její ubohé matky.“

„Přišel jsi mezi své, Šalme,“ vítal starosta inženýra. „Ale kde ses tak zmáchal?“

Salm mu pověděl několika slovy, co se přihodilo v statkářově zahradě, převlékl se a spěchal z domu.

„Sotva jsi k nám zavítal a už zas jdeš pryč.“

„Rád bych mluvil se Zajnabou a poslal ji s léky ke statkářce.“

„Svou švagrovou už doma nenajdeš. Dnes ráno odjela za tvým bratrem,“ šeptal starosta.

„Je to škoda, ale přece za to patří Alláhovi chvála. Bude jim veseleji pohromadě, než kdyby jeden dlel v libanonských horách a druhý u nás v Baalbeku.“

„Přicházíš pozdě, Šalme,“ oznamovala mu chůva, když ho vpustila do domu. „Oba vylítli. Střež se, aby ses nedostal do klece. Myslím, že je i pro tebe nachystána.“

„Mám Alláha nad sebou a rozum s sebou. Otevři mi lékárnu.“ Vybral, co potřeboval, napsal návod k užívání, zabalil vše a odevzdal chůvě, aby to zanesla statkářce.

„Mám ti vyřídit dík nejen od ní, ale i od Lajly,“ oznamovala chůva Salmovi, když se vrátila ze statku.

„Jak se daří nemocné?“

„Seděla na lůžku a už jí bylo dobře. Mám ti říci, že máš statkářku zítra navštívit, Šalme. Ale nevím, jak tě baša přijme. Zanevřel na tvého bratra i na tvou švagrovou a jsem přesvědčena, že ten zloduch správce Ismet ho ponoukl k tomu, aby přemluvil majora k Ahtalovu obvinění. Major Ahtala předvolal, vyslyšel ho a zavinil jeho útěk.“

„Co má statkář se svým správcem proti Ahtalovi a Zajnabě?“

„Zdá se jim, že se příliš horlivě ujímají jeho nájemců a ostatních vesničanů, u kterých si pronajal vybírání daní. Správce Ismet, ten poturčený Armén, je desetkrát horší než baša. Touží po zisku, hledí sklízet, co nezasel, a neštítí se žádného darebáctví, jen aby dospěl k svému cíli. Všeobecně se říká, že se baša dívá jeho očima a Armén že si připravuje cestu k jeho dceři Lajle a všemu jeho majetku. Proto se statkáři pořád lichotí a ovládá ho čím dál víc. Statkář sám není ani tak zlý, ale je slaboch, který je třtinou v Ismetových rukou. Ale statkářka je dcera této země, ona je dosud jedinou majitelkou všech pozemků a jistě nedovolí, aby se její dcera provdala za cizince. Zná útrapy takového manželství z vlastní zkušenosti. Ona, Arabka, si vzala Turka. On táhne vpravo, ona vlevo. Těžká cesta životem. Nehněváš se, Šalme, že klábosím?“

„Ani nevíš, chůvo, jak jsi mi tímto výkladem prospěla. Mnohé se mi rozjasňuje, co dosud bylo temné. Víím, jací jsou statkář a statkářka a zachovám se podle

toho.“

„Chystáš se ke statkářce?“ divil se starosta, když se ptal inženýra, proč se strojí. „Paní je zlatá duše, její dcera Lajla dýmant, avšak dosud nevyleštěný. Zato baša je slaboch, který si hraje na siláka. Teď ho má ve svých spárech ten poturčený Armén Ismet. Bláhový baša se domnívá, že Ismet plní jeho vůli, ale zatím on tančí, jak mu Armén píská. Má spadeno na jeho dceru a majetek. Kéž mu Alláh neotevře dveře zdaru. Zahubil by sta, ba tisíce našich lidí. Ismet je bezohledný, lakomý tyran.“

„Tvá slova, starosto, potvrzují, co jsem zaslechl už i jinde. Děkuji ti za každý pokyn, za každou radu a slibuji, že nic nepodniknu bez tvého vědomí a souhlasu.“

„Jen se neukvapuj. Jsi mladý, bylo by škoda, kdybys nalítl nepřítelům svého bratra a dostal se do pasti.“

Statkářka a její dcera přijaly Salma ve vnitřním dvoře, proměněném ve stinnou zahradu. Lajla zpola seděla, zpola ležela v houpací židli a její matka odpočívala v ozdobném, stříbrem a perletí vykládaném křesle arabské práce. Ani jedna, ani druhá neměly závoje. Statkářka byla vychována na francouzském učilišti v Bejrútu a Lajla navštěvovala anglickou školu v Baalbeku. Obě si zvykly chodit doma a po zahradě bez závoje. Pouze když opustily dům, zahalovaly si tváře jako pravověrné muslimky.

Matka i dcera spočinuly se zalíbením na statné, štíhlé postavě Salmově a jeho výrazných očích, které dodávaly zvláštního půvabu jeho obličejí. Nějak se jim zdálo, že oči a obličej splývají. Salm se uklonil po evropském způsobu, políbil oběma ruku, usedl a volky nevolky naslouchal díkům, kterými ho obě zahrnovaly. Krev se mu hrnula do tváří a po chvíli byl rudý jako květy marhaníkového keře, pod kterým seděl.

„Zahanbujes mě, vznešená paní, a stydím se před tebou, slečno...“

„Říkej mi Lajlo. A nehněvej se, když tě na oplátku budu nazývat Salmem,“ pravilo děvče.

„Není třeba, abys započatou větu dokončil. Víme, že bys sobě ubíral a nám přidával, a tak raději mluvmě o něčem jiném. Jak se ti líbí naše město a jeho okolí? Nestýská se ti?“ tázala se statkářka.

„Proč by se mi stýskalo! Jsem tu mezi svými. Zavolala mě sem krev mých předků, kteří někde v těchto končinách žili, pracovali a v prach se proměnili.“

„Tatínek přichází. Tady vidíš, tatínku, našeho zachránce, inženýra Salma.“

Baša, o poznání menší než Salm, se zadíval na svého hosta, jenž jeho pohled vydržel a opětoval. Bašovi projela hlavou myšlenka, že se setkal s opravdovým mužem. Stiskl mu ruku a upřímně mu děkoval za záchranu své manželky a jediné dcery.

„Co říkáš, inženýre, naší zemi a jejímu obyvatelstvu?“

„Vaše země mi připomíná ráj a s jejími obyvateli si rozumím jako s rodnými bratry.“

„Pěkný ráj bez lesů, bez stromů, mnohdy bez úrody, a pěkní bratři, když čekají na příležitost, aby tě zbavili majetku, ba i života,“ posteskl si baša.

„Dejte půdě i lidem, co potřebují, a proměníte svou zemi v čarovnou zahradu.“

„Jenom Alláh nebo kouzelník to dovede.“

„Kouzelník nejsem, avšak s Alláhovou pomocí bych vykouzlil nejednu bujnou zahradu v této nádherné dolině.“

„Jsi u nás teprv odnedávna a jsi mladý. To vysvětluje tvé nadšení. S léty vyprchá a nezbude ti na ně ani vzpomínka.“

„Nechci ti odporovat, vznešený bašo. Máš pravdu, jsem mladý, nezkušený nováček, ale hořím touhou po účelné práci. Zde se mi naskýtá, proto jí zůstanu věren a přičiním se, abych nežil nadarmo.“

„Uvidíme za několik let. Ale nechme vážných řečí. Ještě jednou ti děkuji za svou manželku a dceru a těším se, že se opět někdy sejdem.“

Salm porozuměl a odporoučel se. Když se loučil se statkářkou, ucítil silné stisknutí ruky. Zároveň zahlédl, jak dívčina líčka zaplála.

„Na brzkou shledanou, inženýre!“ byla poslední slova, která statkářka pronesla.

„Nač bys navazovala přátelské styky s tímto cizincem?“ zeptal se dotčeně baša své ženy, když Salm odešel.

„Jaký cizinec? Je členem mého národa, je v městských službách, zachránil život mně a mé dceři, mnoho viděl a ještě více se učil, celým svým zjevem dokazuje svou duševní ušlechtilost. Proč bych si neměla přát občas se s ním setkat, pohovořit? Nikdy jsi mě neomezoval a Alláh dá, že ponecháš volnost nejen mně, ale i mé dceři.“

„Je také moje a mám nejen právo, nýbrž i povinnost dohlédnout, s kým se stýká.“

„Ubezpečuji tě, že se tvá dcera v mé společnosti nepokazí. Kéž bys to mohl říci i o své!“

„K čemu tyto narážky? Víš, že mám rád klid. Jednejme tak, jak jsme si to hned po sňatku slíbili.“

První vycházka, kterou Lajla po osudném dnu s matkou podnikla, vedla ke zříceninám pohanských chrámů. „Je tam mnoho cizinců?“ tázala se statkářka vrátného. „Téměř nikdo.“

„Aspoň se v klidu pokocháme pohledem na umění dob dávno zašlých. Zastavme se tady u toho malého chrámu. Nemohu se vynadívát na jemnou výzdobu jeho klenutí.“

A tu se setkaly s inženýrem Salmem. Lajle zazářily oči a zaplála líčka, když si s ním podávala ruku.

„Dovolíš, vznešená paní, abych se k vám přidružil?“ řekl Salm.

„Obě tě o to prosíme. Jsi odborník a vysvětlíš nám aspoň, co my ubohé nechápeme.“

Salm s nimi chodil od památky k památce, před každou se zastavil a upozorňoval na její význačné vlastnosti. Jednotlivosti spojil v celek a jeho posluchačky v duchu viděly římské císaře, kteří zde budovali kněžstvo, které konalo bohoslužby, a tisíce a tisíce poutníků, kteří se božstvům kořili. Po císařích pohanských přišli křesťanští, proměnili pohanské chrámy v kostely, svěřovali je biskupům a kněžím, kteří zde hlásali víru v jediného boha novým a novým poutníkům, až je opět zapudili vyznavači islámu. Z kostelů se staly mešity a kněze nahradili vykládači zákona. Kobkami, jimiž dříve hlaholily nadšené zpěvy, se rozléhaly hádky a kletby. Bývalé chrámy a kostely byly přestavěny v pevnost, ze které muslimští loupežní rytíři podnikali nájezdy do širokého okolí a proměnili kvetoucí kraje v mrtvou poušť.

„Co myslíš, Šalme, bylo by možno vzkřísit tyto nádherné památky anebo vybudovat jiné, které by jim byly podobné?“

„Proč by nebylo, Lajlo? Příroda je zde tatáž jako před dvěma tisíci lety, lidé rovněž. Co však schází, je silná, avšak spravedlivá vláda. Bude-li dobře hospodařit, pokryjí se vyprahlé stráně bujnými cedrovými lesy, na svazích vyrostou nesčetné ovocné stromy a keře, úrodná rovina se zvlíne pšenicí a ječmenem, kdežto údolí se zazelenají bavlníkem, cukrovou třtinou, ba i rýží. Vzkřísí se domácí obchod a průmysl a vyrostou i nádherné stavby.“

„Souhlasím s tebou, Šalme. Dívám se tvýma očima a cítím tvou duši. Dejž

Alláh, aby se naše vlast zaskvěla dávnou slávou! Jak jsem závidívala svým evropským spolužačkám, když mně líčily, jak utěšeně vypadá jejich domovina,“ povzdechlo si děvče.

„Přičiním se, Lajlo, aby se naši potomci měli lépe než my.“

„Dejž to Alláh, dejž to Alláh!“ zašeptala statkářka. „Nikdy nezapomenu, Šalme, na tuto návštěvu našich chrámů. Otevřel jsi mně a mé dceři nové obzory. Kéž tě za to Alláh odmění!“

„Čekají na tebe dva nejlepší přátelé tvého bratra Achtala,“ oznamoval starosta Salmovi, když se vrátil.

„Dospěli jste mezi své příbuzenstvo a mě mějte za svého bratra,“ vítal Salm návštěvníky.

„Přicházíme s prosbou. Tvůj bratr se nás ujímal. Nahraď ho, dokud se nevrátí.“

„Rád vám pomohu, jen mi povězte, co vás tíží.“

„Snad ses doslechl, že Ismet, bašův zplnomocněný správce, nám jeho jménem vydal prohlášení, že snižuje o polovici nájemné, daně i roboty. Tyto listiny s jeho vlastním podpisem máme ve svých rukou. Ptali jsme se tu i tam, všude nám znalcové odpověděli, že jsou listiny právoplatné a že jsou jak baša, tak jeho výběřčí povinni jednat podle nich.“

„A oni se stavějí na odpor?“

„To ani ne, ale snaží se dostat nás do úzkých jiným způsobem. Letos nám Alláh poslal bohaté žně. Odměnil nás za poslední dvě chudá léta. Sklidili jsme veškerou úrodu, vymlátili a chtěli odvézt z mlatů plevy a slámu, ale nemůžeme, protože nesmíme.“

„Kdo vám v tom brání?“

„Zákon, který praví, že se daně a nájemné určují podle úrody na mlatech. Zanedlouho se dá do deště. Vlhké obilí poroste, zapaří se, plevy zplesniví, sláma shnije a po letošním Alláhově daru bude veta.“

„Proč neurčili baša a jeho lidé daň a nájemné?“

„Aby nás soužili. Našeptávají našim lidem, že nám vyhoví a navštíví naše mlaty, když se dobrovolně rozhodneme, že budeme odvádět nájemné a daň jako loni a předloni. V těchto posledních dvou letech je správce Ismet zvýšil o polovičku. Jeho poslední prohlášení obnovuje stav, jaký byl, než se ujal správy bašových statků.“

„Nemůžete ho nějakým způsobem přimět, aby konal svou povinnost?“

„Po dobrém to nejde a po zlém nic nezmůžeme. To by byla voda na správcův mlýn. Vykřikne na poplach, že je to vzpoura, a četnictvo a vojsko obsadí naše vesnice a bude veta po nás i po našem majetku.“

„A proč přicházíte ke mně? Jak bych vám mohl pomoci já, nezkušený nováček?“

„Doslechli jsme se, že jsi zachránil život statkářce a její dceři. Dá na tvé slovo. Pověz jí, co jsi od nás slyšel, a připomeň jí slib jejího otce. Když nás jeho správce přemlouval, abychom dali své pozemky zapsat do knih jako statkářův majetek, ubezpečoval nás jménem svého pána, že nás bude vždy považovat za právoplatné majitele, a ne za nájemce a že od nás bude požadovat jen daně určené pro vládu. Dokud žil, plnil své slovo. Po jeho smrti vymáhal jeho zeť a nástupce dávku za dávkou, až jsme se uvolili k určitému nájemnému a několikadenní robotě. Je to ale v rozporu se slibem statkářčina otce. Ona s námi cítí; vždyť je z nás. Ale její manžel je Turek a jeho správce poturčený Armén.“

„Nevím, kdy se se statkářkou zas setkám, ale slibuji vám, že s ní o vašem trápení promluvím při první příležitosti. Udělám to nejen kvůli svému bratru, ale i kvůli vám, svým krajanům, a naší společné vlasti.“

XV

Nazítří musel Salm odjet na své působiště, a proto rozhovor se statkářkou odložil na neurčito. Ale přece k němu došlo již napozítří. Navštívila ho s Lajlou v doprovodu sluhy. Všichni jeli na bílých oslech.

„Přišly jsme se, Šalme, podívat, jak chytáš vodu, kterou chceš napájet baalbecké občany.“

„Nejen baalbecké občany, ale i okolní vesničany a zbytkem vykouzlím několik zahrad.“

„Mluvíš o kouzlu, a přece jsi sám řekl, že nejsi kouzelník.“

„Dám půdě, co potřebuje, a když Alláh udělí své požehnání, pak zakrátko vykvetou rajske zahrady.“

„Kéž by se splnila aspoň část tvých tužeb!“

„Všechny se splní, přidají-li se ke mně nadšení pomocníci a pomocnice, jako jste vy. Poctěte můj stan a vezměte zavděk, co vám mohu nabídnout.“ Nalil jim chlazenou ovocnou šťávu a horký čaj. Když se ženy občerstvily, prosil statkářku, aby s ní směl vážně pohovořit. Když souhlasila, Salm vyložil, co slyšel od obou starostů, a připojil prosbu, aby se jich statkářka ujala.

„Starostové mají pravdu. Na papíře jsou sice nájemci, avšak ve skutečnosti jsou majiteli pozemků, které obdělávají. Bylo mi čtrnáct let, když můj otec přemluvil rolníky, aby si směl zapsat jejich pozemky jako svůj majetek. Tehdy se utvořily v Cařihradě společnosti, které si chtěly přivlastnit nejpěknější a nejúrodnější kraje naší domoviny. Byli v nich většinou cizinci a ti prodávali nebo pronajímali pozemky neprávem získané rovněž cizincům a ochuzovali náš lid. Tomu chtěl můj otec zabránit. Svůj slib plnil věrně. Nepožadoval ani nájemné, ani roboty, a aby se jeho majetek nedostal do cizích rukou, přičinil se, aby byl zapsán pouze na mé jméno, nikoli též na jméno mého manžela. Dosud jsem se příliš do správy svých statků nemíchala. Přenechala jsem správu svého majetku mému manželovi, který vyrostl ve světě zcela jiném než já, a on mi svěřil výchovu naší dcery. Chvála Alláhovi, že se neodnárodnila, že zůstala věrna své matce a své vlasti.

Události posledních dvou let mi ale otvírají oči. Můj muž slábne a jeho správce Ismet ho ovládá. Nesnesu další útisk svých krajanů. Ještě dnes promluví s mužem a zítra nebo pozítří se rozjedou naši lidé po mlatech, aby určili nájemné i daně; a to nájemné nikoli loňské nebo předloňské, nýbrž takové, jaké se odvádělo před třemi lety. Ale teď už se, Lajlo, rozluč se Salmem. Pospíšíme domů, abych splnila svou povinnost.“

Baša se nenadál, s jakou se jeho manželka vrátí z vyjížďky. Snažil se ji uchlácholit, ale když viděl, že stojí na svém, prohlásil, že s ní úplně souhlasí a že hned ráno vyšle správce a ostatní zřízence, aby objížděli mlaty. Snížení nájemného a roboty vydával za svůj vlastní čin a tvrdil, že ho nenapadlo, aby své prohlášení změnil nebo podryl.

Velká byla radost po osadách, když se rozneslo, že se statkářka ujala ubohých rolníků. Spojovali s jejím dobrým činem též Salma a tím proti němu popuzovali všechny Achtalovy odpůrce, zvláště správce Ismeta. Snažil se nakapat jedu do srdce svého pána.

„Vznešená statkářka, tvoje manželka, bašo, je paní šlechtná a nesmírně moudrá, avšak přece jen by bylo záhodno, kdyby se nestýkala s tvým odpůrcem.“

„Na co narážíš, Ismete?“

„Od vrátného pohanských chrámů jsem se dověděl, že si vznešená paní vyžádala doprovod inženýra Salma, když navštívila se svou dcerou tyto památky.“

„Salma, Achtalova bratra? Vždyť jsem ji přece žádal, aby s ním omezila své styky.“

„Zeptej se vrátného. Poví ti, že Salm s nimi chodil přes dvě hodiny a jak si vykládali! Jak zářily oči nejen mé vznešené paní, ale i tvé urozené dceři.“

„Něčeho podobného se moje manželka dosud nikdy nedopustila.“

„A krátce potom obě navštívily Salma na jeho působišti.“

„O tom jsem slyšel. Vypravovaly mi, že se tam dostaly náhodou a že je velmi zajímavé, jak inženýr chytá vodu určenou pro nás.“

„Jistě ti vznešená paní taky pověděla, že zůstaly déle než hodinu u Salma, který dal rozkaz, aby se ke stanu nikdo nepřibližoval.“

„To slyším poprvé.“

„Bojím se, vznešený bašo, aby si Salm nepředcházela tvou dceru. S její rukou by dostal veškeré vaše pozemky a mohl by potom snadno provádět, po čem touží a k čemu ho jeho bratr se svou manželkou nabádají.“

„To Alláh nedopustí. Nehospodařil jsem pro ledajakého přivandrovalého Araba, francouzského odchovance a nadháněče. Jsem věrný sluha svého pána, sultána, a přeji si, aby můj zeť a dědic byl podoben mně.“

„Máš už někoho na mysli? Lajle let přibývá, je třeba, aby ses poohlédl po zeti a dědici.“

„Rokoval jsem o tom se svou manželkou. Naléhala po dobrém i po zlém, abych netrápil sebe ani ji a dopřál Lajle spokojené mládí. Ale máš pravdu. Lajle jde na devatenáctý rok. V tom věku byla její matka již provdána. Přičiním se, aby tento rok se stala manželkou mého vzorného zetě.“

Sotva Ismet odešel, odebral se statkář ke své ženě a zčistajasna spustil na Salma a jeho sobecké záměry. Statkářka klidně poslouchala. Když se manžel vymluvil a vysoptil, s úsměvem se tázala: „Kdo tě zase popudil? Co jsem od tebe slyšela, nebylo z tvé hlavy. Opakoval jsi, co ti někdo před chvílí napovídal. Že mám pravdu?“

Baša sklopil zrak a mlčel.

„Ubezpečuji tě, že jsem Salma do chrámových zřícenin nepozvala. Setkala jsem se tam s ním řízením Alláhovým a byla jsem tomu ráda, protože poučil mě i Lajlu. Je pravda, že jsem s ním hovořila přes hodinu v jeho stanu, avšak Lajla neproněsla bezmála ani slova. To, o čem jsme mluvili, se týkalo mých záležitostí.“

„Popuzoval tě proti mně a proti Ismetovi a ujímal se chráněnců svého bratra.“

„Opakuji ti, že jsem s ním jednala o svých záležitostech. Neptám se tě na tvé a doufám, že se zachováš ke mně podobně. Lajla není dítě. Dospívá v ženu a blíží se chvíle, kdy její srdce promluví. Není lepší, když se seznamuje se šlechetnými lidmi v mé přítomnosti, než kdyby navazovala tajné styky prostřednictvím některé naší služky? Mýlíš se, jestli si myslíš, že Salm touží po Lajle jen proto, aby s ní dostal náš majetek. Vyznám se v lidech a něco podobného jsem u Salma dosud nepostřehla.“

„A co kdyby se Lajla pro něho rozhodla?“

„Jistě by to učinila řízením Alláhovým. Přece víš, kdy a jak se s ním poprvé setkala. Nebýt Salma, nebylo by na tomto světě ani Lajly, ani mne.“

„Když se tak dívám na celou záležitost tvýma očima, musím doznat, že jednáš správně, a poprosit tě, abys mi odpustila mou ukvapenost.“

„Vidíš, domluvili jsme se zas, jako jsme se domluvili vždycky, protože oba toužíme po klidu.“

Když baša odcházel, v duchu uvažoval: Je pravda, sám Alláh svedl Lajlu se Salmem, avšak říkává se: Člověče, pomoz si a Alláh ti pomůže. Což kdybych Alláhovi přispěl a Lajlu upozornil na někoho jiného, kdo by mně byl po chuti? Avšak na koho? V Baalbeku a okolí není mladíka, kterého bych si přál za zetě a dědice. Ismet? Proč by se jím nemohl stát tento můj příbuzný, který mně tak poctivě slouží? Moje manželka mu nepřeje, to je pravda, ale co by mohla dělat, kdyby se Lajla do něho zahleděla. Dosud se k ní choval s úctou. Není divu; neodvažoval se pozvednout k ní své zraky. Dodám mu odvahy a Lajle ponechám dosavadní svobodu.

Po návratu z polí, která baša prohlížel s Ismetem, zavedl hovor na Salma, a jako bezděky se zmínil o Lajle. Nakonec dodal: „Pořád, Ismete, jenom sedíš v úřadovně nebo projíždíš pole a dvory. Měl by ses také trochu věnovat našemu domu a zahradě a nespustit mou manželku a dceru z očí. Mohlo by je třeba ohrozit nenadálé nebezpečí a zahynuly by, kdyby nebyl nablízku jeden z nás.“

Jen si vzpomeň na neblahou příhodu na rybníku. Či máme čekat, že je podruhé zase zachrání nějaký Salm? Máš vzdělání, vystudoval jsi v Cařihradě, viděl jsi kus světa, vyznáš se v rozličných oborech, proč bys nerozšířil vědomosti mé dcery a nezpříjemnil život nejen jí, ale i její matce? Rozděl svůj čas a svou péči mezi mne a mou rodinu. Myslím, že mi rozumíš.“

„Rozumím, šlechtný bašo, a přísahám při Alláhovi, že se vynasnažím, abych ti vyhověl.“

XVI

Po rozhovoru s bašou Ismet zajásal: Konečně jsem na cestě, po níž jsem toužil. Budiž Alláh pochválen, že mě na ni postavil sám baša. Dosud jsem se bezmála varoval každého hovoru s jeho manželkou a dcerou, aby si nemyslily, že se vtírám a aby se snad v bašovi neprobudilo podezření, že mu sloužím ze sobeckých důvodů. Teď se přičiním, abych splnil jeho vůli, a budu-li postupovat rozmyslně, dospěji k cíli. Ale co Salm. V Baalbeku se ukáže málokdy, avšak přece jen bude výhodné, neobjeví-li se tu nikdy. Proto ho odstraním.

Ismet zašel k majorovi a při řeči se ho ptal, nebude-li brzo povýšen.

„Tady to není možné a do Damašku, kde mi nabízejí místo, bych šel nerad. Narodil jsem se v Cařihradě a Cařihrad mě přitahuje. Moji synové dorůstají a já nemám peníze na studia, zatímco v Cařihradě by mohli navštěvovat vojenské ústavy zadarmo a ubírat se stopami mými a mých předků.“

„A proč si nezažádáš o nějaké místo v Cařihradě?“

„Už jsem si kolikrát o ně podal žádost. Ale to víš, to je tak, je mnoho uchazečů a místo dostane ten, kdo má mocného ochránce.“

„Bašovým a mým příbuzným se otvírají dveře.“

„Vím to, proto na vás spoléhám.“

„Urychlil by sis, majore, odchod do Cařihradu, kdybys zbavil zdejší politický okres Salma,“ řekl významně Ismet.

„Mám na něho políčeno. Co chvíli dostávám zprávy, že ho navštěvují největší nespokojenci, že každý volný den zajíždí do té nebo oné osady a hovoří s lidmi, kteří se vládě nejméně líbí. Zástupci zdejších obchodníků a peněžníků mě upozorňují, že chce provést záměr svého bratra a zřídit družstvo, které má nakupovat vše, co jeho členové nabídnou, a dodávat jim, co potřebují. Ti, kdo

mají hotové peníze, svěří je družstvu, které je bude za mírný úrok půjčovat potřebným členům. Tak by družstvo dostalo do svých rukou bezmála veškerý obchod našeho okresu a jeho výbor by měl větší moc než vláda. K tomu nesmí dojít. Starý pořádek nesmí být narušen. Dosavadní zvyky a obyčeje zůstanou a družstvo se k životu neprobudí, odstraníme-li Salma, který je jediný, kdo se snaží je přivést na svět. Zaslechl jsem, že se má v pátek konat schůze v osadě nedaleko Salmova působiště. Salm prý bude řečnit a navrhne volbu přípravného výboru. Schůze bude veřejná, okresní náčelník ji povolil a rozkázal, abych k ní poslal čtyři četníky. Vypravím se s nimi a běda Salmovi, dotkne-li se dosavadního řádu.“

Salm byl pln oprávněného nadšení. Účinný zákrok bašovy manželky mu otevřel srdce starostů. Dotazovali se ho, řídili se jeho radou, nadchli se pro družstvo, o němž jim vykládal Achtal a které měli zřídit se Salmovou pomocí. Vybrali členy přípravného výboru a nepochybovali, že budou jednomyslně zvoleni a že družstvo zahájí činnost v nejbližších dnech. Proto radili sousedům, aby vyčkali s prodejem a koupí a poskytli novému družstvu možnost prospět jim i celému kraji.

Již ve čtvrtek se scházeli a sjížděli lidé z blízka i z daleka k vesnici, ve které se měla schůze odbývat. Na pastvisku postavili nevelké řečniště, ozdobili je věnci a chtěli vztyčit i arabské prapory, avšak na Salmovu radu to neučinili.

„Společný arabský prapor nemáme. A tady v Sýrii je tolik praporů, kolik krajů. Zbytečně bychom vzbuzovali revnivost. Proto bude nejlepší, když vztyčíme prapor jediný, a to vládní, turecký. Dáme tak najevo, že jsme věrní poddaní svého sultána, a co podnikne, že se děje v mezích zákonů, které on schválil.“

Četníci se postavili k řečništi a major se usadil pod státní prapor. Salm byl prvním a jediným řečníkem. Jeho slova vycházela ze srdce a přítomní dychtivě naslouchali. Jako by byl jeden z nich! Dobře jim rozuměl a dovedl souladně rozezvučet struny jejich duší. Nikdo ani nedýchal, když výmluvný řečník prostými slovy líčil působnost připravovaného družstva. Svá slova dotvrzoval důkazy, když vykládal o dobrých výsledcích podobných družstev v Alžírsku a ve Francii. Tu vyskočil major a zahřměl: „Zadrž, inženýre, a nevychvaluj cizinu na úkor naší turecké říše. Od začátku tvé řeči jsem cítil, že pobuřuješ a popuzuješ proti dosavadnímu pořádku. Chceš připravit o všechno obchodníky a

penězníky, kteří přece platí daně a mají četné rodiny Prodlužoval jsem svou trpělivost, ale teď jsem nucen zasáhnout. Ty dáváš tureckým poddaným za vzor poddané francouzské. Tak jednají cizí náhončí, placení cizími penězi. Jako francouzského náhončího a buřiče tě zatýkám. Spoutejte ho a odveďte.“

Přítomní zůstali jako ohromeni. Než se vzpamatovali, odváděli dva četníci spoutaného Salma, zatímco ostatní dva vyskočili na řečniště, major se postavil na svou židli a s karabinou v líci velel k rozchodu. Salma posadili na připraveného koně, svázali inženýrovi nohy a ujížděli s ním k severu do Homsu, kde ho vsadili do vězení Zastrášení se mlčky rozcházeli. Salma se nikdo nezastal.

„Jsme zotročeni. Otroci se těžko vzeprou otrokářům,“ šeptal staříčkový starosta svému druhovi. „Snad naše děti.“

„Snad, vychováme-li je lépe, než jsme byli vychováni my.“

„Nestrachuj se, stařešino. Myšlenka svépomoci a samosprávy je mezi námi. Tu nevykoření a neudusí. Semínko zaseté Ahtalem a Salmem se ujalo, klíčí a ponese bohatou žeň, když ne nám nebo našim synům, pak jistě našim vnukům.“

Baalbecký starosta se dověděl o Salmově zatčení hned v pátek před večerem. Přinesl mu o něm zprávu zřízenec přidělený Salmovi. Starosta dal narychlo svolat městskou radu, oznámil, co se přihodilo, a ptal se svých druhů, zda se má pokračovat v Salmově práci.

„Komu bychom ji svěřili? Jiného inženýra v Baalbeku ani v Damašku nenajdeme,“ řekl nejstarší radní. „Navrhuj proto, abychom práci přerušili, dělníky a zřízence zaměstnali jinde a vyčkali, až se Salm vrátí. Zlého činu se nedopustil a z majorova nařknutí se snadno očistí. Známe ho a vydáme mu nejlepší svědectví, a tak se sotva najde soudce, který by mu určil dlouhé vězení. Nanejvýš ho pokárá za neprozřetelnost, jež je ale odůvodněna jeho mladickým nadšením.“

Městská rada se přidala k názoru svého člena a Salmův tábor se odstěhoval do Baalbeku.

„Maminko, víš, co se stalo Salmovi?“ přiběhla za matkou ustrašená Lajla.

„Salmovi? Co je s ním?“ zeptala se udiveně statkářka.

„Dnes odpoledne ho zatkli četníci, spoutali a odvezli do Homsu do vězení.“

„Je to možné?“

„Je, maminko, je. Náš dvůr je toho plný. Všichni, kdo byli na schůzi, to dosvědčují.“

„Ubohý Salm! Těžký krok do života učinil.“

„Maminko, prosím tě, ujmi se ho. Nedej, aby úpěl ve vězení. Smiluj se nad ním a smiluj se nade mnou.“

„Jak to mluvíš, dcero? Cožpak ti na něm tolik záleží?“

„Víc než na komkoli na světě. Ve dne na něho myslím, v noci se mi o něm zdá. Stále mi zaznívá v uších jeho hlas a v duchu si opakuji jeho slova“

„Co tě k němu přitahuje?“

„Všechno, maminko. Jeho vzhled, jeho duše a zvláště jeho srdce. Jak velebí naši vlast, jak miluje náš lid, jak touží, aby oběma pomohl a otevřel nám a našim potomkům lepší budoucnost. O takovém člověku, jako je Salm, jsem vždycky snila. Sám Alláh mi ho poslal do cesty. Ujmeš se ho, vid?“

„Ujímám se každého utištěného, proč bych Salma vyjíkala? Ani nevíš, dceruško, co všechno mne spojuje s ním a s jeho bratrem.“ Zamlčela se a setřela slzy, které kanuly po jejích lících.

„Řekni mi, maminko, mělas někdy někoho ráda? Vytušila jsem, že sis nevzala tatínka z lásky, ale z poslušnosti.“

„Máš pravdu, dítě. Snad nadešla chvíle, kdy ti mohu nastínit svou cestu životem. Matku jsem ztratila, když mi bylo deset let. Otec mě poslal na vychování do Bejrútu. Domů jsem nejezdila ani na svátky, ani na prázdniny. Otec churavěl, jeho dům byl plný mužů a tatínek správně soudil, že u něho není ovzduší prospěšné dorůstající dceři. A tak jsem buď dlela v Bejrútu, nebo jsem navštěvovala své spolužačky z přímoří, Palestiny a Libanonu. Zvláště jsem přilnula k dceři náčelníka Drúzů z jižního Libanonu. U nich vysoko v horách jsem byla dvakrát na prázdninách. Velice se mi tam líbilo. Alláh dá, že se tam podíváš s dcerou mé kamarádky, která nás zanedlouho navštíví.

V Bejrútu studoval současně se mnou syn našeho správce. Byl o šest let starší než já. Vynikal jako Salm. Občas jsme se setkali a stalo se, co Alláh určil. O lásce jsme spolu nikdy nemluvili, a přece jsme cítili, že rosteme pro sebe. Nebyla bych se ještě ani v šestnácti letech vrátila domů, kdyby se nebylo tatínkovi přitížilo. Trpěl vleklou nemocí. Lékař doporučoval nejvyšší péči a naprostý klid a upozorňoval, že každé silnější rozrušení může zhasit dohořívající plamínek jeho života. Neměla jsem na světě nikoho než tatínka,

proto jsem ho prosila, aby mě vzal k sobě a dovolil, abych se mu věnovala ve dne v noci. Slzel chudáček, když mě poprvé objímal a líbal.

Měli jsme zlé časy. Nějaký vzdálený příbuzný usiloval v Cařihradě a v Damašku, aby si přisvojil tatínekův majetek. Damašský zemský správce mu nadržoval a tatínkovi působil potíže, kde jen mohl. Jedinou oporu jsme měli v našem správci. Svědomitě nás zastupoval a věnoval se našim statkům duší i tělem. Otec si ho nesmírně vážil, naprosto mu důvěřoval, a tak jsem doufala, že dá souhlas k mému sňatku se správcovým synem, který se mezitím stal inženýrem. Po mém návratu však nikdy do Baalbeku nezavítal. Psal mi, že by nerad porušil klid našich otců: jeho otec, že by ho vyhnal, kdyby se dověděl, že pozvedl oči k dceři jeho zaměstnavatele. Proto zůstal v Bejrútu, kde se zdokonaloval ve svém oboru.

Damašský zemský správce, tatínekův nepřítel, byl odvolán a na jeho místo byl dosazen baša, o kterém se vypravovalo, že má v Cařihradě veliký vliv. Byl v sultánových osobních službách, stal se ministrem a do Damašku byl poslán, aby hmotně zabezpečil svou četnou rodinu. Sotva baša nastoupil úřad, psal tatínkovi, že se zabývá jeho záležitostmi a že s ním o nich v nejbližších dnech pohovoří osobně.

To bylo radosti a shonu. Otec se radoval, že návštěva vznešeného baši zastraší všechny naše odpůrce. Baša přijel s jedním ze svých synů. Líbilo se mu u nás a prodlužoval návštěvu den ze dne. Mně věnoval velikou pozornost, často se mnou hovořival, chválil mou péči o tatínka. O čem jednával s tatínkem, nevím, avšak pozorovala jsem, že se otec stává zamyšlenějším a že se na mě upřeně a prosebně dívává.

„Co máš na srdci, tatínku?“ ptala jsem se jednou, když a mně opět ulpěl jeho pohled.

„Chceš, dceruško, prodloužit a ozářit dny mého života?“

„Jak se můžeš ptát, když víš, že pro tebe dýchám a žiji?“

„Báša, náš vznešený host, mě požádal o tvou ruku pro véno syna. Podáš mu ji?“

Zachvěla jsem se, jako by ostrá sekera narazila na kořen mého života. „Bašův syn vyniká mnohými dobrými vlastnostmi. Zvyknete si na sebe a své otce potěšíte.“

„Říkávals mi, tatínku, že jsme Arabové a že Araby máme zůstat. Hájils svůj majetek, ba i svých sousedů, aby se nedostal do cizích rukou, a bašův syn není

Arab, je cizinec.“

„Myslil jsem na to, děťátko, a upřímně jsem o tom bašou hovořil. Sdílí tvůj názor a sám navrhl, abych dal všechn majetek připsat tobě, sám že se postará, aby byl mařen každý odpor proti tomu. Ty zůstaneš majitelkou, dědictví po našich arabských předcích přejde na tebe, rabskou dceru, a na tobě bude, které ze svých dětí určíš a svého dědice.“

„Co tomu řekne bašův syn, stane-li se mým manželem?“

„I to je již domluveno. Spokojí se užíváním tvého majetku jako tvůj zástupce nebo vrchní správce. Je ochoten ti zaručit, že neuvede do svého domu žádnou jinou ženu mimo tebe. Budeš a zůstaneš jedinou jeho manželkou majitelkou našich statků. Podáš mu svou ruku?“ Sklonila jsem hlavu a slza za slzou skrápěla otcovu pravici, hladící mé ruce. „Nechci a nebudu tě nutit, děťátko milé, avšak zdá se mi, že svým souhlasem prodloužíš můj život a zbavíš mě starostí, které mě dusí.“

Co jsem si měla počít, ubohá? Maminku jsem neměla a tatínka jsem ztratit nechtěla. A tak jsem zašeptala:

„Svoluji.“

Svatba se odbývala hned nazítří, baša odjel a jeho syn, můj manžel, zůstal. Tatínek se mýlil, když se domníval, že ho můj sňatek posílí. Nebyla jsem provdána ani čtrnáct dní, když odešel. Kéž se Alláh smiluje nad ním a nad mou maminkou!“ tiše pravila statkářka.

„A co správcův syn, maminko?“

„Nevím, dceruško. Nic mi nenapsal a nevzkázal. Jeho otec náhle ochuravěl, můj manžel ho dal do výslužby, a on se odstěhoval do Bejrútu, kde zakrátko zemřel on i jeho žena. O jeho jediném synu mně občas podávala zprávy moje spolužačka, Francouzka, která se provdala za nějakého úředníka z Alžíru. Správcův syn si podal žádost o místo inženýra do Alžírska. Míst bylo mnoho, uchazečů málo, poněvadž se domorodci stále bouřili. Francouzská vláda ho přijala a svěřila mu stavbu vojenských silnic ve velmi nebezpečném území. Po několika letech se oženil s domorodou Arabkou. Oba zahynuli při povstání a jejich dvou chlapců, sirotků, se ujala má přítelkyně. Na můj náklad je dala vychovat napřed v Alžíru, potom v Bejrútu.“

„Při Alláhovi, maminko, nejsou snad ti dva sirotci Ahtal a Salm?“

„Nemýlíš se, děťátko. Na můj podnět dopsal zdejší churavý lékař Ahtalovi, který po delší dobu působil v nejlepší bejrútské nemocnici, jestli by se nestal

jeho společníkem a nástupcem. Vrátil se do města, kde se narodil jeho otec a kde působil jeho děd. A přednedávnm zde dostal místo i jeho bratr Salm, když ukončil svou praxi u dvou nejlepších francouzských inženýrů. Teď chápeš, Lajlo, co mě táhne k Achtalovi a Salmovi. Úplně s tebou souhlasím, že to byl Alláh, kdo tě svedl se Salmem.“

„Rozumím, maminko, a jsem přesvědčena, že se Salma ujmeš.“

„Ujmu, dítě drahé, a učiním, co je v mých silách, abych ti upravila lepší cestu životem, než byla moje.“

„Jak tě lituji, maminko, a jak jsem na tebe hrdá! Zřekla ses svého štěstí, abys zachránila dohořívající plamínek života svého otce. Zapřela ses, abys udržela dobrou vůli mezi sebou a svým manželem. Při tom všem jsi zachovala klid a stírala slzy druhých, třebaš nebylo nikoho, kdo by setřel slzy tvé. Kéž bych se, maminko, řídila tvým příkladem! Kéž bych byla jako ty!“

„Zůstaň, děťátko, na cestě, po které se ubíráš, a dospěješ k cíli, po němž toužíš. Teď však zajdeme ke starostovi a já s ním pohovořím o tom, co by se dalo pro Salma udělat“

Ve veselém dětském Kruhu starostovy rodiny pozapomněla statkářka i Lajla na zármutek. Starosta přišel teprv po hodině, až bylo zasedání městské rady skončeno. Lajla zůstala s dětmi, matka pak odešla se starostou do úřadovny.

„Přicházím s prosbou. Ujmi se Salma.“

„Prosby není třeba, vznešená paní. Je mou povinností, abych učinil, co mohu, pro vzorného úředníka. Hned zítra se vypravím do Homsu a zařídím, co uznám za nejlepší.“

„Výloh nedbej. Potřebné ráda zaplatím.“

„Inženýr Salm je velmi šetrný. Bezmála veškeré své služné uschoval u mě. Použiji ho, a kdyby nestačilo, rád přidám. Vždyť to bude pouze půjčka, kterou inženýr splatí, až se vrátí do svého úřadu“

„Jednej, jak myslíš, ale nezapomínej, že je u mě zlato, které by snad otevřelo žalární dveře.“

„Nerad bych užil tohoto klíče. Vrátných je mnoho, každý by něco požadoval, a pak by se lidé mohli domnívat, že se inženýr Salm přece jen něčeho dopustil.“

„Koho podezříváš jako původce jeho zatčení?“

„Jistého nevím nic, jenom se domnívám, a má domněnka nemusí být správná.“

„A jaká je tvá domněnka?“

„Osnovatelem piklů proti Salmovi je tvůj správce Ismet, jeho nástrojem je četnický major a snad i politický náčelník našeho okresu. Ale pravím snad, poněvadž nemám bezpečnějších důkazů.“

„Správce Ismet? Proč by nevrátil na Salma? Vždyť nikdy a nikde nezkřížil jeho cesty.“

„Ismet zvyšuje jho, které spočívá na vesničanech našeho okresu. Salm se jich ujímá, proto je Ismet jeho odpůrcem. Mimoto se šeptá, že Ismet sleduje určitý cíl a že týž cíl mohl napadnout i Salma.“

„Nerozumím ti, starosto. Mluv jasněji.“

„Nerad bych se tě dotkl, vznešená paní.“

„Pravda mne nezabolí,“

„Tvá dcera Lajla je bohatou dědičkou. Proč by po ní nezatoužili mladí mužové, Ismet jako inženýr Salm?“

„Ismet, že by si pomyslel na Lajlu?“

„Co je na tom divného? Vždyť se obecně šeptá, že ho baša vychovává za svého zetě a nástupce.“

„Poturčený Armén mým zetěm a dědicem?“

„Budiž Alláh pochválen, vznešená paní, za slova, která jsi právě pronesla. Veliká tíže mi spadla ze srdce.“

„Zbytečně ses strachoval. Lajlu jsem vychovala jako Arabku, svůj majetek jsem zdělila po Arabech a zapřísahám se Alláhem, že jej neodkáži než Arabovi a Arabce. Moje dcera se jistě nesníží, aby podala ruku poturčenému Arménovi. Setkáš-li se se Salmem, vyříd' mu upřímný pozdrav nejen ode mne, ale i od Lajly, nezapomeň, též od Lajly. Zaslouží si to. Vždyť nám oběma zachránil život.“

„Chápu, vnesená paní, vyřídím a z celé duše děkuji za sebe i za něho.“

Tak Ismet touží po mé dceři! šeptala si statkářka cestou domů. Obecně se o tom šušká a já nic neviděla, neslyšela. Cožpak jsem již tak stará? Proto tedy můj manžel vybuchl na Salma. Jistě mu toho Ismet hodně napovídal. Proto se ten poturčený Armén v poslední době lepí na mě a na Lajlu. Sladkostí se rozplývá a své rozumy nám vykládá. Teď chápu, proč se Salm ocitl ve vězení. Ujmu se ho a budu nad ním a nad dcerou držet obě ruce. Lajlu vypravím k náčelníkovi Drúzů, jen co k nám jeho dcera zavítá.

Krajské město Homs leží na severním úpatí Antilibanonu a na východním pomezí úrodného údolí, které odděluje toto horstvo od Libanonu. Bezmála všechny lepší domy jsou vystavěny z čediče, proto je ráz města temný, pochmurný. Předměstí jsou slepena z vepřovic, ba i z kusů vyschlého bláta. Nad město vyčnívají a daleko na sever a na východ se dívají vysoké bílé minarety, věže mešity vybudované nad hrobem reka Ualída, jenž zajistil moc muslimů v Sýrii. Mohutná řeka Asi, starý Orontes, obtéká město po západní a severní straně, zavlažuje rozsáhlé zahrady a dodává vodu četným továrnám na hedvábné látky, jakož i velkým koželužnám. Homské kůže a kožešiny i hedvábné a polohedvábné látky na dlouhé kaftany jsou známy a ceněny po Sýrii a Palestině.

Baalbecký starosta se ubytoval v zájezdní hospodě a navštívil krajského soudce, jehož znal jako muže osvíceného a spravedlivého.

„Inženýra Salma se ujímáš? Dosud jsem to jméno neslyšel. Hej, písáři, podívej se po listinách, zda jsme již dostali žalobu na inženýra Salma z Baalbeku.“

„Nic tu nemáme, soudce,“ oznamoval písář po chvíli.

„Vidíš, starosto, že se při nejlepší vůli nemohu ujmout tvé záležitosti. Čeho se dopustil ten váš inženýr?“

Starosta vypravoval, co věděl, a to, co se domýšlel. Soudce poslouchal, kýval hlavou a nakonec poznamenal:

„Inu, dějí se u nás takové věci, dějí. Označit někoho za politického buřiče je nejsnadnější prostředek, jak se ho zbavit. Vsadí ho do vězení, žalobu nepodají, a když se o něho nikdo nestará, zapomenou na něj, a on uvadne a zahyne.“

„Kdy asi dostaneš žalobu na našeho inženýra?“

„Za měsíc, za půl roku, za rok.“

„Nemůžeš stížnost urychlit?“

„Vždyť o ní vlastně nevím. Nikdo mi dosud úředně neoznámil, že náš inženýr byl vsazen do vězení. Co nemám v listinách, do toho se nemohu plést.“

„A co bys mi radil, soudce?“

„Vyhledej zkušeného, poctivého právního zástupce a svěř mu spor. On má podle zákona nejen právo, nýbrž i povinnost, aby se ujímal vězněného, jehož je obhájcem. Bude podávat krajskému náčelníkovi žádost za žádostí, aby odevzdal Salmovu věc soudu. Krajský náčelník snad přece jen vyhoví a potom bude na mně, abych prostudoval žalobu i obhajobu, vyslechl svědky obou stran, zvážil pro i proti a s Alláhovou pomocí vynesl spravedlivý rozsudek“

„Kterého právního zástupce bys mi doporučil jako poctivého?“

„Zajdi k mému příteli. Je to starý syn šlechtných rodičů, který se ujímá jen spravedlivých stížností a nenahrazuje pravdu zlatem.“

Obhájce se dlouho vyptával, než se rozhodl, že se Salma ujme: „Politické záležitosti jsou velmi ošemetné. Táhnou se do nekonečna a unikají jako hladký úhoř. Podle všeho, co jsem od tebe, starosto, slyšel a nač jsem se tě vyptal, je Salmova vina toliko pomyslná. Někomu velmi záleží, aby ho z Baalbeku odstranil. K tomu se nejlépe hodí obvinění z politického buřičství a vsazení do vězení. Znáš, koho mám na mysli?“

„Jak bych ho neznal! Je to správce našeho baši.“

„Co je to za člověka?“

„Naši lidé mu říkají poturčený Armén.“

„Rozumím ti. Tady se dá těžko něco udělat pro Salma. Náš krajský náčelník bývá totiž rovněž označován tímto přídomek. Vrána vráně oči nevyklove. Najde-li tvůj Ismet cestu ke krajskému náčelníkovi...“

„Už ji našel, vždyť se vzájemně navštěvují.“

„... nedostaneš Salma z vězení ani za rok.“

„To se utrápí.“

„Neutrápí se, ale podryje si zdraví, protože věznice je velmi vlhká a nečistá. Prospěješ mu, najmeš-li pro něho celu v prvním poschodí. Správa naší věznice je velice rozumná. Platí pouze vrchního dozorce. Ten se stará o vězení a vězně jednou, dvakrát za měsíc. Práci ponechává svému pomocníkovi, který u něho bydlí a posluhuje mu, a skutečnému dozorci, který má služební byt ve věznici a pro vězně vaří. Ani on, ani pomocník vrchního dozorce neberou plat. Dělí se o nájemné z těch lepších cel v prvním patře, jichž je šest. Pokud vím, právě teď je jedna cela, a sice krajní, prázdná. Pospěš si, abys ji najal, než tě někdo předejde.“

„Nemohl bys mi přitom pomoci?“

„S největší radostí. Zajdeme k vrchnímu dozorci, zaplatíš mu na půl roku, protože na kratší dobu nic nepronajímají, dostaneme od něho poukázku na tu lepší celu, odevzdáme ji vlastnímu dozorci a ještě dnes bude Salm spát sám.“

Vrchní dozorce byl Turek, nevlídný a zarputilý. „Je to buřič. Takovým pronajímám celu nerad, ale kvůli vám to udělám, ovšem, když přidáte.“ Dostal,

kolik požadoval, napsal stvrzenku a za chvíli starosta s obhájcem zaklepli na dveře žalářníkovy bytu.

„Hned vám celu ukážu a vězně přivedu.“

Cela, sotva dva metry široká a tři metry dlouhá, byla úplně prázdná. Nízké zamřížované okno nemělo tabule. Tu a tam visely kusy novin, jimiž byly rámy vylepeny. „Na co si lehne a sedne?“

„Přejete si také nábytek? Mohu vám jej pronajmout. Stůl a židle nepotřebuje. Vystačí s lůžkem a to mu upravíme měkké z několika starých kožichů a pokrývek. Vleže nebo vsedě může číst a psát, jak bude chtít.“

Zaplatili, kolik chtěl, a ptali se na stravu.

„Dosud jedl s ostatními vězni, kteří dostávali jednou za den rozvařené luštěniny a chléb. Kdo si připlatí, přilepším mu.“

„Kolik chceš za snídani, oběd a večeři?“

„Má-li se váš přítel řádně najíst, musím mu vařit vydatně,“ řekl dozorce a vyslovil sumu.

„Přijímáme. Tady máš peníze na měsíc.“

„Ujišťuji vás, že vašeho přítele neošidím. Příkladím se, aby měl jídlo čisté a chutné. Škoda že paní mého domu churaví a že při vaření vypomáhá jen posluhovačka. Kdyby připravovala jídlo sama, pochutnal by si váš chráněnc. Však moje žena sloužila jako kuchařka u vznešených pánů a všichni byli spokojeni s jejím uměním.“

„Důvěřujeme ti, dobrý muži, že našeho chráněnce neošidiš. Kéž Alláh dopřeje zdraví tobě i tvé ženě.“

„Ještě něco, abych nezapomněl. Zůstane váš chráněnc v šatech, ve kterých ho četníci přivlekli, anebo chcete, abych mu koupil oděv jiný, přiměřenější tomuto místu?“

„Zeptáme se ho, až ho přivedeš.“

„Hned pro něj zajdu.“

Po chvíli vstoupil do cely Salm a nevěřil svým očím, když spatřil starostu.

„Neříkal jsem ti, Šalme, že se potěšíš?“ řekl dozorce. „Všechno pro tebe vyjednali. V téhle cele budeš bydlet, na tomhle lůžku budeš spát, číst a psát a sem ti budu přinášet chutnou a hojnou stravu. Jen bych rád věděl, zůstaneš-li v šatech, ve kterých jsi, nebo jestli ti mám koupit jiné.“

„Kup mi oděv, jaký nosí lidé tady v Homsu. V těchhle cárech nemohu zůstat. Pěkně mě četníci zřídili,“ poznamenal Salm, ukazuje roztržený rukáv a

zamodralé rameno.

„Ubožáku, ubožáku!“ zašeptal starosta.

„Nejsem ubožák. Trpím pro spravedlivou věc a Alláh mi pomůže. Až pro mě budeš, dobrý muži, kupovat šaty, nezapomeň taky na hřeben, mýdlo, umývadlo a ručník.“

„Všechno ti opatřím, nic nebudeš postrádat.“

„Ba věru, že nic, ani svobodu,“ trpce odpověděl Salm.

„Alláh ti vrátí svobodu, inženýre. Tento poctivý právní zástupce se o to přičiní,“ poznamenal starosta. Potom vzal Salma za rukáv a vedl jej k oknu, kde zašeptal: „Mám ti vyřídit pozdrav od statkářky a od Lajly, slyšíš, taky od Lajly.“

„Pánové, každé šeptání s vězněm je zakázáno. Chcete-li s ním hovořit, pak jenom nahlas a v mé přítomnosti,“ upozorňoval dozorce.

„Už jsme dohovořili. Na brzkou shledanou, Šalme,“ loučil se starosta.

„Budeš-li něco potřebovat, oznam to tomuto dozorcí, on mi podá zprávu a já se postarám o to, abych ti vyhověl,“ řekl obhájce.

„Pošli mi nějaké knihy, obhájce,“ prosil Salm.

„Mou knihovnu brzo přečteš.“

„V mém kufříku jsou, starosto, francouzské knihy o úpravě pozemků.“

„Ale já nerozumím francouzsky!“

„Statkářka ti ráda pomůže, knihy vybere a ty mi je pošli.“

„Vypravím s nimi zvláštního posla, abys měl, po čem toužíš.“

„Zvelebování pozemků mě nesmírně zajímá. A tady budu mít plno času, abych všechny čtyři svazky důkladně prostudoval. Všechny pozdravuj, a dvojnásob pak ty, kdo mě pozdravovaly.“

Dveře zapadly, klíč zarachotil, a Salm se oddal svým myšlenkám.

XIX

„Za tvůj pozdrav, vznešená paní, mám vyřídit od inženýra Salma dvojnásobný pozdrav,“ oznamoval starosta po návratu.

„Jak se má?“ ptala se statkářka dychtivě. „Tvrdí, že trpí pro spravedlivou věc a že se nikdy nevzdá svého životního cíle.“

„Vypravuj mi všechno podrobně.“

A tak starosta vykládal a statkářka poslouchala a slza za slzou jí kanula po tvářích.

„Jeho děd trpěl, jeho otec rovněž, ale proč on? Proč? Věru, nevyzpytatelné jsou tvé cesty, veliký Alláhu,“ šeptala statkářka, když starosta skončil. „Jednal jsi obezřele a správně. Dále podnikneme, co nám ukáže Alláh.“

„S jakou se vrátil starosta?“ vyptávala se Lajla, když zavřela dveře matčina pokoje.

„S dobrou, dceruško, věru, že s dobrou.“

„Kdy přijde Salm?“

„To ví jenom Alláh Starosta mu vyřídil tvůj pozdrav a on jej opětoval dvojnásob.“

„Tys na mě, maminko, nezapomněla? Jak tě mám ráda! Opětoval můj pozdrav dvojnásob, chudáček malý.“

„Ale jak se ti líbí naši hosté?“

„Dědeček mé kamarádky, Hasan, je člověk k pohledání. Je upřímný, veselý a dobrý jako dítě.“

„A přece je to orel, jenž zkrotil a zapudil nejednoho dravce, který usiloval o jeho lidi nebo o jeho majetek.“

„Víš, koho mi, maminko, připomíná? Salma.“

„Dítě. Náčelník Drúzů Hasan a Salm! Každý je přece jiný, i když oba by dali třeba i život za naši vlast. Ale, dítě moje, málo se věnuješ našim hostům. Tvá kamarádka a její dědeček už touží po návratu domů.“

„Vždyť jsem s nimi od rána do večera, projíždíme se, procházíme, hovoříme, mou vinou po domovu jistě netouží.“

„Co se jim tedy u nás nelíbí?“

„Vedro, mnoho prachu a náš správce Ismet.“

„Co mají proti němu?“

„Všechno a nic. Nejdřív se mi Ismet skoro vyhýbal. Setkávala jsem se s ním jen občas u stolu. Avšak od nějaké doby se snaží ke mně přiblížit, a co jsou zde naši hosté, ani se nás nespustí. Náčelník mu jinak neřekne než pijavice a věru, že lpí na nás jako to nečisté zvíře. Omlouvá svou nevíтанou přítomnost povinností, aby nás uchránil od zlých lidí, ukazoval nám cesty, pečoval o naše jízdni zvířata a vysvětloval nám, co kde uvidíme. Bláhový! Myslí si, že by nás starý náčelník nevysvobodil od zlých lidí. A cožpak tu neznám kdejakou stezku? Nechápe, že nikdo z nás nestojí o jeho rozumy? Sama budu ráda,

maminko, až odtud odjedu a zbavím se téhle pijavice.“

„Nejsi, Lajlo, proti Ismetovi zaujata? Nejeví se ti vše černěji, než to ve skutečnosti je?“

„Zeptej se Hasana a jeho vnučky. Jistě potvrdí pravdu mých slov, a co se mne týká, nemohu za to, že cítím odpor k tomuto příživníku.“

„Jak to mluvíš?“

„Co na srdci, to na jazyku Vetřel se do naší rodiny, tlačí se mezi mě a tatínka, zneužívá jeho dobroty a popuzuje ho proti Salmovi. Aspoň jsem zaslechla některé narážky.“

„Je věru čas, dítě, abys opustila na delší dobu svůj domov.“

Ale statkář nechtěl ani slyšet o odchodu své dcery:

„Kdo ví, s kým se tam u Drúzů setká. Bude nejlepší, když zůstane pod naším dozorem.“

„Nezapomínej, že pobyt naší dcery u náčelníka Hasana je ujednáno. Ty sám jsi mu o tom napsal. Náčelník je čestný muž. Považoval by změnu za urážku a jistě ho nechceš urazit. K nedůvěře nemáš důvodu. Sama jsem prožila dvoje prázdniny v jeho domě s jeho dcerou, matkou kamarádky naší Lajly. Víím, s kým jsem se tam stýkala, jaké ovzduší tam panuje a nemám nejmenší obavy o Lajlu. Přijde mezi jiné lidi, uvidí jiný kraj, poučí se, osvěží a bude se jí doma líbit víc než dnes.“

„Zas máš pravdu jako vždy. Sám cítím, že bych Lajlu jen rozlítostnil, kdybych odvolal své svolení. Budiž tedy po vašem, ať odjede,“ souhlasil baša.

„Dej vyleštit náš nejlepší povoz. Odvezeme své hosty do Zahle a o další se postará náčelník Hasan,“ oznamoval statkář ismetovi.

„Kdy odjedou?“ ptal se se zájmem správce.

„Jak budou chtít. Nemohu se jich na to ptát. Mohli by se domnívat, že jsou mi na obtíž.“

„Odjedou sami?“

„Lajla pojede s nimi.“

„Do Zahle?“

„Až k nim a zůstane u nich, dokud se jí tam bude líbit.“

„Změnils svůj názor, bašo.“

„Jenom Alláh se nemění.“

„Sbližoval jsem se s Lajlou a teď se opět oddálíme.“

„Mnohdy je vzdálení základem sblížení“

Ismet zaťal rty a zaskřípal zuby.

Když statkářka naposledy políbila dceru, zaplakala.

„Proč pláčeš, bláhová? Nebo ti snad bylo u nás zle?“ ptal se náčelník. „Všechna místa, na kterých se ti líbilo, jí ukáži, střílet ji naučím, na nejvyšší vrchy s ní polezu a vrátím ti ji čilejší a statnějši, než ji odvádím. Škoda, věčná škoda, že mé mládí už je pryč.“

„Stále jsi mladý, náčelníku Hasane,“ ujišťovala ho statkářka.

„Ba ne, už věčný sníh spočinul na mé hlavě. Avšak hlavu vzhůru, dcero. Zasměj se na své rodiče, Lajlo, a ty vozko, švihni do koní.“

„Měl bys podat obšírnou zprávu Achtalovi, starosto.“ navrhovala statkářka den po Lajlině odjezdu. „Už se stalo, vznešená paní.“

„Komu jsi poslal list?“

„Představenému kláštera v Kanóbínu. Mám od věrohodného muže zprávu, že je skutečně pravda, že ho Achtal s Alláhovou pomocí vyléčil. Proto soudím, že ví, kde se jeho dobroděj teď zdržuje, a udělá vše, aby Achtal list dostal.“

A tak novic přinesl starostův dopis s potravinami a strážce posvátné cedrové zahrady jej odevzdal svým hostům.

„Tak i na Salma dolehlo neštěstí. Proto mlčel a nepsal nám. Půl roku, snad rok že zůstane ve vězení? To by zahynul. Z nečinnosti vypukne tesknice a ta zahubí i nejsilnějšího muže, zvláště je-li nucen pobývat na nezdravém místě, jako je věznice v Homsu.“

„Nebudeš se, Achtale, hněvat, když tě na čas opustím?“ řekla Zajnab zamyšleně.

„Na očích jsem ti četl tuhle otázku, má milá. Chceš jít do Homsu a pátrat po cestě, po které by můj bratr unikl?“

„Vidíš, jak si rozumíme.“

„Navštívíš jeho obhájce?“

„Co bych u něho dělala. Bude nejlépe, když Zajnab zmizí a do Homsu se vypraví obyčejná žena s ořechy. Starostova zmínka o churavosti manželky dozorce přede mnou vyskočila jako hvězdička. V ošetřování nemocných se vyznám a Alláh ví, jestli mi to, co jsem se naučila u otce a u tebe, nepomůže

otevřít dveře Salmovy svobody.“

„Kéž tě Alláh doprovodí, ochrání a ve zdraví i se Salmem ke mně přivede. Sám s tebou jít nemohu. Mé tělo je dosud slabé, a i kdybych byl silný, obávám se, že bych ti byl spíš na škodu než na prospěch.“

„Zůstaň, Achtale, kde jsi. Až se úplně uzdravíš, jistě pospíšíš, kam tě pozvu. Pochybuji, že se vrátím sem. Uznali jsme, že bude nejlepší pro nás i pro naše přátele a známé, zmizíme-li aspoň dočasně. Až se na zatykač zapomene nebo až sultán udělí milost politickým provinilcům, vrátí se nám svoboda pohybu a nepřitížíme sobě ani jiným.“

„Amnestie je očekávána v příštím roce, v den dvacátého pátého výročí sultánova nastoupení na trůn. Kéž se toho dne ve zdraví dočkáme! Amnestie by prospěla mně i Salmovi.“

Strážce mnich koupil pro Zajnabu loňské ořechy, které byly chutnější než nezralé letošní, a Zajnab, oblečena jako vesničanka, vzala nůši na záda, stiskla ruku Achtalovi i strážci a před východem slunce pozdravila naposledy libanonské velikány. Sestoupila k severovýchodu a zamířila po východním úpatí Libanonu k Homsu, kam dospěla třetího dne časně ráno.

„Na trh, na trh, sousedko?“ ptala se jí nějaká žena, která rovněž kráčela do města.

„Kdyby na trh, sestřičko moje, to bych se těšila na výdělek, mě ale očekává zármutek.“

„Kéž tě Alláh posílí! A kdo ti jej ve městě způsobí?“

„Můj švagr, zřítelnice oka mého.“

„Proč by tě trápil?“

„Vsadili ho do vězení a mé tušení mi praví, že churaví. Můj muž, pán domu mého, je slabý, a tak jsem se vypravila, abych poprvé v životě vstoupila do klece, do které silní zavírají slabé.“

„To jsi z daleka, sestřičko?“

„Baže z daleka. V tomhle městě jsem ještě nikdy nebyla. Snad se najde dcera šlechetných rodičů, která mi ukáže cestu k věznici.“

„Zůstaň se mnou, jdu tím směrem a dovedu tě, kam spěcháš. Co máš v nůši?“

„Trochu loňských ořechů. Nabídnou je ke koupi; nějaký dobrodinec něco přidá, abych měla na dárek pro švagra. Jistě po něm touží. Vězni jsou prý uvázáni a málokdy se dosyta najedí.“

„Tak tohle dlouhé stavení je věznice,“ řekla venkovanka, která provázela

Zajnabu.

„Takové temné a ponuré Kéž se Alláh smiluje nad těmi, kdo v něm úpí! Děkuji ti, krajanko, za tvou dobrotu. Kéž jsou tvé děti tobě podobné!“

Zajnab obcházela zpovzdálí vězení a nabízela kdekterému chodci své zboží. Byl-li to muž, volala: „Potěš svou bělounkou ženušku a rozlouskni jí několik oříšků; sladkých oříšků nalouskej své běloučké.“ Ženy nabádala: „Zajistíš si svého miláčka sladkými oříšky, oříšky sladšími než med připoutáš svého miláčka.“

„Nějak časně ses vypravila na trh, sestřičko. Až za poledne prodáš své zboží, teď abys je rozdávala,“ upozorňovala žena, ženoucí deset černých a vysokých koz s dlouhýma ušima, kratičkými rohy a širokými tučnými ocasy.

„Za noci jsem pospíšila, abych ušetřila na noclehu, a teď se pokouším prodat aspoň něco, abych měla na snídani.“

„Pohlídej mi mé kozy a dám ti trochu mléka. Chodívá se mnou má dcerka, avšak celou noc proplakala, že ji pobolívá hlava a břicho, proto jsem se vypravila sama. Má zvířata jsou poslušná, ale přece jen jsou zvědavá a všetečná Než jednu podojím a paní nebo služce mléko naměřím, kde je jim konec!“

„Už dlouho dodáváš mléko do téhle ulice?“

„Převzala jsem to po matce. Dcery matek, které obsluhovala moje matka, kéž se Alláh nad ní slituje, jsou teď mými odběratelkami. Nikoho neošidím, mléko nebryndám. Jsou spokojeny se mnou a sama děkuji Alláhovi, že mi hospodyně pořádně platí.“

„Co je to za velký dům, který zabírá bezmála polovici této ulice?“

„Cožpak to nevíš? Věznice. I tam dodávám mléko.“

„Věznům?“

„Kdepak věznům! To leda pěti šesti, kteří mají pronajaty zvláštní cely, ale ti o mléko nestojí. Dávají přednost černé kávě nebo čaji. Jenom dozorce ode mě odebírá, protože potřebuje mléko pro ženu a čtyři děti. Žena churaví, jeden chlapeček rovněž, mohou pít jen mléko a dozorce aby vydělával jenom na ně. Tamhle přichází jeho nejstarší dcera. Vidiš, že jí není ani šest let a už zastane matku.“

Zajnab se odvrátila a odcházela jakoby za kozou, která si nedaleko pochutnávala na zbytcích čerstvé zeleniny, jež nějaká hospodyně nebo služka vhodila do ulice. Postála u kozy, až se nažrala, co se jí líbilo, a pak ji zahrnala k

ostatním.

„Máš dobré srdce. Tahle koza je mlsná. Za zeleninu by život dala. Vidím, že s ní cítíš, protože jsi ji nekopla, neudeřila, ani na ni nezakřikla.“

Když mlékařka podojila poslední kozu, vybídla Zajnabu, aby si k ní šla odpočinout: „Vidím na tobě, že jsi unavená a nevyspalá. Dvě tři hodiny si u nás poležíš a za poledne pak prodáš své zboží. Co si počneš potom?“

„To ví sám Alláh. U nás doma je chleba málo, ohlížím se po něm.“

„Než jej najdeš, nasytíš se u nás; mnoho toho nemáme, ale kde je pro sedm krků, bude i pro osmý. Kéž by mi Alláh zachránil mou dcerušku! Nějaká starost na mě doléhá, že se jí při tížilo.“

„Alláh tvou starost oddálí a vrátí tvé dceři zdraví.“

„Bydlíme tamhle v tom domku,“ ukazovala mlékařka Zajnabě, když se octly bezmála na samém konci jižního předměstí. „Můj mladší synek odežene kozy do stáda, které hlídá pán našeho domu, a sama mu přichystám něco k jídlu.“

„Maminko, sestřička nařiká,“ oznamoval baculíček asi tříletý.

Nemocné děvčátko leželo na levném koberci, sténalo a volalo matku. Bylo rozpáleno a rty mělo suché.

„Co si počnu, já ubohá! Zdejší lékař za mnoho nestojí, jen peníze by bral a nemocné utěšuje odkazem na Alláha. Sama se v ošetřování nemocných nevyznám.“

„Dovol, sousedko, abych ti pomohla. Naši rodinu navštívil Alláh rozličnými nemocemi. Měli jsme vzorného lékaře. Mnohému jsem se od něho naučila,“ řekla Zajnab, odložila nůši a ujala se děvčátka. Po dvou hodinách se mu ulevilo, zasmálo se a dožadovalo se mléka.

„Hned ti pro ně pošlu,“ zvolala radostně matka.

„Raději ještě ne. Připravím ti, děťátko, něco chutnějšího než mléko. Toho se napiješ až zítra.“

„Bude to doopravdy chutnější,“ ptalo se děvčátko.

„Doopravdy.“

„Vždyť ty jsi nad lékaře. Odkud se to v tobě bere? Mám toho doma málo, a přece jsi z toho mála a z několika lahviček a balíčků, které máš ve své nůši, přichystala léky, jaké jsem nikdy neviděla,“ řekla mlékařka.

„Alláh mne určil za ošetřovatelku nemocných, proto mně dodává schopnosti jak pečovat o nemocné.“

„Ale nezapomínej na své zboží. Blíží se poledne, teď najdeš nejvíc kupců.“

Zajnab vyňala několik hrstí ořechů a podělila mlékařčiny děti. To bylo radosti a výskání.

„Proč si děláš takovou škodu?“

„Potěšila jsem tvé miláčky a nějaký štedrý kupec mi škodu nahradí. Nenajdu-li ho, nemine mě Alláhova náhrada.“

Po dvou hodinách se Zajnab zase vrátila do mlékařčina domku.

„S jakou se vracíš,“ vítala ji mlékařka.

„S dobrou. Byla bych jich prodala pětkrát tolik. Nikdo“

„nesmlouval, dali, kolik jsem požadovala, ba tři kupci ještě přidali.“

„Inu, touhle dobou jsou dobré ořechy lahůdkou.“ Ráno se Zajnab nabízela, že doprovodí kozy své hostitelky.

„To není třeba. Dohlédni na děti a se mnou půjde můj nejstarší synek,“ rozhodla mlékařka.

XXI

„Tak se mi zdá, že jsem ti našla aspoň kousíček chleba,“ oznamovala mlékařka Zajnabě, když přihnala z města. „Ve třech rodinách, kterým dodávám mléko, mají nemocné. Víš, tahle doba je u nás v Homsu nejhorší. Vody je málo, je hodně špinavá, za dne bývá horko, za noci mrzne; a slabé tělo pak snadno podlehne té nebo oné nemoci. Ale abych nezapomněla, ve třech rodinách by tě rádi přijali za ošetřovatelku. Zajdeš k nim, podíváš se na jejich nemocné, zařídíš, čeho je třeba, a vrátíš se k nám. Mnoho ti nedají, ale přece jen něco k snědku a snad i nějaký měděný peníz. Nejvíc se na tebe těší dozorce věznice. Jeho manželka dnes nemůže ani z lůžka a dvě děti ulehly rovněž. Chceš-li, hned ti ukážu tvé nové působiště.“

„Jak bych nechtěla! Čím dříve dospěji k vlastnímu chlebu, tím lépe.“

Žalářníkovu rodinu si nechaly naposledy. Dozorce se zahleděl na Zajnabu a vyptával se, kdo je a odkud přišla.

„Tos odkoukal od vrchního dozorce, co? Nepřivedla jsem ti provinilou, ale ošetřovatelku. Ručím za ni a u mě ji najdeš,“ zlobila se mlékařka.

„Nechte ho být, starého bručouna. Pojdte za mnou,“ šeptala nemocná.

Za chvílku bylo v nevelké světnici jasněji, tepleji a veseleji. Nemocná a děti

cítily, že se jich ujala povolaná ruka. A tak nejen nemocná, ale i její manžel děkovali mlékařce za dobrou ošetrovatelku.

„Kolikrát za den k nám budeš chodit?“

„Snad dvakrát, ráno a večer.“

„Nemohla by ses u nás ubytovat?“

„Zbytečně bych vás obtěžovala. Zůstanu u mlékařky a vám vypomohu, kdykoli toho bude třeba.“

Po několika dnech byla Zajnab u dozorce jako doma. Jednou, když posluhovačka nepřišla, vypomáhala při chystání večere a rozdělávání jídel.

„Tohle je pro vězně z čísla pět. Nejlíp platí, proto mu taky přeji.“

„Co udělal?“

„Myslím, že nic. Zavřeli ho jako politického buřiče. Je to člověk velice tichý. Od rána do večera jen čte a čte. Na nic si nestěžuje, se vším je spokojen. Jeho obhájce se na něho často doptává a splní kdekteré jeho přání, jenže on jich má velice málo.“

„A odkudpak je?“ ptala se se zájmem Zajnab.

„Z Baalbeku. Je tam městským inženýrem a jmenuje se Salm. Tamní starosta ho naštvil, a to je nejlepší důkaz, jak si ho váží. Naši zdejší páni ho rádi nemají. Vrchní dozorce na nikoho tak nebručí jako na něj. Je dobře, že přichází do věznice jen jednou, nanejvýš dvakrát za měsíc.“

Zajnab zaplesala, neboť se dověděla, ve které cele je švagr uvězněn a které je jeho jídlo. Doma napsala na malinký lístek: Z. je zde. Důvěřuj!, svinula jej, co nejúžeji mohla, a zabodla do chleba určeného pro Salma. Nemálo se Salm podivil, když se zakousl do tvrdého svitku. A když rozvinul papír, zašeptal: Budiž Alláh pochválen, první hvězdička naděje! Potom lístek roztrhal a spolkl.

Následujícího dne si Zajnab přinesla kus vosku a pořídila si otisk klíče od páté cely, když žalářník na chvílku odložil celý svazek. Pak zašla k zámečníkovi na severním konci města, kde si naříkala, že ztratila klíč od bytu a že se bojí své paní, a proto si počká, až jí udělá nový.

„Kdes vzala otisk?“ ptal se mistr.

„Už jednou jsem klíč ztratila. Paní objednala nový zámek a mě přinutila, abych jej zaplatila. Prosila jsem jí, aby opatřila klíče dva. Ale ona nechtěla. Tu jsem si koupila kus vosku a zhotovila si otisk.“

„Tos udělala dobře. Ale klíč bude až tak za hodinu. Jestli chceš, počkej si tu na něj.“

„Nějak se mi nelíbí ten vězeň z čísla pět,“ oznamoval dozorce. „Už delší dobu se o něho pokouší zimnice. Dnes si nařiká na bolesti na prsou. Je bledý, vyhublý. Inu, žádnému ptáku zvyklému na svobodě, neslouží v kleci, zvláště je-li nezdravá jako ta naše. Už léta říká každý nový krajský náčelník, že zboří tenhle barák a postaví novou věznici na jiném, zdravějším místě. Za rok za dva zapomene a nestará se ani o vězení, ani o vězně. Nejhuř se mám já chudák se svou rodinou. Dýcháme stejný vzduch jako vězni a trpíme, aniž bychom byli odsouzeni.“

Pozítří bude prohlídka. Pomocník mi to pošeptal, když jsem mu odevzdával klíče. Nevím, co to zavedl nynější dozorce za zbytečné sužování. Každého večera abych vydal klíče od jednotlivých cel i od vrat věznice jeho pomocníku, který je uloží v bytě u vrchního dozorce a mně přinese teprv ráno. To bylo řeči, než mi ponechal klíč od dveří, které spojují můj byt s chodbou věznice. Upozorňoval jsem, že v případě požáru by mohli vězni uhořet, než bych se na něho v noci dotloukl.

„Budiž, avšak odpovědnost naložím na tebe, vrchní dozorce, kdyby někdo založil ve věznici oheň a já se do ní nemohl dostat, abych jej uhasil.“

„Už šest let je tu nynější vrchní dozorce a za tu dobu nedal nic opravit. Krajiní okno horní chodby je poškozeno, mřížové tyče v něm taktak drží. Každý silnější muž je může vypáčit. Skočí na střechu přístavku, z ní se spustí dolů do dvora, přeलेze pobořenou zídku a je na svobodě. Do zadní temné uličky přijde málokdo za dne a v noci se jí každý vyhne. Upozorním vrchního znovu na to okno, aby mi pak nedával vinu, kdyby jím někdo upláchl.“

Zajnal si vstúpila do paměti každé dozorcovo slovíčko a napsala Salmovi nový lístek: Krátce před půlnocí vypač mříže okna, které sousedí s tvou celou, spust se na střechu, z ní dolů, přeběhni dvůr, přelez zídku a uvítá tě Z. Lístek svinula a pečlivě uschovala.

Vrchní dozorce přišel krátce před večerem a oznamoval: „Jsem zde, abych se přesvědčil, jak vězňům vaříš, a vyslechl jejich i tvé stížnosti.“ Pak obcházel celu za celou, bručel, peskoval a nadával „Kdo není spokojen, ať se přihlásí; dva dny postu mu vrátí spokojenost,“ hlásil na prahu každé cely. „Válíš se jen a lenošíš,

vzácný pane inženýre, kdežto my se na tebe dřeme,“ pravil Salmovi, jenž ani brvou nehnul. „Nechceš se se mnou seznámit, inu, počkám, za rok za dva zkrotneš. Nevím, co na tobě ti páni mají, že o tebe tak pečují.“ Bouchl dveřmi a zamkl.

„Dovol, pane vrchní dozorce, abych tě znovu upozornil na tohle okno.“

„Nech si to své upozorňování a zbytečně mě nezdržuj. Všechny ptáčky jsem zamkl. Přesvědčím se, jestli zámky dobře drží. Nikdo nevyběhne a tímhle oknem neuletí.“ Obcházeje ode dveří ke dveřím, každými zalomcoval a upozorňoval svého pomocníka i žalářníka, jak důkladně koná svou službu. Sešel do přízemí a blížil se s oběma průvodci k hlavním vratům.

V tu chvíli se Zajnab zeptala churavého děvčátka: „Chtěla bys čerstvou vodu?“ A když dítě souhlasilo, vyšla ze světnice, kde byly shromážděny děti s matkou, prošla kuchyní, otevřela dveře věznice, přeběhla chodbou k páté cele, odemkla, pootevřela, vhodila do místnosti lístek zabalený v kusu papíru, přivřela a skokem byla v kuchyni. Přiložila na ohniště, nabrala vodu a nesla dítěti.

„Chvilenu jsem se zdržela příkládáním, aby tatínek neměl studenou večeři.“

„Slyšela jsem, jak jsi příkládala. Jsi pečlivá, kéž tě Alláh odmění!“ řekla matka.

Když se dozorce vrátil do bytu, uzamkl dveře do věznice, klíč schoval pod podušku, na které spával, a zasedl k večeři.

„Přiď brzo, naše ošetřovatelko,“ škemraly děti, když Zajnab odcházela. Spěchala domů, plná napětí, co noc přinese. Ulehla jako obyčejně: po dvou hodinách vstala, vylezla nízkým oknem a ubírala se opatrně do města. Hodinu před půlnocí se připlížila k uličce za vězením, kde se v koutku ukryla a bedlivě naslouchala. Konečně k ní dolehl šramot a v temné uličce se objevil ještě temnější stín. Přiskočila k němu a objala se se Saimem.

„Kam mě zavedeš?“ ptal se Salm, když se přivítal se Zajnabou.

„Do staré hrobky nedaleko mého bytu. Najdeš tam vodu, nějaké jídlo a pokrývku. Za dne zůstaneš v úkrytu sám, v noci tě navštívím.“

„Jak se ti, švagrová, odměním?“

„Nemluv o odměně. Jsi bratr mého Achtala, konám pro tebe, co bych konala pro něho. Ještě nejsi v bezpečí, avšak z nejhoršího jsi s Alláhovou pomocí přece jen vyvázl.“

„Co dělá Achtal? Jak unikl četníkům?“

„Je živ a těší se na tebe. Tolik ti stačí. I zdi mají uši a zítra nebo pozítří se dovíš, po čem dnes toužíš.“

Vyšli z města i z předměstí, octli se na pastvinách, až konečně dospěli k prvním skálám.

„Tímhle černým otvorem se dostaneš do své hrobky. Spouštěj se do ní opatrně, aby ses neporanil o některý ostrý kámen.“

„Neboj se, sestřičko. Kéž tě Alláh odmění!“

Salm zmizel v úzkém otvoru a Zajnab se vracela rychlým krokem k předměstí. Zdálo se jí, jako by zaslechla sten, nářek. Zastavila se, poslouchala, ale žádný nový zvuk k ní nedolehl.

Asi jsem se mýlila. Budiž Alláh pochválen, že dovedl Salma do té hrobky. Teď ale honem domů, sama sebe utěšovala a pobízela. Přistoupila k oknu, protáhla se jím, ulehla na lůžko a spokojeně se přikryla. Za chvíli usnula zdravým spánkem.

Ráno ji mlékařka budila: „Co to? Ty ještě spíš? Slunce už vyšlo: jindy už býváš touhle dobou na cestě ke svým svěřencům.“

„Věřu, že nevím, jak se to stalo. Alláh na mě poslal tvrdý spánek. Jsem ti vděčna, žes mě probudila.“

Ke komu napřed: k dozorci, nebo ke dvěma třem jiným rodinám? Obyčejně bývám v tuto dobu u dozorce. Zajdu k němu i dnes a druhé dvě rodiny počkají. Vymluvím se, že mě práce zdržela.“

„Budiž Alláh pochválen, že přicházíš,“ vítala ji dozorcova žena. „Děti se tě nemohou dočkat. Všem se nám zdá, že tě Alláh poslal. Má choroba ustává, vrací se mi chuť k jídlu a s ní i touha po životě. A mým dětem se vede podobně. Podívej se, jak si pochutnávají na zbytcích včerejší večeře.“

„Kde je hospodář?“

„Zašel k pomocníkovi pro klíče. Již přichází. Slyšíš ho, jak bručí. Jistě je zas nespokojený.“

„Co je to za život? Přes hodinu tluču na vrata vrchního dozorce, než se jeho pomocníku uráčí vstát a jeho vysokoblahorodí mi poslat klíče dolů. Ztratil jsem trpělivost a odešel jsem. Ať je přinese jeden nebo druhý.“

Po hodině zabušil někdo na dveře žalářníkovy bytu. Byl to sám vrchní dozorce.

„Co je to za pořádek? Tak plníš svou povinnost? Včera jsem ti dával naučení a dnes ses provinil. Či si snad myslíš, že je úkolem vrchního dozorce, aby se

vlácel s klíči?“

„Šel jsem pro ně už před dvěma hodinami. Dobrou hodinu jsem tloukl na tvá vrata a čekal. Po hodině jsem odešel. Nepřijal jsem službu se závazkem být za blázna vrchnímu dozorcovi.“

„Co se to opovažuješ?“ zahřměl vrchní.

„I poslušný pes zakňučí, když ho pán kopne.“

„To si zapamatuji a řeknu to krajskému náčelníkovi.“

„Krajský náčelník se stejně nestará o červa, jakým je žalářník v Homsu.“

„Pojď se mnou. Včera jsem si věznici náležitě neprohlédl. Dnes se podívám, jaký v ní máš pořádek.“ Sestoupili do přízemí, z něho do ulice a k hlavním vratům věznice. Vrchní dozorce je otevřel a zkoumal místnost za místností. Každou sám odmykal. „Co to? Tuhle celou jsem zamkl zvlášť pečlivě, dvakrát jsem zkoušel, jestli zámek pevně drží, a teď jsou dveře otevřeny. Aby tak ptáček vyletěl. Ale kam? Kde jsi, ty politický buřiči? Nezahrávej si se mnou, neskrývej se. Ani nevíš, jaký trest na tebe čeká.“

„Okenní mříž je vylomena,“ oznamoval žalářník. „Co to povídáš? Kdo ji vylomil? Proč jsi ji nedal opravit?“

„Kolikrát jsem tě už upozorňoval, vrchní dozorce, na tohle okno. A včera jsem tě znovu žádal, abys je dal opravit. Okno je poškozeno, mříž vylomena a věžeň tentam. Třiatvacátý rok zastávám své místo a teprv podruhé mi uprchl vězeň, a to ne mou vinou, ale tvou. To tys nedal opravit okno a mříž a tys nezamkl dveře. Pomocník i já jsme toho svědky.“

„Oba jste přece viděli, že jsem zámek zkoušel.“

„Zkoušel, nezkoušel. My jsme se dveří ani nedotkli. Jaks je mohl zamknout, když jsou teď odemknuty a klíče jsi měl u sebe až do teďka.“

„Víte co, kamarádi, nezmiňujte se o vězni. Všichni jsme chybující. Přiznávám se, že jsem se dopustil chyby. Na tohoto politického vězně dosud nepodali žalobu. Přičiním se, aby váhali ještě déle. Zapomenou na žalobu i na vězně a nám ubude odpovědnosti,“ doprošoval se vrchní, protože si uvědomil, co zavinil.

„Teď mluvíš rozumně, vrchní dozorce, poprvé za všechna ta léta mé služby. Neškod' nám a my nebudeme škodit tobě.“

Když se žalářník vrátil do svého bytu, šeptem oznamoval své manželce, co se přihodilo. Zajneb to ale slyšela a byla ráda, že žalářník bude zakoušet méně příkoří od vrchního dozorce.

Budiž Alláh pochválen, že vrchní dozorce zamlčí Salmovo zmizení. Bude to prospěšné jemu i nám, říkala si v duchu Zajnab.

Koupila nějaké potraviny, kožený měch na vodu, naplnila ho a skrytou cestou zašla ke starému náhrobku. Opatrně do něho slezla a velice se podivila, že ji Salm nevítal. Ležel, vzdychal, těžce oddychoval. Vložila ruku na jeho čelo; bylo horké. „Co je ti, švagříčku?“ šeptala znepokojeně.

„Jsem raněn. Únava a ztráta krve mě zdolaly.“

„Ztráta krve?“

„Když jsem slézal do hrobky, uklouzl jsem a roztrhl si na pravé noze lýtko o ostrý kámen. Nemohl jsem krvácení zastavit a rána dosud mokvá.“

„Tady tě ale nemohu nechat. Vzmuž se Pomohu ti, vylezeš a doprovodíš mě do mého bytu. Tom tě uložím a ošetřím.“ Dlouho trvalo, než se se Salmem dovlekla k své hostitelce. „Smiluj se, dobrá hostitelko, nad nemocným pocestným. Našla jsem ho večer nedaleko odtud. Jestli se ho neujmeme, zahyne.“

„Je to syn Adamův a tvor Alláhův jako my,“ souhlasila mlékařka.

„Dovolíš-li, upravím pro něho své lůžko a sama se skrčím v některém jiném koutku.“

„Jednej, jak uznáš za nejlepší.“

XXII

Zajnab vymyla a vyčistila Salmovi ránu, ovázala ji a podala mu lék proti horečce. Dva dny nařikal, ale třetího dne se mu ulevilo, usnul, a když se probudil, dožadoval se pokrmu.

„Hlad je nejlepším důkazem tvé touhy po životě,“ pravila Zajnab před hostitelkou, neboť i ona měla radost, že nemocný se pozdravuje.

„Ať u nás zůstane, dokud se úplně neuzdraví a nenabude sil,“ prohlásila mlékařka.

„Kéž Alláh odmění tvou štědrost, dobrotu a slitování,“ zašeptal Salm.

„Kam jdeš, poutníku?“ ptala se Salma mlékařka. „K rodičům?“

„Nepoznal jsem matku ani otce a nemám ani příbuzné.“

„Co je syn Adamův bez příbuzenstva? A do které brány směřovaly tvé kroky?“

„Do brány chleba.“

„Chléb hledáš? Výdělek? Pozeptáme se po něm s tvou ošetřovatelkou. Snad nějaký najdeme,“ doufala hostitelka.

„Možná že se už naskytl. Dnes mě prosil nějaký obchodník, abych navštívila jeho nemocného sluhu. Přišli z daleka a chtěli se za několik dní vrátit se zbožím do své domoviny. Tu seslal Alláh na sluhu, co mu určil, a on dostal zápal plic. Jestli se vyléčí, stejně si poleží, protože je už starý a jeho síly ubývá. Obchodník je pln starostí, kdo mu ho nahradí. Najal si zde čtyři poháněče mezků. Nezná je a nenašel syna šlechtitelských rodičů, který by se za ně zaručil. A tak má strach, aby ho cestou neoloupili a snad i nezavraždili. Proto je velmi opatrný ve výběru sluhy,“ sdělovala Zajnab.

„To je dobrý nápad. To by bylo něco pro tebe, poutníku. Hodně jez a dlouho spi, aby se ti brzo vrátily síly a tys mohl přijmout službu u obchodníka. Vezme-li tě za svého osobního sluhu, dobře tě odmění. Možná že dostaneš i podíl na čistém zisku ze zboží, které veze.“

„Prokažte mi, milosrdné ženy, přátelskou službu a pozvěte ke mně toho obchodníka, abych se s ním domluvil,“ prosil nemocný.

Domluva s obchodníkem nebyla těžká. Porozuměli si a ujednali, že odjedou, až Salm úplně zesílí.

„Budeš potřebovat všechny své síly, kamaráde, proto uděláš nejlíp, vyčkáš-li zde o den, o dva déle. Naše cesta je daleká, obtížná a značně nebezpečná. Pojedeme odtud rovnou do Damašku, odkud zabočíme k jižnímu úpatí Hermonu, kde jsem doma.“

Po osmi dnech se konečně obchodník se Salmem vydali na cestu. Chtěli vyrazit přede dnem, avšak bylo již odpoledne, když opustili zájezdní hospodu, ve které se obchodník ubytoval. Jeho čtyři mezkari nemohli a nemohli být hotovi. Hned odbíhali rozloučit se s přáteli, tu jim ještě něco scházelo, pak se vymlouvali na povinnou modlitbu. Hodinu cesty od města se zastavili a nechtěli dále. Tvrdili, že první pochod bývá nejkratší. A tak obchodníkovi nezbylo, než aby vyhověl. Nazítří opět váhali a prodlužovali přípravy k odjezdu.

Jestli si nepospíšíme, nedospějeme do zájezdní hospody, kterou mám vyhlédnutou,“ řekl obchodník.

„Uřídí-li Alláh, abychom tam dorazili, jistě tam do večera budeme. Máme-li však podle jeho vůle přenocovat někde jinde, nic proti tomu nezmůžeme,“ tvrdili poháněči.

Již se stmívalo a hospoda byla ještě daleko.

„Co říkáte, kamarádi,“ ozval se nejstarší z mezkařů, „už jsme se naplahočili dost. Proč bychom se neuložili k spánku tamhle v té kotlině, která se ukazuje vpravo od nás?“

„Co si to dovoluujete? Mezci s náklady jsou moji, vás jsem najal a platím vás. Bez mého rozkazu nesmíte odbočit z cesty. Vpřed do hospody! Nikde jinde nepřenocujeme,“ rozkazoval obchodník.

„To bychom se podívali! Pot se z nás lije od rána, sotva jsme pojedli a abychom se namáhali i v noci? Na to jsme se nedali. My zůstaneme tu a ty, obchodníku, si běž se svým sluhou, kam chceš.“

Dva mezkaři kutili cosi u dvou zvířat. Jak je sháněli z cesty do kotliny, tato dvě zvířata vzpřímila uši, zachvěla se, zařehkala a dala se na útěk se svahu dolů na východ.

„Poplašili jste zvířata, darebáci. Za nimi! Přižeňte je!“

„Že jsme darebáci? Že jsme je poplašili? Snad, ale za nimi nepoběhneme. Bojíš-li se, že je ztratíš, dožeň si je sám.“

Obchodník se bez rozmyslu rozjel za mezky. Salm za ním. Věděl, že jeho pán sám obě poplašená zvířata nechytne a zpět nepřivede. A protože byl sluhou, chtěl zůstat při svém pánovi a pomoci mu. Nenapadlo ho, že by mezkaři mohli mít za lubem něco nekalého i s ostatními osmi zvířaty a jejich náklady.

Trvalo to dobrou hodinu, než mezky chytili a uklidnili. Když se vrátili do kotliny, našli v ní zvířata, avšak nikoli náklady. Zmizely i s mezkaři.

„Okradli mě. Nakoupil jsem kožišin a hedvábných a polohedvábných látek. Pěkné peníze jsem za ně zaplatil, slušného výtěžku jsem se nadál a teď abych se se vším rozloučil. Darebáci darební! Byli čtyři a odnesli osm nákladů. To se museli čtyřikrát vrátit, protože najednou na sebe nenaložili víc než půlku jednoho nákladu. Jejich skrýš nemůže být daleko, ale jak se k ní dostat a jak je přemoci? Moje peníze, náboje, karabiny jsou ty tam. Co tomu říkáš, sluho?“

„Zatím nic. Je třeba, abychom uvažovali a teprv po zralé úvaze jednali jako muži.“

„Zůstaneme tady, nebo potáhneme do hospody?“

„Snad by bylo nejlepší, kdybychom pospíšili do hospody a odtamtud se vrátili sem.“

„Mluvíš mi ze srdce. Sedneme si na svá zvířata a ostatní poženeme klusem. Zítřka si odpočinou.“

Před hospodou šeptal Salm svému hospodáři: „Budeme se tvářit, jako by se nic nebylo přihodilo. Možná že mají mezkaři v tomto domě nějakého zvěda a možná že nás jeden z nich předběhl, aby nás tajně pozoroval.“

„Hostinský se mě bude vyptávat na ostatní náklady. Prázdná zvířata ho sama k tomu přimějí.“

„Odpovíš, že na tebe Alláh seslal, co určil, a že ses odevzdal do jeho vůle. A než vrátňý uzavře bránu, vyplížíme se ven a pospíšíme skrytými cestami do kotliny. Tam jistě zaslechneme nějaký šramot způsobený lupiči. Pokusíme se, abychom se zmocnili jednoho z nich. Měli bychom rukojmí a dostal by ses k svému majetku.“

„Není to ukvapené, co navrhuješ?“

„Promysli si to a za hodinu mi sděl svůj úsudek. Nepůjdeš-li se mnou, vypravím se za tvým majetkem sám. Považuji to za svou povinnost. Jsem tvůj sluha,, platíš mě, proto ti nesmím být na škodu, ale ku prospěchu.“

Když napojili a nakrmili zvířata a upravili si lůžka, šeptal obchodník Salmovi: „Odvážným přeje Alláh. Půjdu s tebou. Pojďme, vrátňý už šel k hostinskému pro klíče. Za chvílku zamkne bránu.“

Do kotliny se dostali, aniž by byli koho zahlédli. Postupovali k západu do Antilibanonu jako duchové.

„Co se to tamhle kmitlo? Světélko. Podruhé se zablýsklo. Ohýnek. Lupiči si vaří večeri nebo se ohřívají. Přesvědčili se, že jsme odtáhli do hospody, a domnívají se, že jsou v bezpečí,“ šeptal Salm.

„Kéž by ses nemýlil!“

„Schoulí se tady. Podívám se k nim sám,“ rozhodl se Salm.

„Jen opatrně. Bylo by škoda tvého mladého života a tihle darebové si neváží krve.“

„Nestrachuj se o mě. Sám jsi říkal, že Alláh přeje odvážnému. Zachrání nás i tvůj majetek.“

Tichým, opatrným, avšak rychlým krokem, postupoval Salm k ohýnku. Šel bezmála hodinu, než se k němu přiblížil na doslech. Hořel za několika velkými balvany pod temným vchodem do nějaké jeskyně.

Lupiči si zřejmě vynesli napřed svůj lup z kotliny, a teprve až když jsme s mým pánem odjeli do hospody, odnášeli kus po kuse do své skrýše. Kéž bych se doplazel až k balvanům, od nichž ke mně zaléhá hovor, přál si Salm.

Jako had se vinul od keře ke keři, od kamene ke kameni, až se vtáhl mezi dva

nakloněné balvany, sotva deset kroků od ohně.

„To jsme se nadřeli! Všechny údy mě brní,“ vzdychal jeden z lupičů.

„Ať si brní, jen když se nám opasek zatíží penězi. Kam teď s kořistí, vůdce?“

„Do Baalbeku,“ odpověděl nejstarší z mezkařů. Tak to je tedy vůdce lupičů. Ubohý obchodník! Poprvé přijel nakupovat do Homsu a takové lidi si najal za pomocníky a průvodce. Co to povídal ten vůdce? Že se vydají s kořistí do Baalbeku? divil se Salm.

„Máš pravdu. Tamní obchodníci rádi koupí a ochotně zaplatí kožišiny a vzácné homské látky. Podzim se blíží, poptávka roste a zboží není nazbyt.“

„Zvláště, je-li tak laciné jako naše,“ smáli se mezkaři. „Jestli zpeněžíme svou kořist v Baalbeku – a nepochybuji, že se to stane –, dokončíme práci, ke které jsme se zavázali Ismetovi.“

„Zařídils to znamenitě, vůdce, že ses s ním seznámil a zajistil nám úkol, o němž se zmiňuješ. Byla to hračka. Rozešli jsme se po jednom od vesnice k vesnici, požádali starosty o pohostinství a ukradli jim listiny, po kterých Ismet toužil. Ani jeden z nás se nezmýlil, třebaš neumíme číst. Ismet ti půjčil vzorek, my jsme si jej prohlédli a z dřevěných skříněk, ve kterých starostové uschovávají všechny úřední listiny, jsme vybrali, co jsme měli přinést.“

„A přec ještě dvě scházejí Sám jsem byl u starosty v Lebue, prohlédl jsem kdekterý z jeho papírů – vždyť lze snadno otevřít jeho dřevěnou skříňku –, avšak listinu podobnou tvému vzorku jsem nenašel. Kdoví kde ji založil.“

„Mně se přihodilo totéž v Dejr Ahmaru. Zuby jsem skřípěl, vztekal jsem se, ale vše marné. A protože jsem nechtěl vzbudit podezření svého hostitele a starosty, odložil jsem provedení úkolu na pozdější dobu.“

„To by ukamenovaný v tom seděl, abychom nenašli, co ještě schází.“

„Sám považuji váš úspěch za osobní urážku. Jsme mladá tlupa. Kdejaký starší kamarád by se nám vysmál, kdyby se dověděl, že jsme nenašli popsané listiny u hloupého starosty. Jak jsem říkal, vrátíme se zas k té práci, hned jak prodáme svou nynější kořist,“ prohlásil vůdce lupičů.

„Už se mi chce spát. Dovol, vůdce, abych se natáhl. Vzbud' mě na druhou nebo třetí stráž.“

„Mně můžeš taky určit, kterou chceš,“ poznamenal druhý lupič a ulehl vedle svého druha.

„Abych nezapomněl,“ promluvil první a opřel se o pravý loket. „Přijde náš kamarád s mezky a pomocníky před východem slunce, nebo až později? Rád

bych to věděl, kdybys mi přiřkl třetí, tedy poslední stráž.“

„Budeš mít druhou a tvůj kamarád třetí Dá bedlivý pozor na každý šelest. Čtvrtého kamaráda, kterého jsem poslal do hospody na výzvědy a pro mezky, čekám až tak po východu slunce. Ale je možné, že si pospíší a že tu bude ještě za tmy. Proto pozor, abychom ho nezaměnili s někým jiným. Teď víte všechno. Ležte a sbírejte síly na zítřek. Budeme mít pernou práci, než vylezeme tajnou stezkou na hřbet a slezeme s něho do Baalbecké doliny. Na mnohých místech nám nezbude než náklady poponášet.“

„Zdvojnásobíme své síly. Vždyť nás čeká pěkný výdělek.“

„Kéž nám Alláh požehná, vůdce!“

„Kéž požehná dnešní noci!“

To jsem se dověděl pěkné věci, šeptal si Salm. Kdo by se byl toho od Ismeta nadál! Lupiče si najal, aby ukradli starostům prohlášení, která jim vydal a podepsal bašovým jménem. Ví o tom baša? Jak by se zachovala jeho manželka? Jak smutná by byla Lajla, kdyby zaslechla, jak jedná správce jejího otce se syny její vlasti? Avšak dosti o Lajle a o Baalbeku. Teď musím soustředit svou pozornost na vůdce lupičů. Odplížím se odtud a přilákám ho k sobě.

Salm se tiše vracel, odkud přišel. Nějakých dvacet kroků od uhasínajícího ohně našel podlouhlý nakloněný balvan. Lehl si pod něj, přitiskl se k němu a hodil před sebe hrstku drobounkého šterku. Vůdce vstal a zahleděl se směrem, odkud k němu dolehl zvuk kamének. Napjatě se díval a naslouchal. Po několika minutách Salm pokus opakoval. Vůdce vytáhl revolver a postupoval k Salmovi. Když se k němu přiblížil na deset kroků, zastavil se a čekal. Opatrně se točil dokola, prohlížeje si každý temnější stín. Vnímал i nejjemnější šelest jednotlivých listů Ale nic zvláštního, nápadného se neozvalo. Tu zastrčil revolver, položil se, přitiskl ucho k zemi a snažil se zachytit nějaký podezřelý zvuk. Salm vydechl schválně poněkud hlouběji. Vůdce poklekl, natáhl se k němu a hmatal napravo i nalevo. Po kolenou přilezl až k balvanu, za kterým se Salm skrýval. Jenže Salm ležel u jeho severní strany, kdežto vůdce se plazil podél jižní a nezpozoroval inženýra skrytého skloněnou plochou balvanu. Pojednou se Salm vyhoupl a udeřil vůdce rukovětí své dýky do pravého spánku takovou silou, že lupič ani nezachroptěl a převalil se. Salm mu strhl šátek s hlavy, ovázal mu ústa, opaskem spoutal ruce, svým šátkem s hlavy nohy, a naloživ si zajatce na záda, odnášel ho rychlým krokem k obchodníkovi.

„Tady máš svého předáka mezkařů. Je to vůdce lupičské bandy.“

„Div divoucí, jak ses ho zmocnil?“

„O tom až zítra. Teď domluvíme, co s ním.“

„Tys jednal, a proto navrhní sám, co s ním uděláme. Poranils ho?“

„Ne. Žádnou ránu jsem mu nezpůsobil. Jen jsem ho omráčil rukovětí své dýky. Za chvílku přijde k sobě. Už se hýbe.“

„Tys ho nesl?“

„Ba věru, že nesl. Chvílemi jsem myslel, že s ním k tobě snad nedojdu.“

„Vidíš, jak bylo dobré, že jsme odložili odjezd o tři dny a žes načerpal větší síly!“ Lupič pohyboval rukama i nohama a snažil se přetrhnout pouta.

„Zbytečně se namáháš,“ šeptal mu obchodník. „Zajistili jsme si tě a nepustíme tě na svobodu, dokud mi nevrátíš můj majetek. Dej znamení hlavou, zda souhlasíš nebo ne.“ Lupič zakroutil hlavou, že nesouhlasí. „Dobrá! Odvedeme tě odtud, posadíme na mezka a vrátíme se s tebou do Homsu. Co tě tam očekává, víš. Každý soudce určí mnoho let nucených prací nejen tobě, ale i tvým třem kumpánům. My dva očití svědkové dosvědčíme, čeho ses dopustil. Tak co, vrátíš mi můj majetek?“

Nové znamení, že nikoli. „Ubohé tvé děti a děti tvých kamarádů! Do smrti se budou stydět, že jejich otcové jsou lupiči a že hynou, ba snad že zhynuli při nucených pracích. Není ti líto tvých dětí? Není mezi nimi syn nebo dcera, které opatruješ jako zřítelnici svého oka? Jsi ochoten zaměnit blaho svých dětí za svůj majetek? Co?“

Lupič zakýval, že ano. „Budiž Alláh pochválen, že tě láska k tvým dětem zbaví vězení a mně pomůže k mému majetku. Vrátíš mi všechno, cos mi vzal?“ Lupičova hlava se pohybovala na znamení souhlasu. „Tak teda poslyš! Jsi ochoten přísahat při Alláhovi, že rozkážeš svým kamarádům, aby položili na doslech odtud všechny vaše zbraně a náboje a mou karabinu a karabinu mého sluhy i všechny naše náboje a všechny mé peníze? Kýváš, že ano. Uvolním ti ústa, abys mohl přísahat. Mluv!“

„Zapřísahám se Alláhem a podruhé a potřetí se zapřísahám Alláhem, že poručím svým kamarádům, aby na místo, které určíš, uložili naše náboje i zbraně, vaše karabiny i s náboji a tvé peníze.“

„Přísaháš, že jim poručíš, aby potom šli svou cestou a nikde na nás nečáhali?“

„Přísahám. Ale co se stane se mnou?“

„Zůstaneš naším rukojmím, dokud nenaložíme své zboží na mezky a neodjedeme odtud. Povedem tě s sebou až na místo, ze kterého jste sem včera

zabočili. Tam tě propustíme a půjdeš si po svých.“

Do půlhodiny měl obchodník vše, co požadoval od lupičů.

„Nezůstaneme tu, ale dáme se do jeskyně a budeme hlídat svůj majetek,“ řekl obchodník a pak se obrátil k zajatci, „Ty vstaň a jdi přede mnou. Kdyby ses uchýlil napravo nebo nalevo anebo udělal rychlejší krok, nemine tě kulka z mého revolveru.“

Důkladně prohlédli jeskyni, jestli se v ní někdo neskrývá. Ale nenašli žádné stopy a vůdce je ujišťoval, že není ani v jeskyni, ani nablízku nikdo z jeho druhů. Obchodník uložil zajatce v temném koutě a svázal mu pevně nejen ruce, ale i nohy a chystal se, že rozdělá nový oheň, když mu Salm dal znamení, aby vyšel před jeskyni. Tam mu pošeptal: „Dovol, hospodáři, abych zůstal zde a hlídal tvůj majetek a lupiče. Ty pospěš do hospody. A jakmile vrátný otevře bránu, hledej poctivé lidi, kteří by ti pomohli dohnat sem mezky a naložit toto tvé zboží.“

„Nehrozí ti nebezpečí, zůstaneš-li tu sám?“

„Mám dobrou karabinu a revolver i nábojů dostatek. Mohu být napaden jen zepředu, ale tak se ubráním třeba deseti útočníkům. Nezapomínej, že se mnou zde zůstane vůdce jako rukojmí. Jeho lidé mě nepřepadnou, a kdyby se snad o to pokusili jiní, pomůže mi sám.“

„Máš pravdu, odvážné podporuje Alláh. Odejdu a po východu slunce se setkáme.“

Obchodník zmizel, aniž by to byl vůdce lupičů zpozoroval. Salm si sedl před jeskyni a dumal. Co se s ním všechno přihodilo v posledních měsících. Kde by se byl před rokem nadál, že bude uvězněn, uprchne, stane se sluhou neznámého obchodníka, ujme se jeho majetku a přemůže a sváže vůdce lupičů.

Jak dobře se mi teď hodí tělesná cvičení, jimž jsem věnoval každou chvíli, uvažoval. Nadarmo jsme si jako děti nehráli na beduíny a lupiče. Co jsme se naprolézali skal a rozrytého pobřeží a napátrali po svých nepřátelích. Nikdo z mých kamarádů mě nepředčil opatrností a hbitostí. Snad se mi naskytne příležitost, abych osvědčil i svou dovednost ve střelbě a lovu. Obchodník se několikrát zmínil o divoké zvěři v pohoří Hermonu. Proč bych si tam nezašel a nepočíhal na medvědy. V Libanonu jsou vyhubeni, avšak na Hermonu se dosud udrželi. A je tam i spousta kozorožců, rysů, o vlčích a hyenách nemluvě. Hle, jak se přenáší moje bojovná nálada na lov divoké zvěře. A přece bych si měl vzpomenout i na své milé. Mimo Achtala a Zajnabu nemám nikoho na světě.

Nikoho? A co Lajla? Dvakrát třikrát na mě utkvěl paprsek jejího oka. Nebyl to klam? Lajla! Po půlnoci se ozval z temné jeskyně zajatcův hlas: „Ještě jedno milosrdenství mi prokaž, obchodníku. Nedovol, aby mě spatřil někdo z těch, které si snad ráno přivedete, aby vám pomohli naložit tvůj majetek. Vlevo ode mě je slepá chodba. Ubezpečuji tě, že je doopravdy slepá a že z ní není východu. Vtáhni mě, prosím, do ní. Tam si mě nikdo nevšimne.“ Salm beze slova vstal, vstoupil do temné jeskyně, uchopil lupiče za ramena a vtáhl do chodby, kde ho uložil. „A ještě jednu prosbu k tobě, obchodníku, mám. Zapřísahám tě tvými dětmi, aby ses ty ani tvůj sluha Mulk, nikomu nezmiňoval o tom, co se přihodilo. Doneslo by se to těm, kdo nás v Homsu znají, a zle bychom se měli my i naše děti.“

Ani na tuto prosbu mu Salm neodpověděl. Zajnab ho uvedla k obchodníkovi pod jménem Mulk. Lupič dosud netušil, že obchodník, který Salma oslovoval jménem Mulk, již odešel. A Salm se varoval ho na to upozornit. O tom, že vyslechl hovor lupičů, se rovněž ani slovem nezmiňoval. Byl přesvědčen, že by ho zahubili, kdyby zjistili, že ví, odkud jsou a s kým se stýkají. Zatím obchodník spěchal do zájezdní hospody. Vždyť měl starost nejen o svůj majetek, ale i o svůj život. Antilibanon vysílá ve své střední části k východu nesčetné úzké výběžky, oddělené hlubokými žleby, které jsou jako stvořeny pro lupiče. Zvířata tu jdou pomalu, náklady dostanou co chvíli převahu a jejich majitelé jsou nuceni často zastavovat a překládat zboží a tu mohou být velmi snadno překvapeni, přepadeni a oloupeni.

Aby tak někde čekala nová tlupa na pocestné, kteří časně ráno opouštějí zájezdní hospodu. Jak snadno by mě mohla pozdravit jejich kule nebo dýka! Zachraň, Alláhu, syna mému otci a otce mým dvěma robátkům! prosil obchodník.

Chvíli čekal před hospodou, než vrátný otevřel bránu. Ten se velice divil, odkud obchodník přichází, neboť se domníval, že přenocoval v hospodě.

„Nejsou tu nějakí lidé, kteří jdou k jihu?“ ptal se obchodník vrátného.

„Včera k nám zavítali tři sedláci z Káry. Měli nějaké pořizené na severovýchodě a teď spěchají domů. Tamhle přicházejí.“

„Dobří lidé, nechtěli byste si vydělat na večeri?“ ptal se jich obchodník.

„Večeri budeme mít už doma, avšak výdělkem bychom nepohrdli. Co pro nás máš?“

„Zanechal jsem část svého nákladu kousek severně odtud v kotlině, kde jsme

včera před večerem pásli. Pomohli byste mi naložit zboží a doprovodili byste mě až do vaší osady? Směřuji totiž do Damašku.“

„To se nám znamenitě hodí,“ souhlasili vesničané. A tak to, co měl obchodník v hospodě, naložili na dva mezky, osedlali dvě jízdní zvířata a vedli je s osmi prázdnými k severu. Skupina pěti mužů, která stála u desíti mezků, se na ně udiveně dívala.

Jistě to jsou pomocníci lupičů, kteří se rovněž chystali jít pro mé zboží, blesklo obchodníkovi hlavou. Zastrí nás, Alláhu, svým závojem!

Obchodník se několikrát podíval zpátky, avšak nezahlédl nikoho z mužů oné nápadné družiny. A tak se bez nehody dostali kotlinou pod jeskyni, kde zastavili. Obchodník a Salm snášeli zavazadla a jejich noví společníci je nakládali na zvířata.

„Kde je náš zajatec?“ tázal se obchodník šeptem Salma.

„Odtáhl jsem ho do slepé chodby. Není třeba, aby ho někdo spatřil.“

„Dobřes učinil. Necháme ho tady. Zbytečně bychom ho museli hlídat.“

„Zbraně a náboje, které nám lupiči vydali, jsem uložil vedle jejich vůdce.“

„Myslím, že i to je dobré. Jeho druhové nás jistě pozorují, a jakmile se vzdálíme, přiběhnou do jeskyně, vyprostí svého vůdce, vezmou si své věci a dají se svou cestou. Kéž by je vedla k dobrému!“

„Kde budeme nocovat?“

„V osadě, ze které jsou naši pomocníci. Vyvěrá pod ní silný pramen a píče je tam laciná. Zvířata se nasytí a my si odpočineme. Však jsme poslední dvě noci skoro ani oka nezamhouřili.“

Kousek před Károu se ptal obchodník svých pomocníků, jestli by ho nedoprovodili až do Damašku. Jeden byl ochoten, ale ti dva ostatní se vymlouvali na nezbytnou práci, avšak dodali, že upozorní své sousedy, kteří chtějí na trh, aby se k němu přidružili a něco si přivydělali.

Nakonec místo tří pomocníků, odjíždělo z Káry s obchodníkem a se Salmem šest lidí.

XXIII

Krátce před západem slunce vystoupili na úzký hřbet, z něhož se jim otevřel pohled do obrovské damašské zahrady. Je to skutečná zahrada, neboť je na

severu ohrazena vysokým táhlým výběžkem, který vysílá Antilibanon od svého jižního konce k východu do pouště. Na východě a na jihu je tato zahrada uzavřena vyhaslými sopkami, podobnými temným obludám. Na západě se vypíná mohutné nebetyčné horstvo Hermonu. Salm i obchodník se nemohli vynadívát na tento rozkošný, úrodný kraj posetý většími i menšími osadami, skrytými v temném lese ovocných stromů, zvláště meruněk. Na severozápadním okraji se červenal Damašek.

"Co podporuje a udržuje tento bujný život?" ptal se Salm

„Řeka Barda. Přichází tamhle z toho hlubokého zářezu, který odděluje Antilibanon od Hermonu. Má nesčetná ramena. Všechna směřují k východu a plní jezero, jehož hladina se leskne daleko pod námi.“

„Máš pravdu, hospodáři. Voda a přičinlivá lidská ruka kouzlí ráj i ve vyprahlé poušti.“

V Damašku si obchodník vyhledal byt v nevelké zájezdní hospodě na samém konci předměstí Mídán.

„Odtud je k nám do Bánjásu nejbliž. Tady bydlíme, kdykoli zavítáme do Damašku,“ sděloval obchodník.

„Jak dlouho se tady zdržíš?“ ptal se Salm.

„Nejvýš čtyři dny. Mám nějaké jednání se svými zdejšími dodavateli a chci přikoupit ještě šest mezků a rovněž tolik nákladů rozličného zboží.“

"Proč sis nepřivedl zvířata ze svého bydliště nebo proč si je jen nenajmeš?"

„U nás jsou dražší než v Homsu nebo tady v Damašku. Kdybych si je najal, stal bych se otrokem jejich majitelů.“

„Ale o své vlastní můžeš přijít, mohou ti být uloupena.“

„To je pravda, avšak dovezu-li na nich své zboží do Bánjásu, prodám je tam nebo v okolí se značným výdělkem. Odvážné podporuje Alláh.“

O pomocníky nebylo v Mídánu nouze. Obchodníkovi se nabízeli četní muži, kteří byli za chlebem v Damašku nebo v okolí a rádi by se s ním byli vrátili, aby cestou ušetřili své peníze, a navíc si ještě něco přivydělali.

Bezmála celý první den projížděla obchodníková karavana ovocnými sady od vesničky k vesničce. Teprve druhého dne sadů ubývalo a vesničky řídly, neboť teď už jeli kamenitým a kopcovitým krajem. Objížděli jihovýchodní výběžky velebného Hermonu a shlíželi do hluboké a široké Jordánské doliny, zdobené jezírkem Hule a pod ním Tiberiánským jezerem. Spojovala je úzká stříbrná

páska mladého Jordánu.

„Tamhle rovnou před námi se černají naše zahrady. Budiž Alláh pochválen, že je vidím živ a zdráv!“

Město Bánjás, vroubené a protkané ovocnými stromy, sedí na jihozápadním úpatí Hermonu nad úrodným údolím, které zavlažuje potok Hasbáni, jak se říká hornímu toku řeky Jordánu. Obchodníkův dům stál uprostřed nevelké zahrady. Zastavil se před ní na chvíli, aby pozdravil své milé, a potom postupoval se svými pomocníky a zvířaty do města, kde složili zboží v jeho skladišti.

„Budiž Alláh pochválen, že ses konečně vrátil, synku. To jsem se na tebe načekal,“ vítal obchodníka jeho starý otec. „Ještě nikdy jsem nebyl tak dlouho zavřen v tom tvém krámě. Věru nevím, proč sis vyvolil právě tohle povolání. Skupuješ a svážíš zboží, prodáváš je a vyměňuješ a nemáš smysl pro volný vzduch a modrou oblohu.“

„Nehubuj, otče. Víš, že to není nic platné. Ale teď jsem tu a ty se můžeš vypravit do hor na lov.“

„Však už mám všechno přichystáno, kulky jsem si ulil, každý brok, ba každé zrnko prachu jsem odpočítal, ručnice se mi leskne, koženou nádobku plním vodou každého dne, jídlo vyměňuji, a ne a ne se konečně dostat z téhle prožluklé klece. Nehněvej se, synku, ale bylo mi už jako psu připoutanému k boudě. Víím, že tvůj obchod živí nejen tebe, ale i tvou rodinu, ba nás všechny. Jsem přesvědčen, že vyděláš desetkrát tolik, co já svým lovem, avšak co se dá dělat, když mě Alláh takového stvořil? Budiž pochválen, žes ses vrátil a že se sám ujmeš své živnosti!“

„Tady ti, otče, představuji svého přítele Mulka,“ řekl obchodník, když vyplatil a propustil své pomocníky. „Zasloužil se o mě i o můj majetek.“

„Kdo tobě prospěl, jako by byl pomohl mně. Nazýváš-li ho přítelem, budu se na něho dívat jako na vzdáleného příbuzného.“

„Podivíš se, otče, až ti povím, co všechno jsme zažili.“

„Kde máš sluhu, kterého jsi odtud vzal s sebou?“

„Těžce onemocněl na zápal plic, i svěřil jsem ho v Homsu pečlivé ošetřovatelce. Vráť se, jakmile se uzdraví a nabude sil.“

„Chudák! Je to hodný člověk a Alláh na něho pošle nemoc v takové dálce. Zaplatils za něho?“

„Proč se ptáš? Víš, že jsem syn svého otce. Ještě jsem mu uložil nějaké peníze

u ošetřovatelky, aby se dostal domů s největším pohodlím.“

„Jsi znamenitý chlapík, Mulku,“ chválil Salma obchodníkův otec Rašíd, když po večeři vyslechl synovu obšírnou zprávu. „Z tebe by byl lovec! Chceš-li, vezmu tě na lov.“

„To jsem věru nečekal, Mulku, že tě tatínek hned vybídne ke střelbě a k lovu!“

„Když to hospodář dovolí, rád tě doprovodím, a budu ti vděčný za každý pokyn, Rašíde,“ ochotně souhlasil Salm.

„Ale měls už ručnici v rukou?“ zeptal se stařec.

Obchodník se zasmál: „Nevím, co všechno v něm vězí, avšak umí mnohem víc, než kolik ukazuje.“

„Takové lidi mám rád. Ne slova, ale skutky musí mluvit.“

„Víš co, tatínku, zítra si Mulk odpočine, trochu se porozhlédne po městě a pozítří můžete do hor, na jak dlouho chcete.“

„To je rozumná řeč, synu. Věřu, že jsem se na ni těšil od tvého odjezdu. Jakou zbraň si vezmeš, Mulku, svou karabinu nebo mou druhou ručnici?“

„Karabinu, už jsem si na ni trochu zvykl.“

„Budiž! Nese dále než moje ručnice a kdoví k čemu nám nebude dobrá. Nuže pozítří tedy hajdy do hor!“

NA HERMONU

Dva muži, dědeček Rašíd a Salm, teď zvaný Mulk, vystupovali uzounkou stezkou ze stupně na stupeň, obcházeli kolmé stěny a prolézali rozrytými stráněmi. Na svazích údolí a žlebů rostly duby s nízkými rozložitými korunami. Čím výše lovci vylézali, tím bylo dubů méně, zato se množily ostrůvky rozličných druhů jalovců s kolmými, homolovitými, ba i širokými korunami.

„Jalovce mám ze všeho nejraději,“ pochvaloval si dědeček. „Jejich ovoce je lékem i potravou. Čaj z jalovinek je mi milejší než nejlepší káva. A jak sladce se spí na lůžku upraveném z bujných jalovcových větvíček! Však to zkusíš.“

Poblíž jalovců se dařilo i planým hruškám a jabloním. „Pochutnáme si na jejich ovoci. Dozrává a jsou mezi nimi odrůdy štavnatější a lahodnější než ty, které pěstují v Zedbáni. Nasbíráme si je a zapomeneme na hrozny, rozinky a fíky z Bánjásu, Kousni si schválně do téhle hrušky. Přesvědčíš se, že mám

pravdu.“

V poledne dorazili lovci k rozsedlině obrácené k severu. Byla plna lesklého sněhu.

„To je loňský sníh a nevím, nevím, jestli se setkáme s letošním. V těchhle roklích se sníh rozpouští jenom za zvláště horkých let. Letos nás Alláh uchránil od nesnesitelných veder, proto sníh potrvá, až napadne čerstvý. Na východních svazích slézá v srpnu, na jižních a západních už v červenci. Začátkem června je celé téměř našeho Hermonu pokryto vysokou vrstvou sněhu, proto mu říkáme Stařec. Však se taky z dálky podobá obru s lesklými bílými vlasy.“

Na chvíli se u sněhu zastavili a něco pojedli. „Nejsi ještě unaven? Rád bych vystoupil na téměř Starce. Abych se ti přiznal, netoužím dnes po lovu. Nevydal jsem se jen za kořistí, ale abych se taky nalokal čerstvého vzduchu a pookřál pohledem do nekonečných dálek.“

Sluneční paprsky byly bezmála vodorovné s libanonským hřbetem, když oba lovci vystoupili na holé téměř Hermonu. Ztichli, oněměli, sotva dýchali. Dobrou půlhodinu stál dědeček Rašíd v němém úžasu, upíraje zrak hned v tu, hned v onu stranu a vnímaje obrazy, které načrtávaly zesláblé paprsky zapadajícího slunce.

„Velký je Alláh, věru, velký je Alláh!“ konečně byl schopen slova. „Viděl jsi kdy, Mulku, něco pěknějšího?“

„Baže neviděl.“

„Když všemohoucí Alláh tvořil naši vlast, použil veškerého svého umu a vybudoval nám domovinu, jakou nemá žádný jiný národ na světě. Jen se třeba podívej do obrovské propadliny, která směřuje od nás k jihu. Vidiš stříbrnou pásku Jordánu, jak spadá z jezera do jezera a končí v temné, jiskřící prohlubni, již říkáme Mrtvé moře. Nikde na světě není něco podobného. Fialkové stěny uzavírající Mrtvé moře na východě, skrývají před námi nekonečnou Arabskou poušť. Na jejím západním pomezí, jihovýchodně od nás, sedí obrovský skalní hrad, vystavěný na Šalomounův rozkaz pozemskými duchy. Dnes se jmenuje pohoří Drúzů, poněvadž se v něm před několika lety usadili Drúzové.“

A hle, co se to černá tam na severu od tohoto pohoří. Nesčetné pahorky a kopečky, pekelné obludy; vždyť tam sálal oheň, který prokletí duchové zanítily v lůnu naší Země. My, synové Adamovi, říkáme těmto černým obludám, které na nás cení své kamenné zuby, vyhaslé sopky. Jsou vyhaslé, avšak na Alláhův pokyn se mohou otevřít a znova chrlit zhoubný pekelný výron.

Rovnou k východu shlížíš do rajské damašské zahrady. V ní usadil Alláh svého prvního a nejlepšího tvora Adama, v ní jsme měli bydlit všichni, avšak kde jsme se octli! Adam se dopustil hříchu, byl z tohoto pozemského ráje vypuzen a my, jeho synové, jsme se jako bludné ovce rozlezli po celém světě.

Co je na severu, to znáš, Mulku. Je to Antilibanon, na jehož východním úpatí jsi zachránil mému synovi majetek a mně snad dítě. Od západu k severozápadu se táhne Syrská dolina, které se úrodností vyrovná málokterý kraj. A ta temná skvrna daleko na severu, to je Baalbek, a odtud k nám a dále k jihu, kolik je měst, městeček a osad. Posvátný Libanon ohraničuje tuto dolinu na západě a za ním mizí dnešní slunce, neboť se noří do mořských vod, aby si odpočalo a nabralo sil k nové trudné práci, do níž se dá zítra ráno. Velký jsi, Alláhu, věru, velký jsi,

Alláhu!“ zakončil stařec a umkl. Když se s Hermonu svezl poslední sluneční paprsek, Rašíd pokynul Mulkovi a sbíhali pružnými kroky k nejbližšímu jalovcovému háji, kde stanuli před jeskyní s urovnanou podlahou. „Tohle je můj horský příbytek. Pramen vyvěrá nedaleko, paliva je tu dost a i měkká lůžka si usteleme. Chladný západní a severní vítr se sem nedostane, poněvadž můj příbytek je otevřen k jihu. A tak tlumoky a pokrývky dolů.“

Rašíd vedl Salma k jalovcům a nabádal ho, aby řezal jen nejmladší větévky. Tři dobré náruče odnesl každý do jeskyně a upravil si z nich lůžko.

„Až uschnou, spálíme je a přichystáme si nová lože.“ Po večeři radil Rašíd Salmovi, aby si hned lehl a prospal se. „Jestliže chceme zítřka užít, je třeba, abychom se osvěžili spánkem a posilnili své údy.“

Sotva zrůžověl východní obzor ranním úsměvem, probudil Rašíd Mulka a chystali si snídani.

„Za ranního chladu chutná v horách nejlépe. Adamův syn je odpočat, jeho tělo potřebuje zdroje nové síly, a proto ho vybízí, aby si naplnil žaludek. S večerem se hlásí únava a s ní touha nikoli po jídle, ale po spánku. Proto se hled' dobře nasnídat, jestliže chceš řádně vykonat svůj denní úkol.“ Při snídani se dědeček Rašíd Mulka dotazoval na jeho lovecké zkušenosti. „Které stopy rozpoznáš?“

„Jaká zvířata máš na mysli?“

„Lišky, vlky, rysy, medvědy, kozorožce.“

„Lišky, vlky a rysy jsem už stopoval, ale medvědy a kozorožce ještě ne.“

„Jsi chlapík, souhlasí-li tvá slova s tvými vědomostmi. Stopu kozorožce se naučíš rozeznávat snadno, protože v mnohém připomíná stopu berana. Znamení vyrytá do písku medvědí tlapou slepý ohmatá. Po snídani se přesvědčím o tvých znalostech.“

Rašid s Mulkem šli po východním pomezí hřbetu a oba pozorovali půdu. Pojednou se Mulk zastavil, a ukazuje před sebe, oznamoval: „Tudy chodívají vlci.“

„Máš pravdu. Je to jejich královská cesta, protože míří k jeskyním a ohradám, ve kterých pastevci za noci hlídají svá stáda. Kdy myslíš, že tady šel nějaký vlk naposledy?“

„Včera.“

„Podle čeho tak soudíš?“

„Okraje jeho stop vytištěných tady v tom písku jsou ostré. A to je důkazem, že rosa, která na ně padla, již vyschla. Nepatrný zbytek vlhkosti drží dosud pohromadě jednotlivá zrnka. Za dva za tři dny se vypaří, zrnka se uvolní a rozpadnou.“

„Souhlasím. Poslední vlk tudy šel včera ráno, kdy byl písek spadlou rosou úplně provlhlý.“

Po dvou hodinách dědeček pokukoval po svém druhovi, jako by se nemohl dočkat, co řekne nebo učiní. Salm po jedné odbočil vpravo a s hlavou skloněnou a očima upřenýma na zem scházel do hlubokého žlebu. „Co hledáš?“

„Stopu rysa. Byl zde dnes po půlnoci, a jestli se nemýlím, spěchal domů a teď snad odpočívá kousek pod námi.“

„Že tudy šel rys?“

„Určitě. Tady máš jasně vyznačenou jeho stopu.“

„Dnes ráno?“

„Tady v tom výmolu, do něhož se sluneční paprsek nedostane, je jeho stopa ještě vlhká; dosud se nevypařila. A ze vzdálenosti jednotlivých stop je patrné, že rys kráčel spokojeně. Nasytil se, a proto zatoužil po odpočinku ve svém příbytku skrytém v rozsedlině pod námi.“

„Sám bych lépe nesoudil. Kdybychom sestoupili, jistě bychom milostpána vyplašili a popohnali kulí.“

„A tudy chodí kozorožci.“

„Správně. Nocují nad námi v rozsedlinách a dutinách a na pastvu táhnou do kotlin pod námi.“

„Ale divím se, dědečku Rašide, že jsme dosud nenarazili ani na jedinou stopu lišky. Či jsem si jí nevšiml?“

„Dvě jsme minuli, avšak byly mnoho dní staré, místy zaváté, proto jsem tě na ně neupozornil. V tomhle úseku je lišek málo. Jejich hlavní útočiště najdeme odpoledne. Snad si na ně počínáme. Ale abych se ti, Mulku, přiznal, nevábí mě ani tak sama kořist nebo úlovek, jako cesta k němu. Nikde nejsem tak spokojený jako v horách, daleko od jiných synů Adamových. Připadá mi, že se podobám orlu nebo supu, že se vznáším nad světskými malichernostmi. Doma se mi diví, že se zřídka vracívám s kořistí. Ale já po ní opravdu netoužím. Ale nějak jsem se rozpovídal. Nediv se mně, starci. Jsem sdílný a doma mě již neradi poslouchají.“

„Říkals, že tě netěší úlovek, ale cesta k němu. Nedopověděls mi to však.“

„Ach tak, rád například dokazuji, řekněme takovému lišákovi, že se mu pozorností a lstivostí nejen vyrovnám, nýbrž že ho předčím. Často sedávám mnoho hodin na čekané, až se ferina uklidní a přijde mi do rány; nebo se za ním plížím a proplétám jako had až k jeho doupěti. Po dny, někdy i týdny soupeříme, zápasíme, kdo s koho. Na všechny své útrapy zapomenu, jakmile ho vezmu na mušku a s úsměvem mu pokynu, aby šel svou cestou. Chudák, stáhne ocas mezi zadní nohy a celý schlíplý odchází ke svým. Nejednou se po mně dvakrát třikrát obrátí, jako by se nemohl vynadívát na toho, kdo ho přelstil. Takové a podobné jsou mé lovecké slasti.“

„Cožpak nikdy nic nezastřelíš a nepřineseš domů?“

„Ale ano. Občas odstřelím nějakého kozorožce, gazelu a potrestám medvěda, tropí-li ubohým pastýřům mnoho zlého.“

„Nedospěli jsme už pod nejvyšší vrchol Hermonu?“

„Máš dobrý zrak. Starcova hora je stočena jako oblouk otevřený k východu. Z jejího úzkého hřbetu vyrůstá bezmála uprostřed homole s nevelkými troskami. Říkáme jim Antarův hrad, protože se vykládá, že hrdina Antar si zde vybudoval své sídlo. Vypíná se právě nad námi. Chceš-li, prohlédneme si je.“

Z nepatrných zbytků Salm usoudil, že zde ve výši dvou tisíc sedmi set padesáti devíti metrů kdysi stávalo obětiště, později proměněné v chrám.

Celé odpoledne se dědeček a Salm bavili lovem na lišky. Číhali na ně, plížili se k jejich doupatům, avšak nezahlédli ani jedinou.

„Dnes vyžrály na nás, jindy my na ně. Jen kdo vytrvá, vyhraje.“

Při západu slunce stáli na severním konci Hermonu a měli pod sebou jakoby na dlani Damašek a hlubokou rokli, kterou protéká řeka Barada.

„Vidíš, jak se železnice plazí podél řeky. Co dala práce lidskému duchu, než ji vybudoval.“

„A což teprv z Bejrútu na hřbet Libanonu. To by ses, dědečku, podivil, kolik je to zatáček, mostů, tunelů, jimiž trať vystupuje od moře vzhůru. Je ozubená, jinak by se vlak zřítíl do moře.“

„Po železnici jsem ještě nejel, avšak putoval jsem povozem z Damašku do Bejrútu a věru, že jsem se obdivoval i silnici. Od Murádu jsme měli moře pod sebou, a přesto jsme jeli kolik hodin, než jsme k němu dospěli.“

Salm se zadíval k severu.

„Vábí tě Baalbek a jeho chrámy? Odtud je mnohem zřetelnější než z jižního konce.“

Co dělá starosta? pomyslí si Salm. Co statkářka? Co Lajla? Lajla! Netrápila se, když uslyšela, že jsem byl uvězněn? A jestlipak už ví, že jsem na svobodě? Jistě to ví. Můj obhájce neopomenul podat zprávu starostovi a ten to pověděl statkářce a Lajle. Jaká to byla pro ně zvěst, radostná? Dejž to Alláh!

Opět přenocovali v jeskyni na ložích vystlaných mladými jalovcovými snítkami.

„Co říkáš, synku, neměli bychom se počíhat na medvědy, nebo bys raději prozkoumal západní stranu hřbetu a pokochal se pohledem do údolí svlažovaného mladým Jordánem?“

„Z toho, co jsem včera od tebe, dědečku, slyšel, soudím, že ti bude výhled do údolí a na posvátný Libanon milejší než čekaná na medvědy, proto si ji necháme napodruhé.“

„V jižní polovici Libanonu nejsou takoví obři jako v severní. Tady na jihu vystupuje nejvyšší homole Níha (1643 m). Vidíš ji skoro úplně na západě. Sannín, zahalený fialkovým závojem severně od nás, je víc než o třetinu vyšší (2750 m) a ještě vyšší je po mém soudu Chodíb. e to obrovská tvrz, která střeží severní konec Libanonu, tejně jako Níha jižní.“

„Jak daleko sahá Libanon?“

„Na jihu až po údolí, které si násilně vymlela řeka Lítái, když náhle zabočila k západu, k moři. Ukáži ti je odpoledne. Jeho zářez půjde od nás rovnou k

západu. Od Káikijje, jak se zářezu říká, po Chodíb se vypíná Libanon.

Odtud jej můžeš přehlédnout celý. Jen se podívej, co na něm leží městeček a osad, skrytých v hájích olivových stromů, moruší a pinií. Trudný mají život jejich obyvatelé. Půdy je málo, proto se obyvatelstvo tlačí do údolí, které odděluje Libanon od Antilibanonu a Hermonu. Je úrodné, avšak nezdravé, protože se tam rozlévá voda řek i potoků a živí bažiny, které berou lidem chléb i zdraví.“

„A proč neupraví toky a neodvodní bažiny?“

„Kdo? Naši ubozí lidé? Vždyť nemají zajištěn život, natož majetek a nač by pracovali, když by si ovoce jejich práce druzí přivlastnili?“

„Jsi velký člověk, Rašíde.“

„Co to povídáš? Jen Alláh je velký. Já jsem ubohý tvor, nechci-li říci červ.“

Domů se vrátili nazítří před polednem.

„Chlapík, věru chlapík je Mulk. Škoda, přeškoda, že mi Alláh neposlal syna jemu podobného,“ povzdechl si dědeček.

„Kdoví, tatínku, jestli bys byl se svým tak spokojen jako s cizím.“

„Ztratíš svou pochybnost, synu, až ti vše vypovím.“

II

Salm pomáhal v obchodě i v zahradě, kam ho zval stařec. Po několika dnech se Rašíd zeptal svého syna: „Neměl bys chuť na kousek medvědího masa? Medvědi teď ztučněli po rozličném sladkém ovoci; však mlsají hned tu, hned tam. Ani vinicím a sadům nedají pokoj. Zajišťují se pro dlouhý zimní spánek. Lenoší, spáči! My Adamovi synové se teď plahočíme, oni si pochrupávají. Najdeme-li darebáka, který ani teď, když se sádlem sotva nese, nenechá kozy a ovce pastýřů na pokoji, věru, že si na něho počiháme a vezmeme si jeho kožíšek i masíčko.“

„Jen se, tatínku, na ně co nejdřív vyprav. Když té popadne touha po horách, stejně s tebou není k vydržení.“

„A mohl by jít se mnou Mulk?“

„Jen ať jde. Bude mi sice chybět, ale nějaký čas se to dá vydržet.“

První den se Rašíd s Mulkem toulali po východních svazích Hermonu, ale

nenášli ani jedinou čerstvou medvědí stopu.

„Asi se přestěhovali na západní stranu, kde vinice a sady vystupují mnohem výš. Zítra se tam po nich podíváme,“ rozhodl Rašíd.

Druhého dne odpoledne zaslechli slabou střelnou ránu, pokřik a nadávky.

„Co se to děje? Aby se tak pastýři dali do sebe. Tamhle vidím stádo černých koz a odtamtud hluk přichází. Honem za mnou!“

Zastavili se až na širokém stupni, porostlém trávou a planými hruškami a jabloněmi. Nějaký pastýř stál na jeho západním okraji a házel kámen za kamenem po skalní stěně, která spadala bezmála sto metrů hluboko.

„Zloději zlodějská! O nejlepšího kozla jsi mě připravil. Lupiči lupičská! To jsem ti nahnal strachu. Zalézáš do doupěte. Zbabělce! Ukaž se, abych ti roztříštil tvou chtivou tlamu.“

„Medvěd přepadl tvé stádo?“ ptal se Rašíd.

„Ano a ukradl mi nejlepšího kozla. Darebák darebná!“

„Kam jej odnesl?“

„Odběhl s ním někam za tuhle stěnu a položil si jej kus od své skrýše.“

„Kam medvěd zalezl?“

„Zmizel někam k severu.“

„Střelils po něm?“

„Ovšem. Nabil jsem svou křesací ručnici křemínky, ale střelný prach, který jsem si sám upálil, je slabý a nedonesl křemínky ani k lotrovi. Zato jsem ho zasáhl kamenem. Proto utekl, zbabělec. Teď bych měl obejít stěnu, doplazit se ke kozlovi a vrátit se ke stádu. Kdoví, jestli mi zatím některý kamarád tohoto zloděje neuteče s druhým zvířetem.“

„Víš co, tady máš peníze a kozel, kterého ti medvěd uloupil, je můj,“ řekl Rašíd.

„Budiž Alláh pochválen, že mi poslal náhradu!“ Než pastýř odehnal stádo, vybízel lovce: „Pořádně mu nasolte. Jeho příbuzenstvo se zalekne a dá mému stádu pokoj.“

„Důkladně prohlédneme polohu místa, kde leží kozel. Od západu se k němu přiblížit nesmíme. Z té strany táhne vítr a medvěd by nás ucítil a neukázal by se. Taky od východu není přístup možný. A tak nám nezbývá než to zkusit od jihu, poněvadž medvěd unikl k severu a odtud se k své kořisti vrátí.“

Dobrou půlhodinu kráčel Rašíd se Salmem po okraji stěny k jihu, než mohli slézt na rozbrázděnou půdu, která se schylovala k západu, k druhému

širokému stupni, zelenajícímu se bezmála dvě stě metrů níže.

„Odtud budeme mít jistou ránu, i když naše stanoviště je hodně vratké. Je tu sesutá půda, která se může dát každou chvíli do pohybu a nezastaví se, leda až na stupni.“

„A co kdybychom vystoupili kousek vpravo k východu?“ zeptal se Salm.

„Odtamtud bychom stříleli na medvěda shora a střílet shora dolů nebývá bezpečné. Kdybychom šelmu nezahubili první nebo druhou kulí, bylo by s námi zle!“

„Tak půjdem kousek vlevo a potom kupředu!“

„To bychom zas stanuli přímo pod kozlem a medvěd by nás mohl zahlédnout nebo zvětřit a bylo by po kořisti. Děj se vůle Alláhova, zůstaneme, kde jsme. Najdi si své stanoviště několik kroků vpravo ode mě a dopřej mi první ránu. Má ručnice má jen jednu hlaveň. Než nabiji podruhé, zasáhni ty, bude-li toho třeba.“ Krátce po západu slunce dědeček zašeptal: „Už vyšel.“

Nějaký kamínek se skutálel. Salm se zachvěl na celém těle. Poprvé na lovu medvěda! Skolí ho první nebo druhou kulí? Nevrhne se na ně? Udrží je půda? Nepromění se v lavinu?

Nad kozlem se vynořila temná skvrna. Natáhla se, zakymácela napravo i nalevo a sklonila se ke kozlovi, jehož lebka zakřupala.

Medvěd ji rozkouše a teď vylizuje mozek, projelo Salmovi hlavou.

Rašíd hodil po medvědovi kámen. Zvíře zvedlo hlavu, sedlo si na zadek, vztyčilo přední nohy a větrilo napravo i nalevo. Když zpozorovalo nepřítele, sklonilo se a bleskově pádilo vlevo. Ale vtom zahřměla dědečkova ručnice. Kule však nezasáhla srdce, nýbrž pravé rameno. Dravec zařval a skočil po svém odpůrci. A protože dědeček neměl druhou ránu, učinil rychlý pohyb vzad. Ale tu pod ním půda povolila a on sjížděl dolů. Medvěd za ním! Překvapený Salm se nedostal k výstřelu. I jeho stanoviště se pohnulo, a než se nadál, byl na druhém stupni kousek od medvěda. Jakmile zvíře vyprostilo svůj zadek z hlíny, písku, šterku a kamení, spěchalo k Rašídovi, jenž byl do poloviny těla zasypán.

Jestli hned nestřelím, je stařec ztracen. A co se stane, padne-li smrtelně zraněné zvíře na mého průvodce? Nezahubí ho?

A tak Salm schválně namířil na zadek. Raněný medvěd se mihem otočil, postavil, udělal několik kroků k Salmovi, ale druhou kulí klesl k zemi. Projela mu srdce. Minutu, dvě setrval Salm na svém místě, aby se přesvědčil, že medvěd je skutečně mrtev. Když se nehýbal, spěchal k dědečkovi.

„To byl lov,“ tiše si povzdechl Rašíd. Víc ale nepronesl. Omdlel. Salm ho vyhrabal a pečlivě mu prohmatával úd za údem. Nic nebylo zlomeno, nikde rána.

Jistě omdlel leknutím a tlakem laviny. Celé tělo ti zmodrá a po několik dní se nebudeš moci hnout, uvažoval Salm. Třel mu hlavu i prsa, až stařec konečně přišel k sobě a vzpamatoval se.

„Kde je medvěd?“

„Kousek od nás.“

„Mrtev?“

„Ano.“

„Přece jsme na něho vyžráli, ale zahrál si s námi, dareba darebná. Mám po lovu. Nemohu hnout jediným údem. Prozkoumáls mé kosti? Není některá zlomená?“

„Všechny jsou v pořádku, ale jsi potlučený.“

„Inu, ať zmodrám. Modrá barva není nikomu na závadu.“

„Co radíš? Co budeme teď dělat?“

„Těžká rada. Je noc, měsíc ještě nevyšel, cesta tu není žádná, a i kdyby byla, sám se odtud nedostanu.“

„Odnesu tě k jalovcům, které se černají kousek od nás, a zaběhnu pro tlumoky.“

„Do rána se nevrátíš a kdoví, zda si údy nepolámeš. Počkáme tady bez tlumoků a ráno uvidíme.“

„Kdo jste, neznámí lovci?“ ozval se pojednou čísi hlas.

„Budiž Alláh pochválen, že nám poslal pomoc,“ zašeptal dědeček. „Odpověz mu, Mulku. Po hlase ho poznávám. Je to uhlíř a lovec, který bydlí jižně odtud, dobrý člověk.“

„Tvůj známý, syn Sálehův tě pozdravuje.“

„Proč nemluví sám? Tvůj hlas je mi cizí.“

„Nemůže. Ulovili jsme medvěda a tvůj přítel byl zpola zasypán lavinou štěrků. Právě jsem ho vyhrabal.“

„Běda ti, nemluvíš-li pravdu! Můj pes tě roztrhá.“ Za hodnou chvíli byl uhlíř u poraněného. „Kamaráde, kamaráde, tolik let se plahočíš po těchto horách, nikdy se ti nic nepříhodilo a teď taková nehoda.“

„Alláh dopustil. Co zmůže, Díbe, Adamův syn proti vůli boží? Jen když mám ještě duši v těle“

„Tak to vy jste skolili mého medvěda! Dva roky už po něm pasu, nevím, kolik nocí jsem tady v okolí proseděl. Vždycky mi unikl a ty, mladíku, jsi ho dostal. Jsi dobrý střelec a mluvíš pravdu. Můj pes Sulkán ni neublíží. Skamarádí se s tebou. Ale kde jste zanechali tlumoky?“

„Tam na tom stupni porostlém trávou,“ odpověděl Mulk.

„Sulkáne, sedni si k medvědovi a dobře ho hlídej.“

Pes poslechl a uhlíř se sehnul k dědečkovi, aby ho pozvedl. Udělal s ním několik kroků a byl by se svalil, kdyby ho nebyl Salm zachytil.

„Poneseme tě, kamaráde, každý chvilku. Zastavíme se pro tlumoky a pak už půjdeme rovnou k nám do chalupy.“

Než dospěli k uhlířově chaloupce, byli Salm i uhlíř velice unaveni.

„Matko, víš koho ti vedu?“ volal z dálky uhlíř na svou ženu.

„Hosta Nejvyšší milosrdného.“

„Ano, hosta, ale kterého?“

„Co se ti stalo, sousede Rašíde? Dejž Alláh, aby to nebylo nic zlého,“ zvolala uhlířova manželka, když poznala dědečka.

„Inu, zapomněl jsem, že moje staré kosti nejsou pružné jako před padesáti lety.“

Uložili ho a Salm ho ošetřil, jak nejlépe mohl.

„Teď ponecháme starost o svého milého hosta tobě, matko. My dva půjdeme pro kůži a pro maso,“ rozhodl uhlíř.

V rokli stáhli medvěda, vyřízli nejlepší kusy masa, pohostili Sulkána a vraceli se domů. Ráno se Salm nabízel, že zajde k obchodníkovi se zprávou, co se přihodilo.

„Jen běž, synku. Dnes nás čekají a trnuli by strachem, kdybychom se nevraceli. Vezmi kus masa, aby měli aspoň důkaz, že jsme s medvědem skutečně zápasili. Kůži mi vydělá můj přítel uhlíř. Dovede to lépe než kterýkoli koželuh v Bánjásu.“

Ale hned nazítří vypravoval obchodník Salma zase zpátky za otcem: „Vyber si, co uznáš pro něho za nejlepší, a pospěš k němu. Zvyká si na tebe a v ošetřování se stejně vyznáš líp než uhlíř nebo jeho manželka“

Uhlíř a uhlířka neměli děti. Žili sami ve starém rozvaleném klášteře, kde si vybudovali obydlí. Ovocné stromy bývalé klášterní zahrady vymřely, avšak zůstaly po nich četné plané hrušky a jabloně, které nové obyvatelé zásobovaly chutným ovocem, čerstvým i sušeným. Kousek klášterního políčka uhlíř

obdělával a proměnil v zahradu, ve které pěstovali zeleninu. Vodu měli nedaleko, dřeva na výrobu uhlí bylo v okolí hojnost a zvěře rovněž. Hladem netrpěli a po blahobytu netoužili. Jedinými společníky jim byli statní chundelatí psi. Měli jich pět. Čtyři hlídali stavení a zahradu, pátý, Sulkán, doprovázel uhlíře při práci i na loveckých výpravách. Psi byli rozumní, ostražití, a když viděli, že jejich velitelé pouštějí Salma do chaloupky a vlídně s ním hovoří, brzo se s ním spřátelili: Sulkán nejrychleji, a jak se zdálo, nejupřímněji

„Je to zvláštní, Mulku, že k tobě naše zvířata tak rychle přilnula. Některá tvář má lepší cit než my, synové Adamovi.

Běda cizinci, který by se opovážil na doslech. Roztrhají ho a neleknu se žádné kulky, poněvadž bojují všichni za jednoho a jeden za všechny. Můj Sulkán zrovna mluví, ovšem jen očima, tlamou a ocasem. Zahlédne-li nebo ucítí-li něco, zastaví se a podívá na mě. Když hned neporozumím, otře svou tlamu zvláštním způsobem o mou ruku nebo o můj bok. Nezaštekne, nezakňučí, hlásku nevydá, aby mě neprozradil.“

„Děkuj, Mulku, Alláhovi, že ti dopřál přátelství s těmito dobrými lidmi a jejich psy. Vyjdeš-li si sám na lov, a jistě to uděláš často, budeš mít v téhle chaloupce nejlepší útočiště,“ prohlásil Rašíd.

„Jen jestli mě naši hostitelé uvidí tak rádi samotného, jako mě přivítali s tebou, dědečku?“

„Co to mluvíš, Mulku? Nebojíš se Alláhova trestu? Díváme se na tebe jako na svého a kolik dní jsi u nás pobyl? Což teprve za rok za dva?“

„Kde bude Muikovi do té doby konec! Není z nás, proto mezi námi neuvázne. Jinou dráhu mu Alláh určil a nepochybuji, že mu otevře bránu zdaru,“ řekl s povzdechem dědeček Rašíd.

„Zůstanu u vás, dědečku, dokud to bude vůle Alláhova, a vás, přátelé, navštívím, kdykoli mě vaše srdce přitáhnou.“

„To je řeč, to je řeč! Jen přijď a budeš vítán.“

Pátého dne se Salm vrátil s Rašídem do Bánjásu. Všichni vítali dědečka jako znova narozeného.

„Stejně se radujete proto, že teď dám na nějaký čas pokoj horám a lovu a pobudu mezi vámi. Inu, děj se vůle Alláhova! Na horách mě zastane Mulk.

Kdyby jeho nebylo, byl by si na mně pochutnal medvěd.“

„Ani se, tatínku, o tom nezmiňuj. Mráz mě obchází, když si to představím.“

„Dovolíš, obchodníku, abych u vás ještě nějaký čas zůstal?“ zeptal se Mulk vážně.

„Proč se ptáš. Či snad necítíš, že s tebou jednáme jako se svým? Náš dům je tvůj dům, náš majetek tvůj majetek, naše srdce tvé srdce.“

III

Napíše Zajnabě, co se se mnou stalo a kde jsem. Uvědomí Ahtala a setkáme se, až to bude vůle Alláhova, uvažoval Salm.

Také Zajnab psala už předtím z Homsu Ahtalovi a vylíčila mu, jak Salm vyvázl z vězení. Teď už jen čekala na Salmovu zprávu, kde se skrývá. A když Salm napsal, že našel bezpečný útulek u Hermonu, projevila Zajnab touhu usadit se s Ahtalem poblíž švagra. Proto napsala Ahtalovi, zda by nechtěl opustit své dosavadní útočiště pod cedry a vypravit se do Forklosu, kde by se mohli sejít. Odtud pak že by se vydali za Salmem do Bánjásu.

Ahtal byl na vážkách. Srdcem přirostl k Baalbeku a jeho okolí a nerad by se byl odtud vzdálil, avšak správně usoudil, že by bylo výhodné změnit bydliště a odvrátit pozornost těch, kdo usilují o jeho záhuby.

Strážce-mnich jako by tušil, že svého hosta brzo ztratí. A tak spolu co nejčastěji vysedávali pod posvátnými cedry, hovořivali o rodné zemi, řeči a víře. Mnich byl velký písmák a horlivý vlastenec.

Když jednou oba zas zasněně pohlíželi ke starcům cedrům, jež nad nimi tiše šuměly, kmitl se za zídkou temný šat a na branku zaklepal mladý novic.

„Co tu chce?“ divil se strážce-mnich. „Potraviny nám přinesl včera. To se muselo přihodit něco důležitého, že ho otec představený vypravil z Kanóbinu sem.“

„Odevzdej tento list svému hostu a Alláh budiž s tebou!“ řekl novic mnichovi.

„Počkáš na odpověď?“

„Otec představený mi nařídil, abych se hned vrátil.“

„Spěchej tedy. Poslušnost je základem klášterního života.“

Achtal roztrhl obálku a četl novou zprávu své manželky. Oznamovala, že se jí naskytla velmi vhodná příležitost dostat se k Hermonu. Družina usedlíků od Bánjásu pracovala východně od Homsu u nějakého zámožného statkáře. A když byli s prací hotovi, rozhodli se sedláci, že se vrátí do své domoviny. A protože v jejich družině byly dvě nemocné ženy, bude je Zajnab cestou ošetřovat a za to že dostane potravu a jízdní zvíře. Takhle alespoň její odchod nevzbudí podezření.

Achtalovi Zajnab navrhovala, že by se s ní mohl setkat po novém měsíci ve Forklosu jako pomocník kupce popelu, potřebného k výrobě mýdla. Vhodné šaty pro něho že vezme s sebou.

Achtal se na chvíli zamyslel a pak pravil: „Odjedu. Opustím tě, šlechetný hostiteli.“

„Proč tak náhle?“

„Alláh poručil.“

„Poručí-li Alláh, je povinností Adamova syna, aby poslechl. Půjdeš pěšky, nebo pojedeš na oslu?“

„Pěšky. Ale budu-li si moci někde na cestě koupit osla, koupím si ho.“

„Učiň to. Tvé zdraví se sice upevnilo, avšak tvé tělo ještě nesnese přílišnou námahu. Šetři se, abys žil déle na tomto světě a pracoval podle vůle Alláha. Co s tvými léky a lékařskými nástroji?“

„Mnoho léků už mi nezbylo: Ať na mě čekají, kde jsou.“

Po hodině Achtal odcházel z posvátné ohrady a naposledy kynul mnichovi a svým milým, věrným druhům – libanonským cedrům. Ale tu na něho někdo potichu zavolal a ze stínu skály vyjel mnich na mezku s druhým osedlaným.

„Otec představený mi uložil, abych tě doprovodil do Forklosu. Zajnab ho o to prosila. Tady máš posvátný oděv mnichů. Oblec si jej a pomodli se k Alláhovi, aby odpustil představenému i mně, že vybízíme tebe, muslima, abys použil našeho roucha. Jde ti o život a tento šat je jakoby tvým útočištěm. Útočiště poskytneme každému pronásledovanému a neptáme se, zda je křesťan nebo muslim.“

Achtal oněměl. Takové odměny se od otce představeného nenadál. Rychle učinil, co mu nový druh radil, a za chvíli sjížděli dva maronitští mniši do Syrské doliny. Po východu slunce byli v ní. Na jihu zářily zlatým leskem sloupy a věže Baalbeku a na východě se modraly holé stráně Antilibanonu.

„Kudy se dáme?“ ptal se Achtal.

„Forklos leží za Antilibanonem severovýchodně odtud. Pojedeme k němu, avšak nezachováme přímý směr, abychom nevzbudili podezření.“

Po několikadenním putování překročil Achtal s mnichem Antilibanon a odpočinuli si u praménku, vyvěrajícím nad silnicí vedoucí z Homsu do Damašku. Potom zmizeli ve východní pahorkatině.

Na dohled od Forklosu vybídl mnich Achtala: „Zajeď vpravo do toho žlebu a počkej tam na mě. Sám se vydám do vesnice a povím Zajnabě o tvém příchodu.“

IV

Obhájce podal do Baalbeku zprávu o Salmově útěku. Vylíčil starostovi dosti podrobně, co se dověděl: že všichni vinu svalují na vrchního dozorce, který nedal opravit mříže okna a nezamkl řádně dveře cely. Obhájce v tom viděl důkaz Alláhova zásahu a poznamenal, že v Homsu, jak se zdá, nikdo nelituje Salmova zmizení. Dále obhájce oznamoval, že Salmovy peníze uložené u něho ponechá u sebe, dokud o ně nepožádá starosta nebo Salm sám.

Starostova první cesta s touto radostnou zprávou vedla ke statkářce.

„Budiž Alláh pochválen, že pomohl Salmovi z homského pekla! Ať je, kde je, všude je mu lépe než pod biči trýznitelů,“ řekla statkářka. „A co tomu říkáš, vznešená paní, váš správce Ismet?“

„Jistě ho to nepotěší, ale snad se zarazí, až pozná, že sám Alláh maří jeho pletichy.“

Statkářka měla pravdu. Zvěst o Salmově útěku Ismeta nepotěšila. Dostal ji telegraficky od svého homského zpravodaje.

„Jestlipak, bášo, víš, že zlí lidé dopomohli tomu buřiči Salmovi k útěku?“

„Zlí nebo dobří.“

„Cožpak ti již nezáleží na jeho potrestání?“

„Abych se ti, Ismete, upřímně přiznal, teď skoro lituji toho, co jsme podnikli proti doktorovi Achtalovi a jeho manželce Zajnabě i proti jeho bratru Salmovi.“

„Cože, odkud tato změna?“ zvolal rozhořčeně Ismet.

„Jistě od samého Alláha. Přemýšlel jsem o tom prapodivném způsobu, kterým

byla starostům vyrvána moje prohlášení.“

„Proč povídáš ‚prapodivném‘? Lstí byla vynucena, lsti byla získána zpátky.“

„Nechme toho. Nedovedls mi vysvětlit, kdo a jak tě přiměl, abys je mým jménem vydal, a nepřěji si, abys mi podrobně povídal, jak ses k nim zas dostal“

„Nemohl jsem přece strpět, aby na mně ulpěla pohana. Byl bych to pěkný správce, kdybych se dal od ledajaké ženy obalamutit a svým jménem nařizoval, o čem nevíš a s čím snad ani nesouhlasíš. Teď zatočíme se starosty i s jejich sousedy, ba zapískáme jim, že budou tančit od rána do rána.“

„Uklidni se, Ismete. Všechno zůstane tak, jak stálo v prohlášení, které jsi mým jménem vydal. Moje manželka si to přeje a rád bych vyhověl jejímu přání. Toužím po klidu. Sám ho neporuším a rušiteli na lep nasednu. Nechrne starosty a jejich sousedy na pokoji. Ismete, jestlipak víš, že Lajla přijede za týden?“

„Budiž Alláh pochválen! Rozjasní se u nás a tvá nálada, bašo, bude mnohem světlejší,“ pochleboval Armén

„Právě ode dneška za týden dáš zapřáhnout a pojedeme jí do Zahle naproti. Dorazí tam po poledni, uvítáme ji, občerstvíme se a k večeru budeme doma.“

„Děkuji ti, bašo, za nový důkaz tvé otcovské péče. Jaké je to vyznamenání pro mě, že mě zveš, abych s tebou Lajlu uvítal.“

„Víš, Ismete, něco ti poradím. Polevíš-li starostům, snáze získáš přízeň mé ženy i Lajly.“

„Přičiním se, abych jim vyhověl.“

Ismet vyšel ze dvora, dal se polí k východu a uvažoval o své rozmluvě s bašou. Baša se mění. Není divu; je měkký jako vosk, hněte ho jeho manželka a za týden ho bude hníst i Lajla. Salm zmizel, žaloba na něho podána nebyla; což objeví-li se opět na Lajlině obzoru? Nezanikne moje hvězda naděje, dřív než vyjde? Kdo se zde proti Salmovi postaví? Starosta a celé městské zastupitelstvo jsou pro něho, politický náčelník se přikloní k většině, kapitán, nový zdejší četnický velitel, je nováček, a jak se zdá, nedůvěřuje mi. Inu, je Arab a kdo jsem já, Ismet? Major měl štěstí. Dostal vytoužené místo v Cařihradě, je povýšen a ani sám nevěřil, že by se to bylo stalo mým zákrokem, pomocí mých příznivců. Kdosi si na něho vzpomněl, vyhrabal jeho založenou žádost a povolal ho do Cařihradu s celou rodinou.

Mé základy se bortí; je třeba, abych je zesílil a vybudoval nové. Čím? Jak? Proč mě baša bere s sebou do Zahle? Snadno kolísá. Ale ve svém nápadu sblížit mě s

Lajlou dosud nezakolísal. Neměl bych se přičinit, aby ani zakolísat nemohl? Což kdyby Lajlu jakoby ztratil a mým přičiněním, ba mým důvtipem ji znova získal? Neotevřelo by se mi potom srdce jeho manželky? Neoblíbila by si mě i Lajla? Jak to provedu? Promyslím si to a promluvím si s vůdcem, který mi se svou tlupou ochotně posloužil a přinesl mi všechna prohlášení. Ale což kdyby vůdce nebo některý z jeho lidí Lajle ublížil? Ne, to se nestane! Pohrozím jim, že zahubím jejich děti jedno po druhém, nevydají-li mi Lajlu zdravou a čistou, jak ji uloupili.

V

Lajle se u náčelníka Drúzů velmi líbilo. Bydlila v kamenném domě, podobném hradu, u Badránu, skoro na samém hřbetu Libanonu.

Ze strážní věže shlížela do údolí, které odděluje Libanon od Antilibanonu a Hermonu. Na jihovýchod zalétal její zrak do Jordánské doliny, kdežto na severovýchodě se za jasného jitra rýsovaly na obzoru temné zdi mohutných chrámů baalbeckých.

Co asi dělají rodiče? Jestlipak na mě maminka vzpomíná? kmitlo jí hlavou, kdykoli se v tu stranu zahleděla.

V domě jenom spala. Od rána do večera dlela venku v olivových a morušových sadech, na vinicích a nejraději v horách. Nebylo v okolí vrcholu, na který by nebyla vylezla, dědiny, kterou by si nebyla prohlédla a nenavštívila

„Proč vám lidé říkají Drúzové? Vždyť jste Arabové jako my a muslimové rovněž,“ ptala se jednou svého otcovského přítele a ochránce, náčelníka Hasana.

„Máš pravdu, dcero. Jsme téže krve a téže víry, a přece se od sebe lišíme jménem. Lidé nám přezdívají Drúzové. Vysvětlím ti proč.

V Egyptě vládl chalífa Hákim (996-1020). V první polovici svého panování vykonal mnohé, čím se zasloužil o zemi, o svůj stát i o své poddané. Ke konci se však oddal náboženskému blouznění a usmyslil si, že žil již jednou na tomto světě, a sice jako Ali, zeť božího apoštola Mohameda. I nutil své poddané, aby ho uctívali jako vtěleného Aliho a nejvyššího, a proto posledního z proroků. V Egyptě se nová víra, kterou hlásal, neudržela. Zanikla po jeho smrti. Zato vypučela u nás v Libanonu. Donesl ji sem nějaký Darazí. Jeho jméno tu

zkomolili, a tak těm, kdož se k němu přidali, tedy jeho stoupencům, se říkalo Drúzové. Už bezmála dvě stě let se nám tak přezdívá.“

„Uznáváte, vy Drúzové, pouze korán za knihu poslanou Alláhem, nebo máte ještě jiné knihy sepsané vaším zakladatelem?“

Korán je pilířem i našeho náboženství, avšak kolem tohoto pilíře postavili naši předkové četné dřevěné sloupy, náboženské knihy, které mají úctu a poslušnost ke koránu zesílit. Ti, kdo tyto posvátné knihy vykládají a nás učí, jak máme žít a jednat, nazývají se akkálové. Často ses s nimi u nás setkala. Navštěvuji mě a přiznávám se, že si jich vážím. Jsou to hodní lidé. Je mezi nimi sem tam pleva, ale to nic neznamena. Bez plev by nebylo zrna i mezi námi ostatními muslimy jsou lidé dobří i zlí. Kéž by Alláh rozmnožil počet dobrých a mne k nim přidal.“

„Řid se, dcero, radou svých rodičů, dbej hlasu svého svědomí a Alláh tě jistě připojí k lidem dobrým a spravedlivým.“

Náčelník Hasan a jeho vnučka doprovázeli Lajlu až na stanici Álejh na silnici z Bejrútu do Zahle a Damašku. Lajla mohla jet vlakem, avšak starý náčelník o tom nechtěl ani slyšet.

„Taková novota! Kolik lidí už ožebračila, kolikrát vykolejila. Ať si po ní jezdí, kdo chce. Ty, dceruško, se přidrž bezpečného a osvědčeného povozu. Jeho majitel v Álejhu je můj dobrý známý a zná se i s tvým otcem. Oba jsme se s ním domluvili. Sedneš si do připraveného vozu a pojedíš jako princezna napřed nahoru a pak od Murádu dolů a nezastavíš se až v Zahle, kde tě k svému srdci přivine tvůj otec.“

Majitel vozu Lajlu uvítal, posadil ji do vozu a udělil rozkazy svému vozkovi. Potom opatrně zavřel dvířka vozu.

„Kéž tě doprovází Alláh, dcero! Vyřid naše pozdravy otci a matce,“ volali za Lajlou Hasan s vnučkou.

„Kéž vás Alláh odmění za vše, co jste mně prokázali! Kéž tě zas brzo uvidím, kamarádko!“ odpověděla Lajla.

A pak se rozjeli; náčelník Hasan s vnučkou na jihovýchod, Lajla na východ. Slunce se již hodně snížilo, když vozka minul zájezdní hospodu v Murádu, vybudovanou skoro na samém předělu.

„Teď se vám uleví. Až sem jste táhli; nyní vůz pojedí sám,“ oznamoval vozka koním. „Co to jde přede mnou za člověka? Klátí se ze strany na stranu. Hej, dej

pozor! Neslyšíš? Vyhni se!“

Neznámý zůstal uprostřed silnice a vozka, protože ho nechtěl povalit, poranit nebo snad zabít, zastavil koně a skočil z vozu, aby ho odtáhl. Ale vtom se vyřítili tři jiní mužové, dosud ukrytí za balvany. Jeden udeřil vozku kamenem do hlavy, až se převalil a ztratil vědomí, druhý zadržel koně, třetí otevřel vůz a čtvrtý z něho vytáhl zděšenou Lajlu. Uchopil ji do náruče a prchal s ní do rokle spadající k východu. Jakmile se děvče probralo z prvního zděšení, vzpíralo se lupiči, kopalo ho, bilo i kousalo. Únosce postavil dívku na zem, popadl ji za hrdlo, stiskl a šeptal: „Měj rozum, Lajlo. Nejde ti o život, ani o čest. Nic ti neudělám, nikdo z nás ti neublíží, slíbíš-li, že budeš zticha a půjdeš pokojně s námi. Přísahal jsem při Alláhovi a dal jsem v zástavu své děti, že tě vydám tomu, kdo mě najal, zdravou a čistou, jak jsem tě z vozu vytáhl. Této své přísaze dostojím. Rozumíš mi? Kývni,“ Kývla, že ano.

„Splníš, oč tě požádám?“ Poznovu dala pokynem hlavy souhlas, že splní.

„Dvě otázky,“ prosilo děvče.

„Ale jenom dvě.“

„Kdo tě najal?“

„To ti neprozradím. Ale jemu tě odevzdám zdravou a čistou. To ti přísahám.“

„Jak dlouho mě u sebe ponecháte?“

„Jakmile dostaneme slíbenou odměnu. Jsme chudáci, hledáme chleba. Proč bychom se ho nechopili, když nám ho někdo nabídne? Půjdeš s námi klidně?“

„Půjdu.“

„Očekával jsem, že budeš rozumná, proto jsem se podle toho zařídil. Tady v téhle skalní skulině najdeš jiné šaty. Převleč se, aby tě lidé považovali za vesničanku, naši dceru nebo sestru.“

Po chvíli vyšla Lajla z jeskyně. Jeden z lupičů svázal její šaty a uzlík si zavěsil na záda. Potom ji vůdce vyzval, aby šla co nejrychleji za ním.

Po půlhodině slezli do kotliny, ve které se páslo pět mezků.

„Do sedel a na cestu! Slunce zapadlo. Až vyjde, budeme snídat tam, kde jsme si umluvili.“

Sestoupili s Libanonu a zabočili Syrskou dolinou na jihovýchod k severnímu konci Hermonu. Projeli četnými osadami, avšak nikdo si jich nevšímal. Pět vesničanů na mezcích, čtyři muži a jedna žena, nevzbudilo pozornost nikoho. Teprv když se dostali mezi první výběžky Hermonu, dbali větší opatrnosti a vyhledávali kryté cesty a stezky. Ranní slunce pozdravili v úvalu pokrytém

bujnou zasychající trávou.

„Tady by se naše zvířata napásla.“

„Budiž. Zůstaň tu s nimi a my ostatní vystoupíme pěšky dál nahoru. Mám tam vyhlédnutou skrýši, kde nás nikdo nevypátrá.“

„Kdo by sem v tuhle roční dobu přišel? Stáda ženou do Jordánské doliny. Sem nikdo nezabloudí, leda lovec a těch je dnes velice málo“

„Nezapomeňte, kamarádi, na naše tlumoky. Uchystáme si snídani a odpočineme si.“

Jako skrýši vůdce vybral stupeň zastřený skloněnou kalou, která chránila od severního i západního větru a deště.

„Pěkné místo jsi zvolil. Od severu a západu nikdo náš oheň nezahlédne a od východu jej zakrývá skalní stěna, která vyrůstá na druhé straně rokle. K jihu se rokle prohlubuje a znemožňuje přístup.“

„A přece je třeba, abychom byli na stráž; ve dne na skalní stěně, na kterou jsi ukázal, v noci u svého ohniště. Kdo chce na skalní stěnu?“ Hlásil se nejmladší.

„Dobrá. Vezmi si něco k jídlu a posaď se nahoře. Hlavní pozornost věnuj severu, východu a jihu. Od západu nás chrání kamarád, který hlídá mezky.“

Po snídani zval vůdce Lajlu, aby ho doprovodila a umyla se u praménku prýstícího v nedalekém žlebu. Když se vrátila, pokynul jí, aby si lehla na připravené lůžko a odpočinula si.

„Prospí se, Lajlo. Kdovíjaká bude noc. Nepřijde-li ten, koho čekáme, zůstaneme tu i zítra; avšak dostaví-li se, dáme se na cestu třebaš dnes večer.“

VI

První noční hlídku si vzal vůdce lupičů. Druzí dva leželi vedle něho a chrápali, zatímco čtvrtý přenocoval u mezků. Lajla si upravila lůžko na jižním okraji skrýše. Vůdce chvíli chodil sem a tam, potom si sedl k ohništi, rozhrabal dohasínající uhlí a opřel se o kámen; hlavu sklonil na prsa a za chvíli klidně oddychoval.

Nespí? blesklo Lajle hlavou. Kéž by usnul! Sám Alláh by mi otevřel dvířka svobody. Vzala kamínek a hodila jej opatrně k ohništi. Vůdcův dech se nezměnil. Učinila druhý pokus s větším kamínkem. Nic nezaslechl. Určitě už

spí.

Tiše vstala, upravila svou pokrývku, jako by pod ní ležela, a lezla ze skrýše k rokli.

Jen abych neuklouzla, šeptala na hladkém svahu. Ale dolů se dostala bez nehody. Potom se dala roklí a zamířila k jihu, dál a dál, výš a výš. Za hodinu vykonala cestu, která se lupičům zdála nemožnou, a vystoupila na stezku vyšlapanou stády. Stezka směřovala od západu k východu.

Kam teď? Na západ sejdu do doliny. S kým se tam setkám? Nebudou to lidé horší než ti, kterým jsem utekla? A půjdu-li na východ, dostanu se do hor. Tam na mě snad číhají šelmy, ale čtyřnohé jsou milosrdnější než dvounohé.

Šla tedy, jak rychle jen mohla. Pod strmými místy si odpočinula a často se po čtyřech škrábala nahoru.

Vydržím tuhle námahu? Proč jsem utekla? Do poslední chvíle mi nenapadla myšlenka, že uprchnu. Vůdce lupičů se mi zapřísáhl, že mi neublíží. Věřila jsem mu. Ale co kdyby se byl ten druhý lupič proti němu postavil? Jeho oči mě zrovna mrazily. Ten se mnou nezamýšlel nic dobrého.

Jak se rozednilo, Lajla odbočila ze stezky směrem k jihu a zalezla do úzké a hluboké trhliny. Tam ulehla a hned usnula. Probudila se teprve k večeru. Trápil ji hlad, Alláh mi pošle něco k snědku. Z rukou lupičů mě vysvobodil. Nedovolí, abych zahynula hladem. Žízně se nebojím. Vody je tu dost.

Sotva se vydala na další cestu, zahlédla před sebou skupinu stromů. Cedry tu nerostou. Že by to byly duby? Ale vypadají jinak než duby. Do čeho to stále kopu? Shýbla se a zvedla hrušku. Kousla do ní a hned ji měla v sobě. Snědla druhou, třetí, několik jablek a hlad byl tentam.

Po půlnoci dospěla na hřbet a s něho slézala cestou necestou na východní svah. Růžová páska už zdobí východní obzor. Slunce vychází. Musím si vyhledat nový útulek. Co je to tady? Jeskyňka. Znamenitě se mi hodí. Vlezla do ní a nahmatala lůžko upravené z jalovcových ratolestí. Nedejž Alláh, aby zde někdo byl! Ale jeskyňka je malá, a kdyby v ní někdo spal, slyšela bych jeho dech. Zůstanu na stráži a překonám dřimotu.

Avšak únava byla silnější než vůle a Lajla zakrátko usnula. Pojednou jako by ji byl někdo probudil. Vnitřní hlas se v ní ozval. Co se to děje? Sotva si protřela oči, spatřila ve vchodu jeskyně vysokého, chundelatého psa.

Kéž mě Alláh chrání! Je divoký anebo patří majiteli téhle jeskyně? Nevrhne se na mě?

Pes chvíli postál, pak se obrátil a zmizel v jalovcovém hájku. Když se objevil podruhé, doprovázel ho starší muž s ručnicí na rameně.

Nějaký lovec. Kéž by to byl syn šlechtných rodičů! Kéž by mě vysvobodil od těch, jichž se bojím!

„Alláh s tebou, dcero!“

„I s tebou, dobrý muži. Prosím tě, pomoz mi!“

„Běda tvým utiskovatelům! Potěš se, dcero, radostnou zprávou: Jsem tvůj přítel. Touto ručnicí zhasím plamének života každého, kdo by ti chtěl ublížit.“

„Budiž Alláh pochválen, že tě ke mně dovedl!“

„Budiž pochválen, že tě k nám poslal. Jak se potěší paní mého domu, až tě uvidí.“

„Neublíží mi tvůj pes?“

„Sulkán? Neboj se, dobrým lidem neublíží.“ Sulkán se na Lajlu zadíval a olízl jí spuštěnou pravici. „Pohlad ho a získáš nejvěrnějšího přítele. Pová o tobě svým druhům a skamarádí se s tebou i oni. Mám ještě čtyři psy. Všichni jsou hodní, ale Sulkán je z nich nejlepší, že, Sulkáne?“

Pes zavrtěl ocasem, zastříhal ušima a samou radostí by byl málem porazil svého pána.

„Vedu ti hosta,“ oznamoval uhlíř své ženě, která stála před chaloupkou a prohlížela si neznámou.

„Jako vlastní dceru tě vítám, děvečko,“ řekla uhlířka.

„Nahrad mi matku a pomoz mi, abych se s ní brzo setkala.“

„Rodnou matku ti nenahradím, ale zapřísahám se Alláhem že ti pomůžeme, abys ji brzo políbila.“ Objala Lajlu a vedla ji do chaloupky. „Hned ti přichystáme snídani. Tady máš čistou vodu, umyj se, učeš, a až budeš hotova, najdeš na koženém stolku tady vedle, co máme nejlepšího“

Uhlíř ani jeho manželka se Lajly nevyptávali, kdo je a odkud přichází. Zachovávali hostitelskou povinnost a čekali, až sama otevře ústa a poví jim, co uzná za dobré. Lajla se k tomu několikrát chystala, ale přece vyčkávala. Vždyť je neznala a bála se, aby se nezalekli nebezpečí, kdyby se dověděli, komu uprchla. Před západem slunce vybídla uhlířka svého manžela: „Proved našeho hosta trochu po okolí, než připravím večeři.“

A tak když Lajla vyšla s uhlířem z domku, prohlíželi si opuštěné místnosti

bývalého kláštera, ohrazený dvůr a zahrádku. Konečně se zastavili pod ovocnými stromy Lajla právě vykládala, jak si pochutnala na planých hruškách a jablkách, které jí Alláh poslal, když strážní psi ležící před nimi povstali a zadívali se k jihu. Na pokraji jalovcového háje se ukázal statný muž. Překvapená Lajla jakoby hlouběji vydechla a pozvedla obě ruce k modlitbě.

„Div divoucí, je to opravdu on?“ konečně se zmohla na slova.

„Bojíš se ho?“

„Proč bych se bála Salma? Vždyť je mi nejmilejší na celém světě.“

„Salma? Jak to Salma?“

„No přece inženýra Salma, baalbeckého městského úředníka.“

„Ale tady si dává říkat Mulk.“

„Není divu. Chce se ochránit od svých nepřátel, kteří ho vsadili v Homsu do vězení. Jak mě maminka před třemi nedělemi potěšila zprávou, že utekl na svobodu.“

„A proto vstoupil do obchodnickových služeb, říká si Mulk a mlčí o sobě i o svých příbuzných.“ Salm šel k východu. „Nezahlédl nás. Sleduje asi stopu vlka, který tudy ráno proběhl. Však mu ho moji psi nadehnali. Chceš, abych pro Mulka zašel?“

„Velikou vděčností si mě zavážeš. Počkám na vás tady.“

„Hej, synu, nenavštívíš své staré přátele?“ volal na Salma uhlíř.

„Jak bych vás mohl minout. Vždyť k vám mířím, ale tenhle vlk mě na chvílku upoutal.“

„Kdoví kde je mu konec. Prchal z nějakého nebezpečí a tady by se byl málem stal kořistí našich psů.“

„Co si mě tak prohlížíš?“ ptal se udiveně Salm uhlíře.

„Však tě vidím dnes poprvé.“

„Mě? Kolikrát jsme spolu už lovili a poseděli. Kdepak poprvé.“

„Poprvé ve svém životě vidím inženýra Salma, městského úředníka z Baalbeku.“

„Jakže! Kdo ti pověděl to jméno?“

„Lajla.“

„Jaká Lajla?“

„Ta, jíž jsi nejdražší na světě.“

„Lajla, Lajla, bdím nebo sním?“

„Bdíš, synů, a potěšíš Lajlu, až ji pozdravíš. Jdi k té hrušce, jejíž ovoce ti nejlíp

chutná.“

Salm se rozeběhl a po chvíli rozepjal ruce, Lajla se k němu přivinula, on ji objal a líbal. Když se vzpamatoval, zaprosil:

„Nehněvej se, Lajlo. Radost mě překonala.“

„Mě také, Šalme. Budiž Alláh pochválen, že tě sem přivedl. Teď konečně věřím, že jsem zachráněna.“

„Jak ses sem dostala?“

„Uprchla jsem únoscům.“

„Únoscům?“

„Ano, Šalme. Snad se ještě pamatuješ, že jsem měla umluvenou návštěvu u Hasana, náčelníka Drúzů, s jehož dcerou matka studovala v Bejrútu. Jeho vnučka u nás bydlila a spolu jsme navštěvovaly anglickou školu v našem městě. Před čtyřmi dny jsem opustila své milé hostitele a vracela se povozem. Ale poslyš, co se mi přihodilo.“ A Lajla vyprávěla o přepadení a o svém útěku.

„Kéž Alláh zahubí původce i nástroj tohoto černého činu. Popiš mi, pokud možno jasně, kudy ses ubírala.“

„To půjde těžko; vždyť jsem prchala jen za noci, avšak přece jen vím, že jsem zachovávala východní a jihovýchodní směr.“

„To stačí. Polohu stanice, za kterou jsi byla přepadena a unesena, znám a skrýši tvých únosců najdu. Přísahám při Alláhovi, že neustanu, dokud je nedopadnu a neztrestám.“

„Proč jen jsem ti to všechno vyprávěla? Nevíš, Šalme, jak jsem trpěla, když tě věznili. Do smrti bych se trápila, kdyby se ti teď něco přihodilo kvůli mně.“

„Uklidni se, Lajlo. Jsem muž a jistě si přeješ, abych jím zůstal a jako muž jednal. Mluvila jsi se svými hostiteli o tom, co jsi mi teď podrobně líčila?“

„Ani slůvkem jsem se jim o tom nezmínila.“

„Pomlč o tom i nadále. Prozatím jim stačí, kolik vědí. Pojdme do chaloupky.“

„Jsi ty ale čtverák, Šalme. Dáš se najmout za sluhu, dáváš si říkat Mulk a zatím jsi urozený inženýr z Baalbeku,“ vítala Salma uhlířka.

„Matičko, ty žertuješ, ale mně není do žertu.“

„Vidím, že se díváš nějak zamyšleně.“

„Přemýšlím o cíli, ke kterému mne volá povinnost. Vás oba, milí přátelé, zapřísahám, abyste pečovali o tuto dívku jak o své vlastní dítě.“

„K čemu ta přísaha? Uzavřeli jsme ji do svých srdcí, rozdělili jsme se s ní o své

duše a nedostane se k ní žádný zlý člověk, pokud nezahubí nás oba a všechny naše věrné čtyřnohé pomocníky.“

„Kéž vás Alláh odmění! Svými slovy jste usnadnili můj úkol. Dovolte, abych odešel.“

„Cože, ty s námi nepovečeříš?“

„Mám jídlo ve svém tlumoku a věru, že na ně nemám ani pomyslení.“

„Nevezmeš si s sebou Sulkána?“

„Není na mě zvyklý tak jako na tebe. Půjdu sám. Všemohoucí Alláh mě doprovodí.“

„Kéž tě doprovází!“ odvětili uhlíř se svou ženou a Lajla dodala:

„Kéž tě k nám přivede živého a zdravého.“ Salm opustil chaloupku a ubíhal pružnými dlouhými kroky k severozápadu.

V Zahle baša vyhlížel svou dceru toužebně a netrpělivě. Proč tu ještě není? Už zde mohla být. Těším se na ni; vždyť je to jediná radost mého života. To se vozka jistě zastavoval v každé zájezdní hospodě a pojídal a popíjel. Dostane dareba co proto.

Minula hodina, dvě. Lajla nikde.

„Konečně, konečně,“ zvolal baša, když mu Ismet oznámil, že se od Bejrútu blíží cvalet nějaký povoz. „To je jistě on. Trýzní koně, aby napravil, co zavinil.“

Vozka zastavil a nějak se neměl k slézání. Baša přiskočil, otevřel dvířka – ale vůz byl prázdný.

„Tys vezl Lajlu? Kde je? Kde je můj miláček?“

„Za Murádem, na samém předělu, mě přepadli čtyři chlapi, omráčili a Lajlu unesli.“

„Co to blábolíš? Nejsi opilý?“

„Kéž bych byl! Dosud se mi to v životě nestalo. Už několikrát mě lupiči oloupili, avšak aby unesli, koho jsem vezl, to se mi ještě nepříhodilo.“

„Proč jsi je nezahnal? Proč jsi mé dítě nebránil?“

„Překvapili mě, zasadili mi ránu kamenem, ztratil jsem vědomí a hodinu, snad dvě, jsem ležel v tratolišti krve. Tady vidíš modřinu a tržnou ránu,“ vysvětloval vozka.

„Pryč s tvou hlavou. Chci svou dceru. Obrát! Pojedeš s námi a ukážeš mi to

místo, kde vás přepadli.“

Baša skočil do svého vozu. Ismet za ním a oba hrozili vozkovi, aby obrátil své koně.

„Jsou hladoví a zmoření.“

„Jestli zajdou, zaplatím je. Vzhůru k předělu!“ poroučel baša. Byla již úplná tma, když vozka zastavil na předělu.

„Ukaž tratoliště krve, abych ti uvěřil,“ vyzval baša vozku. Ten vzal svíčku ze svítilny, chodil po silnici sem a tam, až se zastavil u podlouhlé temné skvrny.

„To je má krev. Ještě ani úplně neuschla.“

„V kterou stranu se dali lupiči?“

„To ví jen Alláh. Jakmile jsem se probral z mrákot, sedl jsem na vůz a ujížděl, abych ti podal zprávu.“

„Znám tě a věřím ti. Tady si vezmi mzdu a odměnu a jeď pomalu k nejbližší zájezdní hospodě. A ty, můj kočí, obrať a ani slovo mé paní o tom, cos slyšel. Bude-li se tě ptát, kde jsme, řekni, že se Lajla opozdila a že jí jedu vlakem naproti. Ale co budeme dělat dál, Ismete?“

„Sejdeme do Mekse, jehož domky se pod námi bělají, někde tam přespíme, ráno si najmeme mezky a dva průvodce, vyhledáme stopy a nespustíme se jich, dokud Lajlu nenajdeme.“

„Rozumně usuzuješ, jako vždy. Můj mozek je dnes temnější než kdy jindy. Jak by nebyl! Lajla, Lajla, moje děvčátko je v takovém nebezpečí.“ Těžké slzy kanuly po jeho lících. „Kdypak jsem zaplakal? Snad když jsem naposled líbal svou matku. Víc než čtyřicet let uplynulo od té doby a dnes slzím podruhé.“

„Myslím, bašo, že bychom se v osadě neměli ani slovem zmiňovat o tom, co se přihodilo. Lidé by dostali strach a nepůjčili by nám mezky, ani by nás nechtěli doprovázet. Báli by se o své krky a o svůj majetek.“

„Budiž. My dva se nelekne ani čtyř lupičů. Máme dýky a revolvery, každý se třiceti náboji, a oba jsme dobří střelci. Kéž nám Alláh ukáže prsa těch, kdo mé dítě uloupili!“

Bylo již bezmála poledne, než se baša domluvil s majiteli mezků a s průvodci. Vrátili se na silnici, sledovali stopy lupičů a dostali se po nich do kotliny. Odtud sešli suchým řečištěm do doliny oddělující Libanon od Antilibanonu. V ní zamířili k jihovýchodu a tento směr zachovali, kdykoli opustili nějakou polní cestu nebo stezku. V několika vesnicích se baša vyptával po pěti mezcích, na nichž seděli čtyři mužové a jedna žena. Dva ponocní mu odpověděli, že zahlédli

takovou družinu, jeden před půlnocí, druhý k ránu. Ten druhý vykládal, že se divil, proč neznámá družina opustila cestu a hnala se rovnou na severozápadní úbočí Hermonu. Stopy zanechané na čerstvě zoraném poli potvrdily jeho slova. Baša popohnal své zvíře a klusem zamířil k pohoří. Oba průvodci se však zastavili.

„Slunce už zašlo. A před tebou, bašo, není žádná vesnice ani samota. Přenocujme v této osadě a teprv ráno se vydejme pod Alláhovou záštitou za těmi, které hledáš.“

„Vpřed, otroci, je-li vám život milý,“ rozzlobeně zvolal báša.

„My že jsme otroci? Však tě známe a víme, že bys rád nadělal otroky ze svých nájemců. Ale my jsme libanonští občané, na nás si nezchladíš žáhu. Dolů s našich zvířat a táhni si po svých!“ odpověděli průvodci.

Baša ve zlosti sáhl po revolveru.

„Mírni se, bašo. Víš, koho hledáš. Nepřidělávej si nové potíže,“ mírnil ho Ismet.

„Nevrátím se do osady a nezůstanu v ní na noc.“

„To není ani třeba; půjdeme pěšky a snáze překvapíme, koho hledáme,“ radil Ismet.

„Tady máte svá zvířata a tam si seberte svou odměnu.“ Baša vytáhl peníze a hodil je před průvodce.

„Odměnu od tebe nechceme a mzdu od otrokáře nepřijmem,“ řekli průvodci, vzali oba volné mezky za opratě, obrátili se a ujížděli do osady.

„Ale nemáme nic k jídlu ani k pití, bašo,“ vzpomněl si Ismet.

„Myslíš jen na svoje břicho, vrať se za těmi raby.“

„Zůstanu s tebou, třebas zahynu hladem a žízní.“

„Několikrát jsi už lovil na Hermonu. Vyznáš se na téhle straně?“

„Dvakrát třikrát jsem přenocoval ve skrýši vzdálené dobré dvě hodiny odtud. V okolí není lepší. Snad ji znají i lupiči a zamířili k ní.“

„Doved' mě tam a nemařme čas.“

Po hodině zaslechly nárazy kopyt. Kdo to tady je? Zastavili se a zbystrili sluch i zrak. Nárazy se opakovaly, avšak vždy na témž místě.

„Snad se někde pasou mezci těch, které hledáme.“

„Tak blízko osady?“

„Čím blíž, tím líp, mají-li v ní spojence. Zásobí se a dovědí se o pronásledovatelích. Potichounku k nim.“

„Pět zvířat stojí spoutáno pohromadě a tamhle sedí jejich strážce. Jistě spí, protože se ani nepohne,“ poznamenal baša.

„Počkej tu, bašo. Já se poohlédnu po okolí. Ostatní majitelé těchto mezků jsou jistě nedaleko.“

„Bud' opatrný! Zbytečně se nevydávej v nebezpečí a zavolej mě, jakmile něco zpozoruješ. Ve dvou Lajlu snáze osvobodíme.“

„Kéž bych ji mohl sám osvobodit! Svou krev, svůj život bych za ni dal,“ řekl Ismet.

„Snaž se, abys ji vysvobodil a krev a život si zachoval. Dostane se ti odměny, o jaké se ti snad ani nezdálo.“

Klidně vylézal Ismet ke skrýši, kterou skutečně dobře znal a kterou vůdci určil za dostaveníčko. A přestože se domníval, že je úplně bezpečný, přece jen dával pozor, aby ho nikdo nezahlédl a nesledoval. Pojednou k němu vítr donesl podivné zvuky, rychlá slova a tu a tam tlumené výkřiky. Zvuky zaléhaly ze všech stran.

Co se přihodilo? Jsou snad moji spojenci obklíčeni? Nebo něco hledají? A co? Koho? Aby jim tak Lajla uprchla! Někdo se k němu blížil. Ismet poznal vůdce a dotkl se jeho kolena. Vůdce uskočil jako uštknutý a v jeho pravici se zaleskla dýka.

„Co se lekáš? Jsem ten, na koho čekáš.“

„Bud' vítán, Ismete.“

„Podruhé nevypuť z úst mé jméno. Domluvíme se, aniž bychom se jmenovali. Unesls ji?“

„Ano.“

„Kde je?“

„To ví jenom Alláh.“

„Jak to? Nerozumím ti.“

„Uprchla.“

„Kdy?“

„Před půlnocí.“

„Darebo darebná, proč jsi ji nehlídal?“

„Co zmůže syn Adamův proti Alláhovi?“

„Hledali jste ji?“

„Pátráme po ní, ale jak ji najít za temné noci v těchto rozbrázděných skálách?“

„Sedni si. Všechno si promyslím a poradíme se o dalším.“ Po hodné chvíli

Ismet oznamoval: „Lajla sama z těchto hor neunikne. Ochránce těžko najde; vždyť se blíží deště a na Hermonu teď nikdo nenajde práci a výdělek.“

„A co lovci?“

„Kolikpak jich sem zajde v tuhle dobu. To v létě, když lidé z měst pobývají na venkově, chodívají sem a tady; loví. Ale vesničané se lovem neživí. Musíme si rozvážit, jak se jí znovu zmocnit, ovšem nesmíme si počínat zbrkle, jako jste si dosud počínali vy. Napřed rozvážit, potom jednat.“

„Máš pravdu, chybili jsme. Ale když jsme shledali, že nám kořist zčistajasna unikla, pozbyli jsme rozumu a točili se dokola jako malé děti.“

„Přidám se k vám a pomohu vám, ovšem až se zbavím svého druhu.“

„Kdo je to?“

„Můj zaměstnavatel.“

„Jakže, on sám?“

„Čemu se divíš, když víš, koho jsi unesl?“

„A jak se ho zbavíme?“

„Vrátím se k němu a oznámím mu, že jsem vás vypátral. On se rozhorlí a přinutí mě, abychom se na vás vrhli. Vy se budete bránit, my budeme dorážet, avšak nakonec podlehneme přesile. Spoutáte nás a zavlčete do skrýše. Mně se podaří uvolnit pouta a utéci. Vy usnete, já se připlížím k svému zaměstnavateli a pošeptám mu, že pospíším pro pomoc. Jeden z vás zůstane u něho, ty s třetím druhem se přidáš ke mně a vydáme se za uprchlou.“

Baša nežertoval. Bil se jako lev. A přestal, teprv když byl omráčen těžkou pařbou. Ostatní bylo provedeno přes ně tak, jak Ismet určil, a před východem slunce se vydal s vůdcem a jedním druhem za kořistí. Zamířili k severovýchodnímu úpatí Hermonu a postupovali po něm k západu a potom k jihu. Rozdělili si úkoly. Vůdce a jeho druh, kteří nebyli v kraji tak známí jako Ismet, scházeli k samotám a vesničkám a opatrně se vyptávali po zmizelých. Nejednou dostali odpověď, která je uvedla na nepravou stopu. Vždyť ženy a dívky odcházely pro palivo za nějakou práci na úpatí hory a snadno mohly být zaměněny s tou, kterou hledali. Ismet se k osadám neodvažoval. Po dvoudenní trudné práci se dostali skoro nad město Bánjás, ale po uprchlé nebylo ani památky.

„Dolů do osad neutekla. Přece bychom se byli něco dověděli; vždyť vesničané už jistě vědí, že byla unesena a že ji baša hledá. A tak nám nezbývá než ji

hledat nahoře. Trochu si odpočineme a před východem slunce pospíšíme směrem, kterým jsme přišli.“

Krátce před polednem se dostali na stezku, po níž Lajla vystupovala.

„Je to nejbližší stezka od skrýše a byla viditelná za noci, protože je uhlazena kopyty koz a ovcí. Nešla snad nakonec Lajla tudy?“

Ismet šel po stezce, vůdce napravo, jeho druh nalevo. Pomalu, na mnohých místech jen co noha nohu mine, vystupovali k východu.

„Tudy někdo šel. Svezl se, a když dopadl, zaryl se oběma patami do písku. Kdo to byl?“ Odpovědět nemohl žádný. V půli odpoledne dal vůdce znamení Ismetovi, aby k němu přišel.

„Co tomu říkáš? Někdo tu spal. Zde měl hlavu, tamhle nohy. Byl ve střevících s nízkými podpatky.“

„Kdy odtud odešel?“

„Včera nebo předevčírem.“

„Co to tady visí? Namodralá nit.“

„To není nit, ale vlákno z fialkového roucha, jaké nosí ženy.“

„Nebyla tu snad ta, za kterou se pachtíme? Kam se poděla? Noc se blíží. Běž pro kamaráda. Utáboříme se, vše si rozmyšlíme a zítra se vydáme po stopě. Roste ve mně přesvědčení, že zde odpočívala naše kořist. Kéž nám ji nikdo neuchvátí!“

VIII

Uchvatitel byl na doslech. Salm se krčil ve skulině, utvořené třemi mohutnými balvany. Když opustil Lajlu a uhlíře, zamířil rovnou na severozápadní úbočí. Neznal přesnou polohu skrýše, avšak nepochyboval, že ji najde; vždyť se mohl řídit pasoucími se mezky. Cestu, na kterou potřebovala Lajla dvě noci, vykonal za necelou jednu noc, a když se jitřenka objevila nad hřbetem Hermonu, stanul nad místem, kde mezci odpočívali. Odtud šel opatrně vzhůru a zanedlouho ucítil zápach kouře. Naplnil prostranství mezi žleby a dosud nevyprchal. Teď už Salm věděl, že skrýše je nablízku. Plížil se proto s největší obezřetností, aby se ani kamínek nepohnul, suchý stonek nezlomil. Nesměl lupiče na sebe upozornit. Bylo nezbytno, aby je překvapil. Podle Lajliny zprávy soudil, že jsou ve skrýši tři. Byl přesvědčen, že uprchlou hledají a že svou skrýši neopustí,

pokud neztratí poslední špetku naděje, že se dívky zas zmocní a že dostanou slíbenou odměnu. Nevěděl ještě, jak je přemůže, protože netušil, kolik jich najde. Opustili skrýš všichni, nebo jen dva? Vracejí se do ní na noc, nebo se z ní jen zásobují a jinde přenocují, aby se plně mohli věnovat pátrání po zmizelé? Těsně u skrýše se přimkl ke skále a naslouchal. Nic se v ní nehýbalo, pouze k němu zaléhalo dýchání dvou lidí. Jedno bylo klidné, pravidelné, druhé trhané, podobné stenům.

Se dvěma si poradím. Jeden tvrdě spí, druhý slabě. Škoda že zrovna ten se slabým spánkem leží na opačné straně. Napřed se tedy vypořádám s tím, co tak pevně spí, a zdaří-li se můj čin, ten sténající mi taky neunikne.

Jedním skokem ležel na krajním lupiči. Byl zavinut do svého pláště i s hlavou. Vedle ležícím provazem mu omotal hlavu, tvář a krk, pevně přitáhl, druhým ruce a nohy a za minutu, dvě ležel lupič nehybně jako snop. Druhý spáč se trochu vzchopil a zaúpěv tichým hlasem: „Pomoc!“ znovu se převálil.

Kdo je to? Jeho hlas je mi nějak povědomý. A když Salm k němu přiskočil, poznal, že má svázané nohy. Dýkou rozřízl pouta a nadzdvihl muže. „Alláhu! Ó Alláhu, je to možné? Ty zde?“ zašeptal.

„Kdo jsi? Ujmi se mě, zachraň mě. Pryč odtud, než se ti lotři vrátí.“ Baša se postavil a učinil několik kroků k západu. „Ó běda, mé nohy jsou jako zdřevěnělé.“

„Za chvílenku se ti do nich vrátí krev a pak utečeme.“

„Jen abychom se s nimi nepotkali.“

„Kde jsou ostatní lupiči?“

„Nevím. Předevčírem odtud odešli a dodnes se nevrátili“

„Ani pro potravu si sem nechodí?“

„Jenom strážce mezků si přicházel pro večeri. Jsem špatný chodec a ještě horší lezec. Budiž Alláh pochválen, že se rozednívá! Za tmy bych si rozedřel nohy a nemohl bych potom z místa.“ Po hodině baša prosil, aby si na chvíli odpočinuli. „Krátko se mi dech, vedeš mě cestou necestou a hora stoupá.“ Když usedli, zadíval se na Salma.

„Kdo jsi? Zapřísahám tě Alláhem, pověz mi, kdo jsi. Tvou tvář jako bych odněkud znal.“

„Cožpak mě, bašo, nepoznáváš?“

„Sním či bdím? Nejsi ty snad městský inženýr z Baalbeku?“

„Ano, vedle, tebe sedí Salm, Achtalův bratr.“

„Ó Alláhu, Alláhu, jak podivná je tvá vůle! Pošleš mi jako osvoboditele toho, proti komu jsem se dal popouzet. Odpustíš mi, ochránce můj, čím jsem se provinil proti tobě, tvému bratru a tvé švagrové?“

„Alláh odpouští; syn mého otce ti nemá co odpouštět. Vždyť vím, že jsi nejednal zcela o své vůli, ale že jsi byl nástrojem jiných.“

„Baže byl, a jak mě Alláh potrestal. Jestlipak víš, že jsem ztratil jedinou radost svého života! Svou dceru Lajlu?“

„Žes ztratil Lajlu? Div divoucí! Ale nebuď smutný, bašo. Ztracenou najdeš.“

„Ale kdy?“

„Snad brzo a bude zdravá a čistá, jako byla, když jsi ji naposledy líbal.“

„Kéž by ses nemýlil! Kéž by to Alláh dal!“

„Syn mého otce mluví s rozvahou. Nikoho nesytí planými sliby.“

„A přece se mi zdá, že užíváš slov, která nemají opodstatnění. Vždyť rozdmychuješ jiskřičku naděje, která taktak, že neuhasla.“

„Nejen jiskřičku, světlo, ba mocný plamen ti, bašo, roznítím, bude-li to Alláhova vůle.“

„Máš pravdu, bude-li to Alláhova vůle. Kéž by byla!“

„A bude. Syn mého otce tě ujišťuje, že je to Alláhova vůle.“

„Víš snad o mém dítěti?“

„Ano.“

„Nemsti se, Šalme, Adamovu synu, který tebe a tvého bratra trápil a pronásledoval. Řežeš do živého. Pálíš mě rozžhaveným železem, když užíváš slov, která zaléhají do mých uší.“

„Syn mého otce se nikdy nemstil a nikdy se ti nebude mstít, bašo.“

„To znamená, že vše, co jsem od tebe slyšel je pravda?“

„Nechtěl jsem, aby tě radostná zvěst zahubila. Tvá dcera Lajla je zdravá a čistá a čeká na tebe. Dnes večer nebo před půlnocí ji přitiskneš na svá prsa.“

„Přísaha!“

„Není třeba.“

„Věřím ti, ale přesto tě úpěnlivě prosím, přísaha.“

„Zapřísahám se Alláhem, že zakrátko políbíš svou dceru Lajlu zdravou a čistou.“

„Budiž Alláh pochválen, budiž pochválen! Co živ budu, nezapomenu ti to. Vzhůru za Lajlou!“

„Nepřepínej své síly. Jakmile budeš unaven, řekni mi to, a odpočineme si. Co

by si Lajla počala, kdybys jí onemocněl?“

„Myšlenka na ni mě sílí, avšak uznávám tvá slova a poslechnu tě.“

Baša opravdu zdaleka nebyl tak silný, jak se sám domníval, a brzo nemohl šplhat přímo nahoru. Salmovi nezbylo než jít oklikou, a tak cesty ubývalo jen zvolna. Mimoto bylo třeba velké opatrnosti; neustále se museli rozhlížet, aby nebyli překvapeni lupiči. Téměř nemluvili. Oba byli pohříženi do sebe a cítili, že sledují společný cíl. Několikrát měl Salm na jazyku otázku, jak se baša mezi lupiče dostal, avšak spolkl ji.

Počkám, až baša sám uzná za potřebné mi všechno povědět.

Bylo už po půlnoci, když se přiblížili k chaloupce. Čtyřnozí strážci zavrčeli, pak nějak nerozhodně zaštěkali, avšak když ucítili, že s neznámým přichází jejich kamarád Salm, dovolili, aby přistoupili ke dveřím. Ale vtom už příchozí vítal uhlíř.

„Mám slabý spánek a dnes jsem si ještě ani nelehl. Vykládali jsme dívce, kterou nám Alláh svěřil, různé příhody, abychom zaplašili její tíseň. Jak se potěší, až tě, Šalme, uvítá živého a zdravého. Buď vítán i ty, nový příchozí,“ oslovil uhlíř bašu a vedl ho do světnice.

„Počkejte chvílku. Zaklepu na Lajlu a něco jí povím,“ řekl Salm.

Když Salm probudil Lajlu, radostně zvolala: „Šalme, Šalme, co jsem se po tobě natesknula. Budiž Alláh pochválen, že tě vyprostil z osidel lupičů! Jak snadno tě mohli chytit a zahubit. Cos odešel, trápila mě myšlenka, že nás přepadnou, mého hostitele zahubí a mě znovu odvedou.“

„Bláhová! Nač se trápíš?“

„Jak bych se netrápila, když nemám mimo Alláha jiného ochránce než tebe, Šalme?“

„A co tvůj otec?“

„Ubohý tatínek a maminka, jak se asi souží a naříkají!“

„Neochrání tě otec?“

„Jistě by mě ochránil, kdyby tady byl, nebo kdyby aspoň věděl, kde jsem.“

„Potěš se, Lajlo, radostnou zvěstí. Tvůj otec ví, kde jsi.“

„Co to povídáš?“

„Pravdu, čirou pravdu.“

„Proč mě šálíš? Čím jsem ti kdy, Šalme, ublížila?“

„Tebe že šálím? Tak se mi zdá, že slyším jeho kroky.“

„Kroky mého tatínka?“

„Sama poslouchej a podívej se.“ Lajla vyskočila z lůžka, přeběhla kuchyni, vykřikla a omdlela na otcových prsou.

IX

Salm se nepozorovaně vytratil a zmizel v temné noci. Nešli mu z hlavy lupiči. Jistě byli ještě na hoře. Hledali Lajlu. Mimoto ho nesmírně zajímala otázka, kdo jsou a pro koho pracují; jaký cíl sleduje ten, kdo je najal? Jde mu o výkupné nebo o dívku? Chce si ji sám přisvojit nebo přenechat jinému? To je oříšek, který ti Alláh svěřil, a je tvou povinností, Salme, abys jej rozluštil. Ukaž, že jsi muž.

Až do rána obcházel východní část hřbetu. Snad hledají, snad odpočívají. Hledají-li, zaslechnu v nočním klidu některý jejich krok, náraz paty o kámen nebo zvuk padajícího kamínku. A jestli odpočívají, jistě si zanítí ohýnek, aby se ohřáli a připravili snídani. Avšak nezašle h nic a nic neviděl.

Když překročil uzounký severní konec hřbetu, vracel se po jeho západní části k jihu. Tady naslouchal, pozoroval a zkoumal za dne ještě opatrněji a bedlivěji než za noci. K večeru zahlédl hluboko pod sebou nějakou postavu, pak druhou a třetí. Neznámí vylézali pomalu k východu.

Drží se kozí stezky. Obyčejní pocestní by spěchali po stezce jeden za druhým. Ale tady jde po stezce jen jeden, zatímco jeho druhové jdou vpravo a vlevo od něho. Mohli by to být stoupající lovci. Ale nejsou to snad ti, po nichž pátrám? Za nimi!

Neznámí vystupovali pomalu, ale konečně se přibližovali k Salmovi na doslech. Pravý, tedy jižní, něco právě našel. Zavolal napřed prostředního, jenž krácel po stezce, a potom i levého. Chodili kolem něčeho ohnuti a konečně usedli, jako by se chtěli utábořit.

Salm se připlížil co nejbliž a napjatě naslouchal. Prohlédnout si neznámé nemohl, poněvadž byli zakryti vysokými skalními úlomky.

„Není pochyby, že zde odpočívala žena. Kterápak žena se vydá touto dobou tak vysoko do hor a zůstane sama přes noc kousek od kozí cesty? Jenom ta která utíká a skrývá se. A to právě činí ta, po které pátráme. Jistě je to ona.“

„I já jsem přesvědčen, že je to ona,“ odpověděl druhý.

Kdo jen jsou ti, co tu mluví? Vždyť bych je měl po hlase oba poznat. Duté zvuky prvního mi připomínají vůdce lupičů, toho povedeného mezkaře, který chtěl okrást obchodníka. A jasný tón druhého jako by vycházel z úst správce Ismeta, blesklo Salmovi hlavou. Bylo by to možné? Jak by nebylo! Vždyť jsem v rokli nad Károu zaslechl, že vůdce lupičů vstoupil do Ismetových služeb.

„Je třeba, abyste mě poslali do skrýše pro potraviny. Naše zásoby docházejí. To, co mám v tlumoku, sotva stačí na večeři. Přece se nebudeme s prázdným žaludkem plahočit v těchto skálách,“ řekl třetí neznámý.

I tebe poznávám, chlapíku. To tys nám přinesl zbraně a náboje na rozkaz svého vůdce. Tak tedy vaše družina se zaprodala! Avšak pro koho pracujete? Pro Ismeta?

„Tak co říkáte? Oba mlčíte. Odtud je blízko do naší skrýše. Kdovíkde nám bude konec zítra večer.“

„Snad máš pravdu. Nech tady, co máš v tlumoku, a zajdi do skrýše, navečeř se tam a vezmi potraviny na dva na tři dny. Déle zde nepobudeme,“ rozhodl muž, kterého Salm považoval za Ismeta.

„Kdo to tamhle přichází? Běží hlava nehlava, kameny se pod ním válejí, spícího by na sebe upozornil,“ řekl vůdce.

„Zpozoroval nás a míří k nám. Vždyť je to náš kamarád, který zůstal ve skrýši u zajatce.“

„Jak se opovážil opustit své místo?“ zabručel vůdce.

„Jistě se mu přihodilo něco důležitého.“

„Budiž Alláh pochválen, že jsem vás konečně našel. Od rána vás hledám,“ udýchaně z dálky volal příchozí

„Komu jsi zanechal našeho zajatce a skrýši?“

„Kamarádovi u mezků a Alláhovi.“

„Kdy jsi opustil skrýši?“

„Včera večer.“

„Mluvil jsi s pastýřem mezků?“

„Mluvil, když si přišel pro večeři.“

„Vrátil se ke zvířatům?“

„Chvilí u mě pobyl, ale pak odešel za svým úkolem.“

„A kdo hlídá zajatce?“

„Jen Alláh“

„Co je to za řeč?“

„Neznámí mužové – ani nevím, kolik jich bylo – mě přepadli, a ačkoli jsem se hrdinně bránil, omráčili mě, zabalili do pláště a svázali jako snop. Ležel jsem tak od rána do večera a nemohl se pohnout. Teprv když si kamarád přišel pro jídlo, tak mě vysvobodil. Zajatce odvedli.“

„Co to povídáš? Kdo byli ti mužové?“

„Kdybych věděl. Vrhli se na mě jako diví, zasazovali mi ránu za ránou. Neměl jsem čas ani chuť, abych si je prohlížel.“

„Kolik jich bylo?“

„Hemžili se na všech stranách. Zdálo se mi, že je jich plná skrýše. I okolo ní stáli. Nepočítal jsem je; vždyť mě to ani nenapadlo.“

„Zajatec je pryč?“

„Ovšem.“

Nastalo ticho. Všichni tiše uvažovali.

„Půjdem zpátky, kamarádi! Bylo by zbytečné, abychom tu byli déle. Kořist nám uniká, neznámí vysvobodili zajatce, spasme se útekem, abychom se nedostali do pasti,“ rozhodl vůdce.

„Kdy nám vyplatíš slíbenou odměnu?“ ptali se Ismeta.

„Ode dneška za týden. Přijď si pro ni na určené místo, znáš je,“ řekl Ismet vůdci.

„Dodržíš své slovo?“

„Myslíš si, že tě proti sobě popudím?“

„Rozumím, proto ti věřím. Podporujeme jeden druhého. Skácí-li se jeden, zahyne i druhý. Kdy se rozejdeme?“

„Hned. Vyčistěte skrýši a odjeďte na svých mezcích cestou, kterou si vyberete.“

„Kam zamíříš ty?“

„Rovnou na západ a pak údolím na sever.“

Jídla se už nikdo nedotkl. Vložili je zase do tlumoku a za chvíli zmizeli Salmovi z dohledu i z doslechu.

Ismet! Jak hluboko klesl, a přece se vydává za bašova příbuzného, vlastně jím skutečně je. Inu, každý strom roste ze svého kořene. Není to syn šlechtických rodičů a ani jeho rodiče nemají proč chlubit se svými předky. Co ho zaslepuje? Ctižádost, lakota nebo vášeň. Tu a tam si v okolí Baalbeku šeptali, že pomýšlí na Lajlu a na její majetek Ubohá Lajlo! Kéž tě Alláh uchrání od zlého! Tvá matka jistě nedovolí, aby ses dostala pod jeho otrokáře. A co tvůj otec? Nechápal

jsem ho. Ale včerejší den a poslední noc mi ukázaly jeho lepší stránku. Je v podstatě dobrák, avšak slaboch. Události posledních dnů mu jistě nevymizí z paměti a strach o jediné dítě způsobí, aby nesedl na lep ledajakému ctižádostivému, lakotnému a vášnivému pletichán. Mnohé je mi jasné, ale jak se baša dostal sem, je mi dosud záhadou

Tak a podobně uvažoval Salm cestou do uhlířovy chalupy. Vrátil se do ní teprve ráno. Uhlířka, která právě chystala snídani, mu šeptala, že hosté zrovna před chvilinkou usnuli.

„Celou noc si vykládali a baša – jestlipak víš, Šalme, že naše chaloupka hostí bašu, skutečného cařihradského bašu, statkáře z Baalbeku – tedy baša nemohl spustit své oči z Lajly. Má ji asi velice rád a jak by neměl! Vždyť je taková milá, skromná a jakou krásou ji Alláh obdařil. Po tobě se sháněli, sotva ses vytratil. Lajla zaštkala, když uslyšela, že ses znovu vydal do nočních temnot. Baša jí stíral slzy a utěšoval, že Alláh tě přivede živého a zdravého.“

„I mně se klíží oči. Však jsem poslední dvě noci ani oka nezamhouřil,“ odpověděl Salm.

„A bezmála jsi ani do úst nedal. Posnídej a pak se natáhni na půdě. Pokrývky ti opatřím; chladno ani neucítíš.“

„Není to zlá rada, matko. Však už se mi žaludek svírá, protože vůně jídla, které chystáš, mu připomíná, že je prázdný.“

Salm pojedl, ulehl a neprobudil se, dokud ho hostitelka nepozvala k večeři.

„Nechtěla jsem rušit tvůj spánek, ale baša jinak nedal a nedal, že bez tebe nevezme do úst. Lajla mu přitakala a pán mého domu se rovněž přimlouval; a tak mi nezbylo než poslechnout.“

Po večeři zůstali všichni pohromadě, vykládali, uvažovali. Napřed Lajla podrobně pověděla, co se jí přihodilo, potom baša, a když dokončil, žádali Salma, aby vypověděl, co sám zkusil. Ale Salm vylíčil svůj příběh jen několika stručnými větami.

„Proč jsi tak skoupý na slovo? Umíš přece vypravovat. S jakou radostí jsme tě s maminkou poslouchaly, když jsi nám líčil krásy a dějiny našich starých chrámů v Baalbeku a když jsi nám vykládal o své práci – a teď jsi o sobě skoro nic neřekl.“

„Snad se mě, Šalme, neostýcháš? Ačkoli věru, přiznávám se, že máš proč,“ řekl baša. „Zanevřel jsem na tvého bratra, na tvou švagrovou a konečně i na tebe. Uvaž, že jsem Adamův syn a který člověk nezbloudí? Sešel jsem z pravé

cesty, snad bych měl říci, že jsem z ní byl sveden. Poznávám, že jsem se mýlil a vám ukřivdil, přiznávám se ke své vině a prosím tě, abys mi odpustil za sebe, za tvého bratra i za tvou švagrovou.“

Baša vstal, přistoupil k Salmovi, zahleděl se mu do očí a podával mu ruku. Salm vyskočil a stiskl ji.

„Zahrabáno a pochováno je vše, co se mezi vámi událo,“ prohlásil uhlíř. „Od nynějška jste přátelé a Alláh vaše přátelství utvrdí a požehná mu.“

„Divím se, proč Ismet otálel a proč nepřivedl posilu a nevysvobodil mě z rukou lupičů. Slíbil mi to a dosud splnil každý slib.“

„Nediv se, bašo. Sám jsi vykládal, že jste průvodcům, které jste najali v Mekse, zamlčeli, koho pronásledujete.“

„Zbabělci! Kdybychom jim to byli pověděli, nebyli by se dali do mých služeb, anebo by byli utekli už na úpatí Libanonu. Pochybuji, že by s námi byli vydrželi jít až k Hermonu.“

„Z toho můžeš usoudit, jak musel být Ismet opatrný při výběru nových pomocníků. Byl by se za tebou vydal rychleji, kdyby požádal vládu o četníky,“ soudil uhlíř.

„Z toho jsem ho zrazoval. Mluvili jsme o vládě a o četnících hned za noclehu v Mekse. Ale mezi četníky jsou kdovíjací lidé. Nemohl by některý z nich potom lupiče varovat? Těžko odolá zlatu člověk, který je tak špatně placený, zvláště má-li nasytit několik hladových krků. Nač by tedy dávali všanc svůj život za bídne služné, které mnohdy po měsíce nedostanou. Kdybych vyjednával s vládou, byl bych událost rozhlásil a lupiče proti sobě popudil. Oč jim šlo? Usuzoval jsem, že jediné o výkupné. Přece jsem nemohl připustit, že by se v Sýrii našel darebák, který by se chtěl zmocnit mého dítěte pro sebe nebo pro někoho jiného. Výkupné, třebaš značné, by mě nezabilo, proto jsem se rozhodl, že vládě o únosu pomlčím a všechno provedu sám. Dnes uznávám, že jsem nejednal správně, když jsem se vydal do těchto skal jenom s Ismetem. Hněv, ba strach mně zatemnil rozum a dostal jsem se do pasti, ze které mě vysvobodil Salm.“

„Alláh to učinil, bašo,“ bránil se Salm.

„Ovšem, Alláh, ale ty, Šalme, jsi byl jeho nástrojem.“

„Svémi slovy mi, bašo, usnadňuješ, abych pochopil, proč se Ismet za tebou nevydal. Když hledal vhodné pomocníky, uvažoval a uznal, že bude moudřejší lupiče nedráždit a přichystat pro ně výkupné. Nebyl přece bláhový, aby se

domníval, že lupiči zůstanou ve skrýši, ze které utekl. Kde je hledat? Nedostane se do nové nástrahy? Co asi dělá tvá manželka? Nesouží se? Takové a podobné úvahy ho přiměly, že místo za tebou, protože nevěděl, kde jsi, zamířil do Baalbeku za tvou paní, aby ji pokud možno upokojil a uchystal výkupné pro lupiče.“

„Zdá se mi, že usuzuješ správně, Šalme. Ismet už asi bude v Baalbeku a shání výkupné. Jen aby se nedal oklamat lupiči; vždyť vlastně ani neví, že jim má dcera uprchla a že mě jsi vyprostil z jejich rukou. Dostane-li jejich list, nebude váhat s výkupným. Proto je třeba, abychom odtud pospíšili a telegraficky ho varovali. Kdy odejdeme?“

„Dnes v noci se u nás ještě všichni vyspíte a zítra se vydáme pod ochranou Alláhovou do Bánjásu,“ prohlásil uhlíř.

„Budeme ji potřebovat, protože lupiči po nás jistě pídí.“

„Neboj se, bášó. Sám jsem se včera přesvědčil, že Hermon opustili,“ ujišťoval statkáře Salm.

„Budiž Alláh pochválen!“ zašeptala Lajla. „Poslední kámen mi spadl ze srdce.“

Do města je vyprovodil uhlíř se třemi psy. „Dva matce postačí a my tři ozbrojení muži se svými čtyřnohými pomocníky se nelekne ani deseti lupičů, kdyby se přece jen někde v okolí toulali, ačkoli věřím Salmovi, že odešli.“

„Prosím tě, uhlíři, abys mi v Bánjásu dále říkal Mulk. Začni již cestou, aby sis na to zvykl. Vás, bašo a Lajlo, prosím o totéž. Dělejte, jako byste mě neznali, jako byste se se mnou byli teprv nahoře setkali. Víte, odkud jsem unikl; jak snadno by mě mohli četníci dopadnout a znovu strčit do vězení.“

„To Alláh nedovolí. Hned, jak se vrátím, dám napsat podrobnou žádost, pošlu ji svým příbuzným do Cařihradu a ti neustanou, dokud nevymohou milost pro tebe a pro tvého bratra Achtala. Vynasnažím se, abych napravil, co jsem na cizí popud zčásti zavínil.“

„Odtud do Cařihradu je daleko a cesta k dosažení milosti dlouhá. I kdyby se tvým příbuzným, bašo, podařilo toho dosáhnout před památným výročím nastolení našeho sultána, přece jen to potrvá tři čtyři měsíce, než se budu moci v Sýrii veřejně hlásit ke svému jménu a vrátit se ke své práci do Baalbeku. A než se to stane, chci žít v ústraní pod cizím jménem. Takový klidný kout mám u svého obchodníka. On, celá jeho rodina a veškeré příbuzenstvo mě považují za zchudlého měšťana Mulka. Ponech jim tuto představu a prospěješ člověku, který doopravdy nemá, kde by hlavu složil.“

„Vidíš, Šalme, vlastně Mulku, tahle představa se mi nikdy nevynořila, a přece je pravdivá. Nemáš, kde bys hlavu složil. Jsi bez příbuzenstva, bez otce, bez matky a tvůj bratr a tvá švagrová kdoví kde se skrývají. To se změní. Přísahám při Alláhovi, že udělám všechno, aby se to změnilo. Co říkáš, dcero, budeš mě podporovat při této snaze?“

„Z celé duše, tatínku, a maminka jistě taky.“

„Tak ujednáno. Ty jsi Mulk, zchudlý měšťan a sluha obchodníka v Bánjásu. Náhodou jsme se s tebou setkali u uhlíře, který nás nahore našel a teď nás doprovází.“

Obchodník a jeho rodina přijali cizince s otevřenou náručí. Bašu znali podle jména a lichotilo jim, že ho mohou pohostit. Lajlu si oblíbili za několik krátkých minut.

Baša se Salmem a Lajlou chvíli uvažovali o znění telegramu. Konečně Salm napsal: Oba jsme zdraví, výkupné nedávej, o všem pomlč, a zanesl telegram na poštu.

„Před večerem dolétne tato zpráva k mamince, potěší ji a po mnohých bezesných nocích si odpočine,“ zašeptala Lajla, když se vrátili.

S odjezdem baša nespíchal. Dal ušít nové šaty sobě i Lajle, zotavoval se a nemohl se odloučit od dědečka Rašída. Našli v sobě zalíbení, povídali si od rána do večera, ba mnohdy až do půlnoci.

„Není nad naši horu Hermon. Nebýt jí, nebyli byste nás poctili svou návštěvou. Tady vidíš, bašo, ovoce mých loveckých výprav. Zaučil jsem Mulka a jakou kořist nám přivedl. Škoda, přeškoda, že není naše a že nám tak brzo unikne.“

„Rádi bychom u vás zůstali, dědečku, ale maminka po nás touží a nemůžeme už prodlužovat její utrpení,“ prohlásila Lajla.

X

Neočekávaná zpráva, která statkářku zastihla, ji nesklátila, ale naopak jí dodávala nebývalé síly a čilosti. Rázem se ujala otěží a řídila celý statek. Vozkovi, který vezl jejího manžela a teď se vrátil ze Zahle, nevěřila, když jí podle bašova pokynu vykládal, že se Lajla cestou opozdila a že se statkář se správcem vydal jí naproti. Zadívala se mu do očí a tázala se: „Proč nemluvíš pravdu?“

„Mluvím, jak pán poručil.“

„A jak bys mluvil, kdyby ti to nebyl nakázal?“

„Kéž tě Alláh uchrání od zlého, vznešená paní! Lajlu unesli, uloupili.“

„Ó Alláhu, ó Alláhu, cos to na mě seslal? Baša a správce pronásledují lupiče?“

„Chystají se za nimi.“

„Jsi hodný, vozko. Splnils pánův rozkaz. Tady máš odměnu.“

Po celou noc však statkářka oka nezamhouřila. Ale ráno byla čilá, a když udělila potřebné rozkazy, zašla ke starostovi, který už tu neblahou zvěst taky slyšel.

„Stalo se, co Alláh dopustil. Kam myslíš, že se lupiči dali?“ ptala Se statkářka starosty.

„Na sever nemohou; přiblížili by se k nám. Na jih se neodváží, protože jistě vědí, kde byla Lajla na návštěvě, a znají hostitelskou povinnost Drúzů. Dová-li se náčelník Hasan o únosu tvé dcery a přistihne-li některého z jejich lupičů, běda mu, běda jeho druhům, ba celému jejich příbuzenstvu. Zbývá potom západ a východ. Na západě v Libanonu by neobstáli. Je hustě obydlen, má lepší správu nežli my, a že by zamířili na pobřeží a svou kořist dopravili někam po lodi, tomu nevěřím. Byl by to podnik nesmírně namáhavý a nebezpečný. Nezbývá tedy než východ a tu se jim znamenitě hodí rozbrázděný horský Stařec Hermon. Tam se bezpochyby uchýlí a odtud ti pošlou žádost o výkupné.“

„Myslíš, že jim jde jenom o peníze?“

„Myslím si to a nesmírně si přeji, aby to byla pravda.“

„Kéž by to tak bylo! Můj muž a správce Ismet se vydali za lupiči.“

„Unáhli se, a tomu se velice divím, poněvadž Ismet je jinak neobyčejně opatrný. Víš, co mi napadá, vznešená paní? Achtal a Zajnab by mohli pomoci. Právě jsem dostal od představeného kláštera v Kanóbínu list, v němž mi stručně, avšak jasně oznamuje, že se Salm vydal do Bánjásu a že Zajnab a Achtal mají velkou chuť ho tam následovat a na čas aspoň uniknout pozornosti tureckých úřadů. Jejich odpůrci je hle dají někde y severním koutu Libanonu a sotva je napadne, že Achtal a Zajnab svůj dosavadní útulek opustili a vyhledali si nový na jihozápadním úpatí Hermonu. Dovolíš-li, oznámím představenému kláštera, co se vám přihodilo, zmíním se o své domněnce, že se lupiči uchýlili na Hermon, a oni se jistě dovtípí.“

„Kéž bychom věděli, jak se jmenuje obchodník, u kterého Salm slouží.“

„Vždyť, vznešená paní, ani nevíme, pod jakým jménem do jeho služeb vstoupil.“

„Napiš do Kanóbínu a Alláh zařídí, co uzná za nejlepší. Mám takové tušení, starosto, že Salm je v Bánjásu na úpatí Hermonu, téhož Hermonu, kde snad úpí má dcera. A přidruží-li se k Salmovi Zajnab s Achtalem, pak snad všechno dobře dopadne,“ doufala statkářka.

„Napiši list a pošlu jej po zvláštním poslu do Kanóbínu. Už zítra touto dobou může Achtal mít zprávu a další zařídí Alláh,“ řekl starosta.

Když Achtal dostal dopis od baalbeckého starosty, zamyslel se. Jak podivný je osud. Lajlin otec podnikal vše, aby ničil nebo aspoň znesnadňoval činnost mou a mé manželky a dnes mě jeho žena nepřímo žádá, abych se ujal jejího dítěte. Podle našeho starého rčení: Oko za oko, zub za zub, krev za krev, bych se teď měl přidružit k jeho nepřátelům a zatím už hořím touhou, abych prospěl jeho dítěti. Kolikrát jsem slyšel od svého přítele mnicha, který mě skrýval, krásné křesťanské rčení: Miluj svého bližního jako sebe samého. Je to požadavek lidský; vždyť jsme všichni tvorové téhož Alláha. Proč bychom se škorpili, hádali, pronásledovali a mstili? I mnich, ač křesťan, se ujal poraněného muslima a svými činy mi denně dokazoval, že mě miluje jako svého bližního. Křesťan může, ba musí být bližním muslimovi. Proč by nemohl muslim odplácet stejným? Arab má být bližním Arabovi. A má snad nenávidět, pronásledovat Turka jenom proto, že je jiné národnosti? Můj odpůrce baša je Turek. Já jsem Arab. Ale mou povinností je pomáhat těm, kteří to potřebují. Pomohu bašovi. Tím ho získám, vykořením nepřátelství a vrátím se na své působiště do Baalbeku a dál budu pomáhat těm, kdo budou moji pomoc potřebovat. Co tomu řekne Zajnab? Žádné obavy, však ona je snad ještě hlouběji proniknuta myšlenkou povinnosti milovat bližního než já. To ona mne vedla a posilovala na cestě k dobru. Je to žena, jakých je málo na světě. Budiž Alláh pochválen, že mi ji svěřil!

XI

Vozka, jemuž byla Lajla uloupena, se vrátil do Álejhu teprv pozítří dopoledne. Cestou se mu udělalo nevolno a byl nucen odpočívat celý den a celou noc v zájezdní hospodě. Jeho hospodáře napadlo, že by měl vzkázat do Badránu náčelníku Hasanovi, co se přihodilo dívce, která byla u něho na návštěvě. Ale

odkládal to, jednak že výpovědím nemocného vozky příliš nevařil a jednak že čekal na podrobnější zprávy, aby náčelníka zbytečně nepoplašil. A tak půldruhého dne váhal, až konečně, když jiný vozka přinesl z Mekse bezpečnou zvěst, že se lupiči dali k severozápadnímu cípu Hermonu a že se tam za nimi vypravil baša se svým správcem, spěchal sám do Badránu.

Náčelník Hasan se na chvílečku zarazil, potom uchopil ručnici a několik nábojů. Vyběhl jako mladík na cimbuří strážní věže a vypálil po jedné ráně do každé světové strany. Pak postavil ručnici, přiložil obě dlaně k ústům a zvolal hromovým hlasem:

„Vzhůru, rekové, vzhůru! Na koně, na koně! Tvář vašeho náčelníka je potřísněna.“

Jeho rána a pokřik byly opětovány na všech stranách, a než z věže sestoupil, hnalo se na dvacet jezdců na koních k jeho dvorci. Hasan si přehodil přes sebe drátěnou košili zděděnou po otcích, na hlavu si nasadil nízkou přílbu, připjal si zahnutou šavli a s karabinou v ruce se vhoupl na svého válečného oře.

„Splnili jste svou povinnost, příbuzní moji, děkuji vám, že jste všichni přispěchali, aby váš starý náčelník neodešel z tohoto světa s pošpiněnou tváří. Sláva vám! Svou povinnost jste splnili. Deset z vás pojede se mnou.“

Vybral deset nejlepších jezdců a vedl je z Libanonu dolů a potom rovnou na severozápadní cíp Hermonu. Slunce se sklánělo do Středozemního moře, když náčelníkův bujný kůň zazvonil podkovou o první hermonský výběžek.

„Kdo to tamhle před námi prchá a skrývá se? Za ním! Ten dareba se vyhýbá synům šlechtitelských rodičů.“

Náčelníkův pobočník povolil otěže a jeho kůň byl skokem u neznámého.

„Obrát se a hajdy k mému náčelníkovi!“ poručil mu pobočník.

„Koho to vidím? Ty jsi tady, Ismete? Kde ses tu vzal? Vždyť jsem dostal zprávu, že s bašou pronásleduješ lupiče, kteří unesli Lajlu. Proč jsi opustil svého pána?“

V Ismetovi by se byl nikdo krve nedořezal. Těšil se, že klidně unikne a že nikdo neodhalí jeho spolek s lupiči, a zatím se octl tváří v tvář náčelníkovi, který přijel, aby lupiče zajal a zahubil.

Povím mu všechno, co ví baša, abych si neuškodil, a nějak mu uniknu. Kdyby se lupiči ocitli v úzkých a zahlédli mě s náčelníkem, dožadovali by se mé pomoci. Pak by se mnou bylo zle.

A tak vypravoval přesně a podrobně vše, co věděl, od odjezdu ze Zahle až po

nocleh v Kemsu a po bašův a svůj pobyt na“ Hermonu. O lupičích tvrdil, že Lajlu zřejmě někde ukryli a s bašou že uprchli neznámo kam.

„Proč jsi nepomohl Lajle a bašovi?“

„Říkal jsem ti přece, náčelníku, jak jsme podlehli přesile, jak se mi podařilo uniknout a jak jsem se vydal pro posilu. Nikoho spolehlivého jsem ale nemohl najít; zdejší lidé se lupičů bojí, a proto jsou buď s nimi spolčeni, nebo je upozorňují na každé nebezpečí, které jim hrozí. Dnes odpoledne jsem se pokusil přiblížit se k bašovi, abych ho poněkud upokojil a sdělil mu, že pospíším do Baalbek a připravím výkupné. Ale lupiči byli tentokrát obezřetnější. Jejich strážce mě zahlédl, upozornil své druhy, a taktak že jsem si zachránil život. Jen se podívej, jak vypadám a jak jsem zmořen.“

„Tys unikl lupičům před chvílí?“

„Ano, náčelníku.“

„To je nejvýznamnější zpráva, kterou od tebe mám. Ukážeš nám, kde ses s nimi střetl, a my je napadneme.“

„Ale podle bašova rozkazu spěchám do Baalbeku, abych připravil výkupné,“ vylouval se Ismet.

„O výkupném mlč. Se mnou pojeděš!“ rozhodl náčelník, a obrátiv se k své družině, velel: „Tlumoky s potravou dejte z jednoho zásobního koně na ostatní, upravte mu sedlo a přiveďte ho sem.“ Když se stalo, co nařídil, velel krátce Ismetovi: „Do sedla a za mnou! Pamatuj si, že tvůj směr je pouze za mnou. Přede mnou nebo vpravo či vlevo ode mne ti hrozí smrt. Rozuměls?“

„Jednáš se mnou jako s otrokem,“ bránil se Ismet.

„Můj obličej je pošpiněn, a každého, koho potkám, přinutím, aby mi pomohl jej očistit. Teď nám ukaž, kudy šli lupiči. Poslechnu každý tvůj pokyn. Běda ti, kdyby ses zmýlil a my zbloudili.“

Ismet byl tak zmaten, že přesně udal, kudy lupiči ujeli. Náčelník spěchal hned klusem, hned krokem. Na cval nebylo pomyšlení. Po hodině sjeli do širokého řečiště pokrytého pískem.

„Ani krok dále! Tady jsou čerstvé stopy. Seskoč, stopaři, a řekni, co ti povědí.“

„Před nějakými dvěma hodinami tudy jelo pět mezků,“ oznamoval stopař po chvíli.

„Kdo to byl? Lupiči. Opatrně za nimi. Jed' přede mnou a pros Alláha, aby rozjasnil tvé oko,“ nařídil náčelník stopaři.

„Lupiči se drželi po nějaký čas řečiště, potom zahruli na cestu, která směřuje k

severovýchodu,“ hlásil stopař za chvílečku.

„Teď vím, kam chtějí: do Antilibanonu. Pojedeme volněji, avšak ty, stopaři, se nespouštěj jejich stop.“

Ismet se kousal do rtů: Sám jsem si to nadrobil svou neuváženou výpovědí. Proč jsem jen nemlčel o tom, že jsem dnes viděl lupiče? Proč jsem neřekl, že jsem je sice hledal, ale nenašel? Není to řízení Alláhovo? Co mě to napadá? Arabové říkají: Pomoz si, člověče, a Alláh ti pomůže. Pomohu si, vždyť jsem v zemi Arabů, a ne Turků nebo Arménů.

O půlnoci překročila Hasanova výprava silnici vedoucí ze Zahle do Damašku a dostala se do kraje rozbrázděného nesčíslnými úzkými a hlubokými žleby. Měsíc zapadl, husté mraky zahalily celou oblohu, jezdci neviděli ani na hlavy svých koní.

„Ztratil bych tě, moje modroučka, proto se zde zastavíme, odpočineme si a zítra pojedeme dále,“ rozhodl náčelník a pohladil svou zpocenou klisnu.

Jak se rozednilo a stopy byly zase patrné, dali se zas na pochod. Sestoupili do údolí, jimž vede železnice a vlně se řeka Barada. Napojili koně bezmála na témže místě, na kterém pili mezci lupičů.

„Mají náskok. Dorazili sem, dřív než mraky zahalily měsíc. Odpočívali. Jsou několik hodin před námi, ale doženeme je. Zůstaneme na jejich stopě jako šakal na stopě poraněné, barvící gazely,“ prohlásil Hasan.

Stopy prozradily, že lupiči zamířili k hoře Bísán, která je na jižním konci Antilibanonu.

„Tam tedy je vaše skrýše. Dobře jste si ji vybrali. Široko daleko nikdo nebydlí a obyvatelé těch několika nepatrných vesniček jsou jistě vašimi sluhy nebo spojenci. Špatně se nám pojede po těchto hladkých skalách, příkrých stěnách a uzounkých hřbetech. Avšak kam se nedostanou naše koně, dostaneme se my.“

Pojednou se bojovník, který sledoval stopy, zastavil, slezl, poklekl, sklonil se a nějak nejistě se díval hned vpravo, hned vlevo.

„Jen klid, klid zachovej, kamaráde, a přečteš, co je nejasné,“ napomínal ho náčelník. Bojovník vstal, šel nějakých dvacet kroků k východu, vrátil se a dal se téměř k severu. Náčelníkova družina se octla na holé skále, kde koně klouzali a postupovali jen velmi opatrně a pomalu; jaký div, že stopy zvířat lupičů byly nejasné.

Po hodné chvíli se bojovník obrátil k náčelníkovi se slovy: „Družina, kterou hledáme, se zastavila tady. Jezdci sestoupili. Jeden odváděl zvířata k východu,

ostatní šli pěšky k severu.“

„Odkud víš, že jeden odváděl mezky?“

„Dobrych dvacet kroků zachovali přesně směr. Tak kráčeji pouze zvířata, která někdo vede.“

„Proč mě to jen nenapadlo?“ plísnil se Hasan.

„K severu postupovali asi po dvou, ale všech mohlo být šest až osm. Snad se dostanou na místo, kde je trochu písku nebo šterku, a zanechají po sobě stopy.“

„Kéž by zanechali! Co myslíš, kamaráde, kde jsou zajatci?“

„To mě nejvíc trápí. Mohou sedět na mezcích, anebo mohou být s ostatní družinou.“

„Rozdělíme se. Dva bojovníci půjdou po stopách mezků, ostatní za mnou. Mně se ale spíš zdá, že zajatci jdou s pěší skupinou.“

„Možná že jsou lupiči mazaní a vypravili svou kořist naoko jinou stranou, aby nás oklamali,“ řekl stopař.

„Vždyť o nás nevědí.“

„Já si ale myslím, že o nás už vědí. Všimni si, náčelníku, temného bodu na samém vrcholu bísánské homole.“

„Pohybuje se. Máš lepší zrak. Co je to, sup nebo člověk?“

„Je to člověk. Bude to asi strážce, společník lupičů. Zahlédl nás, hned jak jsme vystoupili na levý břeh Barady, uvědomil o tom spojence, proto se tady zastavili a rozdělili.“

„Skoro soudím, že vy dva se budete zbytečně unavovat jízdou na východ, avšak opatrnost mi velí, abych setrval při svém prvotním rozhodnutí. Pospěšte si. Jakmile zahlédnete mezky a přesvědčíte se, že na nich nesedí, koho hledáme, vraťte se k nám. Stopy našich koní vám ukáží cestu.“

Skála, po které se náčelník se svou družinou ubíral, přecházela ponenáhlu v úzký, hladký hřbet, jenž napravo i nalevo spadal do hlubších roklí.

„Proto sestoupili. Tudy se na koních nedostaneme. Slezme taky, a ty, kamaráde, hlídej naše zvířata na tomto místě, dokud ti nevzkáži, aby ses odebral jinam.“

Lupiči ze hřbetu neodbočili, vždyť ani nemohli, a šli po něm rovnou k žlutavé homoli jakoby vytesané z jediné obrovské skály. Vrchol homole měl podobu cimbuří s několika okny a střílnami, většími a menšími trhlinami. V jedné se pohybovala postava.

„Strážce nás pozoruje a upozorňuje své lidi,“ poznamenal náčelník.

Stopy dovedly pronásledovatele k podlouhlému úzkému stupni, u něhož zmizely. „Kam se lupiči poděli?“

„Nahoru, náčelníku.“

„Přece tam nevyletěli.“

„Ale vyšplhali se po provazu. Nevidíš umělý zářez asi třicet metrů nad námi? Leskne se, je jistě vyhlazen provazem, který nad ním bývá upevněn a spuštěn dolů.“

„Že jsme je nezahlédli, když lezli nahoru.“

„Zakrýval je tento výběžek.“

Vtom dopadl před pronásledovatele kámen, druhý, třetí.

„Zpátky! Tady nám hrozí nebezpečí,“ zvolal stopař.

„Nikdy jsem neustoupil, nikdy jsem nepříteli neukázal záda a taky ani neukážu,“ prohlásil náčelník.

„To jsi ho viděl, náčelníku, ale tady ho nevidíš. Je skryt vysoko nad tebou a hází kamení nazdařbůh.“

„Máš pravdu. Jen nerozumný chlapec se zbytečně vydává v nebezpečí.“

Vrátili se ke koním a bojovníci žádali od náčelníka rozkazy.

„Nemohu vám je dát, dokud mi nevypodobníte homoli ze všech stran. Dva ji obejděte, oblezte a pátrejte, kudy bychom se na ni dostali.“

Bojovníci, které náčelník vyslal na obhlídku homole, se vrátili asi po dvou hodinách. „I kdybychom si byli oči vykukali, prsty rozedřeli, výstup na homoli jsme vypátrat nemohli. Není. Adamův syn se na ni může dostat jen po provazu.“

„To není možné! Jak si upevnil provaz v zářezu ten, který se na homoli dostal první?“

„Snad na ni vedla tehdy cesta nějakou trhlinou, avšak ta je nyní zatarasena.“

„Naši přijíždějí,“ oznamoval jeden z náčelníkovy družiny. „Ženou před sebou zajatce na mezků.“

„Že oni přece jen poháněče mezků dohonili a spoutali a teď ho vedou ke mně. Měl bych se na ně zlobit, ale možná že dobře učinili. Je to lupič. Scházet by mi, až s nimi budu účtovat. Skrýš na téhle homoli jistě zná a poví nám, jak do ní.“

Starší z bojovníků oznamoval, co podnikli a jak se zajatce zmocnili.

„Jestli jsem to nepovídal. Máte horkou krev. Pro tentokrát nejvíc zle. Prospěli jste nám, že jste lupiče přivedli.“

Zajatec, muž asi třicetiletý s řídkou bradou a pichlavýma očima, skřípěl zuby,

lál a volal: „Jak se opovažují tvoji lidé zatknout pokojného pocestného? Hned jim rozkaž, ať mi uvolní pouta, abych se mohl vrátit ke svým zvířatům. Kdo mi je nahradí, jestli je někdo ukradne?“

„Zloděj, jako jsi ty.“

„Jakýpak zloděj?“

„Tedy lupič. Nejsi snad z těch, kdo unesli Lajlu a zajali baelbeckého bašu?“

„Jaké pohádky mi tu vykládáš? Viděl jsi mě? Doved' mě před soudce a tam mě obviňuj, avšak tady mě netrap. Běda ti, až si budu na tebe u vlády stěžovat.“

„Ty na mě? K smíchu. Bude si na mě stěžovat u vlády Přejde ti chuť na stížnost, jen až u nás pobudeš několik dní. Chceš-li, abych dal tvá pouta uvolnit, pověz kudy vede cesta na homoli.“

„Nevím, a kdybych to věděl, stejně bych to neřekl“

„Budiž. Uvolněte mu pouta; je syn Adamův a není potřebí, aby se mu zadírala až do masa. Ale svažte mu i nohy a položte ho. Teď slyš, ty synu nešlechtných rodičů: nedostaneš kapku vody ani sousto jídla, dokud se nerozhodneš, že odpovíš na všechny mé otázky. Rozuměls?“

V tom lupič uviděl Ismeta. Zahledl se mu do očí, pak pohlédl na náčelníka, pousmál se a odpověděl:

„Zajisté, že jsem ti rozuměl.“

„Teď vím, jak homole vypadá. Proto slyšte mé rozkazy. Ty, kamaráde, odjedeš se všemi našimi koni k řece a počkáš u nich. Nikdo se jich nedotkne. Každý v tobě pozná Drúza a zajdou mu laskominy. My ostatní se rozdělíme. Pět nás zůstane na tomto tábořišti, dva budete obcházet homoli zprava nalevo a dva zleva napravo. Kdykoli k nám dorazíte, podáte nám zprávu.“

„Jakou službu určíš mně, náčelníku?“ tázal se Ismet.

„Prozatím žádnou. Mysli si, že jsi můj druhý pobočník, a nehýbej se ode mne.“

Po dvou hodinách přistoupil Ismet k loupežníkovi a jakoby maně se u něho sehnul a něco si opravoval na botě.

„Pobočníku Ismete, zůstaň u mě,“ napomínal ho hned Hasan.

Ismet zaťal zuby a pomalu se vracel na své místo. Na náčelníkův pokyn odnesli dva bojovníci spoutaného lupiče kus od ostatních a sedli si k němu.

Tady mám, čeho jsem se obával. Náčelník mi nedůvěřuje, lupič mě zná a očekává ode mne pomoc, pomyslil si Ismet.

Na homoli se nikdo neukazoval a náčelník ať si lámal hlavu, jak lámal, nemohl vymyslet způsob, jak by se na ni dostal.

Však lupič promluví, až pocítí žízeň. Hlad vydrží třeba týden, avšak žízeň ani půldruhého dne, zvláště když se strážci přičiní, aby ho stín nezasáhl.

Příštího poledne zapřísahal zajatec své strážce Alláhem, aby mu zvlažili rozpálené rty aspoň kapkou vody

„Povíš náčelníkovi, co chce vědět?“

„Nepovím.“

„Dobrá, vodu nedostaneš.“

Po hodině škemral zas, naříkal, lkal; strážcové si ho nevšimli.

„Jste z kamene a nemáte kouska soucitu v těle?“ Po chvíli zas zašeptal: „Vodu, vodu mi dejte.“

„Povíš náčelníkovi?“

„Nemohu. Nejsem pánem své vůle. Smilujte se, smilujte se, vždyť jsem tvor Alláhův jako vy.“

„Povíš náčelníkovi?“

„Povím.“

„Náčelníku, zajatec se rozmyslil a je ochoten odpovídat na tvé otázky.“

Hasan vstal a spěchal k němu. Ismet s ním.

„Zůstaň, nepotřebuji tě,“ přikázal náčelník Arménovi.

„Včera jsi mě dvakrát upozornil, že jsem tvůj pobočník a že mám setrvat tobě po boku,“ ohrazoval se Ismet.

„Co bylo včera, není dnes. Pro tuto chvíli tě zprošťuji tvé služby. Neunavuj se. Rozumíš? Odpor nesnesu. Sedni a ani se nehni.“ Potom se Hasan obrátil na zajatce: „Vede na homoli ještě jiná cesta mimo po provazu?“

„Ne.“

„Patříš ke skupině lupičů, kteří unesli Lajlu a zajali jejího otce?“

„Patřím.“

„Kolik vás bylo?“

„Čtyři.“

„Kdo vás najal?“

„Nevím.“

„Kdo s ním vyjednával?“

„Vůdce.“

„Ty nejsi vůdce?“

„Ne.“

„Neznáš toho, kdo vás najal?“

„Neznám. Sám jsem s ním nevyjednával.“

„Ztratil bys život, kdybys prozradil vyvrhele, který poštvál tebe a tvé druhy na ubohou dívku a jejího otce?, Bojíš se o život?“

„Bojím.“

„Věřím ti. Vždyť ti smrt kouká z očí. Nechci, aby tě zahubil jako zrádce ten, kdo vás najal. Vlastní rukou vás ztrestám, neočistíte-li svou tvář. Teď ještě jednu otázku, poslední, avšak nejdůležitější. Kde jsou zajatci?“

„Nevíme.“

„Na homoli nejsou?“

„Nejsou.“

„Zůstali ve vaší moci?“

„Nezůstali.“

„Dejte mu napít, kolik chce, ale ať zůstane tam, kde leží. Nedovolte, aby se k němu přiblížil můj nový pobočník. Rozumíte?“

„Rozumíme, náčelníku.“

Jaké prapodivné zprávy mi lupič podal! uvažoval náčelník. Zajatci nejsou na homoli. Dostali se z moci lupičů. Vyrval jim je někdo silnější než oni, nebo je někdo vysvobodil? Měl bych se na to lupiče ještě zeptat, avšak co se od něho dovím? Jisté je, že zajatci zmizeli na Hermonu. Cestou sem neunikl žádný a nikdo je neosvobodil. Dosud jsem nikdy nenechal toho, co jsem započal. Homoli budu obléhat dál. Lupiči mají jídla asi dost, ale vody bude tam nahoře málo. Homole je úzká, pramen v ní není, a tak mohou pít jen dešťovou vodu z nějaké cisterny anebo vodu, kterou si nanosili v kožených měších z řeky. Ale touhle dobou bývá každá cisterna vyschlá, zvláště je-li vydána napospas horku a větru. Ještě den nebo dva a ukáže se, zda se mýlím nebo zda mám pravdu. Jak budu hotov s těmito lupiči, vrátíme se do Hermonu a budeme pátrat tam.

Ismet lehával v noci vedle náčelníka. Ale ráno po výslechu zajatce nenašel náčelník svého pobočníka na jeho místě. Vyskočil oběma nohama a vyptával se ostatních spáčů, jestli ho neviděli. Nikdo ale Ismeta nespatriil. Hledali ho. Avšak zjistili, že zmizel v trhlinách a rozsedlinách, které vedly k severozápadu. Uprchl. Proč? Zatoužil po svobodě a má na ni právo. Přinutil jsem ho, aby mě doprovázel, a z oka jsem ho nespustil. Vycítil, že mu nedůvěřuji, a byl si jist, že nemám důvod pro svou nedůvěru. Spíš cit než rozum mě proti němu popouzel.

Pošlu zvěda do Baalbeku. Je-li Ismet poctivý, jistě tam zamíří, a je-li darebák, za jakého bych ho nejraději považoval, uchýlí se tam, kde ho lidé neznají. Proto náčelník pokynul jednomu ze svých bojovníků a šeptal:

„Zajdi k řece, sedni na svého koně a vydej se nejkratší cestou do Baalbeku. Do poledne tam budeš a zítra v poledne mi povíš, jestli tam pobočník Ismet již dorazil nebo ne. Na cestu, kterou ty vykonáš za půl dne, potřebuje chodec celý den. Nebude-li tam ani ráno, čekej a teprv odpoledne se vrať.“

Toho dne k večeru někdo zavolal z homole, že by rád mluvil s náčelníkem.

„Tady jsem. Co bys rád?“ tázal se Hasan.

„Proč nás pronásleduješ, náčelníku?“

„Poznals mě, proto si sám odpověz.“

„Nejsou u nás ti, které hledáš.“

„To vím, ale vy jste je dočasně připravili o jejich svobodu.“

„Ničím jsme se proti nim neprovinili.“

„Proti nikomu z nich?“

„Proti nikomu.“

„Přísahaj při Alláhovi, že jste Lajle neublížili!“

„Přísahám, že dívka, když od nás odcházela, byla zdravá a čistá, jako když jsme ji zajali.“

„Budiž Alláh pochválen! Budiž pochválen! Říkals: ‚Když od nás odcházela. Přece jste ji nepropustili. Uprchla?‘

„Uprchla.“

„A jak jste ztratili jejího otce?“

„Někdo ho vysvobodil. Odtáhneš odtud a dopřeješ nám volnost?“

„Zůstanu tu, dokud neočistím svou tvář, kterou jste vy pošpinili.“

„Litujeme svého činu a jsme ochotni se vzdát, zaručíš-li nám, že nám ponecháš to, co máme nejdražšího, naše hrdla.“

„Vzdejte se na milost a nemilost.“

„To neuděláme.“

„Budiž tedy po vašem. Zůstanu a zařídím, co mi Alláh vnukne.“

Následujícího dne před polednem se ukázala na jihu skupina koní s několika jezdci.

„Kdo to k nám jede od řeky? Očekávám svého posla z Baalbeku, ale ten je sám a tady rozeznávám čtyři cizí jezdce,“ divil se náčelník.

„Není mezi nimi žena?“ řekl jeden z bojovníků.

„Máš pravdu. Kývá rukou na pozdrav. Že je to Lajla? Budiž Alláh pochválen!“ a náčelník spěchal vstříc svým hostům, co mu nohy stačily. „Kéž jsi silná, Lajlo! Kéž ti Alláh dopřeje síly jako nejchabřejšímu muži!“

„Kéž tě Alláh dlouho zachová při zdraví, hrdino všech hrdinů,“ odvětila dívka, svezla se ze sedla a skokem se hnala k svému otcovskému příteli a ochránci. Za ní spěchal její otec. Objal se s náčelníkem, a nemoha ze sebe slova vypravit, ukazoval hned na náčelníka, hned na Lajlu, hned na sebe.

„Já se po vás sháním, hledám vás, Alláh ví kde, a vy si hovíte doma.“

„Včera jsme přijeli a dnes jsme u tebe.“

„Kdo vás ke mně dovedl?“

„Tvůj posel. Vyřídil, co jsi mu uložil. Ismet se vrátil dnes přede dnem, my jsme sedli do vozu, dojeli k Suku v údolí Barady, vypůjčili si tam tyto dvě klisny, vybídli tvého bojovníka, aby nás se dvěma druhy doprovodil a tady nás máš,“ vyprávěl baša.

„Ochránce můj, veliký hrdino, náčelníku Hasane, rozkaž svým lidem, aby vsedli na koně a pojedeme všichni hned nám,“ prosila dívka.

„Co tě napadá, Lajlo. Ti, kdož tě unesli a tvého otce zajali, se dosud skrývají na této homoli. Pošpinili moji tvář, a je mou povinností, abych ji očistil.“

„Už jsi to učinil. Sotva ses dověděl, co se mi přihodilo, zval jsi své příbuzenstvo a spěchal mi na pomoc. Alláh svobodil mne i mého tatínka a já se ti zapřísahám vším a nebi i na zemi, že se lupiči proti mně ani v nejmenším neprovinili. Jejich vůdce mě hned kousek od silnice, kde mě zajali, ujišťoval, že dal v zástavu své děti, ba svou hlavu za mé zdraví. Choval se ke mně jako ke své dceři. Jsem přesvědčena, že podlehl svodu nějakého zloducha a že se dal zlákat zlatem, jež mu nabídl, kdo se mnou měl nekalé úmysly.“

„Kdo to byl?“

„To ví Alláh a snad bude lepší, když po tom my, jeho tvorové, nebudeme pátrat.“

„Co tomu říkáš, bašo?“

„Má dcera má pravdu. Všechno dobře dopadlo. Byla to vůle Alláhova.“

Tak ty se, Lajlo, přimlouváš za darebáky, kteří se skrývají na homoli?“

„Přimlouvám, náčelníku.“

„Dobrá. Slyšte, moji příbuzní: Opustili jsme své příbytky, jak nám to velela naše povinnost. Jako hostitel jsem byl odpověden za Lajlu, která několik týdnů oblažovala můj dům jako host. Byla přepadena téhož dne, kdy ode mne odjela.

Sotva jsem se o tom dověděl, vyzval jsem vás, své příbuzné reky, abyste mi pomohli dívku vysvobodit a tak splnit mou hostitelskou povinnost. Alláh nás předešel, a proto je třeba, abychom se spokojili dobrou vůlí, když jsme se nedostali k činu. Lupiči, kteří Lajlu unesli, se skrývají na této hoře. Chtěl jsem zde vytrvat, až je žízeň donutí, aby se vzdali na milost a nemilost. Ale Lajla přijela a žádá mě, abychom odešli a lupiče ponechali Alláhově spravedlnosti. Smím to učinit?“

„Smíš,“ odpověděli bojovníci jako jeden muž.

„Považujete mou tvář za očištěnu?“

„Považujeme. Je bělejší než sníh, jenž zanedlouho ozdobí vrcholy našich libanonských hor.“

„Nuže na koně!“ zvolal náčelník Hasan.

V Baalbeku nikdo nezůstal doma, když krátce před večerem Hasanova družina projížděla městem.

Ismet se neukazoval. Baša ho omlouval, že je unaven, na těle i na duchu zhroucen.

„Několikrát jsem si na něho vyjel a dal se strhnout svým citem, místo abych se řídil rozumem, jak se sluší a patří na šedivého starce,“ omlouval se Hasan.

Po třech dnech odjela náčelníková družina domů. Lajla chtěla dát každému bojovníku něco na památku.

„To bys mě zarmoutila, Lajlo, kdybys to udělala. Mé příbuzenstvo se ujalo mé pošpiněné tváře, konalo svou povinnost, a kdyby přijalo odměnu, zmenšilo by svou zásluhu.“

XII

Ještě za Hasanova pobytu pozval baša starostu a dlouho s ním v přítomnosti své manželky rokoval. Statkářka se dotazovala starosty na četné podrobnosti, které byly bašovi nejasné a které ho kdysi popuzovaly proti Ačtalovi, Zajnabě, ba i Salmovi. Starosta vykládal, vysvětloval a omlouval. Bašovo čelo se jasnilo,

až vyskočil a jasným hlasem zvolal: „Jsem rád, že se všechno vysvětlilo, budiž za to Alláh pochválen. Mezi mnou a těmi, o kterých jsme mluvili, se prohlubovala propast nedorozumění. Vyplnili jsme ji, zasypali a teď nezbývá, než abychom si podali ruce jako přátelé.“

„Snad ještě nikdy jsem tě neslyšela mluvit tak srdečně, lidsky, jako dnes, můj muži.“

„Mám svůj podíl viny na vydání zatykače na Ahtal a i na uvěznění Salma. Proto se chci teď přičinit, abych napravil svou vinu a urychlil jejich omilostnění. Moji přátelé v Cařihradě se o to postarají, jen když jim někdo rozumný náležitě vysvětlí celou záležitost.“

„Budeš-li, bašo, souhlasit, zajedeme oba do Homsu a tamní Salmův obhájce napíše žádost o milost,“ radil Starosta,

„Nebylo by výhodnější, kdybys ho pozval k nám? Nebezpečí, které jsem zakusil na Hermonu a strach, jaký jsem měl o své dítě, mně dosud vězí v kostech. Nevím, zda bych nepřepjal své síly cestou do Homsu a delším pobytem v nevládném městě.“

„Můj muž má pravdu. Pošli, starosto, obhájci telegram a pozítří může být zde.“

Nakonec se ukázalo, že bylo dobře, že pozvali obhájce do Paalbeku, neboť se mohl vyptat tamního soudce, politického náčelníka i jiných čelných mužů na události posledních měsíců. Napsal žádost o udělení milosti Ahtalovi a Salmovi a podepsali ji měšťané z Baalbeku, starostové osad, kteří přáli oběma utištěným, i baša.

„Jestli tvoji cařihradští přátelé vykonají tak poctivě svou povinnost, jako ji vykonali baalbečtí, budou Ahtal, Zajnab a Salm za čtyři měsíce, nejpozději za půl roku mezi námi,“ ujišťoval obhájce bašu, když odjížděl do Homsu.

Ismet se stranil nejen statkářky a Lajly, ale i baši. Jeho nitro jako kdyby bylo zamrzlo a nemohlo roztát.

Statkářka nepustila z rukou otěže vlády nad hospodářstvím a Ismet už nemohl o ničem rozhodovat. Sama projednávala všechny záležitosti se zřízenci, služebníky, dělníky, starosty i nájemci. Pochvalovali si, jak jim rozumí a jak je spravedlivá. Pravou rukou jí byla Lajla. Zaučovala ji v účetnictví, ve vedení skladu, projížděla s ní pozemky a radila se s ní o opravách, novotách, ale i o

stescích a požadavcích rolníků. Často zaznívala z úst té neb oné rčení: „Co by tomu řekl Salm? Jak by to Salm zařídil? Salm by poradil. Salm by dohlédl. Salm, Salm...“ Mnohdy se jedna na druhou usmála a obě povzdechly: „Kéž by tu byl Salm!“

XIII

Ale Salm se nemohl vrátit, pokud ho úředně nepropustili z homského vězení. Proto nadále dlel u svého obchodníka, jemuž sloužil jako Mulk. S bratrem Ahtalem a jeho manželkou Zajnabou se stýkal nanejvýš jednou za týden, ačkoli už bydlili v Bánjásu jako on. Dali si jiná jména a vydávali se za zchudlé libanonské měšťany, kteří přišli za výdělkem. Najali si skromný byt na samém okraji města a přijímali práci, která se jim naskytla. Zajnab zůstala ošetřovatelkou nemocných, kdežto její manžel psával dopisy, žádosti a vyučoval děti. Ani Ahtalovi, ani Zajnabě, Salmovi se nelíbilo, že mají žít odloučeně a mít neustále strach, že se prozradí, kdo jsou, že nějaký přehorlivý úředník nebo četník je udá a způsobí jim nové utrpení. Jednou se o tom Salm zmínil uhlíři Díbovi.

„Bláhový, tos už nemohl říci dávno? Proč tvůj bratr a švagrová platí byt v Bánjásu, když jej mohou mít zdarma u mě na Hermonu? A proč by ses ke mě nemohl přestěhovat i ty? Aspoň budete všichni pohromadě a snáz přečkáte dobu, než vám bude udělena milost.“

Salm zašel k Ahtalovi a Zajnabě a pověděl jim o uhlířově návrhu. Přijali jej s radostí a ještě téhož dne se všichni stěhovali do osamělé chaloupky na Starcově hoře.

Noví hosté bydleli u uhlíře Díba asi týden, když napadl první sníh. A brzy byl celý Hermon pokryt silnou sněhovou pokrývkou, takže bez lyží se nedalo vyjít. Nastala pravá zima, která uhýbala jen zvolna.

Na nedostatek práce si uhlířovi hosté nemohli naříkat. Byli zaměstnání každý den od rána do večera. Zato se těšivali na dlouhé večery, kdy drželi černou hodinku, protože měli málo petroleje a olej šetřili. Otvírali svá srdce a líčili ponenáhlu celý svůj život. Uhlíř a jeho manželka poslouchali a divili se, kde všude Ahtal a Salm byli, co zažili a vytrpěli. Dotazovali se na Alžírsko, na Francii, na Bejrút, na severní Libanon, na Homs, ba i na Baalbek.

„V tu stranu jsem nikdy nebyl. Zato mně Alláh otevřel Arabskou poušť od Perského zálivu až k Rudému moři a rokle od Mrtvého moře až k nám.“

„Tak daleko ses dostal? Dosud ses ani slůvkem nezmínil, že jsi cestoval a procházel neznámými kraji.“

„Schválně jsem se vyhýbal této zmínce. Až dnes mé srdce promluvilo,“ povzdechl si uhlíř a jako ozvěnou se vydral sten z úst jeho manželky. Po hodné chvíli se Díb rozhovořil: „Narodil jsem se a vyrostl v Damašku, kde jsem se vyučil kovářství. Když mi bylo dvacet let, oženil jsem se, najal si domek a zařídil vlastní kovárnu. Bydlila se mnou moje sestřička, děvče šestnáctileté, kvítek, jemuž nebylo rovného v damašských zahradách, a to je velké slovo, neboť je v nich květů na tisíce. Ale jednou na nás přikvačilo neštěstí, jaké Alláh posílá na ty, které miluje.

Tou dobou se zase jednou hašteřili libanonští obyvatelé. Maronité nevražili na Drúzy, Drúzové na maronity. Jedni ovlivňovali druhé, že nadržují cizincům, maronité Francouzům, Drúzové Angličanům, a ti že je podporují a štvou, aby jedni druhé vyhubili. Drúzů se ujali sousední muslimové, a poněvadž nemohli na maronity v jejich horských hnízdech, valili se do křesťanských osad v údolí mezi Libanonem a Antilibanonem, v okolí Homsu, Damašku, až konečně se odvážili i do našeho města. Ze všech stran se sbíhali pěšky, na koních i na velbloudech. Zdálo se mi, že je někdo řídí, že chce využít jejich zaslepenosti pro svůj neznámý účel.

„Pobijme křesťany! Rozpárejme křesťanské psy!“ se rozlehlo jednoho rána v damašských ulicích a mým ubohým křesťanským sousedům bělely vlasy. Měl jsem mezi nimi mnoho přátel. Čtyři křesťanské kamarádky mé sestřičky k nám přiběhly a prosily o útočiště. Prosba za ochranu je posvátným údělem našich otců a povinností každého syna šlechetných rodičů je jí vyhovět a za chráněnce dát i svůj život. Tu se přivalila do naší uličky rota rozvášněných mužů a šílených žen.

„Ven s křesťankami! Vytáhněte je, ať je roztrháme!“

Vyvedl jsem s ženou své chráněnkyně do dvorku, z něho na sousední střechu a po střechách jsme uháněli do kamenného domu vznešeného muslima, jenž se ujal mých chráněnek, kéž ho Alláh za to odmění!

S divným tušením jsme spěchali domů. V naší světnici bylo všechno rozházeno, v kovárně veškeré nářadí rozmláceno nebo odneseno a má sestřička nikde. Paní mého domu zalkala a já zvolal na poplach, avšak žádný z mých

sousedů a příbuzných se neozýval. Honem jsem se oblékl, opásal nábojnicí, vzal revolver a ručnici a spěchal z města. Kdosi mi řekl, že, mou sestru odnášeli k bráně vedoucí na východ, tedy do pouště. Vydal jsem se za únosci. Poušť je obrovská, nekonečná. Kde se v ní setkám se svou sestrou? S tou, kterou mi matka, než naposled vydechla, svěřila? Otec nám odešel, když se moje sestřička ještě batolila.

Několik set křesťanských a muslimských dívek bylo odvečeno z Damašku na východ. Jejich lupiči se s nimi rozjeli po poušti na sever, na východ, na jih. Velká skupina obchodníků s děvčaty, kteří jich odváželi víc než dvě stě do Iráku a do Persie, byla přepadena Šammary, přemožena, a děvčata putovala jako kořist na jih do střední Arábie. V této skupině jsem hledal svou sestřičku. Spěchal jsem za ní, avšak když jsem skupinu dostihl, byla již rozprášena.

Kam nyní? Leda na jih k Šammarům. Je jich velice mnoho. Tou dobou tábořili bezmála od Rudého moře až k Perskému zálivu. Putoval jsem od jednoho šammarského rodu k druhému a všude otvíral oči i uši. Nebylo to snadné. Kdybych byl neopatrně projevil, kdo jsem a koho hledám, byli by mě majitelé uloupených dívek jistě zahubili; vždyť jsem je chtěl připravit o jejich kořist.

Déle než dva roky jsem putoval po letních i zimních tábořištích Šammarů a kmenů s nimi sousedících, neboť nájezdníci se nejednou vrátili s cizím děvčetem. Ale sestru jsem nenašel. Třetího roku jsem se dostal k Rudému moři a tam jsem i našel první stopu. Žena nějakého potulného obchodníka, který si postavil svůj kulatý bílý stan ve velkém táboře, zpívala dojemným hlasem písničku, která se mi zaryla do srdce.

Vždyť je to písnička mé sestry. Naučila se jí od matky a byla jí ze všech nejmilejší.

„Nemohla bys, paní, opakovat svou píseň? Rád bych si ji zapamatoval.“

„Líbí se ti? A jak by se ti nelíbila; vždyť spojuje duši s duší.“

„Nikdy jsem podobnou neslyšel, a přece umím mnoho arabských písní.“

„Mezi beduíny ji neuslyšíš, poutníku. Sama jsem se jí naučila od cizinky, kterou Alláh nesmírně miluje; vždyť poslal dobrého ducha, aby se v ní usadil.“

„Je duchem posedlá?“

„Ano, avšak dobrým, nikoli zlým.“

„Kde ses s ní setkala?“

„Za poslední zimy můj muž prodával zboží v hlubokém údolí zvaném Araba, které spojuje Mrtvé moře s Rudým. Tam k nám jednou večer zavítala žena,

vlastně dívka, bledá, strhaného zraku. Posadila se u našeho stanu a zazpívala písničku, kterou jsi ode mě slyšel. Dožadovala se jí pohostinství. Ráda jsem jí ho dopřála, ba i nové šaty jsem jí dala, protože byla oděna v cáry. Pobyla u nás tři čtyři dny a zmizela, jak přišla. Vyptávala jsem se na ni. Nikdo nevěděl, kdo je a odkud přichází. Všichni mě ujišťovali, že je cizinka, že nemá v širé poušti příbuzenstva a že bude asi jedna z těch nešťastných dívek, které zlí lidé ukradli v Damašku a rozprodali po poušti.'

„Setkala ses s ní podruhé?“

„Už ne. Tu písničku jsem si od ní vzala na památku a zazpívám si ji, jakmile se v mém duchu vynoří.“

Teď už jsem věděl jistě, že neznámá pěvkyně byla moje sestra. Chvátal jsem na sever do údolí, ve kterém se obchodníková manželka setkala s mou sestrou. Ještě nespadly deště, v Arabe bylo velké horko, a proto tam Arabové ještě nepřihnali svá stáda. I prolézal jsem roklemi, které do ní spadají od západu a od východu. Setkával jsem se s lidmi, kteří mou sestru znali a o ní mi vyprávěli. Všichni souhlasili, že je posedlá dobrým duchem, že ji Alláh miluje, a jak se zdá, že ji k sobě brzo odvolá

Čtrnáct dní po prvním nevelkém dešti jsem znova sestoupil do Araby. Hemžila se stády a všude se v ní černaly tábory.

„Ptáš se po ženě posedlé dobrým duchem? Předevčírem u nás byla. A dnes ráno odešla tamhle k těm zříceninám; ráda tam vysedává. Pospěš si, než unikne, kam jí její duch rozkáže,“ povídala mi starší žena, sbírající palivo.

Dal jsem se ke zříceninám, které mě ukázala, a brzo jsem zaslechl vytouženou písničku. Srdce mi zabušilo, dech se ve mně zatajil. Konečně tě uvidím, sestřičko moje. Seděla u rozpadlé zdi, zpívala a dívala se do neznáma, do nekonečna. Pozdravil jsem ji. Odpověděla a znovu zanotovala svou píseň. Přisedl jsem a čekal, až se na mě zadívá a pozná mě. Nedočkal jsem se toho. Zdálo se mi, že mě nevidí, neslyší, ba že ani necítí, že by vedle ní byl seděl nějaký tvor. Nepatrné byly zbytky její krásy. Štíhlá postava jako by se klonila, krk nemohl unést hlavu, oči zapadlé, líčka vyhublá a poznamenaná neblahými růžovými skvrnami. Pokašlávala a po druhém výbuchu kašle se její bledé rty zbarvily krví.

Tak jsem tě přece našel, milovaná sestřičko. Trpíš.

Proč trpíš? Čím ses provinila? Říkáme a věříme, že Alláh je nejvyšší spravedlivý. Proč seslal takové trápení na tebe? Proč?

Povstal jsem, nasbíral palivo, zanítil ohýnek a chystal se, že připravím nějaké jídlo. Sestra vstala, přisedla k ohni a přikládala. Pozval jsem ji, aby si vzala se mnou. Beze slova to učinila. Po jídle se chopila nádobí a odešla s ním k blízkému potůčku, aby je umyla. Vydrhla je, usušila na slunci a odnesla na místo, kde je vzala. Zůstala u mne až do večera a v noci se zachumlala do pokrývky, kterou jsem jí nabídl. O mě se nestarala.

Po snídani odešla do blízkého tábora, kde se po celý den zabývala dětmi. Zpívala jim, hrála si s nimi, myla je, když se ušpinily, česala jim vlásky, konejšila, když zaplakaly, a nejedno batolátko odnesla do stanu a uložila na kožešinu nebo na koberec, když na ně přišly dřímoty. Před západem slunce se ke mně vrátila a pomáhala mi při chystání večere.

Několikrát jsem se pokoušel ji přimět, aby se mnou odešla. Šla půl hodiny, hodinu, ale pak se beze slova vrátila. Násilím jsem ji odvléci nemohl, ba ani nechtěl, protože jsem se obával, že bych ji tím zabil. A tak mi nezbylo než zůstat na místě, které si vybrala. Tušil jsem, že to dlouho nepotrvá.

Jednoho rána dlouho nevstávala. Byla slaboučká, dohasínala. Náhle ji zachvátil křečovitý kašel a proud krve se rozlil po koberci, na kterém ležela. Vzal jsem ji do náruče, očistil a položil na své lůžko. Sklonil jsem se k ní a zadíval se do jejích očí, aby mi neušel poslední jejich záblesk. Měla je zavřeny. Pojednou je otevřela, upřela na mne a zašeptala: „Tak jsem se tě přece dočkala, bratříčku. Jistě tě poslala maminka. Chtěla mě potěšit, než odejdu,

Víčka jí zapadla a moje hvězdička zhasla. Vykopal jsem jí hrob na místě, na kterém nejraději vysedávala, upravil její poslední lůžko, jak jsem nejlépe mohl, zakryl je velkými kamennými deskami a navršil na ně hromadu kamení, abych hrob snáze našel, kdyby mě Alláh ještě jednou přivedl v ony končiny, a abych ji uchránil od zlořečených hyen.“

Uhlíř se odmlčel. Šustot šatů jako by povídal, že si stírá slzy. Ostatní si je stírali rovněž. Po chvíli Díb pokračoval:

„Vrátil jsem se do Damašku docela změněný. Zanevřel jsem na celý svět. V poušti jsem uvažoval o tom, co se mi přihodilo, co jsem zažil, a o těch, kdo mi ublížili, a dospěl jsem k přesvědčení, že nikdy nebudu doma v prostředí, ve kterém jsem vyrostl. I moje žena se změnila; vždyť trpěla za mé nepřítomnosti snad víc než já. Mě poutal cíl a rozptylovala změna, kdežto ona zůstala sama se svými trudnými myšlenkami jako v temném vězení. Zakrátko jsme se rozhodli, že Damašek opustíme a usadíme se, kam lidé málo chodí, a kde bychom se s

nimi proto velmi zřídka setkali. Podnikl jsem výzvědné vycházky po okolí a Alláh mě dovedl sem.

Vybudovali jsme si tento, příbytek, upravili zahrádku a živíme se, jak Alláh dá. S dřevěným uhlím, které vyrobím, sám na trh nikdy nejezdím. Chystám je po celý rok a začátkem podzimu je prodám obchodníkovi v Bánjásu. Řeknu mu, kolik nákladů jsem přichystal, on pošle tolik zvířat, kolik je třeba, a za jeden den naloží a odveze mé zásoby. Jen tehdy jsou cizí lidé poblíž naší chalupy. Jinak jsme po celý rok sami. Vyhýbá se nám kdekdo, protože se bojí našich věrných čtyřnohých strážců.“

„Alláhu, velký Alláhu,“ zašeptala Zajnab. „Často se mě zmocnila chuť reptat na utrpení, které jsi seslal na Ahtala, Salma a na mne, a zatím bych ti měla děkovat, že jsem je neztratila jako Díb svou sestřičku.“

Jak pomalu odcházela zima, zalétaly myšlenky uhlířových hostů stále častěji do Baalbeku. Ale neminulo také dne, aby nebyli baša, jeho manželka a jejich dcera zatoužili po tom nebo onom členu lékařovy rodiny. Lajla vzpomínala především na Salma. Kdykoli vyslovila jeho jméno, zapýřila se a její rodiče na sebe pohlédli a usmáli se.

Statkářka ve své činnosti už nepolevila a nedala správu svých statků z rukou. Baša jí ochotně tuto odpovědnost přenechal.

Za zimních dnů, kdy práce na polích odpočívala, bývali starostové častými hosty u baši, vlastně u jeho manželky. Hleděla se s nimi seznámit a porozumět jejich duším. Proto s nimi jednala jako s bratry. Zpočátku se ostýchali, avšak táli, až konečně roztáli. Statkářka se pevně rozhodla, že uzná sedláky dědin, kteří kdysi dali svá pole dobrovolně zapsat do pozemkových knih jako majetek jejího otce, za svéprávné majitele a svobodné občany, a dokonce prohlásila, že pro jejich děti pomůže vybudovat školu.

„Kéž tě Alláh odmění za tvou štědrost, paní! Už déle než rok jsme o tom snili. To Ahtal nám vnukl tuto myšlenku, Zajnab ji živila a Salm nedovolil, aby zanikla. I učební osnovu jsme si vytvořili. Školní návštěvou bude povinno každé naše dítě, když dovrší sedmý rok. Po tři léta se bude učit číst, psát, počítat a jiným důležitým předmětům. Od desátého do dvanáctého roku bude učitel s pomocí lepších rolníků cvičit naše děti v moderním zemědělství. A až dovrší dvanáctý rok, stanou se našimi pomocníky a pomocnicemi a my se od

nich mnohému přiučíme.“

„Velebím Alláha a ty, kdož vám vnukli tyto myšlenky. Robotu vám odpustím úplně.“

„A jak to bude s vybíráním daní?“

„Doba, na kterou je mám pronajaty, začátkem léta vyprší. Potom toto jho zruším.“

„Díky, vznešená paní. My se potom budeme moci více věnovat úsilí o založení svépomocného družstva.“

„I tuto myšlenku vám vštípil Achtal?“

„Nejen vštípil, ale vřele doporučil. Poukazoval na nezbytnost vědomí odpovědnosti a ukázněnosti a říkal, že svépomocné družstvo k tomu bude nejlepší pobídkou. Naučíme-li se spravovat náš společný majetek, budeme potom schopni spravovat svou zem a jen Alláh ví, že bychom si přáli, aby k tomu dospěli aspoň naši vnuci.“

„Vidíte, milí krajané, jaká práce čeká na Achtala, Zajnabu, Salma a Lajlu.“

„Na sebe a na urozeného bašu, vznešená paní, taky nezapomínej.“

„Cožpak i od něho očekáváte pomoc?“

„Jak bychom neočekávali. Vždyť je úplně jiný od té doby, co ses ujala otěží. Budiž Alláh pochválen, že ho vysvobodil z Ismetova vlivu!“

Dobrá vůle mezi bašou a jeho manželkou byla všem patrna a bezmála všichni se z ní radovali. Většina si pochvalovala změny, které statkářka zaváděla. Jen hlouček šplhavců slepě oddaných Ismetovi se nad změnami pozastavoval a netrpělivě očekával, kdy bude vrácena jejich veliteli a ochránci moc, jakou měl ještě přednedávnem. Těšili se, že se nestálý a kolísavý baša opět nějak rozkýve a obnoví starý pořádek, avšak těšili se marně. Statkářka jednoho po druhém propouštěla a konečně požádal o propuštění sám Ismet. Snad se bál, že jednou vyjdou najevo jeho nekalé činy, anebo trpěl v prostředí, kde už nemohl dělat pána. Když odešel, nikdo ho nepostrádal. Po dvoře, po všech statcích a dědinách si lidé šeptali; „Budiž Alláh pochválen, že ten zloduch už je pryč!“

Všichni členové bašovy rodiny netrpělivě čekali, až je cařihradští přátelé potěší radostnou zvěstí, že sultán podepsal rozkaz, kterým ruší zatykač na Achtala a propouští

Salma z vězení. Dočkali se jí koncem února spolu se sdělením, že tento rozkaz

bude u damašské politické správy do měsíce. Byla to pravda. Posledního března přichvátal politický náčelník k bašovi a ukázal mu rozkaz.

„Znáš-li, vznešený pane, Ahtalovo a Salmovo bydliště – a nepochybuji, že je znáš –, oznam jim, že náš pán sultán, kéž mu Alláh dopřeje vítězství, jim všechny viny odpustil a že se mohou vrátit mezi nás jako čestní občané.“

Od baši chvátal okresní náčelník ke starostovi, který mu svým jménem i jménem městské rady děkoval za dobré služby, které prokázal, když se ujal inženýra Salma.

Po odchodu politického správce zašel starosta k bašovi, aby se s ním poradil o dalším.

„Ještě dnes pošlu list svému známému s prosbou, aby s ním ihned vypravil zvláštního posla k Salmovi,“ oznamoval baša.

„A já sdělím tuto radostnou zvěst představenému kláštera v Kanóbínu. Snad ví, kde se nyní Ahtal a Zajnab zdržují, a pomůže jim otevřít bránu zdaru.“

Za několik dní přinesl posel ke starostovi bedničku a tlumok s lékařskými nástroji a jiným majetkem doktora Ahtala a Zajnaby. Z listu představeného se starosta dověděl, že zařídil potřebné, aby se Ahtal a Zajnab vrátili.

XIV

Obchodník v Bánjásu byl nemálo překvapen, když našel v objemném bašově dopisu list Mulkovi.

„Koho za ním pošleme nahoru, otče?“ ptal se Rašída.

„Koho bys hledal? Sám za ním dojdu. Protáhnu si údy, celou zimu jsem z domu nevylezl.“

Když Rašíd dospěl do uhlířovy chalupy a předal Salmovi bašovu zprávu, Zajnab, Ahtal a jeho bratr zvolali jako jedněmi ústy: „Chvála Alláhovi!“ a chystali se k odchodu.

„Budiž Alláh pochválen, že se vás ujal a zbavil vás nástrah vašich protivníků. Spěchejte domů. Bude se nám po vás stýskat. Zvykli jsme si se ženou na vás a dolehne na nás teď samota,“ stěžoval si uhlíř.

„Spokojíte-li se se mnou jako náhradou za tyto své hosty, rád u vás pobudu,“ nabízel se dědeček Rašíd.

„Vzácným darem jsi mě oblažil svými slovy,“ řekl uhlíř.

Dědeček Rašíd se přiklonil k uhlíři a šeptem se ho dotazoval: „Cos to povídal o domovu a odpůrcích těchto svých hostů?“

„Všechno se dovíš, když u nás nějaký čas pobudeš.“

V Bánjásu se Ahtalova družina nezdržela. Ani jiné šaty si nekoupili. Najali si povoz a ujížděli do Zahle. Tam přesedli do jiného a s večerem byli v Baalbeku. Sestoupili před městem, zaplatili, vožka se vrátil a oni spěchali temnými uličkami; Ahtal a Zajnab do svého domu, Salm k starostovi.

„Co jsem se vás načekala!“ vítala lékaře a jeho ženu chůva, utírajíc si slzy. „Všechno jsem vybílila, vysmejčila, kdeco pro večeri přichystala, avšak uvařit jsem ji nemohla. Statkářka mi sice oznámila, že přijedete, ale nevěděla kdy. Budiž Alláh pochválen, že jste konečně doma a že tu už zůstanete“

Nazítří před polednem se odebrali Ahtal, Zajnab a Salm ke statkáři. Všichni na ně čekali v předním pokoji. Napřed do něho vstoupila Zajnab, potom Ahtal a konečně Salm. Stala se přepodivná věc. Salm rozepjal ruce, Lajla rovněž, setkali se a spočinuli si v náručí. Ostatní pohlédli jeden na druhého s úsměvem.

„Vítáme tě, Šalme, z celé duše tě vítáme,“ řekl baša i jeho manželka srdečně. „A kdy bude svatba? My jsme se tady s matkou už domluvili, že by se pro ni hodil nejbližší pátek. Je to den požehnaný.“ Salm i Lajla radostně souhlasili.

Po návratu od statkáře usedli Ahtal a Zajnab na plochou střechu svého starobylého domu, zahleděli se k zasněženému Chodíbu a mlčky dumali. Když jej ozářily poslední paprsky a ozdobily rudým věncem, z něhož sršely nesčetné plaménky, ozvala se Zajnab: „Zveš nás, Chodíbe, abychom si vzpomněli na tebe a na vše, co jsme na tobě a pod tebou zakusili. Našli jsme u tebe svůj životní cíl: sloužit bližnímu, vykonávat dobro a nepoddávat se neštěstí. Přičiníme se, abychom svůj úkol splnili. A zůstaneme-li pevní, nezlomí nás žádná lidská zloba. Odoláme všem nástrahám, jako vzdorují běsné vichřici cedry na Libanonu.“